

Deník

Anne Franková

Triáda, 2004 Zálůžka:

Annelies Marie Franková (12. června 1929--březen 1945) v roce 1933 s rodiči uprchla z Německa do Amsterdamu, kde se rodina od roku 1942 skrývala v půdním bytě. Dospívající Anne psala od 12. června 1942 do 4. srpna 1944 deník. Po prozrazení skrýše byla rodina odvezena do koncentračních táborů v Německu, přežil jen otec. Anne zahynula v Bergen-Belsenu. Po válce otec deník vydal, byl přeložen do mnoha jazyků a zdramatizován. Toto české vydání obsahuje poprvé nově nalezené a dosud nepublikované stránky.

Úvod

(zpracovaný fondem Anne Frankové, Basilej 1991)

Anne Franková si od 12. června 1942 do 1. srpna 1944 vedla deník. Až do jara 1944 psala dopisy jen sama sobě. Pak slyšela v londýnském rozhlase nizozemského ministra výchovy v exilu, který mluvil o tom, že po válce bude třeba shromáždit a uveřejnit všechny dokumenty o utrpení nizozemského lidu za německé okupace. Jako příklad uvedl mezi jiným i deníky. Pod dojmem této řeči se Anne Franková rozhodla, že po skončení války napíše a uveřejní knihu. Deník jí měl sloužit jako podklad.

Začala deník opisovat a přepisovat, opravovala, vypouštěla pasáže, které se jí zdály nezajímavé, a přidávala jiné podle vlastních vzpomínek. Současně si vedla svůj původní deník, který se v kritickém vydání* jmenuje "verze A" na rozdíl od "verze B", přepracovaného druhého deníku. Její poslední záznam je datován 1. srpna 1944. Dne 4. srpna odvedla osm skrývajících se Židů "Zelená policie".

Miep Giesová a Bep Voskuijlová se ještě v den zatčení postaraly o zabezpečení zápisů Anne Frankové. Miep Giesová je uchovávala v psacím stole a odevzdala je nečtené Ottovi H. Frankovi, Annině otci, když se definitivně prokázalo, že Anne už nežije.

Otto Frank se po zralé úvaze rozhodl, že splní přání své zemřelé dcery a uveřejní její záznamy jako knihu. K tomu účelu sestavil z obou

Anniných verzí, z původní verze A a z přepracované verze B, třetí zkrácenou "verzi C". Text byl určen pro knižní edici, jejíž rozsah byl předem stanoven nizozemským nakladatelstvím.

Když kniha roku 1947 v Nizozemí vyšla, nebylo ještě obvyklé psát o sexuálních tématech, zvláště ne v knížkách pro mládež. Otto Frank měl i další důležitý důvod, proč nechtěl zařadit celé pasáže nebo určité formulace: chtěl chránit památku své paní a ostatních druhů společného osudu v zadním domě. Anne Franková psala ve věku třinácti až patnácti let a vyjadřovala ve svých záznamech své averze i podráždění stejně neskrývaně jako svou náklonnost.

Otto Frank zemřel roku 1980. Originální záznamy své dcery odkázal v závěti Nizozemskému státnímu ústavu pro válečnou dokumentaci (Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie) v Amsterdamu. Protože pravost deníku byla od padesátých let opakovaně zpochybňována, dali vědci ústavu všechny záznamy přezkoumat. Teprve když byla pravost s naprostou jistotou prokázána, zveřejnili všechny deníkové záznamy Anne Frankové společně s výsledky svých výzkumů. Prozkoumali přitom mezi jiným rodinné zázemí, okolnosti zatčení a deportace, použité písemné materiály a písmo Anne Frankové a ve svém obsáhlém díle popsali i šíření deníku.

ANNE FRANK-Fonds (Fond Anne Frankové) v Basileji, který jako univerzální dědic Otto Franka zdědil i veškerá autorská práva jeho dcery, se rozhodl předložit čtenářům dosud nezveřejněné pasáže v novém vydání. Nijak tím nezmenšuje editorskou práci, kterou vykonal Otto Frank a která přispěla k značnému rozšíření deníku a k jeho politickému významu. Redakcí byla pověřena spisovatelka a překladatelka Mirjam Presslerová. Převzala přitom nezkrácené zpracování Otto Franka a doplnila je dalšími pasážemi z verzí A a B. Deník ve zpracování Mirjam Presslerové, autorizovaný Fondem Anne Frankové, je o dobrou čtvrtinu obsažnější než dosavadní vydání. Má čtenáři umožnit hlubší pohled do světa Anne Frankové.

Koncem 90. let se objevilo pět dosud neznámých stránek rukopisu. Se svolením Fondu Anne Frankové, Basilej, je do tohoto vydání převzata delší pasáž s datem 8. února 1944 a připojena k již existujícímu záznamu tohoto data. Krátká verze záznamu z 20. července 1942 nebyla vzata v potaz, protože se v deníku nachází obsáhlejší verze. Dále byl

záznam z 7. listopadu 1942 přesunut na 30. říjen 1943, kam podle posledních poznatků náleží. Další informace je možno nalézt v 5. revidovaném a rozšířeném vydání Deníku Anne Frankové, Dagboeken van Anne Frank, Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie, Amsterdam, Uitgeverij Bert Bakker, 2001.

Když Anne Franková psala svou druhou verzi (tj. verzi B), stanovila, jaké pseudonymy má v úmyslu dát osobám v knize, určené k uveřejnění. Sama se chtěla pojmenovat nejdřív Anne Aulisová, potom Anne Robinová. Otto Frank tato jména nepřevzal, ale podržel vlastní rodinné jméno, naproti tomu k návrhům jmen ostatních osob přihlédl. Lidé, kteří skrývaným pomáhali a kteří jsou dnes všeobecně známí, si zasluhují být jmenováni vlastními jmény. Jména všech ostatních osob odpovídají kritickému vydání: v případech, v nichž osoby chtěly zůstat anonymní, byly označeny začátečními písmeny, jež libovolně zvolil státní ústav.

PRAVÁ JMÉNA SKRÝVANÝCH:

Rodina van Pelsových (z Osnabrücku):

Augusta (narozená 29. 9. 1890), Hermann (narozen 31. 3. 1889), Peter (narozen 9. 11. 1929) van Pels; Anne je jmenuje: Petronella, Hans a Alfred van Daanovi; v knize: Petronella, Hermann a Petr van Daanovi.

Fritz Pfeffer (narozen 1889 v Giessenu); u Anne a také v knize se jmenuje Albert Dussel.

12. června 1942

Doufám, že se ti budu moci se vším svěřit, jak jsem ještě nikdy nikomu nemohla, a že mi budeš velkou oporou.

22. září 1942 (dodatek)

Dosud jsem v tobě měla velkou oporu. Také v Kitty, které teď pravidelně píšu. Tento způsob psaní deníku mi připadá mnohem krásnější a nemůžu se skoro dočkat chvíle, až budu mít čas si do tebe zapisovat.

Jsem tak ráda, že jsem si tě vzala s sebou!

Neděle 14. června 1942

Začnu okamžikem, kdy jsem tě dostala, to znamená, kdy jsem tě uviděla na svém narozeninovém stole (protože koupě, při které jsem taky byla, se nepočítá).

V pátek 12. června jsem byla vzhůru už v šest hodin, což je pochopitelné, protože jsem měla narozeniny. Ale v šest hodin jsem ještě nesměla vstát, a tak jsem musela potlačovat zvědavost až do tří čtvrti na sedm. Pak už jsem to nevydržela. Rozběhla jsem se do jídelny, kde mě naše kočka Moortje pozdravila několika kotrmelci.

Chvilku po sedmé jsem šla za tatškou a mamkou a potom do obýváku, abych si rozbalila dárky. Nejdřív jsi mi padl do oka ty, a tys byl určitě jeden z mých nejlepších darů. Potom kytice růží, jedna kytka v květináči a dvě pivoňky. Od tatšky a od mamky jsem dostala modrou blůzičku, společenskou hru, láhev hroznové šťávy, která chutná trochu po víně (víno se přece dělá z hroznů), skládačku, krém, peníze a poukázku na dvě knížky. Pak jsem dostala ještě jednu knihu, "Camera obscura", ale tu už má Margot, a tak jsem si ji vyměnila, vlastnoručně upečené koláčky (samozřejmě jsem je pekla já, protože v pečení koláčků jsem toho času jednička), další sladkosti a jahodový dort od matky. Taky dopis od babičky, na den přesně, ale to je ovšem náhoda.

Potom pro mne přišla Hanneli a šly jsme do školy. O přestávce jsem pohostila učitele i žáky máslovými sušenkami, pak jsme se museli pustit znovu do práce.

Domů jsem dorazila až v pět hodin, protože jsem šla na tělocvik (ačkoliv nesmím cvičit, snadno si totiž vykloubím ruce a nohy), a vybrala jsem pro spolužáky jako hru k narozeninám volejbal. Sanne Ledermanová už tam byla. Ilsu Wagnerovou, Hanneli Goslarovou a Jacquelinu van Maarsenovou jsem přivedla, protože jsou se mnou ve třídě. Hanneli a Sanne byly dřív moje nejlepší přítelkyně a kdo nás viděl pohromadě, říkal vždycky: "Podívejte, Anne, Hanne a Sanne." Jacquelinu van Maarsenovou jsem poznala až na židovském lyceu a je teď mojí nejlepší přítelkyní. Ilsa je nejlepší přítelkyně Hannelina a Sanne chodí do jiné školy a přítelkyně má tam.

Pondělí 15. června 1942

V neděli odpoledne jsem měla oslavu narozenin. Rin-tin-tinť se mým spolužačkám moc líbil. Dostala jsem dvě brože, záložku do knížky a dvě

knihy. Klub mi dal nádhernou knihu, "Nizozemské báje a pověsti", ale omylem mi dali druhý díl. A tak jsem dvě jiné knížky vyměnila za první díl. Teta Helena mi přinesla ještě jednu skládačku, teta Štefa brož a teta Leny prima knížku, a to "Daisiny prázdniny na horách".

Dnes ráno v koupelně jsem přemýšlela, jak by to bylo báječné, kdybych měla takového psa jako Rin-tin-tin. Říkala bych mu taky Rintin-tin a byl by ve škole vždycky u školníka anebo za hezkého počasí u stojanu pro kola.

Ráda bych teď něco pověděla o naší třídě a o škole a začnu svými spolužáky.

Betty Bloemendaalová vypadá trošku chudobně a myslím, že taky chudá je. Ve škole jí to jde, ale to je tím, že je tak pilná, a to ještě neznamená chytrost. Je to docela tiché děvče.

Jacquelina van Maarsenová platí za mou nejlepší přítelkyni. Ale opravdovou přítelkyni jsem ještě nikdy neměla. O Jacqueline jsem si nejdřív myslela, že by jí mohla být, ale nevyšlo to.

D. Q. je strašně nervózní, pořád něco zapomíná a dostává jeden trest za druhým. Je hrozně hodná, hlavně na G. Z.

E. S. je tak děsně ukecaná, že už to není hezké. Když se vás na něco ptá, popadne vás vždycky za vlasy nebo za knoflíky. Říkají, že mě E. nemůže vystát, ale to mi nevadí, protože mně se taky nezdá moc sympatická.

Henny Metsová je veselá a milá, jenom moc nahlas mluví, a když si hraje na ulici, je strašně dětinská. Velká škoda, že má přítelkyni Beppy, která má na ni špatný vliv, protože je děsně nepořádná a velká špindíra.

J. R., o té by se daly psát romány. Je to žalobnice, udavačka, hnusná holka, hraje si na dospělou a je zákeřná. Jacqueline si omotala kolem prstu a to je škoda. Brečí pro každou maličkost a je hrozně nedůtklivá a hlavně úděsně prohnaná. Slečna J. musí mít vždycky pravdu. Je náramně bohatá a má plnou skříň nádherných šatů, ale vypadá v nich moc staře. Ta holka si namlouvá, že je ohromně krásná, ale pravý opak je pravda. S J. se nemůžeme vystát.

Ilsa Wagnerová je veselá a milá, ale je strašně puntičkářská a vydrží celé hodiny fňukat. Ilsa mě má docela ráda. Je taky hodně chytrá, ale líná.

Hanelli Goslarová nebo Líza, jak jí říkáme ve škole, je trochu svérázná. Většinou nesmělá a doma hrozně drzá. Všecko, co jí kdo řekne, vyžvaní hned své matce. Ale má bystrou hlavu a hlavně v poslední době si jí moc vážím.

Nannie van Praag-Sigaarová je malá, vtipná a zábavná. Zdá se mi docela milá. Je poměrně inteligentní. Moc se toho o ní říct nedá.

Eefje de Jongová se mi zdá bezvadná. Je jí teprve dvanáct, ale je to už opravdová dáma. Chová se ke mně, jako bych byla nemluvně. A je strašně ochotná, proto ji mám taky ráda.

G. Z. je nejkrásnější děvče ze třídy. Má milou tvář, ale ve škole jí to moc nejde. Myslím, že propadne, ale jí to ovšem neříkám.

(Dodatek)

K mému velkému údivu G. Z. přece jenom nepropadla.

Jako poslední z dvanácti děvčat sedím já vedle G. Z.

O klucích se toho dá říct moc, ale taky málo.

Maurice Coster je jeden z mých mnoha ctitelů, ale je to dost nepřijemný kluk.

Sally Springer je pěkněj sprost'ák a vykládá se o něm, že už měl něco s holkama. Ale stejně mi připadá prima, protože je hrozně vtipný.

Emiel Bonewit je ctitel G. Z., ale ona na to moc nedbá. Je dost nudný.

Rob Cohen byl do mne taky zamilovaný, ale teď ho nemůžu vystát. Je to prolhaný pokrytec, ubrečený, potrhlý, hloupý, a myslí si o sobě bůhvíco.

Max van de Velde je selský synek z Medembliku, ale docela přijatelný, jak by řekla Margot.

Herman Koopman je taky dost sprost'ák, přesně jako Jopie de Beer, který se děsně předvádí a běhá za holkama.

Leo Blom je důvěrný přítel Jopieho de Beera a taky se nakazil jeho sprost'árnami.

Albert de Mesquita přišel ze školy Montessori a přeskočil jednu třídu. Je strašně chytrý.

Leo Slager je ze stejné školy, ale není tak chytrý.

Ru Stoppelmon je malý, potrhlý kluk z Almela, přišel do třídy později.

C. N. dělá všechno to, co není dovoleno.

Jacques Kocernoot a C. N. sedí za námi a my se často div nepotrháme smíchy (G. a já).

Harry Schaap je nejslušnější chlapec z naší třídy, je milý.

Werner Joseph taky, ale je až moc tichý a působí proto fádně.

Samozřejmě Salomon je rošťák z předměstí, syčák. (Ctitel!) Appie

Riem je dost ortodoxní, ale taky hnusák.

Ted' musím přestat. Na příště toho mám zase tolik, co do tebe napíšu, tj. co ti budu vyprávět. Ahoj, jsi tak prima!

Sobota 20. června 1942

Pro lidi, jako jsem já, je to zvláštní pocit psát deník. Nejen proto, že jsem si ho ještě nikdy nepsala, ale taky si myslím, že se později nikdo, ani já, ani nikdo jiný, nebude zajímat o výlevy třináctileté školačky. Ale na tom vlastně nezáleží, mám chuť psát a hlavně chci být úplně otevřená a upřímná.

Papír je trpělivější než lidé. Tohle mě napadlo, když jsem jednoho lehce melancholického dne unuděně seděla s hlavou v dlaních u stolu a z ochablosti jsem nevěděla, jestli mám jít ven nebo raději zůstat doma, a tak jsem nakonec zůstala a dumala dál. To je pravda, papír je trpělivý. A poněvadž nemám v úmyslu dát tenhle sešit v pevných deskách s okázalým jménem "Deník" někdy někomu číst, leda že bych někdy v životě našla skutečného přítele nebo přítelkyni, nemusí na tom nikomu záležet.

Ted' jsem došla k tomu, proč jsem si začala psát deník: nemám žádnou přítelkyni.

Aby to bylo srozumitelnější, musím přidat vysvětlení, protože nikdo by asi nepochopil, že třináctiletá holka je na světě úplně sama. A taky to není pravda. Mám hodné rodiče a šestnáctiletou sestru, mám dohromady nejmíň třicet známých nebo takových, kterým se říká přítelkyně. Mám hromadu ctitelů, kteří dělají, co mi na očích vidí, a snaží se dokonce i ve třídě zachytit střípkem zrcátka můj obraz. Mám příbuzné a dobrý domov. Ne, nechybí mi navenek vůbec nic, až na pravou přítelkyni. Se

svými známými se jen bavím a žertuji, mohu s nimi mluvit jenom o všedních věcech a nikdy s nimi důvěrněji nesblížím. A v tom je ta potíž. Snad si za tenhle nedostatek důvěry mohu i sama, v každém případě je to bohužel fakt a nedá se to změnit. Proto tenhle deník.

Abych tu představu vytoužené přítelkyně ve své fantazii ještě posílila, nebudu jen tak obyčejně zapisovat události do deníku jako všichni ostatní, ale chci, aby tenhle deník byl přímo mou přítelkyní, a ta přítelkyně se jmenuje Kitty.

Moje historie! (Blbost, něco takového se nezapomíná.)

Protože by nikdo nerozuměl tomu, co vyprávím Kitty, kdybych vpadla rovnou doprostřed událostí, musím v krátkosti popsat svůj životní příběh, i když to dělám nerada.

Můj otec, největší drahoušek mezi otci, s jakým jsem se kdy setkala, se oženil teprve v šestařiceti letech s mou matkou, které bylo tehdy pětadvacet. Má sestra Margot se narodila roku 1926 ve Frankfurtu nad Mohanem v Německu. 12. června 1929 jsem přišla na svět já. Až do svých čtyř let jsem bydlela ve Frankfurtu. Protože jsme Židé, odešel můj otec roku 1933 do Holandska. Stal se ředitelem nizozemské společnosti na výrobu marmelády Opekta. Moje matka Edith Franková-Holländerová odjela v září taky do Holandska a Margot a já jsme zůstaly v Cáchách, kde bydlela naše babička. Margot odjela do Holandska v prosinci a já v únoru, kdy mě posadili na stůl jako dárek k Margotiným narozeninám.

Brzy jsem začala chodit do mateřské školky při škole Montessori. Tam jsem byla do šesti let, pak jsem přešla do první třídy. V šesté třídě jsem se dostala k paní Kuperusové, ředitelce. Koncem školního roku jsme se srdceryvně a s pláčem rozloučily, protože jsme v září 1941 přešly s Margot do židovského lycea, ona do čtvrté třídy, já do první.

Náš život neprobíhal poklidně, protože zbylá rodina v Německu nezůstala ušetřena Hitlerových židovských zákonů. Po pogromech v roce 1938 utekli oba moji strýčkové, matčini bratři, do Ameriky a moje babička se přestěhovala k nám. Bylo jí tehdy třiasedmdesát.

Od května 1940 to s dobrými časy začalo jít z kopce: nejdřív válka, potom kapitulace a vpád Němců, a pro nás Židy začala bída. Jeden židovský zákon stíhal druhý a naše svoboda byla strašně okleštěna. Židé musejí nosit židovskou hvězdu; Židé musejí odevzdat jízdní kola; Židé

nesmějí jezdit tramvají; Židé nesmějí jezdit autem, ani soukromým; Židé smějí nakupovat jen od 15 do 17 hodin; Židé smějí jen k židovskému holiči; Židé nesmějí od 20 hodin večer do 6 hodin ráno na ulici; Židé nesmějí do divadel a do kin a nesmějí se zdržovat ani na jiných místech určených k zábavě; Židé nesmějí na plovárny a stejně tak na tenisová, hokejová a jiná sportovní hřiště; Židé nesmějí veslovat; Židé nesmějí na veřejnosti sportovat; Židé nesmějí po osmé hodině večer sedět na vlastní zahradě, ani u známých; Židé nesmějí navštěvovat křesťany; Židé musejí chodit na židovské školy a podobně a podobně. Tak probíhal náš život a my nesměli tohle a nesměli tamto.

Jacque mi pořád říká: "Já už si netroufám nic dělat, mám strach, že to není dovoleno."

V létě 1941 babička těžce onemocněla. Musela na operaci a z mých narozenin skoro nic nebylo. V létě 1940 už taky ne, protože v Nizozemsku právě skončila válka. Babička zemřela v lednu 1942. Nikdo netuší, jak často na ni myslím a jak ji mám pořád ráda. Tyhle narozeniny v roce 1942 jsme tedy slavili taky proto, abychom si všechno vynahradili, a babiččina svíce stála vedle.

Nám čtyřem se vede ještě pořád dobře, a tak jsem se dostala k dnešnímu datu, kdy začíná slavnostní zasvěcení mého deníku, k 20. červnu 1942.

Sobota 20. června 1942

Milá Kitty, tak tedy začnu hned. Je tu krásný klid, otec a matka jsou pryč a Margot si šla s několika mladými lidmi k přítelkyni zahrát ping-pong. V poslední době si také ráda zahraju, dokonce jsme založily klub. Jmenuje se "Malý medvěd mínus dvě". Bláznivé jméno, vzniklo totiž z omylu. Chtěly jsme zvláštní název, protože je nás pět, vzpomněly jsme si okamžitě na hvězdy, na Malého medvěda. Myslely jsme, že má pět hvězd. V tom jsme se ale spletly, má jich sedm, přesně jako Velký medvěd. Proto ono "mínus dvě". Ilsa Wagnerová má pingpongový stůl a velkou Wagnerovic jídelnu smíme používat kdykoli. Protože my hráčky ping-pongu si hlavně v létě rády pochutnáváme na zmrzlině a po hře bývá horko, končíme většinou výletem do nejbližších cukráren, kam smějí Židé, do Oasy nebo Delphi. Peníze nebo peněženku už ani nehledáme, poněvadž v Oase je většinou tak plno, že tam vždycky

najdeme několik velkorysých pánů z našeho širokého okruhu známých nebo sem tam nějakého ctitele, kteří nám nabídnou víc zmrzliny, než bychom snědly za týden.

Jsi myslím trochu překvapená, že jsem tak mladá a už mluvím o ctitelích. Bohužel (v některých případech ani ne bohužel), zdá se, že se naše škola tomuhle nešvaru nedokáže vyhnout. Jakmile se mě některý z kluků zeptá, jestli se mnou smí na kole domů, a začneme si povídat, můžu v devíti z deseti případů počítat s tím, že dotyčný mladík okamžitě vzplane jako pochoděň a už mě nespustí z očí. Po čase zamilovanost zase ustoupí, protože si z ohnivých pohledů nic nedělám a vesele šlapu dál. Když už mě to někdy otravuje, mrsknou maličko kolem, taška mi spadne na zem a mladý muž musí ze slušnosti seskočit. Než mi tašku vrátí, začnu už dávno mluvit o něčem jiném. To jsou ale ještě ti nevinní. Jsou i někteří, co mi posílají rukou hubičky nebo se pokoušejí vzít mě kolem ramen. Ale s tím ať u mě nepočítají! Slezu z kola a odmítnu je dál připravovat o čas. Nebo hraju uraženou a řeknu jim rovnou, ať se seberou a jdou domů.

Tak, teď byl položen základní kámen našeho přátelství. Zítřka na shledanou!

Tvoje Anne

Neděle 21. června 1942

Milá Kitty,

celá naše třída se třese strachy. Důvodem je nastávající učitelská konference. Polovina třídy uzavírá sázky o to, kdo postoupí a kdo propadne. G. Z., moje sousedka, a já se bláznivě smějeme těm dvěma, co sedí za námi, C. N. a Jacquesi Kocernootovi, kteří už prosázeli celý svůj prázdninový kapitál. "Postoupíš", "O co že ne", "Určitě...", tak to jde od rána do večera. Ani úpěnlivé pohledy mé sousedky G., ani moje vzteklé výbuchy je nedokážou uklidnit. Podle mne by měla propadnout čtvrtina třídy, takoví blbci sem chodí. Ale učitelé jsou ti nejvrtošivější lidé na světě. Snad jsou občas také výjimečně náladoví v tom správném ohledu. O své přítelkyně a o sebe se moc nebojím, my určitě postoupíme. Jenom v matice si nejsem jistá. No uvidíme. Zatím si navzájem dodáváme odvahy.

Já vycházím se všemi učiteli a učitelkami docela dobře. Je jich celkem devět, sedm mužů a dvě ženy. Pan Keesing, starý matikář, byl na mne dlouho strašně přísný, protože jsem ustavičně žvanila. Nestačil mě napomínat a nakonec jsem dostala trest. Měla jsem napsat písemnou práci na téma "Taková jedna brepta". Brepta, co se o tom dá napsat? Ale nejdřív jsem si nedělala starosti. Strčila jsem sešit s úkoly do tašky a snažila se zachovat klid.

Večer, když jsem byla s ostatními úkoly hotová, jsem našla najednou zápis o písemném trestu. S násadkou plnicího pera v puse jsem o něm začala přemýšlet. Jen tak něco plácát a co nejvíc natahovat věty, to umí každý, ale najít pádný důkaz o nutnosti brebentění, to už je umění. Přemýšlela jsem a přemýšlela – a pak jsem najednou dostala nápad. Popsala jsem celé tři zadané stránky a byla jsem spokojená.

Jako argument jsem uvedla, že mluvení je ženská vlastnost, že dělám co mohu, abych se polepšila, ale zřejmě se to za žádnou cenu úplně neodnaučím, protože moje matka toho napovídá zrovna tolik jako já, ne-li ještě víc, a že se zděděnými vlastnostmi se nedá nic moc dělat.

Pan Keesing se musel mým argumentům smát. Ale když jsem v další hodině zase žvanila, následoval nový písemný trest. Tentokrát to měla být "Nenapravitelná brepta". Také ten jsem dodala, a další dvě hodiny si pan Keesing nemusel stěžovat. Při třetí mu to ale bylo zase moc. "Anne Franková, jako trest za klábosení písemnou práci s námětem: "Kvá, kvá, kvá, řekla slečna Kvákavá".

Třída se válela smíchem. Musela jsem se taky smát, třebaže moje vynalézavost v oblasti článků o žvanění byla vyčerpaná. Musím přijít na něco jiného, na něco hodně originálního. Moje přítelkyně Sanne, dobrá básnířka, mi nabídla pomoc, že totiž celý text od začátku do konce sepíšeme ve verších. Jásala jsem. Keesing mě chtěl tímhle pitomým tématem položit na lopatky, ale já mu to svou básní trojnásob oplatím.

Báseň jsme napsaly a byla skvělá. Pojednávala o matce kachně a otci labuťákovi a třech malých kachňátkách, která jejich otec kvůli ustavičnému štěbetání ukloval k smrti. Naštěstí Keesing rozuměl legraci. Přednesl báseň s komentáři ve třídě, pak ještě v jiných třídách. Od té doby jsem mohla klábosit a už jsem nikdy trest nedostala.

Naopak, Keesing teď pořád žertuje. Tvoje

Anne

Středa 24. června 1942

Milá Kitty,

je vedro k zalknutí, každý funí a peče se, a v tom horku musím všecho obíhat pěšky. Teprve teď vidím, jak je taková tramvaj příjemná, hlavně ta otevřená. Ale tenhle požitek nám Židům už není dopřán, pro nás je dost dobré běhat po svých. Včera jsem musela o polední přestávce k zubaři do ulice Jana Luykena. Od naší školy u městských sadů je to pořádně daleko. Odpoledne jsem při vyučování proto div neusnula. Štěstí, že lidé nám sami od sebe nabídnou něco k pití. Sestra u zubaře byla opravdu hodná.

Jediné, čím ještě můžeme jezdit, je přívoz. Převozník na nábřeží Josefa Israële nás bral bez řečí, kdykoli jsme ho poprosili o převezení. Holanďané opravdu nemůžou za to, že my Židé jsme na tom tak bídně.

Já jsem si jen přála, abych nemusela do školy, moje kolo mi o velikonočních prázdninách ukradli a matčino dal otec do úschovy ke křesťanům. Naštěstí se mílovými kroky přibližují prázdniny. Ještě týden a máme to za sebou.

Včera ráno jsem měla příjemný zážitek. Když jsem šla kolem stanoviště kol, někdo na mne zavolal. Otočila jsem se a uviděla jsem za sebou milého chlapce, s kterým jsem se předešlý večer setkala u Vilmy. Je to její vzdálený bratranec z třetího kolena a Vilma je moje známá. Nejdřív se mi zdála moc hodná. To taky je, ale celý den nemluví o ničem jiném než o klucích, a to začíná být nuda. Ten chlapec přišel trochu nesměle blíž a představil se jako Hello Silberberg. Byla jsem maličko udivená a nevěděla jsem dobře, co chce, ale to se brzy ukázalo. Chtěl jít se mnou a doprovázet mě do školy. "Jestli jdeš tak jako tak stejným směrem, můžu se přidat," odpověděla jsem mu, a tak jsme šli spolu. Hellovi je už šestnáct a umí pěkně vyprávět o všem možném.

Dnes ráno na mne zase čekal a tak to nejspíš zůstane i napříště. Anne

Středa 1. července 1942

Milá Kitty,

do dneška jsem si opravdu nenašla čas, abych ti napsala. Ve čtvrtek jsem byla celé odpoledne u známých, v pátek jsme měli návštěvu, a tak to šlo až do dneška.

Hello a já jsme se v tomhle týdnu dobře poznali, moc mi toho o sobě vyprávěl. Pochází z Gelsenkirchenu a je tady v Nizozemí u dědečka a babičky. Jeho rodiče jsou v Belgii a on nemá možnost se k nim dostat. Hello má děvče, Uršulu. Zná ji, je to vzor dobromyslnosti a nudy. Když se Hello se mnou seznámil, zjistil, že po Uršulině boku usíná. Sloužím tedy jako prostředek k udržování v bdělém stavu! Člověk nikdy neví, k čemu se ještě hodí!

V sobotu u mne spala Jacqueline. V poledne byla u Hanneli a já jsem se k smrti nudila.

Hello měl ke mně večer přijít, ale kolem šesté zavolal. Přišla jsem k telefonu a on řekl: "Tady je Helmuth Silberberg. Můžu prosím mluvit s Anne?"

"Ano, Hello, tady je Anne."

"Ahoj Anne. Jak se ti vede?"

"Děkuju, dobře."

"Hrozně mě to mrzí, ale musím ti říct, že k tobě dnes večer nemůžu přijít, ale rád bych s tebou chvíli mluvil. Šlo by to, že bych byl za deset minut u tebe za dveřmi?"

"V pořádku. Ahoj!"

"Ahoj, jsem tam hned."

Položil sluchátko. Honem jsem se převlékla a trochu si přičísala vlasy. A pak jsem nervózně vyhlížela z okna. Konečně přicházel. Div že jsem hned neseběhla se schodů, ale klidně jsem čekala, až zazvoní. Sešla jsem dolů. Rovnou spustil, co měl na srdci.

"Podívej se, Anne, babička si myslí, že jsi ještě moc mladá, abych se s tebou pravidelně scházel. Říká, že mám jít k Löwenbachovým."

Ale víš asi, že už s Uršulou nechodím."

"Nevím, jak to? Vy jste se pohádali?"

"Ne, naopak. Řekl jsem Uršule, že už vzájemně tak dobře nevycházíme, a proto už spolu nemůžeme chodit, ale že ji u nás i dál rádi uvidíme a oni mě doufám u nich taky. Já jsem si totiž myslel, že chodí i s jinými kluky, a podle toho jsem se k ní taky choval. Ale nebyla to

pravda. A tak mi řekl strýček, že se musím Uršule omluvit. To jsem ovšem nechtěl, a proto jsem to skončil. Ale to byl jen jeden z mnoha důvodů.

Moje babička chce, abych šel teď za Uršulou, a ne za tebou. Ale já mám na to jiný názor a taky to neudělám. Staří lidé mají někdy strašně staromódní názory, ale podle nich se řídit nemůžu. Já sice babičku a dědu moc potřebuju, ale oni mě v jistém smyslu taky. Ve středu večer mám vždycky volno, protože děda s babičkou si myslí, že chodím na řezbářství, ale já chodím do jednoho klubu sionistické strany. To vlastně nesmím, protože naši jsou strašně proti sionismu. Já taky nejsem fanatik, ale zajímá mě to. V poslední době je v tom ale takový zmatek, že mám v úmyslu vystoupit. Proto tam půjdu příští středu naposledy. A tak mám čas ve středu večer, v sobotu večer, v neděli odpoledne i jindy."

"Ale když to vaši doma nechtějí, neměl bys jim to dělat za zády."

"Láska se nedá vynutit."

Pak jsme šli kolem Blankevoortova knihkupectví a tam stál Petr Schiff s dvěma jinými kluky. Po dlouhé době mě opět pozdravil a mě to opravdu moc potěšilo.

V pondělí večer byl Hello u nás, aby se seznámili s otcem a s matkou. Přinesla jsem dort a cukroví, čaj a sušenky, všeho bylo dost. Ale Hello ani já jsme neměli chuť sedět jen tak klidně vedle sebe na židlích. Šli jsme na procházku a on mě dovedl domů až deset minut po osmé. Otec se strašně zlobil, co je to za způsoby chodit tak pozdě domů. Musela jsem slíbit, že příště budu doma už deset minut před osmou. Na příští sobotu jsem pozvaná k Hellovi.

Vilma mi vykládala, že Hello byl nedávno večer u ní a ona se ho ptala: "Kdo se ti zdá milejší? Uršula nebo Anne?" A on jí řekl: "Co je ti po tom?"

Ale když odcházel (celý večer už spolu nemluvili), řekl: "Anne, abys věděla! Ahoj, ale nikomu ani muk!" Šup, a byl ze dveří.

Je vidět, že Hello je do mě zamilovaný, a mně se to zdá pro změnu docela pěkné. Margot by řekla, že Hello je přijatelný kluk, a já si to myslím taky, a dokonce víc než to. Matka ho taky vynáší do nebe. "Hezký, zdvořilý a příjemný chlapec." Jsem ráda, že Hello celé rodině tak padl do oka. Zato mým přítelkyním ne, zdají se mu moc dětinské, a v tom má pravdu.

Jacque si mě kvůli němu věčně dobírá. Já nejsem zamilovaná, opravdu ne, ale smím přece mít přítele. Na tom není přece nic špatného.

Matka chce pořád vědět, koho bych si později chtěla vzít. Ale nikdy myslím neuhádne, že je to Petr Schiff, protože to vždycky popřu, ani přitom okem nemrknu. Mám Petra tak ráda, jak ještě nikoho v životě, a pořád si namlouvám, že Petr chodí s jinými děvčaty, jen aby zakryl svoje city ke mně. Snad si teď taky myslí, že Hello a já jsme do sebe zamilovaní. Ale to není pravda. Je to jenom můj přítel, nebo, jak říká matka, kavalír. Tvoje Anne

Neděle 5. července 1942 Nejmilejší

Kitty,

slavnost k zakončení školního roku v pátek v Židovském divadle proběhla podle přání. Moje vysvědčení není zdaleka tak špatné, mám jednu nedostatečnou (pětku) z algebry, dvě šestky, dvě osmy a jinak samé sedmičky. Doma měli radost. Ale moji rodiče jsou ve věcech známek stejně úplně jiní než ostatní rodiče, nikdy si nic nedělali z dobrého nebo ze špatného vysvědčení a jde jim hlavně o to, abych byla zdravá, ne moc drzá a měla dobrou náladu. Když jsou tyhle věci v pořádku, všechno ostatní přijde samo.

Já jsem přesný opak, nechtěla bych mít špatný prospěch. Byla jsem přijatá do lycea s výhradou, protože jsem vlastně měla zůstat ještě v 7. třídě ve škole Montessori. Ale když všechny židovské děti musely do židovských škol, pan Elte přijal mě a Lízu Goslarovou po určitých průtazích s výhradou. Líza taky postoupila, ale po náročné dodatečné zkoušce z geometrie.

Chudák Líza, nemůže doma skoro nikdy pořádně pracovat. U ní v pokojíku si celý den hraje její malá sestřička, zhýčkané batole sotva dvouleté. Když Gabi neprosadí, co chce, křičí, a když se jí pak Líza nevěnuje, křičí zase paní Goslarová. A tak je pro Lízu nemožné, aby pracovala, jak se patří, a nepomůže jí ani spousta doučovacích hodin, které ustavičně bere. Ti Goslarovi ale taky vedou pěknou domácnost! Rodiče paní Goslarové bydlí vedle v domě, ale jedí u nich. Pak je tu ještě služebná, batole, pan Goslar, neustále roztržitý a duchem nepřítomný, a paní Goslarová, věčně nervózní a podrážděná a znovu v naději. V tomhle tureckém hospodářství je Líza, která má obě ruce levé, jako ztracená.

Moje sestra Margot dostala taky vysvědčení, jako vždycky výborné. Kdyby u nás existovalo "cum laude", určitě by postoupila s vyznamenáním. Chytrá hlavička!

Otec je v poslední době hodně doma, v obchodě už nemá co pohledávat. Musí to být nepříjemný pocit, když se člověk cítí tak přebytný. Opektu převzal pan Kleiman a pan Kugler firmu pro (náhražkové) byliny "Gies a spol.", která byla založena teprve roku 1941. Když jsme se před několika dny procházeli po našem náměstíčku, začal otec mluvit o tom, že se musíme ukrýt. Říkal, že pro nás bude hodně těžké žít úplně odříznuti od světa. Ptala jsem se ho, proč o tom mluví už teď.

"Viš, Anne," řekl, "už přes rok nosíme šaty, potraviny a nábytek k jiným lidem. Nechceme, aby náš majetek padl do rukou Němců. Ale ještě miň chceme, aby sebrali nás samotné. Proto odejdeme z domova a nebudeme čekat, až nás odvedou."

"A kdy, tati?" Otec mluvil tak vážně, že mi to nahánělo strach.

"Nedělej si kvůli tomu starosti, to už zařídíme. Bud' bez obav a užívej si, jak dlouho to ještě půjde."

To bylo všecko. Ach, kéž by se ta chmurná slova ještě hodně dlouho nesplnila! Někdo zrovna zvoní, přichází Hello, končím.

Tvoje Anne

Středa 8. července 1942 Milá Kitty, mezi nedělním ránem a touto chvílí jako by uplynuly dlouhé roky. Stalo se toho tolik, jako by se najednou celý svět otočil. Ale vidíš, Kitty, ještě žiju, a to je hlavní věc, říká táta. Ano, opravdu ještě žiju, ale neptej se, kde a jak. Mám dojem, že mi dnes vůbec nerozumíš, a tak ti prostě začnu vyprávět, co se v neděli stalo.

Ve tři hodiny (Hello zrovna odešel a chtěl se později vrátit) někdo zazvonil u dveří. Já nic neslyšela, protože jsem ležela líně na sluníčku v lehátku na verandě a četla. Za chvíli se objevila v kuchyňských dveřích Margot, celá vyplašená. "Tátovi přišlo předvolání od SS," šeptala. "Máti už běžela k panu van Daanovi." (Van Daan je dobrý známý a společník otcovy firmy.)

Strašně jsem se vyděsila. Předvolání! Každý ví, co to znamená. Viděla jsem v duchu koncentrační tábor a pusté cely... A tam máme

nechat odvléct otce? "On samozřejmě nepůjde," prohlásila Margot, když jsme seděly v pokoji a čekaly na matku. "Máti se šla k van Daanovým zeptat, jestli se můžeme přestěhovat do našeho úkrytu už zítra. Van Daanovi jdou s námi. Bude nás tedy celkem sedm."

Ticho. Nemohly jsme dál mluvit, pomyšlení na otce, který, nic zlého netuše, je na návštěvě v židovském starobinci, čekání na matku, horko, napětí... To všechno nás ochromovalo.

Najednou se znovu ozval zvonek. "To je Hello," řekla jsem.

Margot mě stáhla zpátky: "Neotvírat!"

Ale bylo to zbytečné, slyšely jsme matku a pana van Daana, jak mluví dole s Hellem. Potom šli dovnitř a zamkli za sebou dveře. Při každém zazvonění měla Margot nebo já tiše sejít dolů a podívat se, jestli je to otec. Jiné lidi jsme neměly pouštět. Musely jsme s Margot odejít z pokoje, van Daan chtěl mluvit s matkou o samotě.

Když jsme seděly v naší ložnici, pověděla mi, že předvolání se netýká otce, ale jí. Znovu jsem se vyděsila a začala plakat. Margot je šestnáct. Tak mladé holky chtějí někam posílat? Ale ona naštěstí nikam nepůjde, matka to sama řekla. A nejspíš to tak myslel i otec, když se mnou mluvil o ukrývání.

Ukrýt! Kde se máme ukrýt? Ve městě? Na venkově? V nějakém domě, v nějaké chatě? Kdy? Kde? Jak? Spousta otázek, které jsem si nechtěla klást a které se mi přesto stále vnucovaly.

Začaly jsme si s Margot balit nejnnutnější věci do školních tašek. První, co jsem do ní strčila, byl tenhle vázaný sešit, potom natáčky, m, kapesníky, školní knihy, hřeben, staré dopisy. Myslela jsem na ukrývání a strkala jsem proto do tašky ty největší hlouposti. Ale nelituji toho, mám radši vzpomínky než šatstvo.

V pět hodin přišel konečně domů otec. Telefonovali jsme panu Kleimanovi a zeptali se ho, jestli k nám může ještě dnes večer přijít. Van Daan odešel a přivedl Miep. Přišla, sbalila do tašky nějaké boty, šaty, pláště, spodní prádlo a punčochy a slíbila, že přijde večer ještě jednou. Pak bylo v našem bytě ticho. Nikdo z nás neměl chuť k jídlu. Bylo ještě teplo a všechno bylo strašně divné.

Velký pokoj nahoře jsme pronajali nějakému panu Goldschmidtovi, je to rozvedený muž kolem třicítky, který zřejmě tenhle večer neměl co dělat. Okouněl u nás do deseti hodin a za nic na světě se nedal vypudit.

V jedenáct hodin přišli Miep a Jan Giesovi. Miep je od roku 1933 zaměstnaná u otce a z ní, stejně jako z jejího novopečeného manžela Jana, se stali naši dobří přátelé. Zase mizely boty, kalhoty, knihy a spodní prádlo v Miepině kabele a v Janových hlubokých kapsách. O půl dvanácté odešli i oni.

Byla jsem k smrti unavená, a třebaže jsem věděla, že to bude poslední noc v mé posteli, hned jsem usnula; druhý den ráno mě o půl šesté matka probudila. Naštěstí bylo menší vedro než v neděli a celý den se snášel teplý déšť. Navlékli jsme se všichni čtyři tak důkladně, jako bychom měli přenocovat v lednici, abychom si mohli vzít s sebou ještě pár kousků oblečení. Žádný Žid v naší situaci by se neodvážil vyjít z domu s kufrem plným šatstva. Měla jsem na sobě dvě košilky, troje kalhotky, dva páry punčoch a jedny šaty, přes ně sukni, plášť, letní plášť, pevné boty, čepici, šálu a ještě mnohem víc. Už doma jsem se skoro dusila, ale na to se nikdo neptal.

Margot si nacpala školní aktovku učebnicemi, šla si do přístěnku pro kolo a odjela za Miep kamsi do mně neznámých dálav. Pořád jsem ještě nevěděla, kde je to tajemné místo, kam odcházíme.

O půl osmé se i za námi zavřely dveře. Musela jsem se rozloučit s jediným tvorem – se svou kočičkou Moortje, která měla najít dobrý domov u sousedů, jak stálo napsáno v dopise panu Goldschmidtovi.

Odestlané postele, nádobí od snídaně na stole, maso pro kočku v kuchyni, to všechno budilo dojem, jako bychom vzali nohy na ramena. To nám bylo jedno. Chtěli jsme pryč, jen pryč a bezpečně dojít, jinak nic.nám Zítřa více!

Tvoje Anne

Čtvrtek 9. července 1942

Milá Kitty,

tak jsme tedy běželi v proudech deště, otec, matka a já, každý se školní nebo nákupní taškou, po okraj nacpanou nejrozličnějšími věcmi. Dělníci, kteří šli ráno do práce, na nás hleděli soucitně. Na tvářích se jim zračila lítost, že nám nemůžou nabídnout žádné vozidlo. Nápadná žlutá hvězda mluvila sama za sebe.

Teprve na ulici mi otec a matka postupně vyprávěli celý plán úkrytu. Už po dlouhé měsíce jsme odváželi z domova co možná nejvíc domácího

zařízení a prádla a teď už jsme byli na tom tak, že jsme chtěli 16. července dobrovolně odejít do podzemí. Předvoláním byl plán uspíšen o deset dní, takže jsme se museli spokojit s neúplně zařízenými místnostmi.

Úkryt byl v domě, kde měl otec firmu. Pro nezasvěcené je to asi těžko pochopitelné, proto to vysvětlím blíže. Otec nikdy neměl moc personálu: pana Kuglera, pana Kleimana a Miep, pak ještě Bep Voskuijlovou, tříadvacetiletou stenotypistku. Ti všichni o našem příchodu věděli předem. Ve skladišti pracovali ještě pan Voskuijl, Bepin otec, a dva dělníci; ale ti o ničem nevěděli.

Budova vypadá takto: v přízemí je velká obchodní místnost, která se používá jako skladiště. Je rozdělena přepážkami: například je tam místnost, kde se mele skořice, hřebíček a náhražkový pepř, a zásobárna. Vedle dveří do skladiště jsou normální domovní dveře, za nimi spojovací dveře vedoucí ke schodišti. Po schodech se vyjde ke dveřím s polomatným sklem, na nichž bylo dřív černými písmeny napsáno Kancelář. To je přední kancelář, hodně velká, světlá a přeplněná místnost. Přes den tu pracují Bep, Miep a pan Kleiman. Průchozí místností s trezorem, šatníkem a velkou spízkou se vejde do malého, dosti zatuchlého a temného ředitelského pokoje. Tam dříve seděli pan Kugler a pan van Daan, teď už jenom ten první. Do Kuglerova pokoje se může projít i z chodby skleněnými dveřmi, které se dají otvírat zevnitř, ale už ne tak snadno zvenčí. Z Kuglerovy kanceláře se jde dlouhým, úzkým průchodem kolem přepážky na uhlí a po čtyřech schodech se vystoupí k nejnádhernější části celé budovy, k soukromé kanceláři. Vznešený tmavý nábytek, linoleum a koberce na podlaze, rádio, elegantní lampa, všecko primissima. Vedle je velká prostorná kuchyně s průtokovým ohříváčem a dvěma plynovými vařiči, pak je tu ještě záchod. To je první patro. Z dolejšího průchodu vedou nahoru normální dřevěné schody. Tam je malá předsíň, které se říká chodbička. Vpravo i vlevo jsou dveře, levé vedou k přednímu traktu se sklady, půdou a podstřeším. Z předního traktu vede na druhé straně ještě dlouhé, hrozně příkré, pravé holandské krkolonné schodiště k druhému východu na ulici.

Napravo od chodbičky leží zadní dům. Nikoho by nenapadlo, že za obyčejnými šedě natřenými dveřmi se skrývá tolik místností. Předem

dveřmi je práh a pak už jsi vevnitř. Přímo proti vchodu je příkré schodiště, vlevo malá předsíň a místnost, která bude obývacím pokojem a ložnicí manželů Frankových. Vedle je ještě menší pokojík, ložnice a pracovna mladých dam Frankových. Napravo od schodiště je komora bez oken s umyvadlem a odděleným záchodem a dveřmi do Margotina a mého pokoje. Když vyjdeš po schodech a otevřeš nahoře dveře, jsi překvapená, že ve starém domě u grachtu najdeš tak vysokou, světlou a prostornou místnost. V této místnosti je sporák (díky tomu, že to bylo dříve Kuglerova laboratoř) a výlevka. Tak tedy vypadá kuchyně a současně i ložnice manželů van Daanových, společný obývací pokoj, jídelna a pracovna. Maličký průchozí pokojík bude Petrovo apartmá. Pak je tam přesně jako vpředu půda a podstřeší.

Vidíš, představila jsem ti celý náš krásný zadní dům! Tvoje

Anne

Pátek 10. července 1942

Milá Kitty,

pravděpodobně jsem tě tím rozvlácným popisem domu dost otrávil, ale zdá se mi to nutné, abys věděla, kam jsem dorazila. Z dalších dopisů se dovíš, jak to proběhlo.

Teď ale pokračování mého příběhu, protože ještě nejsem hotová, to jistě víš. Když jsme došli do domu na Prinsengrachtu 263, odvedla nás Miep hned dlouhým průchodem a po dřevěném schodišti rovnou nahoru do zadního domu. Zavřela za námi dveře a byli jsme sami. Margot byla na kole mnohem rychlejší a už na nás čekala.

Náš obývací pokoj a všechny ostatní pokoje byly tak plné krámů, že se to nedá popsat! Všude na podlaze a na postelích stály krabice, které jsme poslali během uplynulých měsíců do kanceláře. Malý pokoj byl až do stropu nacpán ložním prádlem a peřinami. Pokud jsme chtěli večer spát na řádně ustlaných postelích, museli jsme se do toho hned pustit a všechny ty krámy vyklidit. Matka a Margot nebyly s to pohnout prstem. Ležely na holých postelích, byly unavené a skleslé a kdesi cosi. Ale otec a já, dva uklízeči v rodině, jsme se do toho dali okamžitě.

Celý den jsme vyklízeli krabice a plnili skříně, přibíjeli a kutili, až jsme večer padli k smrti unavení do čistých postelí. Celý den jsme

neměli teplé jídlo, ale to nám nevadilo. Matka a Margot byly příliš unavené a přetažené, aby měly chuť, otec a já jsme měli moc práce.

V úterý ráno jsme začali tam, kde jsme v pondělí přestali. Bep a Miep nám na naše potravinové lístky nakoupily, otec opravoval nedostatečné zatemnění, vydrhli jsme kuchyňskou podlahu a byli zase od rána do večera v jednom kole. Až do středy jsem měla sotva čas přemýšlet o té velké změně, která nastala v mém životě. Pak jsem poprvé od našeho přestěhování do zadního domu našla příležitost sdělit ti všechny ty události a současně si sama ujasnit, co se vlastně se mnou stalo a co se ještě stane. Tvoje Anne

Sobota 11. července 1942

Milá Kitty,

otec, matka a Margot si pořád nemůžou zvyknout na zvon Západní věže, který bije každou čtvrt hodinu. Já ano, mně se to hned líbilo, a zvláště v noci je v tom něco uklidňujícího. Bude tě asi zajímat, jak se mi líbí "v podzemí". No, mohu ti jen říct, že to sama ještě přesně nevím. Myslím, že se tady nikdy nebudu cítit jako doma, ale to zdaleka neznamená, že mi to tu připadá nepříjemné; cítím se spíš jako v nějakém zvláštním penzionu, kde jsem na prázdninách. Opravdu divné pojetí úkrytu, ale je to prostě tak. Zadní dům je ideální úkryt. Ačkoli je vlhký a trochu sešlý, určitě by se v celém Amsterdamu a snad ani v celém Holandsku tak pohodlně zařízený úkryt nenašel.

Náš pokoj byl se svými prázdnými stěnami až dosud strašně holý. Díky otci, který sem už předtím odnesl celou mou sbírku pohlednic a obrázků filmových hvězd, jsem si kličem a štětcem natřela celou stěnu a vytvořila tak z pokoje jeden velký obraz. Vypadá to mnohem veseleji. Až přijdou van Daanovi, uděláme ze dřeva, které se válí na půdě, pár skříněk a jiné pěkné věcičky.

Margot a matka se zas už trochu zotavily. Včera se matka rozhodla poprvé uvařit hrachovou polévku, ale pak si byla dole trochu poklábosit a na polévku zapomněla. Ta se tak připálila, že hrách zčernal na uhel a nešel z hrnce ven.

Včera večer jsme sešli všichni čtyři do soukromé kanceláře a pustili si anglické vysílání. Měla jsem takový strach, že to někdo uslyší, že jsem otce úpěnlivě prosila, aby šel se mnou zase nahoru. Matka můj strach

chácala a šla se mnou. I jinak máme velkou obavu, že nás mohou uslyšet nebo uvidět sousedé. Hned první den jsme ušili závěsy. Vlastně se o záclonách nedá mluvit, protože jsou to jen hadry nejrozmanitějšího tvaru, kvality a vzoru, které jsme s otcem velice neodborně a nakřivo sešili. Pak jsme ty skvostné kousky připevnili napínáčky na okna, a pokud se budeme skrývat, nikdy je nesundáme.

Vpravo vedle nás je filiálka firmy van Keg ze Zaandamu, vlevo nábytkářská dílna. Po pracovní době tedy nejsou v domech žádní lidé, ale přesto by mohly zvuky proniknout ven. Zakázali jsme tedy Margot v noci kašlat, i když je silně nachlazená, a dáváme jí polykat spousty kodeinu.

Hrozně se těším, až přijdou van Daanovi, mají tu být v úterý. Bude to tu mnohem útulnější a taky tu nebude takové ticho. Právě to ticho mě večer a v noci tak znervózňuje a dala bych nevím co za to, kdyby tu spal některý z našich ochránců.

Jinak to tu není vůbec tak špatné, protože si tu můžeme sami vařit a dole v tátově kanceláři poslouchat rádio. Pan Kleiman a Miep a taky Bep Voskuijlová nám moc pomohli. Dokonce jsme už měli reveň, jahody a třešně, a nemyslím si, že tu budeme mít dlouhou chvíli. Máme taky co číst a nakoupíme ještě hromadu her. Koukat z okna nebo vycházet ven samozřejmě nesmíme. Přes den musíme chodit a mluvit jen hodně potichu, protože ve skladu nás nesmí být slyšet.

Včera jsme měli spoustu práce, museli jsme pro kancelář odpeckovat dva koše třešní, pan Kugler je bude zavařovat. Z bedniček od třešní si uděláme regály na knížky.

Zrovna mě volají naši!
Tvoje Anne

28. září 1942 (Dodatek)

To, že nesmíme ven, mě skličuje přece jenom víc, než mohu vypovědět, a mám děsný strach, že nás najdou a pak zastřelí. To je ovšem méně příjemná vyhlídka.

Neděle 12. července 1942

Dnes přesně před měsícem byli ke mně všichni tak hodní, protože jsem měla narozeniny, ale teď cítím den ze dne víc, jak se matce a

Margot odcizují. Dneska jsem pilně pracovala a všichni mě náramně chválili, ale o pět minut později mě zase hubovali.

Je docela jasně vidět, jak rozdílně se chovají k Margot a ke mně. Margot například rozbila vysavač, a byli jsme proto celý den bez světla. Matka řekla: "Margot, je vidět, že nejsi zvyklá na žádnou práci, jinak bys věděla, že se vysavač nevypíná taháním za šňůru." Řekla to německy, Margot něco odpověděla a tím to bylo odbyté.

Ale dneska v poledne jsem chtěla přepsat něco z matčina nákupního seznamu, protože má tak nezřetelné písmo. Matka byla proti tomu a hned mě začala kárat, do čehož se zamíchala celá rodina.

Já se k nim nehodím, zvláště v poslední době si to jasně uvědomuji. Jsou k sobě navzájem tak vřelí, a já jsem taková nejraději, jen když jsem sama. Říkají, jak je nám tu ve čtyřech dobře a jak se k sobě hodíme. Ale že já to cítím úplně jinak, to je vůbec nenapadne.

Jenom taťka mi někdy rozumí, ale většinou je na straně matky a Margot. Taky nemůžu vystát, když vykládají před cizími, jak jsem brečela nebo zase jak jsem rozumná, nebo když začnou o Moortje, to už vůbec nesnáším. Moortje je moje slabé místo. Moc mi chybí a nikdo neví, jak často na ni myslím. A vždycky když si na ni vzpomenu, vyhrknou mi slzy. Moortje je tak milá a mám ji tak ráda. Sním a spřádám plány, jak ji zase dostat zpátky.

Zdají se mi tu pořád tak krásné sny. A přitom skutečnost je taková, že tady musíme sedět tak dlouho, dokud válka neskončí. Nesmíme vůbec vyjít ven a na návštěvu k nám můžou jen Miep, její muž Jan, Bep Voskuijlová, pan Voskuijl, pan Kugler a pán a paní Kleimanovi, ale ta nechodí, zdá se jí to moc nebezpečné.

28. září 1942 (Dodatek)

Tatínek je pořád tak milý. Moc dobře mi rozumí a ráda bych si s ním někdy důvěrně popovídala, ale nesměly by mi hned téct slzy. Ale to asi dělá můj věk. Nejradši bych pořád jen psala, ale to by bylo moc nudné.

Až dosud jsem si do své knihy zapisovala skoro výhradně myšlenky a na hezké příhody, které později můžu předčítat, nikdy nedošlo. Ale příště už nebudu sentimentální, nebo jen trošku, a budu se víc držet skutečnosti.

Pátek 14. srpna 1942 Nejmilejší
Kitty,

celý měsíc jsem tě nechala beze zpráv, ale ono se toho opravdu moc neděje, abych ti každý den něco pěkného vyprávěla. Van Daanovi přišli 13. července. Mysleli jsme, že dorazí až 14., ale protože Němci posílají pořád víc předvolání, zdálo se jim bezpečnější přistěhovat se radši o den dřív než o den později.

Ráno o půl desáté (seděli jsme ještě u snídaně) se objevil Petr van Daan, dost nudný a stydlivý čahoun, ještě mu není šestnáct, a od jeho společnosti se toho nedá moc čekat. Paní a pan van Daanovi přišli o půl hodiny později.

Paní van Daanová si k našemu velkému pobavení přinesla v krabici na klobouky velký nočník. "Bez nočníku se necítím nikde doma," prohlásila, a nočník dostal taky hned svoje stálé místo pod gaučem. Pan van Daan přišel bez nočníku, ale se skládacím čajovým stolkem pod paží.

První den našeho soužití jsme pojedli družně pospolu a po třech dnech jsme všichni měli pocit, že je z nás jedna velká rodina. Van Daanovi samo sebou vyprávěli ještě spoustu novinek, strávili tam venku ve světě o týden déle. Mezi jiným nás moc zajímalo, co se stalo s naším bytem a s panem Goldschmidtem.

Pan van Daan vyprávěl: "V pondělí ráno v devět zavolal pan Goldschmidt a ptal se, jestli bych k němu nemohl hned přijít. Šel jsem okamžitě a viděl jsem, že je velmi rozčilený. Dal mi přečíst dopis, který jste mu nechali, a rozhodl se, že kočku podle návodu odnese k sousedům, což jsem mu schválil. Měl strach z domovní prohlídky, tak jsme prošli všemi pokoji, sklidili ze stolu a udělali trošku pořádek. Přitom jsem objevil na psacím stole paní Frankové lístek, byla na něm nějaká adresa v Maastrichtu. Ačkoli jsem věděl, že paní Franková ho tam nechala ležet úmyslně, tvářil jsem se náramně udiveně a vystrašeně a naléhavě jsem pana Goldschmidta prosil, aby ten nešťastný papírek spálil. Celý čas jsem předstíral, že o vašem zmizení nic nevím. A když jsem uviděl ten papírek, dostal jsem dobrý nápad, 'Pane Goldschmidte,' řekl jsem mu, 'teď mi napadlo, co ta adresa asi znamená. Vzpomínám si, že asi před půl rokem byl u nás v kanceláři vysoký důstojník. Byl to myslím přítel pana Franka z mládí. Slíbil, že mu pomůže, kdyby to bylo nutné, a vím,

že měl posádku skutečně v Maastrichtu. Myslím si, že dodržel slovo a že Frankovům nějakým způsobem pomohl do Belgie a odtamtud do Švýcarska. Řekněte to taky známým, jestli se snad budou po Frankových ptát. O Maastrichtu se samozřejmě nezmiňujte.' A s tím jsem odešel. Většina známých to už ví, protože jsem to už slyšel z mnoha stran."

Tahle historka nám připadala skvělá, ale ještě víc jsme se nasmáli lidské fantazii, když nám pan van Daan vyprávěl o dalších věcech, co se dověděl. Tak například jedna rodina z Merwedepleinu nás ráno všechny čtyři viděla, jak tudy projíždíme na kolech, a jiná paní tvrdila s určitostí, že nás v noci nakládali na vojenské auto. Tvoje Anne

Pátek 21. srpna 1942 Nejmilejší

Kitty,

naše útočiště se stalo teprve teď pravým úkrytem. Pan Kugler přišel na to, že bude lepší postavit před náš vchod skříň (protože Němci teď provádějí spoustu domovních prohlídek, hledají poschovávaná jízdní kola), ale samozřejmě skříň, která je otáčivá a dá se otvírat jako dveře. Pan Voskuijl takovou skříň vyrobil. (Mezitím jsme ho zasvětili do toho, že se tu skrýváme, a je teď ochota sama.)

Když teď chceme jít dolů, musíme se nejdřív sehnout a potom skočit. Po třech dnech jsme všichni chodili s boulemi na čele, protože každý narazil na nízké dveře. Petr tam pak přibil látku vycpanou dřevitou vlnou. Uvidíme, jestli to pomůže!

Moc se teď neučím, do září držím prázdniny. Potom mi chce otec dávat hodiny, ale nejdřív musíme koupit nové učebnice.

K velkým změnám v našem životě tu nedochází. Dneska Petrovi umyli vlasy, ale to není nic tak zvláštního. Pan van Daan a já jsme ustavičně v sobě. Mamka se ke mně pořád chová jako k malému děcku, a to nemůžu vystát. Petr mi ještě pořád nepřipadá milejší. Je to nudný kluk, celý den se válí na posteli, někdy trochu truhlaří a pak zase kouká do prázdna. Je to blbeček.

Dnes ráno mi mamka zase dělala děsné kázání. Máme na všechno přesně opačné názory. Tatka je báječný, i když se na mě někdy pět minut zlobí.

Venku je krásně a teplo a navzdory všemu toho co nejvíc využíváme, ležíme na půdě na skládacím lehátku. Tvoje Anne

21. září 1942 (Dodatek)

Pan van Daan je na mě v poslední době jako med a to si nechám klidně líbit.

Středa 2. září 1942 Milá

Kitty,

pan a paní van Daanovi se strašlivě pohádali. Nic takového jsem v životě nezažila, protože otce s matkou by nikdy nenapadlo na sebe takhle křičet. Důvod byl tak malicherný, že ani nestojí za to se o něm zmiňovat. Každý holt podle svého gusta.

Petrovi je to ovšem nepříjemné, protože se mezi tím octl, ani neví jak. Ovšem nikdo ho nebere vážně, jelikož je strašně přecitlivělý a líný. Včera byl úplně vedle, najednou mu totiž zmodral jazyk. Zvláštní jev ale zmizel stejně rychle, jak se objevil. Dneska chodí s tlustou šálou kolem krku, protože s ním nemůže hýbat. Dále si milostpán stěžuje na housera. Bolesti mezi srdcem, ledvinami a plícemi mu také nejsou cizí. Pravý hypochondr! (Říká se tomu tak, ne?)

Mezi matkou a paní van Daanovou to moc neklape. Důvodů k nepříjemnostem je spousta. Povím ti malý příklad: paní van Daanová už teď ze společného prádelníku vytahala všechna svoje prostěradla kromě tří. Samozřejmě předpokládá, že matčino prádlo se bude moci používat pro celou rodinu. Bude značně zklamaná, až zjistí, že matka jejího dobrého příkladu následovala.

Kromě toho má děsný vztek, že se při jídle nepoužívá naše nádobí, ale její. Pořád se snaží zjistit, kam jsme dali naše talíře. Jsou blíž, než si myslí, stojí v krabicích na půdě za obrovskou hromadou reklamního materiálu Opekty. Dokud se budeme skrývat, k talířům se nedostanem. A to je dobře! Mně se stávají pořád nějaké maléry. Včera jsem rozbila polévkový talíř ze servisu paní van Daanové.

"Prosím tě," křičela vztekle, "buď přece opatrnější! To je to jediné, co ještě mám."

(Uvědom si laskavě, Kitty, že obě dámy mluví strašnou holandsčinou. O pánech si to netroufám říct, cítili by se moc uraženi. Kdybys tu hatmatilku slyšela, řvala bys smíchem. My už si toho nevšímáme,

opravovat je nemá smysl. Když ale píšu o matce nebo paní van Daanové, neuvádím jejich normální řeč, ale správnou holandštinu.)

Minulý týden jsme v našem tak jednotvárném životě zažili malé vzrušení, které bylo způsobeno jednou knížkou o ženách a Petrem. Abys věděla, Margot a Petr smějí číst skoro všechny knihy, které pro nás pan Kleiman vypůjčí. Ale tuhle zvláštní knihu o ženských záležitostech nechtěli dospělí pustit z rukou. To vzbudilo Petrovu zvědavost. Jaképak asi zakázané věci mohou být v té knize? Tajně ji sebral své matce, když byla dole na kus řeči, a běžel se svou kořistí na půdu. Dva dny mu to procházelo. Paní van Daanová dávno věděla, co dělá, ale nic neprozradila, až na to přišel pan van Daan. Rozzlobil se, sebral Petrovi knihu a myslel, že tím je to vyřízeno. Nepočítal ale se synovou zvědavostí; otcův energický zákrok ho ani trošku nevyvedl z míry. Přemítal o tom, jak by si tuhle víc než zajímavou knížku mohl přece jen dočíst.

Paní van Daanová se mezitím zeptala matky, co si o té věci myslí. Matce se kniha pro Margot zdála nevhodná, ale na většině jiných neshledávala nic špatného.

"Mezi Margot a Petrem, paní van Daanová, je velký rozdíl," řekla matka. "Za prvé je Margot děvče a děvčata jsou vždycky zralejší než chlapci, za druhé Margot četla už víc vážných knih a nepídí se po věcech, které pro ni už nejsou zakázané, a za třetí je mnohem vyspělejší a rozumnější, což taky souvisí s tím, že má za sebou čtyři roky lycea."

Paní van Daanová s tím souhlasila, připadalo jí však v zásadě nesprávné dovolovat mladistvým číst knížky pro dospělé.

Mezitím si Petr vyhlédl správnou chvíli, kdy se nikdo nestaral ani o knihu, ani o něj. Večer v půl osmé, když celá rodina poslouchala dole v soukromé kanceláři rádio, si vzal svůj poklad s sebou na půdu. O půl deváté měl být zase dole, ale protože knížka byla tak napínavá, zapomněl na čas a sešel po schodech z půdy právě ve chvíli, kdy do pokoje vcházel jeho otec. Je jasné, co následovalo. Plesk, bum, bác, kniha ležela na stole a Petr byl na půdě.

Taková byla situace, když se rodina dostavila k jídlu. Petr zůstal nahoře a nikdo se o něj nestaral, měl jít do postele bez jídla. Jedli jsme a vesele klábosili, ale najednou jsme uslyšeli pronikavé hvízdání. Všichni

jsme položili vidličky a dívali se po sobě s bledými a vyděšenými tvářemi.

Pak jsme uslyšeli Petřův hlas, nesl se k nám rourou od kamen: "Já dolů nepůjdu, abyste věděli!"

Pan van Daan rudý jak rak vyskočil, ubrousek mu spadl na zem, a křičel: "Ale teď už toho mám dost!"

Otec ho chytil za ruku, protože se bál nejhoršího, a oba se vydali nahoru. Po dlouhém tahání a dupání skončil Petr ve svém pokoji. Dveře se zabouchly a jedli jsme dál.

Paní van Daanová chtěla svému synáčkovi nechat chleba s máslem, ale pan van Daan byl neoblomný: "Jestli hned neodprosí a neomluví se, bude spát na půdě."

Protestovali jsme a mínili jsme, že zůstat bez jídla je už dost velký trest. A kdyby se Petr nastydl, nemohl by k němu ani přijít lékař.

Petr neodprosil, byl už zase na půdě. Pan van Daan se o něj už nestaral, ale ráno si všiml, že Petrova postel byla přece jen zmuchlaná. V sedm hodin byl Petr už zase na půdě, ale otcova smírná slova ho nakonec přiměla, aby sešel dolů.

Tři dny mrzuté tváře a tvrdošíjné mlčení, pak se všechno vrátilo do zaběhnutých kolejí. Tvoje Anne

Pondělí 21. září 1942

Milá Kitty,

dnes ti stručně vypovím všeobecné novinky ze zadního domu. Nad gaučem mi umístili lampičku, takže můžu jen zatáhnout za šňůru, kdyby se v noci střílelo. Teď to ale nejde, protože naše okno je ve dne v noci pootevřené.

Van Daanovic muži vyrobili velmi komfortní mořenou spížku na zásoby s pravou síťkou proti mouchám. Tahle slavná věc stála až dosud v Petrově pokoji, ale teď ji kvůli většímu chladu přestěhovali na půdu. Petr teď místo toho dostal dřevěnou desku. Poradila jsem mu, aby si na místo té skříně postavil stůl s hezkým ubrusem a jednu skříňku pověsil na zeď. Pak by z toho mohla být docela útulná komůrka, i když já bych tam nerada přespávala.

Paní van Daanová je nesnesitelná. Ustavičně mě kárá, že moc žvaním. Ale já si z jejích slov vůbec nic nedělám! S madam je pořád něco. Teď se jí nechce do mytí hrnců. Když je v nich ještě nějaký zbytek, nedá ho do skleněné mísy, ale nechá ho radši zkazit. A když pak má Margot v poledne při mytí nádobí hodně hrnců, říká: "Ach Margotko, Margotko, ty máš ale práce!"

Pan Kleiman mi nosí ob týden pár dívčích románů. Jsem nadšená sérií na pokračování "Joop ter Heul" a považuji všechno, co napíše Cissy van Marxveldtová, za úžasné. "Bláznivé léto" jsem četla už čtyřikrát a musím se vždycky znovu smát těm komickým situacím.

S otcem se teď bavíme tím, že sestavujeme rodokmen jeho rodiny, a on mi přitom o každém něco vypráví.

Začalo mi učení. Hodně dělám francouzštinu a bifluju každý den pět nepravidelných sloves. Bohužel jsem zapoměla hodně z toho, co jsem se naučila ve škole. Petr se pustil se vzdycháním do anglických úkolů. Právě přišlo několik učebnic. Bohatou zásobu sešitů, tužek, gum a štítků atd. jsem si přinesla už z domova. Pim (to je otcova mazlivá přezdívka) si dělá nárok na hodiny holandštiny. Zdá se mi to prima, je to protislužba za jeho pomoc ve francouzštině a v jiných předmětech. Ale ty boty, co dělá, jsou neuvěřitelné!

Poslouchám často holandský vysílač Oranje. Nedávno mluvil princ Bernard. Asi v lednu se jim zase narodí dítě, řekl. Zdá se mi to krásné. Naši jsou udiveni mou náklonností k holandskému královskému rodu.

Před několika dny jsme mluvili o tom, že se musím ještě hodně učit, a proto jsem se hned příští den pustila pilně do práce. Opravdu nemám chuť ve čtrnácti nebo patnácti letech sedět ještě pořád v první třídě. Taky jsem nadhodila, že nesmím skoro nic číst. Matka právě čte "Muži, ženy a sluhové", to ovšem číst ještě nesmím (Margot ano!), teprve až budu ještě o něco vyspělejší, tak jako moje nadaná sestra! Mluvili jsme také o tom, že o filozofii, psychologii a fyziologii (tahle obtížná slova jsem si musela vyhledat ve slovníku) nemám ani páru.

Snad budu příští rok chytřejší!

Došla jsem k strašnému poznání, že mám na zimu jen jedny šaty s dlouhými rukávy a tři pletené vesty. Otec mi dovolil, abych si uháčkovala pulovr z bílé ovčí vlny. Vlna není moc krásná, teplo musí

ten nedostatek vyrovnat. Máme ještě nějaké šaty u různých lidí, ale ty si můžeme bohužel vzít až po válce, jestli u nich ještě budou. Když jsem ti nedávno psala něco o paní van Daanové, vešla právě ke mně do pokoje. Klap, sešit jsem zabouchla.

"No tak, Anne, smím se podívat?"

"To ne, paní van Daanová."

"Aspoň na poslední stránku?"

"Ani to ne, paní van Daanová."

Strašně jsem se lekla, protože právě na téhle stránce jsem si ji dost podala.

Každý den se tedy něco přihodí, ale jsem moc líná a moc zmožená, abych ti to všechno vypsala. Tvoje Anne

Pátek 25. září 1942 Milá

Kitty,

otec má starého známého, nějakého pana Drehera, je mu asi sedmdesát, strašně špatně slyší, je nemocný a chudý. Na krku má ženu o sedmadvacet let mladší, taky chudou, ale ověšenou pravými i nepravými náramky a prsteny, které ještě zbyly ze starých zlatých časů. S tímhle panem Dreherem si otce toho už dost užil, a vždycky jsem obdivovala jeho andělskou trpělivost, když s tím starým politováníhodným staříkem telefonoval a odpovídal mu na otázky. Když jsme ještě byli doma, matka často navrhovala, aby otec postavil před telefon gramofon, který by každé tři minuty řekl "Ano, pane Drehere" a "Ne, pane Drehere", protože starý pán stejně ničemu z otcových obšírných odpovědí nerozumí.

Dneska volal pan Dreher do kanceláře a ptal se pana Kuglera, jestli by nemohl pan Kugler k němu na chvilku přijít. Panu Kuglerovi se nechtělo a řekl, že pošle Miep. Miep to telefonicky odřekla. Paní Dreherová pak třikrát volala a protože Miep tam celé odpoledne údajně neměla být, musela v telefonu napodobovat Bepin hlas. Dole v kanceláři i tady nahoře se všichni strašně smáli a vždycky, když teď zazvoní telefon, řekne Bep: "To je paní Dreherová!" Načež se Miep hned rozesměje a odpovídá do telefonu s nezdvořilým chichotáním.

Takováhle bláznivá firma snad opravdu nikde jinde neexistuje! Ředitelé si spolu s písáčkami užívají pěknou legraci!

Večer chodím občas k van Daanovým na kus řeči. To pak jíme molí sušenky (krabice se sušenkami stála ve skříni, kde bylo plno molů) se sirupem a bavíme se. Nedávno přišla řeč na Petra. Vyprávěla jsem, že Petr mě často pohladí po tváři a že se mi to nelíbí. Takovým pravým rodičovským způsobem se zeptali, jestli bych Petra nemohla mít trošku ráda, on že mě má určitě moc rád. Pomyslela jsem si "A já!" a řekla jsem "Ach ne!" Představ si to! Pak jsem řekla, že Petr se chová trošku nemotorně a je myslím ostýchavý. Tak je tomu u všech chlapců, kteří dosud nepřišli moc často do styku s děvčaty.

Musím říct, že pánská ukrývací komise zadního domu je velice vynalézavá. Poslouchej, co si teď zase vymysleli! Chtějí, aby pan Broks, zástupce společnosti Opekta a ilegální ukrývač věcí, od nás dostal zprávu! Pošlou jednomu obchodníkovi, zákazníkovi Opekty v Přímořských Flandrech, na stroji psaný dopis s dotazníkem; ten muž musí dotazník vyplnit a poslat ho zpátky v přiložené obálce. Adresu na obálce napíše otec rukou. Až ta obálka přijde ze Zeelandu zpátky, vytáhnou páni zákazníkův dopis a vloží do ní rukou psané oznámení, že je otec naživu. Broks si dopis přečte, aniž bude mít nějakou nedůvěru. Vybrali záměrně Zeeland, protože leží těsně na belgických hranicích, takže to může vypadat, že dopis byl propašován přes hranice. Krom toho tam nikdo nesmí bez zvláštního povolení, které obyčejný zástupce, jako je Broks, těžko dostane.

Otec se večera večer zase jednou předvedl. Bylo mu špatně z únavy a dovrávorál do postele. Měl studené nohy, a tak jsem mu navlékla svoje postelové papučky. Za pět minut ale zas ležely vedle lůžka. Pak nechtěl světlo a schoval se i s hlavou pod pokrývku. Když jsem zhasla, náramně opatrně hlavu vystrčil. Bylo to legrační. Pak jsme mluvili o tom, že Petr říká naší Margot "tetka", a najednou se ozval z hloubky otcův hlas: "Kávová tetka."

Kočka Mouschi je ke mně čím dál milejší a přátelštější, ale já z ní mám pořád ještě trochu strach. Tvoje Anne

Neděle 27. září 1942

Milá Kitty,

dneska jsem měla zase takzvanou "diskusi" s matkou. Nejhloupější je, že se pokaždé hned rozbrečím, ale nemůžu si pomoci. Taťka je vždycky ke mně milý a taky mi líp rozumí. V takových chvílích nemůžu matku vystát a pro ni jsem taky cizí. To se hned pozná, vždyť ani neví, co si myslím o těch nejobyčejnějších věcech.

Mluvili jsme o služkách, že se jim má říkat pomocnice v domácnosti a že po válce se to určitě bude požadovat. Já jsem hned nebyla stejného mínění, a tak mi vyčetla, že moc často mluvím o "pozdější době" a hraju si na velkou dámu. Ale to není vůbec pravda. Já si přece smím občas stavět maličké vzdušné zámky, vždyť to není nic špatného, to se přece nemusí brát tak vážně. Tatínek mě aspoň brání, bez něho bych to tady určitě nevydržela.

Ani s Margot si moc dobře nerozumím. I když v naší rodině nikdy nedochází k takovým scénám jako nahoře, pohoda tu už také dávno není. Mám úplně jinou povahu než Margot a matka, jsou mi cizí. S přítelkyněmi si rozumím líp než s vlastní matkou. A to je přece škoda!

Paní van Daanové zas něco už pokolikáté přeletělo přes nos. Je strašně náladová a zamyká si pořád víc svých osobních věcí. Škoda, že matka na každý vandaanovský úbytek neodpovídá frankovským úbytkem.

Někteří rodiče jako by nacházeli zvláštní potěšení v tom, že vychovávají nejen svoje děti, ale i děti svých známých. Takoví jsou i van Daanovi. Na Margot se toho moc vychovávat nedá, ta je zosobněná dobrota, láska a moudrost. Ale já její podíl na všech nectnostech bohatě vyrovnávám. Při jídle nejednou létají sem tam nabádavá slova a drzé odpovědi. Otec a matka mě vždycky s rozhodností obhajují, nebýt jich, tak snadno bych se neubránila. Sice mě vždycky nabádají, že nemám tolik mluvit, že se nemám do ničeho plést a že mám být skromnější, ale já to málokdy dokážu. Nebýt otcovy trpělivosti, dávno bych se už vzdala naděje, že vyhovím rodičovským požadavkům, a přitom opravdu nejsou tak velké.

Když si vezmu málo zeleniny, kterou nemám vůbec ráda, a místo toho jím brambory, tak hlavně paní van Daanová nemůže takovou rozmazlenost vystát. "Vem si přece trochu zeleniny, no tak, Anne!" řekne okamžitě.

"Ne, děkuji," odpovím. "Mně stačí brambory."

"Zelenina je moc zdravá, tvoje matka to říká taky, tak si trochu vem," naléhá pak, dokud nezasáhne otec a nepodpoří mě.

Paní van Daanová pokračuje: "To byste měli vidět u nás doma, tam byly děti aspoň vychované! Tohle přece není žádná výchova! Anne je strašně rozmazlená, něco takového bych nikdy nepřipustila. Kdyby byla mojí dcerou..."

Tím vždycky celý ten slovní vodopád začíná a končí. "Kdyby byla Anne mojí dcerou..." Naštěstí nejsem.

Ale abych se vrátila k tomu výchovnému tématu. Včera nastalo po posledních mnohoznačných slovech paní van Daanové ticho a pak řekl otec: "Mně se zdá, že Anne je moc dobře vychovaná. Už se naučila aspoň tolik, že na vaše dlouhá kázání neodpovídá. A co se týče zeleniny, nemohu říct nic jiného než nápodobně."

Do madam jako když hrom uhodí. To se ovšem vztahovalo na ni, protože večer nesnáší žádné fazole a hlavně žádné zelí, prý po nich má "větry". To bych mohla říkat taky. Je ale pěkně blbá, co říkáš? Kdyby aspoň mně dala pokoj.

Je to ale legrační, jak rychle paní van Daanová zčervená. Já teda nikdy, heč, a to ji hrozně štve. Tvoje Anne

Pondělí 28. září 1942

Milá Kitty,

můj včerejší dopis ještě zdaleka nebyl u konce, a já jsem musela přestat psát. Nedá mi, abych ti nevyprávěla o další roztržce. Ale než s tím začnu, ještě tohle: Zdá se mi strašně nepochopitelné, že se dospělí tak snadno a tak rychle pohádají kvůli maličkostem. Doteď jsem si vždycky myslela, že jenom děti se takhle hašteří a že to později přejde. Občas se ovšem naskytne důvod pro "opravdovou" hádku, ale tyhle zdejší slovní souboje nejsou nic jiného než hašteření. Patří už k dennímu pořádku a měla bych na ně být zvyklá. Ale není to tak a taky nikdy nebude, pokud skoro v každé diskusi (tohle slovo se tu používá místo hádky, samozřejmě úplně špatně, ale to právě Němci nevědí!) bude řeč o mně.

Nic, ale vůbec nic dobrého na mně nevidí. Moje vystupování, můj charakter, moje chování, o tom všem se žvaní a rozbírá se to podrobně odzdoła nahoru a odshora dolů, a krom toho mám teď, jak soudí

kompetentní strana, klidně spolknout něco, na co vůbec nejsem zvyklá, totiž tvrdá slova a křik. To nedokážu! Ani mě nenapadne, abych si nechala líbit takové urážky. Já jim ukážu, že Anne Franková není včerejší! Budou se ještě divit a zavřou ty svoje klapačky, až jim objasním, že musí začít ne s mou výchovou, ale nejdřív se svou vlastní. Ti mají ale vystupování! Jedním slovem barbaři! Jsem pokaždé znovu překvapená takovou nezdvořilostí a hlavně hloupostí (paní van Daanová). Ale jakmile si na to zvyknu, a to bude už brzy, všechno jim to vrátím, nevezmu si žádné servítky, a pak budou jinak mluvit! Copak jsem opravdu tak nevychovaná, svéhlavá, vzpurná, domýšlivá, hloupá, líná atd., jak to ti nahoře tvrdí? Však já vím, že mám hodně chyb a nedostatků, ale oni na mou duši přílišně přehánějí. Kdybys jen věděla, Kitty, jak to ve mně někdy při tom nadávání a pomlouvání vře! Už to opravdu nebude dlouho trvat a ta nadržovaná zlost ve mně vybuchne.

Ale teď už o tom přestanu, dost dlouho jsem tě nudila s těmi hádkami. Ale nemůžu si pomoci, o jedné velmi zajímavé diskusi u stolu ti musím ještě vyprávět.

Nějak jsme se dostali k tomu, že Pim je nesmírně skromný. To je tak nesporné, že ani ti největší pitomci o tom nemůžou pochybovat. Najednou povídá paní van Daanová, protože ta musí každý hovor vztáhnout na sebe: "Já jsem taky hodně skromná, mnohem skromnější než můj muž!"

Slyšelas to někdy v životě? Už jen ta věta jasně prokazuje její skromnost!

Pan van Daan pokládal za nutné to "než můj muž" blíže vysvětlit a docela klidně řekl: "Já ale ani nechci být skromný. Zjistil jsem, že neskromní lidé to v životě přivedou mnohem dál než skromní." A pak se obrátil na mne: "Jen nebuď skromná, Anne, s tím opravdu daleko nedojdeš."

Matka s jeho názorem plně souhlasila. Ale paní van Daanová musela jako obvykle k tomuto výchovnému tématu přihodit polínko. Tentokrát se neobrátila přímo na mne, ale na moje rodiče, a řekla: "Vy máte podivný názor na život, když takovéhle věci říkáte před Anne. Když já byla mladá, bylo to úplně jiné. A jsem si jista, že i teď je to ještě jiné, jenom ne v té vaší moderní rodině."

Tím mířila na matčinu často obhajovanou moderní metodu výchovy. Paní van Daanová byla vzrušením rudá jak rak. Každý, kdo se červená, dostává se čím dál víc do varu a hru brzy prohraje.

Matka nebyla rudá, chtěla tu věc co nejrychleji shodit ze stolu, krátce se rozmyslela a odpověděla: "Paní van Daanová, já si opravdu myslím, že v životě je lepší nebýt příliš skromný. Můj muž, Margot a Petr jsou mimořádně skromní. Váš muž, Anne, vy a já nejsme neskromní, ale nenecháme se při každé příležitosti odstrčit."

Paní van Daanová: "Ale paní Franková, já vám nerozumím! Já jsem opravdu výjimečně skromná. Jak jste na to přišla, že jsem neskromná?"
Matka: "Určitě nejste neskromná, ale nikdo by o vás neřekl, že jste nějak zvlášť skromná."

Paní van Daanová: "Ráda bych věděla, v čem jsem neskromná! Kdybych se tu nepostarala sama o sebe, umřela bych hladu, nikdo jiný by to za mě neudělal. Ale přitom jsem určitě stejně skromná jako váš muž."

Matka se musela téhle směšné obhajobě jenom smát. To paní van Daanovou popudilo, takže pokračovala ve svých vývodech dlouhou řadou skvostných německo-holandských a holandsko-německých výrazů, až se ta rozená řečnice tak zamotala do vlastních slov, že se konečně zvedla ze židle a chystala se odejít z pokoje. Vtom její pohled padl na mne. Teď bys ji měla vidět! Naneštěstí jsem v okamžiku, kdy nám ukazovala záda, soucítě a ironicky vrtěla hlavou, ne úmyslně, ale úplně bezděky, tak intenzívně jsem sledovala ten přívál slov. Paní van Daanová se otočila a začala nadávat, hlasitě, německy a sprostě jako nějaká tlustá, rudolící hokynářka. Byla radost dívat se na ni. Kdybych uměla kreslit, nejradši bych ji nakreslila v tomhle postoji, tak směšně vypadala tahle potrhlá hloupá panička! Ale jednu věc teď vím: lidi dobře poznáš teprve tehdy, až se s nimi pořádně pohádáš. Až potom můžeš posoudit jejich charakter! Tvoje Anne

Úterý 29. září 1942 Milá

Kitty,

lidi, co se schovávají, zažívají zvláštní věci! Protože nemáme vanu, myjeme se ve džberu, a protože teplá voda teče jen v kanceláři (tím míním vždycky celé dolejší poschodí), využíváme této výhody po řadě.

Ale protože je každý z nás úplně jiný a jeden se stydí víc než druhý, vybral si každý člen rodiny na koupání jiné místo. Petr se koupe v kuchyni, přestože tam jsou skleněné dveře. Když má v úmyslu se vykoupat, každého osobně navštíví a sdělí mu, aby v příští půlhodině nechodil kolem kuchyně. Tohle opatření se mu zdá dostatečné. Pan van Daan se koupe nahoře. Bezpečí vlastního pokoje mu stojí za nepohodlné vynášení horké vody po schodech až nahoru. Paní van Daanová se prozatím vůbec nekoupe, vyčkává, které místo se nejlíp osvědčí. Otec se koupe v soukromé kanceláři, matka v kuchyni za zástěnou u kamen, Margot a já jsme si zvolily pro naše šplouchání přední kancelář. V sobotu odpoledne jsou tam zatažené záclony. Myjeme se pak ve tmě a ta, která není právě na řadě, se kouká škvírou mezi závěsy z okna a pozoruje komické chování lidí venku.

Od minulého týdne se mi tohle koupání přestalo líbit a vydala jsem se hledat pohodlnější místo. Petr mě přivedl na myšlenku postavit si džber na mytí do prostorné toalety u kanceláře. Tam si můžu sednout, rozsvítit, zavřít dveře, vylít vodu bez cizí pomoci a být si jistá před indiskrétními pohledy. V neděli jsem použila svou krásnou koupelnu poprvé, a ať to zní třeba bláznivě, zdá se mi to tam lepší než kdekoli jinde.

Ve středu byl v domě instalatér, překládal dole vodovodní přívod a odpad z kancelářské toalety na chodbu. Výměna se prováděla kvůli případným mrazům, aby v zimě nezamrzly trubky. Návštěva instalatéra nebyla pro nás nic příjemného. Nejenže jsme přes den nesměli pouštět vodu, ale nesměli jsme samozřejmě ani na záchod.

Není to moc slušné, když ti budu vyprávět, co jsme dělali, abychom si v té situaci vypomohli. Nejsem ale tak upejpavá, abych o takových věcech nemluvila. Otec a já jsme si na začátku našeho "odchodu do podzemí" pořídili improvizovaný nočník – pro nedostatek nočních váz jsme k tomu účelu obětovali zavařovací láhve. Láhve jsme po dobu instalatérovy návštěvy postavili do pokoje a svou potřebu jsme tam přes den uschovávali, což se mi nezdálo zdaleka tak strašné jako to, že jsem musela celý den tiše sedět a nesměla promluvit. Neumíš si představit, jak těžké to slečně Kvákavé připadalo. V normálních dnech smíme taky jen šeptat, ale zůstat potichu a bez hnutí, to je ještě desetkrát těžší.

Můj zadek byl po třech dnech sezení rozplácílý, ztuhlý a bolavý.

Večerní tělocvik pomohl.

Tvoje Anne

Čtvrtek 1. října 1942 Nejdražší

Kitty,

včera jsem se strašlivě vylekala. V osm hodin najednou někdo prudce zazvonil. Myslela jsem si samozřejmě, že to je... jistě tušíš kdo.

Ale všichni tvrdili, že to byli určitě nějací uličníci nebo pošta, tak jsem se uklidnila.

Dny jsou tu teď tiché až hrůza. Levinsohn, židovský lékárník a chemik, pracuje pro pana Kuglera v kuchyni. Zná celý dům jako svoje boty, a proto máme neustále strach, že by ho mohlo napadnout kouknout se do bývalé laboroky. Jsme zticha jako myšky. Kdo by si před třemi měsíci pomyslel, že ta neposedná Anne bude muset celé hodiny sedět na zadku a že to taky dokáže?

29. září měla paní van Daanová narozeniny. I když se nijak moc neslavily, přece jen dostala kytky a malé dárečky a měli jsme dobré jídlo. Rudé karafiáty od pana manžela jsou asi rodinná tradice.

Abych ještě chvilku zůstala u paní van Daanové: zdrojem ustavičného rozčilování jsou pro mne její pokusy o flirt s otcem. Hladí ho po tváři a po vlasech, vytahuje si hodně vysoko sukýnku, říká věci, které pokládá za vtipné, a snaží se tak k sobě přilákat Pimovu pozornost. Naštěstí Pimovi nepřipadá ani krásná, ani milá, a tak na její flirtování nereaguje. Já jsem, jak víš, dost žárlivá, a tak to nesnesu. Matka to přece s panem van Daanem taky nedělá! To jsem jí taky řekla do očí.

Petr umí být občas i vtipný. Máme jednu společnou zálibu, která každého rozesměje, a tou je převlékání. On v přiléhavých šatech své matky, já v jeho obleku, přizdobeni kloboukem a čepicí jsme se jednou objevili před dospělými; ti se prohýbali smíchem a my jsme se také skvěle bavili.

V obchodním domě Úl koupila Bep pro Margot a pro mne nově sukně. Látka je hrubá jako juta, co se z ní dělají pytle na brambory. Takovou věc by se dřív obchody neodvážily prodávat, a teď to stojí víc než sedm, případně i dvacet čtyři guldenů.

Ještě něco hezkého máme před sebou: Bep objednala pro Margot, pro Petra a pro mne písemný kurs těsnopisu. Uvidíš, jací z nás za rok budou

perfektní stenografové. V každém případě si myslím, že učit se takovému tajnému písmu je skutečně moc důležité.

Strašně mě bolí ukazováček (levé ruky), a nemůžu proto žehlit, to je ale klika!

Pan van Daan si přál, abych vedle něho u stolu seděla raději já, protože Margot prý teď moc málo jí. Taková změna se mi taky docela líbí. Po zahradě pořád běhá malá černá kočička, připomíná mi mého miláčka Moortje. Mamka mi pořád něco vytýká, hlavně u stolu, tak proto je ta změna docela prima. Teď s tím má potíže Margot, vlastně potíže ani ne, protože ji mamka nečastuje takovými pichlavými poznámkami, je to vzorné dítě! S tím vzorným dítětem ji teď pořád otravuji, ona to nemůže vystát. Možná že se to odnaučí, však je taky na čase!

Tyto zprávy bez hlavy a paty zakončí jeden zvlášť povedený vtíp od pana van Daana:

Co dělá devětadevadesátkrát ťap a jednou klap?

Stonožka s jednou dřevěnou nohou.

Ahoj, tvoje Anne

Sobota 3. října 1942 Milá Kitty, včera si mě strašně dobírali, protože jsem ležela s panem van

Daanem na posteli. "Takhle brzo, to je škandál!" a samé takové řeči. Samozřejmě blbost. Nikdy bych neměla chuť spát s panem van Daanem, myslím v tom všeobecném významu.

Včera vypukl zase konflikt a matka se obrovsky předvedla. Vypočetla tatškovi všechny moje hříchy a strašlivě se rozbrečela. To já ovšem taky, a měla jsem už tak jako tak děsné bolení hlavy. Řekla jsem konečně tatínkovi, že jeho mám mnohem radši než matku. Odpověděl, že mě to zase přejde, ale já tomu nevěřím. Matku teď nemůžu vystát a musím se násilím držet, abych na ni každou chvíli nevyjela a zachovala klid. Dokázala bych ji klidně uhodit do tváře. Nevím jak to, že k ní cítím tak strašnou antipatii. Taťka říkal, že když se matka nebude cítit dobře nebo ji bude bolet hlava, mám jí sama od sebe nabídnout, že jí pomůžu. Ale to já neudělám, protože ji nemám ráda, a potom, já to nevyčítím. Taky si dokážu klidně představit, že matka jednou umře, ale kdyby měl taťka jednou odejít, to bych myslím nevydržela. Je to ode mě příšerně sprosté,

ale já to tak cítím. Doufám, že si matka tohle a všechno ostatní nikdy nepřechtě.

V poslední době smím číst trochu víc knížek pro dospělé. Mám teď rozečtenou knihu "Evině mládí", napsal to Nico van Suchtelen. nevidím velký rozdíl mezi dívčími románky a touhle četbou. Eva si myslí, že děti rostou jako jablka na stromě a že je tam utrhne čáp, když jsou zralé, a donese je matkám. Ale kočička její přítelkyně měla mladé a ti se narodili z ní. Teď si Eva myslela, že kočka snáší vajíčka jako slepice a vysedí je. Maminky, které mají děti, si jdou taky pár dní předtím lehnout do ložnice, kde snesou vajíčko, a pak je vysedí. Když je pak dítě na světě, jsou matky ještě trochu slabé od dlouhého sezení na bobku. Eva chtěla mít taky děťátko. Vzala vlněnou šálu a položila ji na zem a do ní mělo vejce vypadnout. Potom se skrčila a tlačila. Začala kdákat, ale vajíčko nikde. Konečně po dlouhém dřepění něco vyšlo, ale žádné vajíčko, byl to vuřtík. Eva se moc styděla. Myslela, že je nemocná. Vtipné, co? V "Evině mládí" se taky píše o tom, že ženy prodávají svá těla na ulici a žádají za to spoustu peněz. Já bych se před takovým mužem hrozně styděla. Dále tam taky stojí, že Eva dostala menstruaci. Po tom já strašně toužím, pak budu aspoň dospělá.

Tat'ka už zase hubuje a vyhrožuje, že mi můj deník sebere. To by byla hrůza. Budu ho muset příště schovávat. Anne Franková

Středa 7. října 1942

Teď si představuji, že...

jedu do Švýcarska. Tat'ka a já spíme v jednom pokoji, přičemž ze studovny chlapců** se stane můj pokojíček, kde sedím a přijímám hosty. Koupili mi tam jako překvapení nový nábytek, čajový stůlek, psací stůl, židle a pohovku, prostě jak to bývá. Po několika dnech mi tat'ka dá 150 guldenů, ovšem v přepočtu, ale já zůstanu jednoduše u guldenů, a řekne, že si za to můžu koupit sama pro sebe všechno, co pokládám za nutné. (Později mám dostat každý týden jeden gulden, za ten si můžu koupit, co budu chtít.) Vydám se s Bernardem ven a nakoupím:

3 letní košilky po 0,50 = 1,50

3 letní kalhotky po 0,50 = 1,50

3 zimní košilky po 0,75 = 2,25

3 zimní kalhotky po 0,75 = 2,25
 2 kombiné po 0,50 = 1,00
 2 podprsenky (nejmenší velikost) po 0,50 = 1,00
 5 pyžam po 1,00 = 5,00
 1 letní župan za 2,50 = 2,50
 1 zimní župan za 3,00 = 3,00
 2 noční kabátky po 0,75 = 1,50
 1 polštářek za 1,00 = 1,00
 1 pár letních domácích střevíců po 1,00 = 1,00
 1 pár zimních domácích střevíců po 1,50 = 1,50
 1 pár letních bot (do školy) po 1,50 = 1,50
 1 pár letních bot (svátečních) po 2,00 = 2,00
 1 pár zimních bot (do školy) po 2,50 = 2,50
 1 pár zimních bot (svátečních) po 3,00 = 3,00
 2 zástěry po 0,50 = 1,00
 25 kapesníků po 0,05 = 1,25
 4 páry hedvábných punčoch po 0,75 = 3,00
 4 páry podkolenek po 0,50 = 2,00
 4 páry ponožek po 0,25 = 1,00
 2 páry tlustých ponožek po 1,00 = 2,00
 3 klubka bílé vlny (na čepici na bruslení) = 1,50
 3 klubka modré vlny (na pulovre, sukni) = 1,50
 3 klubka barevné vlny (čepice, šála) = 1,50 Šály,
 pásky, límečky, knoflíky = 1,25

Pak ještě 2 školní šaty (letní), 2 školní šaty (zimní), 2 lepší šaty (letní),
 2 lepší šaty (zimní), 1 letní sukně, 1 sváteční zimní sukně, 1 školní zimní
 sukně, 1 plášť do deště, 1 letní plášť, 1 zimník, 2 klobouky, 2 čepice.

Všecko dohromady 108 guldenů.

2 tašky, 1 úbor na bruslení, 1 pár bruslí s botami, 1 dóza (s pudrem,
 mastným krémem, pleťovým krémem, čistícím krémem, olejem na
 opalování, vatou, krabičkou s obvazy, líčidlem, rtěnkou, řasenkou,
 koupelovou solí, tělovým pudrem, kolínskou, mýdlem, labutěnkou).

Pak ještě 4 pulovry po 1,50, 4 blůzy po 1,00, různé věci po 10 a knihy, dárky po 4,50.

Pátek 9. října 1942 Milá

Kitty,

dnes mám jenom smutné a deprimující zprávy. Němci sebrali po celých skupinách mnoho našich židovských známých. Gestapo s nimi nezachází v rukavičkách. Odvezlo je v dobytčích vagonech do Westerborku, velkého židovského tábora v Drente. Miep vyprávěla o nějakém člověku, kterému se podařilo z Westerborku uprchnout. Musí to tam být strašné. Lidé nedostávají skoro nic k jídlu, natož pak k pití. Voda teče jen hodinu denně, jeden záchod a jedno umyvadlo pro několik tisíc lidí. Spát musejí všichni pohromadě, muži i ženy, a ženám a dětem často ošťihávají vlasy. Utéct je skoro nemožné. Lidé jsou poznamenáni svými dohola ošťihanými hlavami a mnozí i svým židovským vzhledem.

Když už je to tak špatné tady v Holandsku, jak to pak musí vypadat v těch dalekých a pustých krajinách, kam je posílají? Myslíme si, že většinu lidí zavraždí. Anglický rozhlas mluví o zplynování, snad je to ten nejrychlejší způsob smrti.

Jsem z toho úplně vedle. Miep vypráví o všech těch hrůzách tak působivě a je přitom strašně rozrušená. Nedávno například seděla jedna stará, chromá židovská paní před domovními dveřmi a musela tam čekat na gestapo, které odešlo pro auto, aby ji odvezlo do transportu. Chudák stará paní měla hrozný strach z protiletadlové střelby, z oslňujících záblesků světlometů a ze hřmotu anglických letadel. Přesto se Miep neodvážila vzít ji dovnitř, to by neudělal nikdo. Páni Němci tresty nijak neskrblí.

Také Bep není do řeči. Její přítel musí do Německa. Když nad našimi domy létají anglické letouny, Bep má pokaždé strach, že svrhnou svůj náklad bomb, často milion kilo těžký, na Bertusovu hlavu. Vtipy jako: "Milion jich snad nebude" a "Jediná bomba stačí" mi nepřipadají zrovna vhodné. Bertus není sám, kdo musí jít; každý den odjíždí vlaky plné mladých lidí. Když po cestě zastaví v nějaké malé staničce, někteří potají vystoupí a pokoušejí se zmizet. Malému procentu se to snad podaří.

Moje litanie ještě nekončí. Slyšela jsi už o rukojmích? To teď zavádějí jako nejnovější trest za sabotáže. Nic strašnějšího si neumíš představit. Zatknou nevinné, vážené občany a ti pak čekají na smrt. Když někde dojde k sabotáži a pachatel není vypátrán, gestapo postaví s naprostým klidem takových pět rukojmích ke zdi. V novinách se objevují často úmrtní oznámení. Ten zločin se pak nazývá "osudové neštěstí".

Pěkný národ, ti Němci, a já k nim ještě ke všemu vlastně taky patřím! Ale ne, Hitler z nás už dávno udělal bezdomovce. A věř mi, na tomto světě neexistuje větší nenávist než mezi Němci a Židy. Tvoje Anne

Středa 14. října 1942 Nejdražší

Kitty,

mám strašně moc práce. Včera jsem přeložila jednu kapitolu z "La belle Nivernaise" a vypsala si slovíčka. Pak jsem udělala jeden hovadský početní úkol a přeložila ještě tři stránky francouzské mluvnice. Dneska francouzskou mluvnici a dějepis. Nechci si zvykat na to, že bych každý den dělala takové ohavné úkoly. Taťkovi se zdají taky strašné, já jsem na tom skoro ještě líp než on, ale ve skutečnosti to neumíme ani jeden, takže vždycky musíme zavolat Margot. Jsem docela pilná při stenografování, zdá se mi to báječné. Jsem z nás tři nejlepší.

Čtla jsem "Bouřliváky". Bylo to docela hezké, ale přece ne tak dobré jako "Joop ter Heul". Ostatně v obou knížkách se vyskytují táž slova, ale to je u stejné autorky pochopitelné. Cissy van Marxveldtová píše opravdu úžasně. Určitě ty knížky dám číst i svým dětem.

Kromě toho jsem přečetla množství divadelních her od Körnera. Připadá mi, že ten člověk píše báječně. Například "Hedvika", "Bratranec z Brém", "Guvernantka", "Zelené domino" a jiné.

Matka, Margot a já jsme zase nejlepší přítelkyně, je to tak mnohem příjemnější. Včera večer jsme ležely s Margot v mé posteli, je strašně úzká, ale právě proto to bylo legrační. Zeptala se, jestli by si někdy mohla přečíst můj deník.

"Některé části ano," řekla jsem a ptala jsem se po jejím. Ten bych si pak směla taky přečíst.

Tak jsme se dostaly na budoucnost a já se jí zeptala, čím by chtěla být. Nechtěla to říct, dělala z toho velké tajemství. Tuším, že to bude

něco kolem vyučování. Nevím, jestli je to tak, ale mám dojem, že něco v tomhle směru. Vlastně nemusím být tak zvědavá.

Dnes ráno jsem si lehla na Petrovu postel, předtím jsem ho ovšem vyhnala. Měl na mne vztek, ale to je mi srdečně jedno. Mohl by být ke mně trochu milejší, protože včera večer jsem mu darovala ještě jedno jablko.

Zeptala jsem se jednou Margot, jestli jí připadám hodně ošklivá. Řekla, že působím zábavně a že mám hezké oči. Dost mlhavé, nezdá se ti?

Brzy na shledanou!

Anne

P.S. Dnes ráno jsme se zase všichni vážili. Margot teď váží 60 kilo, matka 62, otec 70 a půl, Anne 43 a půl, Petr 67, paní van Daanová 53, pan van Daan 75. Za ty tři měsíce, co jsme tady, jsem přibrala 8 a půl kila, strašně moc, co?

Úterý 20. října 1942 Milý

Kitty,

ještě se mi třese ruka, i když od hrůzy, kterou jsme zažili, uplynuly už dvě hodiny. Měla bys vědět, že máme v domě pět minimaxů proti požáru. Protože jsou dole tak chytří, nevarovali nás, že ty přístroje přijde někdo naplnit. Proto jsme nebyli vůbec zticha, až jsme pak najednou venku na odpočívadle (naproti našim skříňovým dveřím) uslyšeli rány kladivem. Myslela jsem si, že je to tesař, a upozornila jsem Bep, která zrovna u nás jedla, že nesmí dolů. Otec a já jsme zaujali stanoviště u dveří, abychom uslyšeli, až ten člověk půjde pryč. Pracoval asi čtvrt hodiny, pak položil kladivo a ostatní nářadí na naši skříň (tak jsme si to mysleli!) a zaklepal nám na dveře. Zbledli jsme. Slyšel snad něco a teď chce to tajuplné nebezpečí prozkoumat? Vypadalo to tak, protože klepání, tahání, posunování a šhubání nepřestávalo.

Byla jsem skoro bez sebe strachem, že se tomu úplně cizímu muži nakonec podaří odhalit naše úžasné útočiště. Právě jsem si říkala, že to trvá nekonečně dlouho, když jsme uslyšeli hlas pana Kleimana: "Otevřete, to jsem já."

Okamžitě jsme otevřeli. Co se stalo? Háá, kterým je skříň přichycena ke dveřím, se vzpříčil, proto nás nemohl nikdo varovat. Ten muž odešel mezitím dolů a Kleiman chtěl odvést Bep, ale zase nemohl otáčivou skříň otevřít. Neumíš si představit, jak se mi ulevilo. Muž, o kterém jsem si myslela, že se chce dostat k nám dovnitř, nabýval v mých představách stále hrozivějších rozměrů. Nakonec vypadal jako obr a byl to takový fašista, že horšího bys nenašla. Tak vidíš, naštěstí to tentokrát s námi dobře dopadlo!

V pondělí jsme si tu užili hodně legrace. Miep a Jan u nás přenocovali. Margot a já jsme tu jednu noc přespaly u rodičů, takže manželé Giesovi mohli zaujmout naše místa. Hostina na jejich počest byla skvělá. Došlo k malému přerušení: otcova lampa způsobila zkrat a my jsme rázem seděli ve tmě. Co dělat? Nové pojistky jsme sice měli, ale našroubovat se musely úplně dole v temném skladišti, a to večer nebyla zvlášť příjemná práce. Přesto si na to pánové troufli a po deseti minutách jsme mohli naše svíčkové osvětlení zase uklidit.

Ráno jsem byla brzy vzhůru. Jan byl už oblečený. Musel o půl deváté odejít, a tak seděl už v osm nahoře a snídal. Miep se právě oblékala a byla ještě v košili, když jsem vešla. Má stejné vlněné spodní kalhoty na kolo jako já. Margot a já jsme se pak oblékly a byly jsme nahoře mnohem dřív než obvykle. Po příjemné snídani sešla Miep dolů. Venku lilo a ona byla ráda, že dnes nemusí do kanceláře na kole. Ustlala jsem s taťkou postele, pak jsem se naučila pět francouzských nepravdivých sloves. Pilná holka, co?

Margot a Petr si četli v našem pokoji a Mouschi si hověla u Margot na gauči. Přisedla jsem si po svých francouzských nepravdivostech taky k nim a četla "Věčně zpívají lesy". Je to krásná, ale zvláštní kniha, už jsem skoro u konce.

Příští týden přijde Bep taky na noční návštěvu!
Tvoje Anne

Čtvrtek 29. října 1942 Nejmilejší
Kitty,

jsem strašně znepokojená, otec je nemocný. Má vysokou horečku a zarudlou vyrážku, zdá se, že to jsou spalničky. Představ si, nemůžeme

ani zavolat doktora! Matka dbá na to, aby se důkladně vypotil, snad horečka klesne.

Dnes ráno Miep vykládala, že z bytu van Daanových na ZuiderAmstellaan Němci odnesli všechn nábytek. Paní van Daanové jsme to ještě neřekli, v poslední době je beztak "na nervy" a nám se nechce poslouchat jeremiády nad jejím krásným servisem a elegantními židličkami, které zůstaly doma. My jsme taky museli skoro všechno, co bylo pěkné, ponechat svému osudu, co jsou teď platné nářky?

Otec chce, abych četla knihy od Hebbela a jiných známých německých spisovatelů. Čtu v němčině už poměrně plynně. Jenomže většinou šeptám, místo abych si to četla v duchu. Ale to snad přejde. Otec přinesl z velké knihovny Goethova a Schillerova dramata, chce mi teď každý večer něco přečíst. S "Donem Carlosem" jsme už začali.

Matka následovala otcův dobrý příklad a vtiskla mi do ruky svou modlitební knihu. Ze slušnosti jsem přečetla pár modliteb v němčině. Zdá se mi to hezké, ale moc mi to neříká. Proč mě nutí, abych se tvářila zbožně jako svatoušek?

Zítرا poprvé zatopíme v kamnech. Budeme nejspíš sedět v kouři, protože komín už dlouho nikdo nevymetal. Doufejme, že potáhne! Tvoje Anne

Pondělí 2. listopadu 1942 Nejmilejší

Kitty,

v pátek večer u nás byla Bep. Bylo to docela milé, ale spalo se jí špatně, protože pila víno. Jinak nic zvláštního. Včera mě ošklivě bolela hlava a šla jsem si brzy lehnout. Margot je zase jednou nabručená.

Dnes ráno jsem začala třídít firemní kartotéku, protože se s ní převrátila skříň a všechno se promíchalo. Brzy jsem z toho šilela a zeptala jsem se Margot a Petra, jestli by mi nepomohli, ale oba byli strašně líní. Tak jsem to taky vzdala. Nebudu přece takový blázen, abych to dělala sama! Anne Franková

P.S. Ještě jsem ti zapoměla sdělit důležitou novinu: nejspíš už brzy dostanu ty věci. Poznávám to podle toho, že mám v kalhotkách takový lepkavý výtok a matka mi to předpověděla. Už se nemůžu dočkat. Zdá se mi to tak důležité! Škoda jenom, že teď nemůžu používat dámské

vložky, ty se už nedostanou. A maminčiny tampony mohou používat jen ženy, které už měly děti.

22. ledna 1944 (Dodatek)

Dneska už bych něco takového napsat nemohla.

Když se teď po jednom a půl roce dívám do svého deníku, moc se divím, že jsem tenkrát byla tak nezkažená a naivní. Bezděky cítím, že i kdybych hodně chtěla, nikdy už taková nebudu. Nálady a výlevy o Margot, matce a otci jsou mi pořád stejně dobře pochopitelné, jako bych je psala včera. Ale že jsem psala tak nenuceně o jiných věcech, to už si neumím představit. Opravdu se stydím, když čtu stránky pojednávající o tématech, která bych si ráda představovala krásnější. Popsala jsem to tak nehezky. Ale teď už dost o tom.

Velmi dobře rozumím svému stesku a touze po Moortje. Často vědomě, ale ještě častěji nevědomě jsem po celý ten čas toužila po důvěře, lásce a něžnosti. Tato touha je někdy silnější, někdy slabší, ale je tu stále.

Čtvrtek 5. listopadu 1942

Nejdražší Kitty,

Angličané konečně dosáhli několika úspěchů v Africe a Stalingrad se také pořád ještě drží, pánové jsou tedy náramně veselí a dnes ráno jsme měli kávu a čaj. Jinak nic zvláštního.

Tenhle týden jsem hodně četla a málo pracovala. Tak se to má dělat a tak se taky určitě dojde dál! Zítřka má Petr narozeniny, ale o tom ještě napíšu.

Matka a já spolu v poslední době vycházíme zase líp, ale důvěrné nejsme nikdy. A otec má něco, co nechce prozradit. Ale pořád je to drahoušek, jako vždycky.

Několik dní už topíme v kamnech a v pokoji je plno kouře. Přece jen dávám přednost ústřednímu topení a v tom asi nebudu sama. O Margot nemůžu mluvit jinak než jako o pěkné potvoře, která mě ve dne v noci strašlivě popouzí. Anne Franková

Pondělí 9. listopadu 1942

Milá Kitty,

v pátek měl Petr narozeniny, bylo mu šestnáct. Už v osm jsem šla nahoru a prohlížela si spolu s ním dárky. Mezi jiným dostal burzovní hru, holicí strojek a zapalovač. Ne že by kouřil, vůbec ne, jen pro parádu.

Největší překvapení přinesl pan van Daan; v jednu hodinu přišel se zprávou, že Angličané se vylodili v Tunisu, Alžírsku, Casablance a Oranu. "To je začátek konce," říkali všichni.

Ale Churchill, anglický předseda vlády, který v Anglii pravděpodobně taky slyšel tenhle výrok, řekl: "Toto vylodění je obrovský čin, přesto si ale nesmíme myslet, že to je začátek konce. Řeknu spíš, že to znamená konec začátku."

Cítíš ten rozdíl? Důvod k optimismu ale je. Stalingrad, ruské město, se už dobré tři měsíce brání a stále ještě nepadl Němcům do rukou.

Mám-li mluvit v duchu zadního domu, musím ti taky povědět ještě něco o našem zásobování. (Abys věděla, ti nahoře jsou opravdu mlsné huby!)

Chleba nám dodává jeden velmi milý pekař, Kleimanův známý. Nedostáváme ho ovšem tolik jako doma, ale stačí nám to. Potravinové lístky kupujeme rovněž na černo. Cena za ně ustavičně stoupá, ze sedmadvaceti guldenů už na třiatřicet. A to jen za jeden list potištěného papíru!

Abychom měli doma vedle stovky konzerv ještě něco trvanlivého, nakoupili jsme 145 kilo luštěnin. Nejen pro nás, započtli jsme i firmu. Luštěniny visely v pytlích na háčích v malé chodbičce za dveřmi do našeho úkrytu. Pytle byly moc těžké a rozpáralo se na nich pár švů. Rozhodli jsme se tedy, že zimní zásobu raději přeneseme na půdu, a pověřili jsme tím Petra. Pět ze šesti pytlů bylo už v pořádku nahoře a Petr právě vynášel poslední, když se spodní šev pytle roztrhl a děšť – ne, krupobití hnědých fazolí se sneslo vzduchem a po schodech! V pytli bylo asi pětadvacet kilo. A byl to tak pekelný rámus! Dole si už mysleli, že jim ten starý dům sakumpak spadne na hlavu. Petr se lekl, pak se ale musel hrozně smát, když mě uviděl stát dole u schodů jako ostrůvek v moři fazolí, tak jsem byla obsypána tím hnědým přívalem, který mi sahal až ke kotníkům. Rychle jsme se pustili do sbírání. Ale fazole jsou tak hladké a malé, že se zakutálejí do všech možných i nemožných koutů a

skulin. Pokaždé, když teď někdo šplhá po schůdkách nahoru, se shýbne a odevzdá pak hrst fazolí paní van Daanové.

Skoro bych zapoměla ohlásit, že otcova nemoc už úplně přešla.
Tvoje Anne

P.S. V rádiu právě oznámili, že padl Alžír, Maroko, Casablanca a Oran jsou už v rukou Angličanů. Teď se čeká ještě na Tunis.

Úterý 10. listopadu 1942

Milá Kitty,
velkolepá novinka, chystáme se přijmout osměho obyvatele podzemí!

Ano, vždycky jsme si mysleli, že je tu ještě dost místa i jídla pro osmou osobu. Měli jsme jen strach, abychom ještě více nezatěžovali Kuglera a Kleimana. Teď když se objevují stále hrůznější zprávy o Židech, otec to jednou u obou oťukal a oni shledali, že je to znamenitá myšlenka. "Nebezpečí je u sedmi lidí stejně velké jako u osmi," řekli naprosto správně. Jakmile bylo tohle vyřízeno, dlouze jsme v myšlenkách probírali okruh našich známých a hledali mezi nimi osamělého člověka, který by zapadl do naší podzemní rodiny. Najít někoho takového nebylo obtížné. Když otec odmítl všechny příbuzné van Daanových, padla naše volba na zubního lékaře jménem Alfred Dussel. Žije s jednou o mnoho mladší příjemnou křesťankou a pravděpodobně s ní není oddán, ale to je vedlejší. Platí za člověka klidného a zdvořilého a soudíc podle povrchní známosti, zdá se nám i van Daanovým sympatický. Miep ho zná také, takže může celý ten plán úkrytu zařídit. Jestli Dussel přijde, musí spát v mém pokoji místo Margot a ta dostane skládací postel.††

Zeptáme se ho, jestli s sebou může přinést něco, čím by spravil vykotlané stoličky. Tvoje Anne

Čtvrtek 12. listopadu 1942

Milá Kitty,
Miep nám přišla povědět, že byla u dr. Dussela. Hned jak vešla do dveří, se jí zeptal, jestli by pro něj nevěděla o nějakém úkrytu. Byl

nesmírně rád, když mu řekla, že by pro něj něco měla a že by se tam musel odebrat co možná nejdřív, nejlépe už v sobotu. Prý si to rozváží, musí ještě uspořádat kartotéku, ošetřit dva pacienty a dát do pořádku pokladnu. S touto zprávou k nám přišla Miep dnes ráno. Nezdálo se nám dobré ještě tak dlouho čekat. Všechny ty přípravy znamenají vysvětlování spoustě lidem a ty bychom raději drželi stranou. Miep se měla zeptat, jestli si to Dussel přece jen nemůže zařídit tak, aby přišel v sobotu. Řekl, že ne, a přijde v pondělí.

Zdá se mi hloupé, že okamžitě nepřistoupil na náš návrh. Kdyby ho sebrali na ulici, neprospělo by to ani kartotéce, ani pacientům. Proč tedy ten odklad? Já osobně pokládám za blbost, že otec ustoupil.

Jinak nic nového.

Tvoje Anne

Úterý 17. listopadu 1942

Milá Kitty,

Dussel už je tady. Všechno šlo dobře. Miep mu řekla, že musí čekat v jedenáct hodin dopoledne na určitém místě před poštovním úřadem, odtamtud si ho odvede jeden pán. Dussel stál včas na smluveném místě. Pan Kleiman k němu přišel, oznámil mu, že dotyčný pán ještě nemůže přijít a jestli by nešel k Miep do kanceláře. Kleiman nastoupil do tramvaje, vrátil se zpátky do kanceláře a Dussel šel stejnou cestu pěšky.

Deset minut před půl dvanáctou zaklepal Dussel na firemní dveře. Miep ho požádala, ať si svlékne plášť, aby nebylo vidět hvězdu, a odvedla ho do soukromé kanceláře, kde se mu věnoval Kleiman, dokud neodešla uklízečka. Pod záminkou, že v kanceláři už nebude volno, odešla Miep s Dusselem nahoru, otevřela otáčecí skříň a před očima ohromeného muže vstoupila dovnitř.

Nás sedm sedlo nahoře u stolu a čekalo s kávou a koňakem na nového společníka. Miep ho nejdříve dovedla do obývacího pokoje. Náš nábytek poznal hned, ale ani v nejmenším ho nenapadlo, že se nacházíme nad jeho hlavou. Když mu to Miep pověděla, padl málem údivem do mdlob. Ale Miep mu naštěstí nedopřála dost času a odvedla ho nahoru. Dussel dopadl do židle a chvíli na nás mlčky civěl, jako by chtěl z našich tváří

vyčíst pravdu. Potom koktal: "Ale... No ne... Copak nejste v Belgii? Ten důstojník nepřišel? Co to auto? Útěk se... nepodařil?"

Vysvětlili jsme mu, že jsme tu pohádku o vojákovu a autu rozšířili schválně, abychom lidi a Němce, kteří by případně po nás pátrali, svedli na špatnou stopu. Dussel nenacházel slov nad takovou vynalézavostí a jen se stále znovu udiveně rozhlížel, když si důkladně a zvědavě prohlížel náš hyperpraktický a krásný zadní domeček. Jedli jsme společně, potom si chvilku pospal, vypil s námi čaj, srovnal si tu trošku věcí, které sem Miep už předem nanosila, a brzy se cítil jako doma. Především když dostal do rukou tento na stroji psaný domovní řád zadního traktu (vyrobil van Daan).

PROSPEKT A PRŮVODCE PO ZADNÍM DOMĚ

Speciální zařízení pro přechodný pobyt Židů a jím podobných
Otevřeno po celý rok.

Krásné, klidné, bezlesé okolí v srdci Amsterdamu. Žádní privátní sousedi. Dostupné tramvajemi 13 a 17, dále i autem a na kole. V určitých případech, kdy německé úřady používání těchto dopravních prostředků nedovolují, také pěšky. Zařízené i nezařízené byty i pokoje stále k použití, s plnou penzí i bez stravování.

Činže: zdarma.

Dietní jídelníček: bez tuků.

Tekoucí voda: v koupelně (bohužel bez vany), i na rozličných vnitřních i vnějších zdech

Prostorné sklady: pro zboží všeho druhu. Dvě velké, moderní pancéřové skříně.

Vlastní radiocentrála: s přímým spojením do Londýna, New Yorku, Tel Avivu a mnoha jiných stanic. Tento přístroj je od šesti hodin večer k dispozici všem obyvatelům, přičemž neexistují žádné zakázané vysílače – s jedinou podmínkou, že se německé vysílání bude poslouchat jen výjimečně, např. klasická hudba apod. Je nejpřísněji zakázáno poslouchat a rozšiřovat německé zprávy (lhostejno odkud jsou vysílány).

Noční klid: od 22 hod. večer do 7.30 ráno, v neděli do 10.15. Za zvláštních okolností se dodržuje klid i přes den, vždy podle pokynů

ředitelství. Hodiny klidu musí být v zájmu všeobecné bezpečnosti bezpodmínečně dodržovány!!!

Volný čas: mimo dům až na další odpadá.

Používané jazyky: požaduje se, aby se v každé době mluvilo potichu. Povoleny jsou všechny kulturní jazyky, tudíž nikoli němčina.

Četba a uvolnění: není dovoleno číst německé knihy s výjimkou vědeckých a klasických, všechny ostatní jsou povoleny.

Tělocvik: denně.

Zpěv: výlučně potichu a po 18. hodině večerní. Film: podle dohody.

Vyučování: písemná lekce v těsnopisu každý týden. Angličtina, francouzština, matematika a dějepis kdykoli. Platí se vzájemnou výukou, např. holandštiny.

Speciální oddělení pro drobná domácí zvířata: s dobrým zaopatřením. (S výjimkou hmyzu, pro nějž se vyžaduje zvláštní povolení.)

Podávání jídel

Snídaně: denně ráno v 9 hod., o nedělích a svátečních dnech v 11.30 hod. Obědy: v delším časovém intervalu. Od 13.15 do 13.45.

Večeře: studené a(nebo) teplé, pevná doba neurčena, záleží na zpravodajské službě.

Povinnosti vůči zásobovacímu oddílu: ochota pomáhat v každé době při kancelářských pracích.

Koupele: v neděli od 9 hod. je k použití džber pro všechny obyvatele domu. Koupat se lze na toaletě, v kuchyni, v soukromé kanceláři nebo v přední kanceláři.

Alkoholické nápoje: pouze na lékařský předpis. Konec.

Tvoje Anne

Čtvrtek 19. listopadu 1942 Milá Kitty, jak jsme všichni předpokládali, je Dussel velmi příjemný muž. Samozřejmě souhlasil, že bude sdílet pokoj se mnou. Upřímně řečeno, já sama nejsem až tak nadšená tím, že mé věci bude používat cizí člověk, ale pro dobrou věc se musí udělat něco navíc, takže přináším tuto malou oběť taky ráda. "Můžeme-li někoho ze svých známých zachránit, všechno ostatní je vedlejší," řekl otec, a v tom má naprostou pravdu.

Dussel se mě hned první den na všechno vyptal; například kdy přichází uklízečka, kdy je čas na koupání, kdy se smí chodit na toaletu. Budeš se smát, ale ve skryší to všechno není zdaleka tak jednoduché. Nesmíme přes den dělat velký hluk, aby nás dole neslyšeli, a když je dole nějaká nezasvěcená osoba, např. uklízečka, musíme být zvláště opatrní. Vysvětlila jsem Dusselovi všechno velice důkladně, ale přitom mě dost udivilo, že tak těžce chápe. Na všechno se ptá dvakrát, a ani potom si to nepamatuje. Snad to přejde, možná je tak popletený jen z toho překvapení. Jinak to jde prima.

Dussel nám vyprávěl spoustu věcí o světě venku, který my už tak dlouho postrádáme. Všechno z toho, o čem věděl, bylo smutné. Množství přátel a známých odešlo za strašlivým cílem. Večer co večer projíždějí po ulicích zelené nebo šedé vojenské vozy, zvoní u každých dveří a ptají se, jestli tam nebydlí Židé. Pokud ano, musí celá rodina okamžitě s nimi, pokud ne, jedou dál. Nikdo neunikne svému osudu, pokud se neskrývá. Obcházejí také často se seznamy a zvoní jen tam, kde čekají bohatou kořist. Často se platí výkupné, tolik a tolik za hlavu. Ano, podobá se to dávným honům na otroky. Přitom to není žádný vtip, navíc je to mnohem dramatičtější. Večer ve tmě vidím často před sebou řadu dobrých, nevinných lidí s plačícími dětmi! Musí stále běžet, žene je pár chlapů, bijí je a mučí, až se skoro hrouť. Nikdo není ušetřen. Staří, děti, nemluvňata, těhotné ženy, nemocní... Všechno, všechno jde v řadě na smrt.

Jak dobře je nám tady, jak dobře a klidně. Nemuseli bychom si z celé té bídy nic dělat, kdybychom neměli takový strach o všechny, kteří jsou nám drazí a kterým nemůžeme pomoci. Cítím se špatně, protože ležím v teplé posteli, zatímco moje nejmilejší přítelkyně jsou někde venku sráženy k zemi.

Dostávám strach, když myslím na všechny, kteří mi venku byli tak blízcí a kteří jsou nyní vydáni do rukou nejsurovějších katů, jací kdy žili.

A to všechno proto, že jsou Židé.

Tvoje Anne

Pátek 20. listopadu 1942

Milá Kitty,

nevíme, jak se máme chovat. Až dosud k nám neproniklo mnoho zpráv o Židech a zdálo se nám nejlepší, zůstaneme-li pokud možno v dobré náladě. Když nám Miep občas něco vyprávěla o strašném osudu nějakého známého, matka nebo paní van Daanová se vždycky daly do pláče, takže Miep už raději nic neříkala. Ale Dussela hned všichni zasypali otázkami a příběhy, které vyprávěl, byly tak hrůzné a barbarské, že nám neprocházely jedním uchem tam a druhým zase ven. Ovšem, až si na ty zprávy trošičku zvykneme, budeme zase vtípkovat a škádlit se. Ani nám, ani těm venku by nepomohlo, kdybychom zůstávali stále tak sklíčení, jako jsme teď. A jaký smysl má dělat z našeho úkrytu melancholický zadní dům?

Ať se zabývám čímkoli, musím přitom myslet na ostatní, kteří jsou pryč. A kdykoli se něčemu musím smát, zase vystrašeně přestanu a myslím si, že je to hanba být tak veselá. Ale mám celý den proplakat? Ne, to přece nejde, a ta sklíčenost snad také zase přejde.

Ke všem těmto smutkům se připojuje ještě můj osobní problém, ale vedle zmiňované bídy je to pouhá nicotnost. Přesto ti musím povědět, že se v poslední době cítím stále opuštěnější. Kolem mne je obrovská prázdnota. Dříve jsem o tom nikdy nepřemýšlela, moje myšlenky byly zaměstnány zábavami a přítelkyněmi. Teď často přemýšlím o nešťastných záležitostech nebo sama o sobě. A nakonec jsem dospěla k přesvědčení, že otec, ať je sebemilejší, mi přece jen nemůže nahradit můj dřívější svět. Matka a Margot v mých citech už dávno nehrají roli.

Ale proč tě obtěžuji takovými hloupostmi? Jsem strašně nevděčná, Kitty, já to vím. Ale je mi často zle, když se toho na mne tolik nahrne a k tomu ještě musím myslet na všechny ty ostatní hrůzy!

Tvoje Anne

Sobota 28. listopadu 1942

Milá Kitty, prosvítili jsme spoustu elektřiny a překročili její příděl. Následek: nadměrná spořivost a hrozící odpojení. Čtrnáct dní bez světla, příjemné, co? Ale vždyť to vydržíme! Od čtyř nebo půl páté je na čtení už tma. Krátíme si čas všelijakými bláznivinami. Dávat si hádanky, cvičit potmě, mluvit anglicky nebo francouzsky, kritizovat knihy – to všechno po delší době omrzí. Včera večer jsem objevila něco nového: nahlížet silným dalekohledem do osvětlených pokojů sousedů v domech

za námi. Přes den nesmíme mít záclony ani o centimetr posunuté stranou, ale ve tmě to nemůže vadit.

Dřív jsem nevěděla, že sousedé mohou být tak zajímaví lidé, aspoň ti naši. Jeden pár jsem přistihla při jídle, jedna rodina si pouštěla film a jeden zubní lékař naproti ošetřoval starou bojácnou dámu.

Z pana Dussela, muže, o němž se vždycky říkalo, jak výborně to umí s dětmi a taky jak je má rád, se vyklubal ten nejstaromódnější vychovatel a kazatel sáhodlouhých proslovů o slušném chování. Ježto mám to vzácné štěstí (!), že smím s tím vysoce urozeným vychovaným pánem sdílet svůj, žel velice stísněný pokoj, a ještě všeobecně platím ze tří zdejších mladistvých za nejhůře vychovanou, mám věru co dělat, abych těm hojně opakovaným kázáním a výhradám unikla a dělala hluchou s klidem indického mudrce. To všechno by ještě šlo, kdyby ten pán aspoň nebyl takový žalobník a nevybral si právě matku jako oddělení stížností. Když si mě vezme na paškál, matka si přisadí a schytám to ještě od ní. Když pak mám zvlášť velké štěstí, volá mě za pět minut k odpovědnosti madam van Daanová a nasadí tomu korunu!

Ach ano, nemysli si, že je to příjemné být nevyčválaným středem skrývající se rodiny, kde se každý do všeho neustále vměšuje a mentoruje. Večer v posteli, když přemýšlím o svých početných hříších a nedostatcích, které mi přisoudili, probírám se zmateně tím množstvím věcí, které musím brát na vědomí. Pak se buď směju nebo pláču podle toho, jak se zrovna cítím. A usínám se zmateným pocitem, že chci být jiná, než jsem, nebo že jsem jiná, než chci být, nebo snad že si počínám jinak, než chci, nebo než jaká jsem.

Nebesa, teď ještě tebe úplně popletu. Odpusť mi, ale přeškrtnout to nechci a zahazovat papír je v době jeho velkého nedostatku zakázáno. Tak ti můžu jen poradit, abys předchozí větu už znovu nečetla a hlavně aby ses tím zas tolik nezabývala, jinak se z toho vůbec nedostaneš!

Tvoje Anne

Pondělí 7. prosince 1942

Milá Kitty,

oslavy chanuky a Mikuláše připadly letos skoro na stejnou dobu, s rozdílem jednoho dne. S chanukou jsme nedělali žádné velké ciráty, sem tam pár hezkých věcíček a pak svíčky. Protože je svíček nedostatek,

zapálili jsme je jen na deset minut, ale když jsme si při tom zazpívali, bylo to docela hezké. Pan van Daan vyrobil svícen ze dřeva, takže i to bylo podle pravidel.

Mikulášský večer v sobotu byl mnohem krásnější. Bep a Miep v nás vzbudily zvědavost – kdykoli přišly k jídlu, šuškaly si s otcem, takže jsme tušili, že se něco chystá. A skutečně, v osm hodin jsme sešli všichni po schodech dolů, pak jsme prošli temnou chodbou k průchozí místnosti (běhal mi mráz po zádech a toužila jsem být už živa a zdráva zpátky nahoře!). Tam jsme mohli rozsvítit, protože místnost nemá okna. A pak otec otevřel velkou skříň.

"Jé, to je krása!" volali jsme všichni.

V rohu stál velký koš vyzdobený mikulášským papírem a nahoře byla připevněná maska Černého Petra.

Rychle jsme vynesli koš nahoru. Pro každého tam byl krásný dárek včetně příslušných veršů. Mikulášské veršíky asi znáš, proto ti je nebudu psát.

Dostala jsem panenku z perníku, otec stojánek na knihy atd. V každém případě to bylo všechno krásně vymyšlené, a protože jsme ještě nikdy v životě neslavili Mikuláše, dopadla tato premiéra velmi dobře.

Tvoje Anne

P.S. Pro naše přátele dole jsme samozřejmě také něco měli, všechno ještě z dřívějších dobrých časů, krom toho Miep a Bep se peníze vždycky hodí.

Dneska jsme se dověděli, že popelník pro pana van Daana, rámeček na obrázek pro Dussela a stojánek na knihy pro otce dělal pan Voskuijl. Jak někdo dokáže vlastní rukou zhotovit něco tak uměleckého, to je mi záhadou!

Čtvrtek 10. prosince 1942

Milá Kitty,

pan van Daan pracoval v řeznictví a uzenářství, kde se také prodávalo koření. U firmy ho zaměstnali pro jeho znalosti koření, teď se však projevuje jako uzenář, což nám rozhodně není nepřijemné.

Objednali jsme spoustu masa (samozřejmě načerno!) a chtěli jsme je naložit na horší časy. Rozhodl se udělat klobásy, gelderský a métský salám. Byl to krásný pohled, když nejdřív semlel kousky masa v mlýnku, dvakrát nebo třikrát, potom to množství umletého masa promísil s nejrůznějšími přísadami a nakonec je pomocí trubičky nacpal do střívek. Klobásy jsme jedli hned v poledne s kyselým zelím, ale trvanlivý gelderský salám musí nejdřív dobře proschnout, a proto ho pan van Daan pověsil na tyč přivázanou dvěma šňůrami ke stropu. Každý, kdo přišel do pokoje a uviděl pověšené salámy, se začal smát. Byl to opravdu kuriózní pohled.

V pokoji vládl úžasný zmatek. Pan van Daan si uvázal zástěru své ženy a v celé své tloušťce (vypadal mnohem tlustší než ve skutečnosti) se věnoval masu. Zkrvavené ruce, červené tváře a zašpiněná zástěra mu dodávaly vzhled pravého řezníka. Paní van Daanová dělala všechno najednou: učila se z knížky holandsky, míchala polévku, dohlížela na maso a vzdychala a naříkala nad svým zlomeným horním žebrem. Tak to dopadne, když starší(!) dámy provádějí ty nejidiotštější cviky, aby se zbavily tlustého zadku!

Dussel měl zanícené oko a potíral si ho u kamen heřmánkovým čajem. Pim seděl na židli v slunečním paprsku, který dopadal oknem, a pořád s ním šoupali sem tam. Přitom měl určitě zase revmatické bolesti, protože seděl celý zkroucený a vyděšeně se díval panu van Daanovi na prsty. Vypadal jako invalida ve starobinci. Petr vyváděl v pokoji s kočkou Mouschi, matka, Margot a já jsme loupaly brambory. Ale žádná z nás se tomu příliš nevěnovala, protože jsme sledovaly pana van Daana.

Dussel si otevřel zubařskou praxi. Budu ti pro obveselení vyprávět, jak proběhlo první ošetření.

Matka žehlila a madam, první, která na to měla doplatit, se posadila na židli uprostřed pokoje. Dussel si začal důležitě vybalovat nástroje, poprosil o kolínskou jako dezinfekční prostředek a o vazelínu jako náhražku vosku. Pak se díval paní van Daanové do úst, oťukával jeden řezák a jednu stoličku, přičemž se madam pokaždé svíjela, jako by umírala bolestí, a vydávala nesouvislé zvuky. Po dlouhé prohlídce (totiž pro paní van Daanovou, protože to netrvalo déle než dvě minuty) chtěl Dussel začít vyškrabávat jednu díru v zubu. Ale kdepak, ani nápad! Paní

van Daanová tloukla divoce rukama a nohama kolem sebe, takže Dussel v jednu chvíli pustil škrabátko a ... to zůstalo trčet v zubu paní van Daanové. Teď teprve nastala mela! Mlátila kolem sebe, plakala (pokud to bylo možné s takovým nástrojem v ústech), pokoušela se škrabátko dostat z úst a vrážela si ho při tom všem ještě pevněji dovnitř. Pan Dussel přihlížel tomu divadlu úplně netečně, ruce rozhozené. Zbytek přihlížejících se nevázaně smál. To bylo ovšem sprosté, protože vím, že já bych určitě křičela ještě víc. Po všemožném svíjení, vyskakování, křiku a volání měla paní van Daanová konečně škrabátko venku a pan Dussel pokračoval v práci, jako by se nic nestalo. Pracoval tak rychle, že neměla čas začít znovu. Však také měl pomocníky jako nikdy v životě. Pan van Daan a já jsme asistovali dokonale. Celé se to podobalo středověkému obrazu s názvem "Mastičkář při práci". Pacientka však neměla tolik trpělivosti, musela dávat pozor na "svou" polévku a "svoje" jídlo!

Jedno je jisté, paní van Daanová se už hned tak brzy ošetřit nedá.
Tvoje Anne

Neděle 13. prosince 1942

Milá Kitty,

sedím si pohodlně v přední kanceláři a dívám se ven skulinou mezi těžkými závěsy. Je tady šero, ale ještě dost světla, abych ti mohla psát.

Na lidi venku je velmi zvláštní pohled. Vypadá to, jako by měli všichni strašně naspěch a jako by skoro klopytali o vlastní nohy. Cyklisté – to tempo se sotva dá vydržet! Ani nedokážu rozeznat, jaké individuum to sedí na vehiklu. Lidi tady v okolí nevypadají moc vábně, a hlavně děti jsou tak špinavé, že by ses jich nedotkla ani pohrabáčem, pravé děti ulice s usopenými nosy, jejichž dialektu sotva rozumím.

Včera odpoledne jsme se tu s Margot koupaly a já jí řekla: "Kdybychom ty děti, co tady běhají, vytáhly udicí jedno po druhém sem nahoru, strčily je do lázně, vypraly jim a zašily prádlo a pak je zase pustily ven, tak by..."

"Byly zítra zas tak špinavé a roztrhané jako předtím," dopověděla Margot.

Ale co to tady žvaním, jsou ti k vidění i jiné věci, auta, lodě a déšť. Poslouchám tramvaj a děti a bavím se.

Naše myšlenky jsou stejně jednotvárné jako náš život tady. Jako na kolotoči se všechno točí od Židů k jídlu a od jídla k politice. Mimochodem co se týče Židů, včera jsem uviděla škvírou mezi závěsy dva Židy, úplný div světa! Byl to strašně zvláštní pocit, jako bych ty lidi zradila a teď potají pozorovala jejich neštěstí.

Přímo naproti je obytná loď. Žije na ní lodník se ženou a dětmi. Muž má malého hafánka, známe ho jen podle štěkání a podle ocásku, který je vidět, když běhá podél okraje lodi.

Ach já, teď začalo pršet a většina lidí se schovala pod deštníky. Vidím jenom připláště a někdy týl hlavy pod čepicí. Konečně ani nepotřebuji vidět víc, znám pomalu nazpaměť ty ženy, nafouklé tolika bramborami v červených nebo zelených pláštích a se sešlapanými podpatky, s taškou na rameni a s našťvanou nebo dobráckou tváří podle nálady jejich mužů. Tvoje Anne

Úterý 22. prosince 1942

Milá Kitty,

zadní dům přijal s radostí zprávu, že každý dostane k Vánocům osminku másla navíc. V novinách sice stojí čtvrtku, ale to platí jen pro šťastné smrtelníky, kteří dostávají potravinové lístky od státu, nikoli pro Židy v podzemí, kteří si mohou kvůli vysoké ceně koupit načerno jen čtyři lístky místo osmi. Všichni chceme z toho másla něco upéct. Já jsem dnes ráno vyrobila sušenky a dva dorty. Nahoře je spousta práce a matka mi zakázala učit se nebo číst, dokud nebude všechno hotovo.

Paní van Daanová leží s pohmožděným žebrem v posteli, celý den nařiká, nechává si ustavičně vyměňovat obklady a není s ničím spokojená. Budu ráda, až se zase postaví na nohy a bude si sama hospodařit. Jedno se musí uznat: je to mimořádně pilná a pořádná žena, a pokud se cítí tělesně i duševně dobře, umí být veselá.

Jako bych přes den neslyšela dost často "pst, pst", protože pořád dělám moc hluku, přišel můj pan spolubydlící na nápad, že i v noci na mě bude neustále volat "pst, pst". Kdyby bylo po jeho, nesměla bych se ani otočit. Ani mě nenapadne, abych na to dbala, a příště prostě zavolám taky "pst".

Den ze dne je nepříjemnější a sobečtější. Ze štědře naslibovaných sušenek jsem po prvním týdnu neviděla už ani jednu. Hlavně v neděli mě štve, když tak časně rozsvítí světlo a začne se svou desetiminutovou rozcvičkou.

Mně, ubohé trpitelce, to připadá nekonečné, protože židle, kterými je moje postel prodloužená, se pod mou ospalou hlavou neustále posunují sem a tam. Když několikerým prudkým máchnutím paží svoje prostocviky skončí, začíná se svou toaletou. Spodky visí na skobě, tedy nejdřív tam, pak zase zpátky. Kravata leží na stole, tak zase strká a vráží do mých židlí cestou tam i zpět.

Ale já tě nechci zdržovat nářkem nad starými komickými pány, tím se nic nezlepší, a od všech mých pomstychtivých plánů (vyšroubovat žárovku, zamknout dveře, schovat šatstvo) musím v zájmu zachování míru bohužel upustit.

Ó, jak já budu rozumná! Všechno se tu musí dít rozumně, učit se, poslouchat, neodmlouvat, pomáhat, být milá, ustupovat a kdovíco všechno! Bojím se, že svou zásobu rozumu, kterého jsem beztak moc nepobrala, spotřebuji příliš rychle a pro poválečnou dobu mi nic nezůstane.

Tvoje Anne

Středa 13. ledna 1943

Milá Kitty,

dnes ráno jsem byla zase úplně rozrušená a nemohla jsem pořádně pracovat.

Máme nové zaměstnání: plníme balíčky se šťávou na pečení (v prášku). Prášek je výrobkem firmy Gies a spol. Pan Kugler nemůže sehnat žádné plniče, a když to děláme my, přijde to také mnohem laciněji. Je to práce, jakou by měli dělat lidi v kriminále; je neskonale nudná, člověku se z ní začíná točit hlava a pomalu blbne.

Venku je to strašné. Ve dne v noci jsou odvlékáni nešťastní lidé, nemají s sebou nic než batoh a něco peněz. A tenhle majeteček jim cestou ještě seberou. Rodiny jsou roztrženy, muži, ženy a děti odloučeni. Děti, které přijdou domů ze školy, už své rodiče nenajdou. Ženy, které šly nakoupit, naleznou při návratu zapečetěný byt, rodina zmizela. Nizozemští křesťané už mají také strach, jejich synové jsou posíláni do

Německa. Každý se bojí. A každou noc létají stovky letadel přes Nizozemí nad německá města a rozrývají tam zem bombami, a každou hodinu umírají v Rusku a Africe stovky, ba tisíce lidí. Nikdo nemůže uniknout, celá zeměkoule vede válku, a i když se Spojencům daří líp, konec je ještě v nedohlednu.

A my, my se máme dobře, lépe než miliony ostatních lidí. Sedíme si v bezpečí a klidu a takříkajíc projídáme svoje peníze. Jsme tak sobečtí, že mluvíme o tom, co bude "po válce", těšíme se na nové šaty a boty, zatímco bychom vlastně měli šetřit každý halíř, abychom po válce pomáhali jiným lidem, zachránit, co se ještě zachránit dá.

Děti venku běhají v tenkých halenkách a v dřevácích na nohou, bez kabátku, čepice a punčoch, a není nikdo, kdo by jim pomohl. Žaludky mají prázdné, okusují jednu jedinou mrkev, vybíhají ze studeného bytu na studenou ulici a ve škole přicházejí do ještě studenější třídy. Ano, s Holandskem to dospělo tak daleko, že mnoho dětí zastavuje na ulici kolemjdoucí a prosí je o kousek chleba.

Hodiny bych ti mohla vyprávět o bídě, kterou přináší válka, ale to mě sklíčuje ještě víc. Nezbyvá nám nic jiného, než co možná nejklidněji vyčkávat konec té mizérie. Židé čekají, křesťané čekají, celá zeměkoule čeká a mnozí čekají na smrt. Tvoje Anne

Sobota 30. ledna 1943

Milá Kitty,

jsem zlostí bez sebe, ale nesmím to dát najevo. Nejraději bych dupala nohama, křičela, pořádně zatřepala matkou, plakala a nevímco všecko pro ta zlá slova, výsměšné pohledy a obviňování, která mě každý den znovu zasahují jako ostré šípky z napjatého luku a dají se tak těžko vytáhnout z mého těla. Chtělo by se mi zakřičet na matku, na Margot, van Daana, Dussela, ba i otce: "Dejte mi pokoj! Dopřejte mi konečně vyspat se aspoň jednu noc tak, aby můj polštář nebyl promáčený slzami, aby mě nepálily oči a bolesti nehučelo v hlavě. Pusťte mě odtud, pryč ode všeho, nejradši pryč ze světa!" Ale to nemůžu. Nesmím jim dát najevo svoje zoufalství. Nesmím jim poskytnout podívanou na rány, které mi působí. Nesnesla bych soucit a dobromyslný výsměch, i potom bych se musela rozkřičet!

Každý mě pokládá za přepjatou, když něco řeknu, směšnou, když mlčím, drzou, když něco odpovím, vychytralou, když mám nějakou dobrou myšlenku, línou, když jsem unavená, sobeckou, když sním o sousto víc, hloupou, zbabělou, vypočítavou a nevímjakou ještě. Celý den neslyším nic jiného, než že jsem nesnesitelný spratek. A přestože se tomu směju a dělám, jako by mi to bylo fuk, strašně mě to mrzí a chce se mi prosit Boha, aby mi dal jinou povahu, takovou která by nepopouzela všechny lidi proti mně.

Ale to nejde, má povaha je mi dána, a já nemůžu být špatná, cítím to. Namáhám se ze všech sil, víc než si vůbec dovedou představit, abych všem vyhověla. Snažím se tomu smát, protože jim nechci ukazovat svůj zármutek.

Nejednou jsem matce po řadě nespravedlivých výčitek vmetla do tváře: "Mně je úplně jedno, co říkáš. Nech mě být, vždyť jsem přece beznadějný případ." Pak jsem ovšem měla na talíři, že jsem drzá, dva dny mě matka ignorovala, a pak bylo najednou všechno zapomenuto a jednala se mnou jako s každým jiným.

Já ale nedokážu být jeden den miloučká a příští den jim vykřičet do tváře svou nenávist. Volím raději zlatou střední cestu, která vůbec není zlatá, mlčím o tom, co si myslím, a snažím se být k nim stejně pohrdavá, jako jsou oni ke mně. Ach, kdybych to jen uměla! Tvoje Anne

Pátek 5. února 1943 Milá

Kitty,

ačkoliv jsem ti už dlouho nepsala o hádkách, nezměnilo se v tom vůbec nic. Pan Dussel bral zpočátku ty rychle zapomínané šarvátky moc vážně, ale teď si na ně zvyká a nepokouší se být prostředníkem.

Margot a Petr vůbec nejsou to, čemu se říká "mladý", oba jsou nudní a tiší. Strašně se od nich liším a musím ustavičně poslouchat: "Margot a Petr taky nic takového nedělají, podívej se na svou milou sestru!" Zdá se mi to odpudivé.

Ale taky se ti přiznám, že za žádnou cenu nechci být jako Margot. Je pro mě moc unylá a netečná, nechá se od každého přemluvit a ve všem ustupuje. Já chci mít silnějšího ducha! Ale takové teorie si nechávám pro sebe, oni by se mi strašně vysmáli, kdybych přišla s takovouhle obranou.

Nálada u stolu je většinou napjatá. Naštěstí mnohé výbuchy potlačujeme kvůli "polívkářům". "Polívkáři" jsou všichni zezdola, kteří k nám chodí na talíř polévky.

Dneska v poledne pan van Daan znovu začal o tom, že Margot moc málo jí. "Určitě kvůli štíhlé linii," řekl posměšně.

Matka, která se vždycky Margot zastává, řekla důrazně: "Já už to vaše hloupé žvanění nemůžu poslouchat."

Paní van Daanová zrudla jako rak, pán se díval před sebe a mlčel.

Často se něčemu taky zasmějeme. Nedávno vyrukovala paní van Daanová s nádhernou pitomostí. Vyprávěla o dřívějších dobách, jak si dobře rozuměla se svým otcem a jak hodně tehdy flirtovala. "A víte," pokračovala, "otec mi říkal, že když je nějaký pán trochu dotěrnější, tak mu mám říct ‚Pane, já jsem dáma‘, bude už vědět, co tím myslím." Smáli jsme se tomu jako dobrému vtipu.

Taky Petr, i když je většinou tichý, nás někdy rozveselí: Má smůlu, že je posedlý cizími slovy, ale často nezná jejich význam. Jednou odpoledne jsme nesměli na toaletu, protože v kanceláři byla návštěva. Petr ovšem musel velice naléhavě, ale nespláchl. Aby nás varoval před málo příjemnou vůní, připevnil na dveře cedulku: "S.V.P. plyn." Myslel pochopitelně "Pozor, plyn", ale S.V.P. mu připadalo vznešenější. Že to znamená "Račte, prosím", o tom neměl ponětí. Tvoje Anne

Sobota 27. února 1943

Milá Kitty,

Pim čeká každý den invazi. Churchill měl zápal plic, ale pomalu se zotavuje. Gándhí, indický bojovník za svobodu, drží už kolikátou hladovku.

Madam van Daanová tvrdí, že je fatalistka. Ale kdo má nejvíc strachu, když se střílí? Nikdo jiný než Petronella van Daanová!

Jan nám přinesl pastýřský list biskupů adresovaný lidem v církvi. Byl napsán velice krásně a povzbudivě. "Neskládejte ruce v klín, Nizozemci! Bojuj každý svými zbraněmi za svobodu země, národa a náboženství! Pomozte, dávejte, neváhejte!" To hlásají kněží z kazatelny! Pomůže to? Naším souvěrcům zaručeně ne.

Představ si, co se nám zase stalo! Majitel této budovy prodal dům, aniž informoval Kuglera a Kleimana,. Jednoho dne přišel nový majitel domu s architektem, aby si dům prohlédl. Naštěstí tam byl pan Kleiman, který pánům všechno ukázal, až na náš zadní domeček. Že prý zapomněl klíč od spojovacích dveří doma. Nový majitel domu se dál neptal.

Jen aby nepřišel znovu a nechtěl si přece jen prohlédnout zadní dům, to by to pak s námi dopadlo blbě!

Otec uprázdnil pro Margot a pro mě krabici na kartotéku a dal do ní kartičky, které jsou na jedné straně ještě nepopsané. To bude naše kartotéka knížek. Zapisujeme tam tedy obě, jaké knihy jsme přečetly, kdo je napsal a datum. Já jsem se právě zase něco naučila, "bordel" a "kokota". Založila jsem si na to zvláštní sešit.

Nový příděl másla nebo margarínu! Každý dostane kousíček pomazánky na talíř. Ale rozdělování je krajně nespravedlivé. Van Daanovi, kteří dělají pokaždé snídani, dávají sobě jedenapůlkrát víc než nám. Moji rodiče mají příliš velký strach z hádky, a tak nic neříkají. Škoda, já myslím, že takovým lidem se má vždycky oplácet stejnou mincí.

Tvoje Anne

Čtvrtek 4. března 1943 Milá

Kitty,

paní van Daanová má teď nové jméno, říkáme jí Mrs.

Beaverbrooková. Nemůžeš chápat, co to znamená, a tak ti to povím: V anglickém vysílání mluví často nějaký Mr. Beaverbrook o příliš chabém bombardování Německa. Paní van Daanová odporuje jinak každému, dokonce Churchillovi a zpravodajské službě, ale s panem Beaverbrookem se přímo dojemně shoduje. Zdálo se nám, že by bylo nejlepší, kdyby se za pana Beaverbrooka provdala. A protože se tím cítila polichocena, jmenuje se od té doby Mrs. Beaverbrooková.

Budeme mít nového skladníka, ten starý musí do Německa. To je špatné, ale pro nás docela dobré, protože nový skladník nezná dům. Z dělníků ze skladu máme pořád ještě strach.

Gándhí zase jí.

Černý obchod funguje bezvadně. Mohli bychom jíst, co hrdlo ráčí, kdybychom měli peníze na zaplacení těch nemožných cen. Náš obchodník se zeleninou kupuje brambory od německého wehrmachtu a nosí je v pytlích do privátní kanceláře. Ví, že se tu schováváme, a přichází proto vždycky během polední přestávky, když jsou dělníci ze skladu pryč.

Nemůžeme dýchat a pořád kýcháme a kašleme, takové množství pepře se musí umlít. Každý, kdo přijde nahoru, nás zdraví "hepčí". Paní van Daanová tvrdí, že nemůže dolů, že by byla nemocná, kdyby se načichala ještě víc pepře.

Zdá se mi, že otcova firma za moc nestojí. Jen samé zavařovací prostředky nebo ostrý pepř. Když už někdo obchoduje s potravinami, měl by mít taky něco na mlsání!

Dnes ráno se mi na hlavu opět snesl hotový příval slov. Hřímalo to tolika nevlídnými výrazy, že mi v uších dunělo samé "Anne špatně" a "van Daanovi dobře". Hrome! Tvoje

Anne

Sředa 10. března 1943

Milá Kitty,

včera večer nám vypadly pojistky a kromě toho venku neustále hřmělo dělostřelectvo. Strach ze střílení a letadel mě pořád ještě nepřešel, a tak ležím skoro každou noc v posteli u otce, abych se nebála. Je to asi strašně dětinské, ale měla bys to jednou zažít! Pro samé dunění nerozumíš vlastnímu slovu. Mrs. Beaverbrooková, fatalistka, se málem rozplakala a naříkala tuze stíněným hláskem: "Ó, to je tak nepříjemné! Ó, střílejí tak strašně hlasitě!" A přitom to neznamená nic než: Já se tak bojím!

Při rozsvícených svíčkách mi to nepřípadalo tak zlé jako potmě. Třásla jsem se, jako bych měla horečku, a škemrala jsem, aby otec svíčku zase rozsvítil. Byl neúprosný a světlo zůstalo zhasnuté. Najednou spustily kulomety, to je ještě desetkrát horší než děla. Matka vyskočila z postele a k Pimově velké zlosti zapálila svíčku. Její rezolutní odpověď na jeho bručení byla: "Anne přece není nějaká stará vojna!" A basta!

Vyprávěla jsem ti už o tom, čeho se ještě paní van Daanová bojí? Myslím, že ne. Abys byla informována o všech dobrodružstvích zadního

domu, musíš vědět i tohle. Madam slyšela jedné noci na půdě zloděje. Zaslechla opravdové hlasité kroky a měla takový strach, že vzbudila manžela. Právě v tom okamžení zmizeli zloději i šramot a pan van Daan slyšel jen tlukot fatalistčina bázlivého srdce. "Ach, Putti (páně van Daanova mazlivá přezdívka), určitě sebrali salámy a všechny naše fazole. A co Petr! Ó, zdalipak Petr ještě leží ve své posteli?"

"Petra určitě neukradli. Neměj strach a nech mě spát!"

Z toho ale nebylo nic. Paní van Daanová samým strachem už neusnula.

O pár nocí později byla celá hořejší rodina opět probuzena strašidelným lomozem. Petr vylezl s kapesní lampou na půdu a hrrr, co to tu prchá pryč? Hejno velkých potkanů!

Když jsme se dověděli, kdo byli ti zloději, nechali jsme spát na půdě Mouschi, a nezvaní hosté se už nikdy nevrátili – aspoň ne v noci.

Před několika dny šel Petr večer na půdu (bylo teprve půl osmé a ještě světlo) pro pár starých novin. Když slézal po schodech dolů, musel se přidržet vikýře. Nepodíval se, položil na něj ruku... a málem spadl zděšením a bolestí ze schodů dolů. Položil ruku na potkana, který ho prudce kousl do paže. Krev mu prosakovala pyžamem a byl bledý jako stěna, když k nám s roztřesenými koleny přiběhl. Není divu, pohladit velkého potkana není moc příjemné, a k tomu navíc kousnutí, to je strašné.

Tvoje Anne

Pátek 12. března 1943

Milá Kitty,

smím ti někoho představit? Maminka Franková, přední bojovnice za práva dětí! Zvláštní porce másla pro mladistvé, moderní problémy mládeže, ve všem se matka zasazuje o mladé a po průběžné hádce skoro vždycky prosadí svou.

Jedna sklenice naloženého jazyka se zkazila. Hostina pro Mouschi a Moffi!

Moffi ještě neznáš, ale ta byla u firmy, ještě než jsme se tu začali skrývat. Je to skladištní a kancelářská kočka a chrání skladiště před potkany. Také její politické jméno se dá lehce vysvětlit. Jednu dobu měla firma dvě kočky, jednu pro skladiště a druhou pro půdu. Občas se obě

kočky setkaly, což vedlo k urputným bojům. Kočka ze skladiště vždycky zaútočila první, ale nakonec zvítězila ta z půdy. Právě jako v politice. Tak se první kočce říkalo Němčour nebo Moffi†† a druhé Anglán nebo Tommy. Tommyho později dali pryč a s Moffi si všichni hrajeme, když sejdeme dolů.

Snědli jsme tolik hnědých a bílých fazolí, že už je ani nemůžu vidět. Jen když na ně pomyslím, dělá se mi špatně.

Večerní rozdělování chleba bylo zcela zastaveno.

Tatka právě prohlásil, že má špatnou náladu. Má zas tak smutné oči, chudáček!

Jsem celá blázen do knížky "Klepání na dveře" od Iny BoudierovéBakkerové. Je to rodinný román mimořádně dobře napsaný, jenom to, co je tam o válce, spisovatelích nebo ženské emancipaci, není tak dobré. Upřímně řečeno mě to až tak moc nezajímá.

Strašné nálety na Německo.

Pan van Daan má špatnou náladu. Důvod: nedostatek cigaret.

Diskuse o otázce, mají-li se sníst konzervy nebo ne, dopadla pro nás příznivě.

Nemůžu se už dostat do žádných bot kromě vysokých lyžařských, a ty jsou doma strašně nepraktické. Slaměné sandály za šest a půl guldenu vydržely jenom týden, pak vypověděly službu. Snad něco sežene Miep na černém trhu.

Ted' ještě musím ostříhat tatkovu vlasy. Pim tvrdí, že si po válce nevezme jiného holiče, tak dobře odvádím svou práci. Jen kdybych ho každou chvilku nestříhla do ucha! Tvoje Anne

Čtvrtek 18. března 1943

Milá Kitty,

Turecko je ve válce. Velké pozdvižení. Čekáme s napětím na zprávy v rádiu.

Pátek 19. března 1943

Milá Kitty,

po radosti už za hodinu následovalo zklamání, které naši radost překazilo. Turecko ještě nevstoupilo do války, tamější ministr mluvil

pouze o brzkém zrušení neutrality. Kamelot na nábřeží vyvolával: "Turecko na straně Anglie!" Lidé mu proto rvali noviny z rukou a potěšující zpráva dospěla až k nám.

Tisíciguldenové bankovky byly prohlášeny za neplatné. Je to velká rána pro všechny šmelináře a jim podobné, ale ještě větší pro jiné vlastníky černých peněz nebo pro ty, co jsou v podzemí. Když chce někdo vyměnit tisícovku, musí přesně prokázat, jak k ní přišel. Lze jimi ještě platit daně, to však taky příští týden skončí. Současně propadají pětistovky. Firma Gies a spol. měla ještě černé peníze v tisícových bankovkách, zaplatila jimi daně na dlouhou dobu dopředu, takže všechno bylo legální.

Dussel dostal šlapací vrtačku a brzy budu podrobena opravdové prohlídce.

Dussel se jinak vůbec nepodřizuje našemu řádu. Píše dopisy nejen své paní, ale udržuje živou korespondenci i s různými jinými lidmi. Dává si dopisy opravovat od Margot, učitelky holandštiny pro zadní dům. Otec mu přísně zakázal v tom pokračovat. Margot s opravováním přestala, ale já jsem přesvědčena, že brzy začne dopisování znovu.

Führer všech Germánů měl řeč k raněným vojákům. Bylo to smutné, když jsme to poslouchali. Otázky a odpovědi zněly asi takto:

"Heinrich Scheppel je moje jméno."

"Kde raněn?"

"U Stalingradu."

"Jaké zranění?"

"Obě nohy umrzlé a zlomenina kloubu na levé paži."

Přesně takto nám rádio předvádělo strašné loutkové divadlo. Ranění jako by byli hrdí na své rány, čím víc, tím líp! Jeden ubožák ze sebe nevypravil skoro ani slovo dojetím, že smí svému führerovi podat ruku (pokud ji ještě měl).

Upustila jsem na zem Dusselovo voňavé mýdlo. Šlápla jsem na ně a celý kus se oddrobil. Poprosila jsem za něj otce o náhradu škody, protože Dussel dostává jenom jeden kousek mýdla na měsíc. Tvoje Anne

Čtvrtek 25. března 1943

Milá Kitty,

matka, otec, Margot a já jsme seděli včera večer v příjemné náladě u stolu. Najednou vešel Petr a pošeptal otcí něco do ucha. Slyšela jsem něco jako "ve skladu se převrátil sud" a "někdo lomcoval dveřmi".

Margot to taky slyšela, ale snažila se mě trochu uklidnit, protože jsem byla pochopitelně hned bílá jako křída a nervózní. My tři jsme čekaly, otec šel s Petrem dolů. Za necelé dvě minuty přiběhla nahoru paní van Daanová od rádia v soukromé kanceláři a říkala, že ji Pim poprosil, aby vypnula rádio a potichu vyšla nahoru. Ale jak to bývá, když chce být člověk obzvlášť tichý, vržou schody starého schodiště dvojnásob hlasitě. Za dalších pět minut se vrátili Petr a Pim, bílí až po špičku nosu, a vyprávěli nám o nastalých potížích.

Posadili se dole na schodech a čekali, ale bezvýsledně. Vtom uslyšeli dva prudké údery naráz, jako by někdo tady v domě zabouchl dvoje dveře. Pim byl jedním skokem nahoře, Petr ještě nejdřív varoval Dussela, který rozvláčně a hřmotně konečně taky dorazil nahoru. Pak jsme šli v punčochách o poschodí výš k rodině van Daanových. Pan van Daan byl strašně nachlazený a ležel už v posteli, proto jsme se nahrnuli kolem jeho lůžka a šeptem jsme si vyměňovali různé dohady. Vždycky když pan van Daan hlasitě zakašlal, jeho paní a já jsme málem strachy dostávaly křeče. Trvalo to tak dlouho, dokud někdo z nás neměl skvělý nápad dát mu kodein. Kašel pak okamžitě přestal.

Zase jsme čekali a čekali, ale nebylo nic slyšet. Všichni jsme tedy usoudili, že zloději vzali nohy na ramena, když uslyšeli v jinak tak tichém domě kroky. Naneštěstí bylo rádio dole ještě stále naladěno na anglické vysílání a naše židle stály spořádaně kolem něj. Kdyby byly dveře vyražené a stráž protiletectvé obrany by to uviděla a ohlásila policii, mohlo by to pro nás mít velice nepříjemné následky. Pan van Daan tedy vstal, natáhl si kalhoty a bundu, nasadil si klobouk a šel velice opatrně za otcem po schodech dolů sledován Petrem, který se pro jistotu ozbrojil těžkým kladivem. Dámy nahoře (včetně mne a Margot) s napětím čekaly, až se pak o pět minut později pánové znovu objevili a prohlásili, že v domě je všude klid. Dohodli jsme se, že nebudeme pouštět vodu ani splachovat na záchodě. Ale protože se vzrušení skoro všem vrazilo do žaludku, dovedeš si představit, jaký zápach tam panoval poté, co jsme všichni vykonali svou potřebu.

Když se něco takového stane, vždycky se semele spousta věcí najednou. Tak tomu bylo i teď. Za prvé nehrála zvonkohra na Západní věži, která mě vždycky uklidňovala. Za druhé pan Voskuijl předešlý večer odešel dříve a my jsme nevěděli určitě, jestli předal klíč Bep a jestli ta snad nezapomněla zamknout dveře.

Ale teď o to nešlo, byl ještě pořád večer a my jsme byli stále ještě ve velké nejistotě, ačkoli jsme se mezitím přece jen trochu uklidnili, protože jsme od čtvrt na devět, kdy zloděj způsobil nervozitu v našem domě, do půl jedenácté už nic neslyšeli. Při důkladnější úvaze se nám pak taky zdálo nepravděpodobné, že by byl zloděj vyrazil dveře tak brzy večer, kdy lidé bývají ještě na ulici. Kromě toho někoho z nás napadlo, že správce skladu sousední firmy Keg byl možná ještě v práci, protože v rozrušení a při našich tenkých zdech jsme se mohli lehko ve zvucích mýlit, a v takových ožehavých okamžicích hraje i vzrušení velkou úlohu.

Šli jsme tedy do postele, ale spánek nepřicházel. Otec, matka i pan Dussel se často budili a také já (s troškou přehánění) mohu klidně říci, že jsem oko nezamhouřila. Dneska ráno sešli páni dolů a zkoušeli, zda jsou venkovní dveře ještě zamčené. Všecko bylo v pořádku! Tvoje Anne

P.S. Záchod byl dnes ráno ucpaný a otec musel dlouhou dřevěnou holí z toalety vyšťourat všechny jahodové recepty (naš současný toaletní papír) spolu s několika kily hovínek. Hůl jsme pak spálili.

Sobota 27. března 1943

Milá Kitty,

těsnopisný kurs skončil, začali jsme se teď cvičit v rychlosti. My budeme ale chytří! Musím ti ještě něco vyprávět o svých "způsobech, jak ubíjet čas" (říkám jim tak, poněvadž neděláme nic jiného, než se snažíme, aby čas ubíhal co možná nejrychleji a našemu ukrývání byl co nejdříve konec): Jsem posedlá mytologií, hlavně řeckými a římskými bohy. Tady všichni věří, že je to jen přechodná náklonnost, nikdy ještě neslyšeli o pubert'áčce, která tak uctívá bohy. No co, tak jsem první!

Pan van Daan je nastydlý, nebo lépe řečeno: trochu ho škrábe v krku. Dělá kolem toho strašný rozruch. Kloktání heřmánkovým čajem, potírání patra myrhovou tinkturou, balzám na prsa, na nos, zuby a jazyk, a k tomu ještě i špatná nálada!

Rauter, nějaký vysoce postavený Němčour, měl řeč: "Všichni Židé musejí k 1. červenci opustit germánské země. Od 1. dubna do 1. května bude vyčištěna provincie Utrecht (jako by to byli švábi!), od 1. května do 1. června provincie Severní a Jižní Holland." Jako stádo ubohého, nemocného a zanedbaného dobytka jsou nešťastní lidé odváděni na špinavá jatka. Ale raději o tom pomlčme, mám pak z vlastních myšlenek jen mučivé sny.

Ještě jedna báječná novinka: německé oddělení pracovního úřadu vyhořelo, byla to sabotáž. Za několik dnů poté následoval městský úřad. Muži v německých policejních uniformách vrazili strážím roubík do úst a vyfoukli důležité papíry.

Tvoje Anne

Čtvrtek 1. dubna 1943

Milá Kitty,

nemám vůbec náladu na žertování (viz datum), naopak. Dnes mohu klidně připomenout přísloví: Neštěstí nechodí nikdy samo.

Za prvé: pan Kleiman, který nám stále dodával náladu, dostal včera silné krvácení do žaludku a musí přinejmenším tři týdny zůstat v posteli. Měla bys vědět, že na to trpí, a proti krvácení do žaludku, zdá se, ještě žádný lék neobjevili. Za druhé: Bep má chřipku. Za třetí: pan Voskuijl odchází příští týden do nemocnice. Má pravděpodobně žaludeční vředy a musí jít na operaci. A za čtvrté: přijeli ředitelé firmy Pomesin z Frankfurtu dohodnout nové dodávky Opekty. Všechny body tohoto jednání probral otec s Kleimanem a ten už ve spěchu nestačil Kuglera přesně informovat.

Frankfurtští páni přijeli a otec se už předem třásl obavou o průběh jednání. "Kdybych jen mohl být při tom, kdybych byl aspoň dole!" volal.

"No tak si přitiskni ucho na podlahu! Pánové přece půjdou do soukromé kanceláře, a tam je všechno slyšet."

Otcova tvář se rozjasnila a včera o půl jedenácté Pim a Margot (dva páry uší slyší víc než jeden) zaujali místo na podlaze. Jednání dopoledne neskončilo, ale odpoledne otec už nebyl s to pokračovat v naslouchací akci. Byl celý polámaný od té nezvyklé a nepohodlné polohy. Když jsme o půl třetí uslyšeli tři hlasy na chodbě, zaujala jsem jeho místo. Margot mi dělala společnost. Rozhovor byl místy tak rozvláčný a nudný, že jsem

zčistajasna na tvrdém, studeném linoleu usnula. Margot se mě neodvážila dotknout z obavy, že by nás mohli dole uslyšet. A volat na mne nebylo teprv možné. Spala jsem dobrou půlhodinu, pak jsem se vyděšeně probudila a všechno z těch důležitých rozhovorů jsem zapomněla. Naštěstí Margot dávala lepší pozor. Tvoje Anne

Pátek 2. dubna 1943

Milá Kitty, ach, zas mám na svém seznamu hříchů připsáno něco strašného. Včera večer jsem ležela v posteli a čekala, až se otec přijde se mnou pomodlit a pak mi dá dobrou noc, ale vtom vešla do pokoje matka, posadila se ke mně na postel a velice mírně řekla: "Anne, tatínek ještě nejde, nepomodlíme se spolu?"

"Ne, mamčo," odpověděla jsem.

Matka vstala, zůstala stát vedle postele, a pak šla pomalu ke dveřím. Najednou se otočila a řekla se strhanou tváří: "Nechci se na tebe zlobit. Láska se nedá vynutit." Když vycházela ze dveří, stékalo jí po tvářích několik slz.

Zůstala jsem tiše ležet a hned mi bylo jasné, jak je to ode mne sprosté, že jsem ji od sebe tak hrubě odehnala. Ale věděla jsem také, že jsem nic jiného odpovédět nemohla. Nedokázala jsem se přetvařovat a proti své vůli se s ní pomodlit. To prostě nešlo. Cítila jsem k ní soucit, obrovský soucit. Poprvé v životě jsem si všimla, že ji mé chladné chování nenechává lhostejnou. Viděla jsem jí na tváři zármutek, když říkala, že láska se nedá vynutit. Je tvrdé říkat pravdu, a přece je pravda, že ona sama mě od sebe odstrčila, že ona sama mě svými netaktními poznámkami, svými krutými žerty o věcech, které se mi žertovně nezdají, od lásky k sobě odradila. Tak jako se ve mně pokaždé všecko sevře, když mi říká tvrdá slova, tak se sevřelo i její srdce, když zpozorovala, že láska mezi námi doopravdy vymizela.

Matka polovinu noci proplakala a celou noc špatně spala. Otec se na mne nepodívá, a když to přece jenom udělá, čtu v jeho očích slova: "Jak jsi mohla být tak sprostá, že jsi se opovážila způsobit matce takovou bolest!"

Všichni čekají, že se omluvím. Ale to je věc, za kterou se omluvit nemůžu, protože jsem řekla něco, co je pravda a co se matka musí dříve nebo později dovědět. Zdám se a také jsem lhostejná vůči matčiným

slzám a otcovým pohledům, protože oba poprvé cítí, co já pozoruji ustavičně. Můžu mít jen soucit s matkou, která se musí sama rozhodnout, jak se chovat. Já mlčím, jsem chladná a necouvám před pravdou, která se snáší tím hůře, čím déle se zamlčuje. Tvoje Anne

Úterý 28. dubna 1943

Milá Kitty,

celý dům duní hádkami. Matka a já, van Daan a otec, matka a paní van Daanová, každý se zlobí na každého. Milá atmosféra, co? Annin obvyklý seznam hříchů se dostal znovu v plném rozsahu na tapetu.

Minulou sobotu přišli cizozemští pánové opět na návštěvu. Zůstali až do šesti hodin, seděli jsme všichni nahoře a neodvážili se pohnout. Když jinak v domě nikdo není nebo nikdo v sousedství nepracuje, v soukromé kanceláři je slyšet seshora každý krok. Měla jsem zase sedavou horečku. Tak dlouho sedět tiše jako pěna, to věru není žádné potěšení.

Pan Voskuijl už leží ve špitále, pan Kleiman je zase v kanceláři, krvácení do žaludku se utišilo rychleji než jindy. Vyprávěl, že městský úřad byl nedávno při požáru ještě dodatečně poškozen hasiči, kteří místo aby hasili oheň, celý ten krám zalili vodou. To mě těší!

Hotel Carlton je úplně zničený, přesně na tenhle "oficírský dům" spadly dva anglické letouny s velkým nákladem zápalných bomb. Celý roh Vijzelstraat-Singel vyhořel.

Letecké útoky na německá města jsou den ode dne mohutnější. Jedinou noc už není klid. Mám z nevyspání černé kruhy pod očima.

Naše jídlo je žalostné. K snídani suchý chleba a náhražková káva. K obědu už čtrnáct dní špenát nebo salát. Dvacet centimetrů dlouhé brambory mají sladkou a nahnitou chuť. Kdo chce zhubnout, ať se usadí v zadním domě! Nahoře nařikají, jako by šlo o život, nám se to tak tragické nezdá.

Všechny muže, kteří v roce 1940 bojovali nebo byli mobilizováni, povolali, aby pracovali pro fűhrera v zajateckých táborech. Určitě bezpečnostní opatření pro případ invaze. Tvoje Anne

Sobota 1. května 1943

Milá Kitty,

Dussel měl narozeniny. Předtím dělal, jako že nic, ale když přišla Miep s velkou nákupní taškou přetékající balíčky, byl vzrušený jako malé dítě. Jeho Charlotta mu poslala vajíčka, máslo, keksy, limonádu, chleba, koňak, bylinkový koláč, kytky, pomeranče, čokoládu, knihy a dopisní papír. Prostřel narozeninový stůl a přinejmenším tři dny ho vystavoval na odiv, ten starý pitomec!

Nemysli si, že trpí hladem. Našli jsme v jeho skříni chleba, sýr, marmeládu a vajíčka. Je to víc než skandál, že on, kterého jsme sem tak láskyplně přijali, jen abychom ho zachránili před záhubou, si cpe za našimi zády břich a nic nám nedá. My jsme se přece s ním taky o všecko rozdělili! Ale ještě horší se nám zdá, že je tak malicherný i vůči Kleimanovi, Voskuijlovi a Bep. Nedostanou od něho nic. Pomeranče, které tak nutně potřebuje pro svůj nemocný žaludek Kleiman, pokládá Dussel pro svůj žaludek za mnohem potřebnější.

Dnes v noci jsem musela čtyřikrát sbalit celý svůj majetek, tak silně to venku bouchalo. A tak jsem si sbalila kufřík a dala do něj nejnnutnější věci. Ale matka se docela správně zeptala: "Kampak chceš utíkat?"

Celé Holandsko je potrestáno, protože spousta dělníků stávkuje. Byl proto vyhlášen výjimečný stav a každý dostane o jeden příděl másla méně. Takhle na neposlušné dětičky!

Dnes večer jsem matce myla vlasy, což taky není v téhle době tak jednoduché. Musíme si vypomáhat mazlavým zeleným mýdlem, protože není šampon, a krom toho si mamča nemůže vlasy pořádně rozčesat, jelikož náš rodinný hřeben má nanejvýš deset zubů. Tvoje Anne

Neděle 2. května 1943

Když někdy uvažuji o tom, jak tady žijeme, docházím většinou k závěru, že v porovnání s jinými Židy, kteří se neskrývají, se tu máme jako v ráji. Ale později, až zase bude všecko normální, se přece jen pozastavím nad tím, jak my, kteří jsme měli doma všecko v takovém pořádku, jsme možno říci tolik "klesli". Klesli co se týká způsobů. Máme například na stole už od svého příchodu ubrus z voskovaného plátna, který hojným používáním dávno nepatří k nejčistším. Snažím se ho sice často trochu vylepšit, ale hadrem, který je samá díra a byl rovněž nový už před ukrytím – tedy před dávnou dobou –, se i po důkladném drhnutí moc velká paráda nenadělá. Van Daanovi spí už celou zimu na jednom

flanelovém prostěradle, které se tu nedá prát, protože mýdlový prášek, co se dostane na lístky, nestačí, a navíc je moc špatný. Otec chodí v roztržených kalhotách a kravatu má taky ošuntělou. Mamčin korzet dnes už sešlostí věkem nedrží formu a spravit se nedá. Margot zase chodí v podprsence o dvě čísla menší. Matka a Margot vystačily celou zimu dohromady s třemi košílkami. Ty moje jsou tak malé, že mi nesahají ani po břicho. To jsou sice všechno věci, které můžeme přehlížet, ale přesto někdy s hrůzou uvažuji: Když máme od mých spodních kalhotek až po otcovu štetku na holení samé opotřebované věci, jak se dokážeme později vrátit opět k předválečnému stavu?

Neděle 2. května 1943

NÁZORY ZADNÍHO DOMU NA VÁLKU:

Pan van Daan: Tento ctihodný pán má podle našeho všeobecného mínění o politice velký přehled. Předpovídá nám ale, že tu musíme vydržet ještě do konce roku 1943. Je to sice hrozně dlouhá doba, ale přesto se to dá zvládnout. Jenže kdo nám zaručí, že potom tahle válka, která každému přináší jen utrpení a zármutek, bude u konce? A kdo nám může slíbit, že se do té doby ani nám, ani našim ochráncům nic nestane? Nikdo přece! A proto taky žijeme každý den v napětí. V napětí z čekání a naděje, ale také ze strachu, když v domě nebo venku slyšíme zvuky, když se střelí, nebo když čteme v novinách nové "vyhlášky". Kdykoliv se také může stát, že by se tu museli ukrývat i někteří z našich ochránců. Ukrývání se stalo úplně běžným slovem. Kolik lidí se asi skrývá? V průměru to ovšem není mnoho, ale přesto se budeme později určitě divit, kolik bylo v Nizozemsku dobrých lidí, kteří k sobě vzali Židy nebo i uprchlé křesťany s penězi nebo bez peněz. Je taky neuvěřitelné, o kolika lidech se říká, že mají falešné osobní doklady.

Paní van Daanová: Když tahle překrásná dáma (jen podle jejího vlastního mínění) uslyšela, že nyní už není tak obtížné opatřit si falešné osobní doklady, ihned navrhla, abychom si všichni dali takový doklad udělat. Jako by to byla hračka a jako by otec a pan van Daan měli patent na peníze!

Když paní van Daanová tvrdí čím dál větší nesmysly, Putti často přímo nadskakuje. Není taky divu, protože jeden den jeho Kerli řekne: "Já se dám později pokřtít!" A příští den zase: "Já chtěla odjakživa do

Jeruzaléma, protože se cítím doma jenom mezi Židy."

Pim: je velký optimista, ale dovede to vždycky nějak zdůvodnit.

Pan Dussel: říká, co ho zrovna napadne, a když někdo Jeho Výsosti odporuje, se zlou se potáže. Myslím, že doma u pana Alfréda Dussela je všecko, co řekne, zákonem. Ale Anne Frankové něco takového není ani trochu po chuti!

Co si ostatní příslušníci zadního domu myslí o válce, není zajímavé. Jen tihle čtyři jsou autoritami v otázkách politiky, vlastně jen dva, ale madam van Daanová a pan Dussel se k nim sami taky počítají.

Úterý 18. května 1943

Milá Kitty,

přihlížela jsem těžkému souboji mezi německými a anglickými letci ve vzduchu. Několik spojenců muselo bohužel ze svých hořících strojů vyskočit. Náš mlékař, který bydlí v Halfwegu, viděl na kraji silnice sedět čtyři Kanadány, z nichž jeden mluvil plyně holandsky. Poprosil mlékaře o oheň, aby si mohl zapálit, a vyprávěl mu, že posádka stroje tvořilo šest osob. Pilot uhořel a pátý muž se někde skryl. Zelená policie si později pro ty čtyři úplně zdravé muže přišla. Jak je možné, že po tak náročném seskoku padákem jsou lidé ještě při smyslech!

Ačkoli je teplo, musíme každý druhý den rozdělat oheň v kamnech, abychom spálili zeleninové odpadky a smetí. Do nádoby na odpadky nemůžeme nic házet, protože je třeba počítat s dělníky ze skladu. Jak lehko člověka prozradí i malá neopatrnost!

Všichni studenti měli na úřední listině podepsat, že "sympatizují se všemi Němci a s novým řádem". Osmdesát procent nezapřelo svoje svědomí a svoje přesvědčení, ale následky na sebe nedaly dlouho čekat. Všichni, kteří nepodepsali, musejí do pracovního tábora v Německu. Co zbude z nizozemské mládeže, když to bude takhle pokračovat?

Kvůli hlasitému střelení zavřela dnes v noci matka okno. Byla jsem v Pimově posteli. Náhle nám nad hlavou vyskočila paní van Daanová z lůžka, jako by ji kousla Mouschi, a vzápětí jsme uslyšeli hlasitou ránu. Znělo to, jako by přímo vedle mé postele dopadla zápalná bomba. Ječela jsem: "Světlo! Světlo!"

Pim rozsvítil lampu. Čekala jsem, že pokoj bude v několika minutách hořet jasným plamenem. Nic se nestalo. Pádili jsme nahoru, abychom

zjistili, co se tam přihodilo. Pán a paní van Daanovi zahlédli otevřeným oknem narudlou zář. Pan van Daan si myslel, že v sousedství hoří, a paní van Daanová usoudila, že už chytil i náš dům. Při výbuchu, který následoval, stála paninka už na vlastních roztřesených nohou. Dussel zůstal vzhůru a zapálil si cigaretu, my jsme ulehli znovu do postelí. Neuplynula ani čtvrt hodina a střelba začala nanovo. Paní van Daanová okamžitě vstala a seběhla po schodech do Dusselova pokoje, aby tam našla ochranu, kterou jí její manžel zřejmě nedokázal poskytnout. Dussel ji přijal slovy: "Pojď do mé postele, mé dítě!"

To nás obrovsky rozesmálo. Palba z děl už na nás neplatila, strach jako by z nás spadl.

Tvoje Anne

Neděle 13. června 1943

Milá Kitty,

otcova gratulace ve verších k mým narozeninám byla příliš krásná, než bych tě o ni mohla připravit.

Protože Pim básnil v němčině, musela se Margot ujmout překladu. Posuď sama, jak skvěle se té dobrovolné úlohy zhostila. Po obvyklém krátkém shrnutí ročních událostí následuje:

Nejmladší ze všech a zas už ne malá,
a přitom abys každé rady dbala –
máš učitelů, víc než by sis přála.

"Tak se to patří – uvěř zkušenému!

Jenom my víme, jakou má co cenu,
co dělat nesmíš a co dělat smíš!"

Týdny a týdny neseš tento kříž. Za
vlastní chyby málokdo se stydí, leč
každou chybu druhých jasně vidí. I
my ti často vytýkáme chyby, musíš
si zkrátka leccos nechat líbit.

Nemůžeš ale vždycky v právu být, v
životě musíš umět ustoupit. Že

zachovat chceš mír a pokoj náš,
pilulku hořkou občas polykáš. Rok
života ti uběhl jak voda, a dlužno
říci: nebyla to škoda. V učení, v
četbě horlivá jsi byla, rozhodně jsi se
tady nenudila. A nyní k šatstvu.
Slyším, jak se ptáš, co na sebe si
vlastně obléct máš. "Šaty jsou těsné,
sukně je mi krátká a k nastavení
všeho chybí látka. A moje boty, ty
jsou teprv k pláči, při prvním kroku
nevýslovně tlačí. Vyrostla jsi, děvče,
deset centimetrů, nevejdeš se do bot,
malý je ti svetr.

V části na téma jídlo se Margot nepovedly rýmy, a proto ji
vynechávám. Nezdá se ti, že je to pěkná báseň?

Všichni mě strašně hýčkají a dostala jsem krásné dárky. Mimo jiné
tlustou knihu o mém zamilovaném tématu, o řecké a římské mytologii.
Také si nemohu stěžovat na nedostatek sladkostí, všichni sáhli do svých
posledních zásob. Jako benjamínek rodiny ukryté v podzemí jsem byla
obdarována skutečně mnohem víc, než mi náleží. Tvoje Anne

Úterý 15. června 1943

Milá Kitty,

stala se spousta věcí, ale často si myslím, že všechno to moje
nezajímavé žvanění tě otravuje a že jsi ráda, když nedostáváš tolik
dopisů. Proto tě budu informovat jen krátce.

Panu Voskuijlovi neoperovali žaludeční vředy. Když ho doktoři měli
na operačním stole a otevřeli mu žaludek, viděli, že má životu
nebezpečnou rakovinu, která se rozrostla natolik, že už nebylo co
operovat. Ránu pak jen zase zašili, tři týdny ho drželi na lůžku, dobře ho
živili a potom ho poslali domů. Ale udělali přitom neodpustitelnou
hloupost, totiž že tomu nebožákovi přesně vypověděli, jak na tom je. Už
nemůže pracovat, sedí doma obklopen svými osmi dětmi a dumá o své

blízké smrti. Je mi ho strašně líto a zdá se mi to hrozné, že nemůžeme ven, jinak bych ho určitě často navštěvovala, aby se rozptýlil. Pro nás je to velká rána, že nám ten hodný Voskuijl už dál nenosí zprávy o všem, co se děje ve skladu a co se mezi lidmi povídá. Byl velmi opatrný, znamenal pro nás nejlepší ochranu a strašně nám chybí.

Příští měsíc jsme na řadě my, musíme odevzdat rádio. Kleiman má doma nepřihlášený dětský přístroj, který dostaneme jako náhradu za našeho velkého Philipse. Je to opravdu škoda, že se ten krásný aparát musí odevzdat. Ale dům, ve kterém se skrývají lidé, nesmí v žádném případě vzbudit pozornost úřadů. Malé rádio si pak samozřejmě dáme k nám nahoru. K Židům v ilegalitě a ilegálním penězům se taky docela dobře hodí ilegální rádio.

Každý se snaží odevzdat místo svého "zdroje odvahy" nějaký starý přístroj. Je to opravdu tak – jsou-li zprávy zvenčí čím dál horší, rádio se svým zázračným hlasem nám pomáhá neztrácet odvalu a pokaždé si říct: "Hlavu vzhůru, buďme stateční, přijdou i lepší časy!"

Tvoje Anne

Neděle 11. července 1943

Milá Kitty,

abych se už nevím pokolikáté vrátila k výchovnému tématu, musím ti říct, že se strašně snažím být ochotná, přátelská a milá a dělat všechno tak, aby se příval hubování změnil v pouhé mženi. Je to zatraceně těžké chovat se vzorně k lidem, které nemůžeš vystát, a přitom si myslet něco jiného. Ale vidím opravdu, že dosáhnu více, když budu trochu pokrytecká, místo abych i nadále podle svého starého zvyku každému řekla přímo svoje mínění (ačkoli se nikdo na mé mínění neptá nebo ho nebere vážně). Samozřejmě každou chvíli vypadnu z role a nedokážu při nespravedlnostech potlačit vztek, takže se zase celé čtyři týdny vedou řeči o nejdřzejší holce na světě. Nezdá se ti, že jsem někdy k politování? Štěstí, že nejsem malicherná, jinak bych zakysla a ztratila dobrou náladu. Většinou беру to hubování s humorem, ale daří se mi to líp, když dostává na frak někdo jiný, než když v tom lítám sama.

Dále jsem se rozhodla (stálo mě to dlouhé přemýšlení), že nechám trochu plavat těsnopis. Jednak abych mohla věnovat více času jiným oborům a jednak kvůli očím, protože nestojí za nic. Začala jsem být

strašně krátkozraká a už dávno bych měla nosit brýle. (Fuj, budu vypadat jako sůva!) Ale to víš, když se člověk ukrývá...

Včera celý dům nemluvil o ničem jiném než o Anniných očích, protože matka nadhodila, že by se mnou poslala paní Kleimanovou k očnímu lékaři. Při tomhle sdělení se mi na chvíli zatočila hlava, jelikož to není žádná maličkost. Na ulici! Představ si, na ulici! Nejdřív jsem dostala šílený strach, později jsem se začala těšit. Ale tak jednoduše to nešlo, neboť ne všechny instance, které mají o takovém kroku rozhodovat, s tím byly tak rychle srozuměny. Musely se zvážít všechny obtíže a rizika, třebaže Miep byla odhodlaná se mnou vyjít rovnou na ulici. Vytáhla jsem už ze skříně svůj šedivý plášť, ale ten byl tak malý, že to vypadalo, jako bych ho zdědila po mladší sestře. Měl odpáraný lem a zapnout už taky nešel. Jsem opravdu zvědavá, jak to dopadne. Ale nevěřím, že ten plán provedeme, protože mezitím se Angličané vylodili na Sicílii a otec je zase naladěn na "brzký konec".

Bep dává Margot a mně spoustu kancelářské práce, to se nám zdá oběma důležité a jí tím pomůžeme. Zakládat korespondenci a vést prodejní knihu umí každý, ale my to děláme obzvlášť pečlivě.

Miep chodí obtěžkaná jako soumar, pořád něco tahá. Skoro každý den narazí někde na zeleninu a dováží nám ji na kole ve velkých nákupních taškách. Ona nám taky každou sobotu nosí z knihovny pět knih. Těšíme se na sobotní knihy jako malé děti na dárek. Normální lidé netuší, co znamenají knihy pro člověka, který je pod zámkem. Čtení, učení a poslech rozhlasu je naším jediným rozptýlením. Tvoje Anne

Úterý 13. července 1943

NEJLEPŠÍ STOLEČEK

Včera odpoledne jsem se s otcovým dovolením zeptala Dussela, jestli by laskavě souhlasil s tím (byla jsem zdvořilost sama), abych dvakrát týdně od čtyř do půl šesté odpoledne směla používat náš stůl. Sedím tam každý den od půl třetí do čtyř, když Dussel spí, ale jinak jsou pokoj a stolek zakázaným územím. V našem společném pokoji je odpoledne příliš rušno, tam se nedá nic dělat, a ostatně otec sedává odpoledne taky rád u psacího stolu a pracuje.

Důvod byl tedy oprávněný a otázka jen pouhou zdvořilostí. Co myslíš, že mi ten veleučený pan Dussel odpověděl? "Ne." Rovnou, bez cavyků, jenom "ne"!

Byla jsem rozhořčená a nedala se tak jednoduše odbýt, i zeptala jsem se na důvody jeho "ne". Ale měla jsem smůlu. Podívej se, čím mě odbyl: "Já musím taky pracovat. Když nemůžu odpoledne pracovat, nezbyvá mi jinak ani chvilka. Musím si vyřídit svoje penzum, jinak jsem s tím začínal úplně zbytečně. Ty přece nepracuješ vážně. Mytologie, copak je to za práci! Pletení a čtení, to taky není žádná práce! U stolu jsem a u stolu zůstanu!"

Moje odpověď zněla: "Pane Dussele, já svou práci беру velice vážně. Dopoledne pracovat nemohu a prosím vás ve vši slušnosti, abyste mou prosbu ještě jednou uvážil."

Po těchto slovech se uražená Anne otočila a tvářila se, jako by byl velectěný pan doktor vzduch. Vztek ve mně kypěl, Dussel mi připadal děsně nezdvorný (a také byl!) a já náramně slušná.

Když jsem večer zastihla Pima, vyprávěla jsem mu, jak ta záležitost proběhla, a prohodila s ním, co dělat dál, neboť vzdát jsem to nemínila a chtěla jsem to raději vyřídit sama. Pim mi zhruba vyložil, jak na to mám jít, ale varoval mě, abych raději počkala do zítřka, protože jsem moc rozčilená.

Tu poslední radu jsem pustila k vodě a počkala jsem večer na Dussela, až se umyje. Pim seděl v pokoji vedle nás a to mě uklidňovalo.

Začala jsem: "Pane Dussele, myslím, že vám ani nestálo za námahu celou tu věc důkladněji uvážít, a žádám vás, abyste to přece jen udělal."

Se svým nejlíbeznějším úsměvem k tomu Dussel poznamenal: "Jsem stále a v každé době ochoten si o této mezitím už vyřízené věci promluvit."

Pokračovala jsem v hovoru, přičemž mě Dussel neustále přerušoval. "Na začátku, když jste sem přišel, jsme se dohodli, že tenhle pokoj bude patřit společně nám oběma. Kdyby bylo rozdělení spravedlivé, musel byste dostat dopoledne a já celé odpoledne. Ale to já ani nepožaduji, a tak se mi zdá, že na dvě odpoledne v týdnu mám nárok."

Při těch slovech Dussel vyskočil, jako by ho uštkla zmije. "O právu ty nemáš vůbec co mluvit. A kam bych se měl podít? Zeptám se pana van Daana, jestli by pro mě nepostavil nějaký kutloch na půdě, kde bych

mohl sedět. Já taky nemůžu nikde klidně pracovat. S tebou se člověk pořád jen hádá. Kdyby za mnou přišla s touhle prosbou tvoje sestra Margot, která k tomu má přece větší důvod, ani by mě nenapadlo jí to odmítnout, ale ty..."

A pak to pokračovalo znovu s mytologií a s pletením a Anne byla nanovo uražená. Ale nedala jsem to najevo a nechala jsem Dussela vymluvit. "Ale s tebou se nedá mluvit, ty jsi hanebný sobec. Hlavně když můžeš prosadit svou a všichni ostatní musejí jít stranou. Takové dítě jsem ještě nezažil! Ale nakonec budu přece jenom donucen ti ustoupit, protože jinak budu mít později na talíři, že Anne Franková propadla u zkoušky, poněvadž pan Dussel jí nechtěl postoupit stolek."

Takhle to šlo dál a pořád dokola. Nakonec z toho byl takový příval, že jsem to už skoro nemohla vydržet. Jednu chvilku jsem si pomyslela: Praštím ho rovnou přes hubu, až s tím svým lhaním odletí až ke zdi! Ale hned nato jsem si řekla: Zůstaň klidná, ten chlap ti nestojí za to, aby ses kvůli němu tak rozčilovala.

Konečně se pan Dussel vybouřil a s tváří, na níž se zračila jak zlost, tak i triumf, odešel s kapsami nacpanými jídlem z pokoje.

Pádila jsem k otci a celou tu historii mu vyprávěla, pokud z ní něco nezaslechl. Pim se rozhodl, že ještě ten večer s Dusselem promluví, a tak se i stalo. Mluvili spolu přes půl hodiny. Nejdřív šlo o to, jestli má Anne sedět u stolu nebo ne. Otec Dusselovi připomněl, že spolu už jednou na toto téma hovořili, ale tenkrát že mu dal za pravdu, aby mladší nebyl neprávem znevýhodněn vůči staršímu, ale už tenkrát se mu to nezdálo spravedlivé. Dussel prohlásil, že nesmím mluvit tak, jako by byl vetřelec, který si dělá na všechno nárok. Ale proti tomu se otec rozhodně ohradil, protože sám slyšel, že jsem o ničem takovém nemluvila. Tak to šlo pořád dokola, otec ospravedlňoval moje údajné sobectví a mou "břídilskou práci" a Dussel kušnil.

Nakonec Dussel přece jen musel ustoupit a já dostala na dvě odpoledne v týdnu příležitost nerušeně pracovat. Dussel vypadal notně zaražený, dva dny se mnou nepromluvil a potom se od pěti do půl šesté přece jen musel ještě posadit ke stolu. Děťinství, samozřejmě.

Když je někomu čtyřiapadesát a pořád je takový puntičkář a hnidopich, je už takový od přírody a jiný nebude.

Pátek 16. července 1943

Milá Kitty,

už zase vloupání, ale tentokrát skutečné! Dnes ráno šel Petr jako obvykle v sedm hodin do skladu a ihned zpozoroval, že jak dveře do skladu, tak i dveře do ulice jsou otevřené. Okamžitě to oznámil Pimovi, který v soukromé kanceláři naladil rádio na německé vysílání a zamkl dveře. Pak spolu odešli nahoru. Jako obvykle jsme se přesně řídili podle příkazu běžného pro takové případy: "nemýt se, být potichu, v osm hodin tu sedět připravení, nechodit na záchod". Všichni jsme byli rádi, že jsme v noci tak dobře spali a nic neslyšeli. Trochu nás pobouřilo, že se o nás celé ráno nikdo nestaral a pan Kleiman nás nechal čekat až do půl dvanácté. Vyprávěl, že lupiči vnější dveře prorazili dlátem a skladové vylomili. Ve skladu se toho ale nedalo moc ukrást, a proto zloději pokoušeli štěstí o patro výš. Ukradli dvě pokladničky se čtyřiceti guldeny a šekové knížky, a co bylo nejhorší, všechny naše lístky na cukr, celkem na 150 kg. Opatřit nové lístky nebude snadné.

Pan Kugler myslí, že tenhle lupič patří ke stejnému cechu jako ten, co tu byl před šesti týdny a pokoušel se dostat dovnitř všemi třemi dveřmi (jedny do skladu, dvojce do domu), ale tenkrát se mu to nepodařilo.

Případ vzbudil mezi námi zase trochu vzrušení, ale bez toho se asi zadní dům neobejde. Byli jsme ovšem rádi, že psací stroje a pokladna jsou bezpečně uloženy v našem šatníku. Tvoje Anne

P.S. Vylodění na Sicílii. Zase o krůček blíž...

Pondělí 19. července 1943

Milá Kitty,

v neděli došlo k velmi těžkému bombardování severního Amsterodamu. Zkáza musí být strašlivá, celé ulice leží v sutinách a bude to ještě dlouho trvat, než vyproští všechny zasypané. Dosud je hlášeno dvě stě mrtvých a bezpočet raněných, všechny nemocnice jsou přeplněné. Vypráví se o ztracených dětech, které bloudí v nakupených troskách a hledají rodiče. Běhá mi mráz po zádech, když si vzpomenu na temné, dunivé rachocení v dálce, které bylo pro nás známkou blížící se zkázy.

Tvoje Anne

Pátek 23. července 1943

Milá Kitty,

Bep má teď zase možnost obstarat nějaké sešity, především deníky a účetní knihy pro Margot, která se teď zabývá účetnictvím. Jiné sešity se dají taky koupit, ale ani se neptej, jak vypadají a jak dlouho ještě budou k dostání. Je na nich nadpis "K dostání bez lístků". Přesně jako všechno, co je ještě "bez lístků", nestojí za nic. Takový sešit se skládá z dvanácti stránek šedivého, křivě a úzce nalinkovaného papíru. Margot uvažuje, jestli má dělat dálkový kurs krasopisu. Poradila jsem jí to. Matka ale v žádném případě nechce, abych se ho kvůli očím zúčastnila i já, ale mně to připadá nesmyslné. Vyjde to přece nastejno, jestli dělám tohle nebo něco jiného.

Protože jsi ještě nikdy neprodělala válku, Kitty, a navzdory všem mým dopisům toho přece jen moc nevíš o ukrývání, chci ti pro zasmání povědět, jaká jsou naše první přání, až jednou odtud zas vyjdeme.

Margot a pan van Daan si nejvíce přejí horkou, až po okraj naplněnou vanu, ve které hodlají zůstat přes půl hodiny. Paní van Daanová by se okamžitě vrhla na dorty. Dussel nezná nic než svoji Charlottu a matka svůj šálek kávy. Otec by zašel za panem Voskuijlem, Petr do města a do kina a já bych ze samé blaženosti nevěděla, čím začít.

Nejvíc toužím po našem vlastním bytě, po volném pohybu a konečně i po pomoci v práci, tedy po škole!

Bep nám nabídla ovoce. Stojí maličkost. Hrozny 5 guldenů za kilo, angrešt 1,40 guldenů, jedna broskev 40 centů, kilo melounu 1,50 guldenů. A přitom jsou každý den obrovské titulky v novinách:

"Předražování je lichva!"

Tvoje Anne

Pondělí 26. července 1943

Milá Kitty,

včera byl bouřlivý den a my jsme pořád ještě rozčilení. Můžeš se ostatně ptát, který den u nás proběhne bez rozruchu.

Ráno při snídani byl poprvé vyhlášen výstražný poplach, ale to nám nevadí, neboť to znamená, že letadla jsou nad pobřežím. Po snídani jsem si na hodinku lehla, protože mě silně bolela hlava, a pak jsem sešla do

kanceláře. Byly asi dvě hodiny. V půl třetí skončila Margot práci pro kancelář. Ještě si ani nesklidila svoje věci, když zavyly sirény, a tak jsem s ní vyběhla nahoru. Byl nejvyšší čas, jelikož ani ne za pět minut začalo střelení, a to tak hlasité, že jsme se všichni postavili na chodbu. Dům se otřásl v základech, padaly bomby. Tiskla jsem k sobě tašku s věcmi pro případný útěk, spíš abych se něčeho držela, než abych utíkala, protože pryč odtud stejně nemůžeme. V případě nouze je pro nás ulice stejně životu nebezpečná jako bombardování. Po půl hodině přeletělo pár letadel, ale hemžení v domě vzrůstalo. Petr slezl ze svého pozorovatelského stanoviště na půdě, Dussel byl v přední kanceláři, paní van Daanová se cítila bezpečná v soukromé kanceláři, pan van Daan se díval z podstřeší a my v chodbě jsme se taky rozptýlili, abychom viděli na sloupy dýmu, které stoupaly nad Ijss. Brzy byl všude cítit požár a venku to vypadalo, jako by nad městem visela hustá mlha.

Pohled na tak velký požár není nic pěkného, ale my byli rádi, že to máme zase jednou šťastně za sebou, a pustili jsme se do svých každodenních činností.

Večer při jídle: letecký poplach! Měli jsme výbornou večeři, ale chuť mě přešla už jen při tom zvuku. K ničemu však nedošlo a za čtvrt hodiny nebezpečí pominulo. Když přišlo na řadu mytí nádobí, zase: poplach, střelení, spousta letadel. Jémíne, dvakrát v jednom dni, to už je trochu moc, mysleli jsme si. Ale nebylo to nic platné, zase padaly bomby, tentokrát na druhou stranu, na Schiphol***, jak hlásili Angličané. Letadla klesala, stoupala, ve vzduchu to svištělo a bylo to děsivé. Každou chvíli jsem si myslela: teď se zřítí, už padá!

Ujišťuji tě, že když jsem v devět hodin šla do postele, nemohla jsem se udržet na nohou. Přesně ve dvanáct jsem se probudila: Letadla! Dussel se právě svlékal. Bylo mi to jedno, při prvním výstřelu jsem naprosto čilá vyskočila z postele. Do jedné hodiny jsem byla u našich, o půl druhé v posteli, ve dvě zase u otce, a letadla ještě pořád a pořád létala. Pak střelba ustala a já mohla zpátky. O půl třetí jsem usnula.

Šedm hodin. Rázem jsem seděla zpříma na posteli. Van Daan byl u otce. Lupič, byla moje první myšlenka. "Všecko," slyšela jsem van Daana a myslela si, že bylo všecko vykradeno. Ale ne, byla to nádherná zpráva, tak krásná, že jsme takovou po celé měsíce, ba snad za celou válku neslyšeli. Mussolini odstoupil, italský král převzal vládu.

Jásali jsme. Po celé té včerejší hrůze konečně zase něco dobrého, a... naděje! Naděje na konec, naděje na mír.

Právě přišel Kugler a vyprávěl, že Fokkerovy závody byly těžce poškozeny. I dnes ráno jsme měli letecký poplach s přelety a ještě jednou výstražný poplach. Ty poplachu mě ničí, jsem nevyspalá a nemám chuť do práce. Ale teď nás udržuje v bdělosti napětí kolem

Itálie a naděje, že koncem roku... Tvoje

Anne

Čtvrtek 29. července 1943

Milá Kitty,

při mytí nádobí s paní van Daanovou a Dusselem jsem byla mimořádně tichá, což se stává zřídka a jim to bylo asi nápadné. Abych se vyhnula otázkám, hledala jsem rychle nějaké neutrální téma a zdála se mi k tomu vhodná kniha "Henri van de Overkant". Ale přepočítala jsem se: když mě nesjede paní van Daanová, slíznu to od pana Dussela. Došlo k tomu takto: pan Dussel nám tu knihu doporučil jako něco úplně mimořádného, ale s Margot jsme zjistily, že zdaleka není tak vynikající. Chlapec byl sice popsán dobře, ale to ostatní... O tom raději pomlčím. Něco takového jsem dala při mytí nádobí k lepšímu, ale to jsem to schytala, a důkladně.

"Copak můžeš pochopit psychiku muže? Dětskou prosím, to není tak těžké(!). Jsi moc mladá na takovou knihu. I dvacetiletý ji sotva pochopí." (Pročpak ji tedy speciálně doporučoval mně a Margot?)

Teď se do mne pustili oba dva: "Víš toho až moc o věcech, které pro tebe nejsou vhodné, jsi naprosto špatně vychovaná. Později, až budeš starší, nebudeš mít z ničeho potěšení, budeš říkat: 'O tom jsem četla už před dvaceti lety v knížkách.' Musíš si pospíšet, jestli chceš ještě dostat nějakého muže nebo se zamilovat, jsi určitě vším zklamaná. V teorii znáš všecko, jen praxe ti ještě chybí!"

Kdo by se nedokázal vmyslet do mé situace? Sama jsem byla překvapená svou klidnou odpovědí: "Vy si snad myslíte, že jsem špatně vychovaná, ale v tom s vámi každý nesouhlasí!"

A to je snad správná výchova, když mě pořád štvou proti rodičům? Dělalí to totiž často. A děvčeti v mém věku neříkat nic o určitých věcech je asi taky vynikající. Výsledky takové výchovy jsou až příliš zjevné.

V té chvíli bych dokázala ty dva, co mě tak zesměšňovali, udeřit do tváře. Byla jsem vzteky bez sebe a počítala bych dny (kdybych věděla, kde přestat), až se těch lidí zbavím.

Paní van Daanová je mi pěkný exemplář! Z ní byste si mohli brát příklad... Ale špatný příklad! Je známá jako osoba neskromná, sobecká, vychytralá, vypočítavá a se vším nespokojená. K tomu ještě ješitná a koketní. Málo platné, je to krajně nepříjemný tvor. Mohla bych o ní popsat celé svazky, a kdo ví, možná k tomu ještě dojde. Krásnou fasádu si umí pořídit každý. Je příjemná k cizím lidem, hlavně k mužům, a proto se každý, kdo ji zná jen krátce, snadno zmýlí.

Matka ji pokládá za příliš hloupou, takže jí ani nestojí za řeč, Margot za bezvýznamnou, Pim za příliš ošklivou (doslova i v přeneseném smyslu) a já po dlouhém pozorování, neboť nikdy nejsem předem zaujatá, jsem dospěla k závěru, že o ní platí všechno dohromady – a ještě daleko víc. Má tolik špatných vlastností, pročpak bych tedy měla začínat jednou z nich?

Tvoje Anne

P.S. Čtenářům se na vědomost dává, že když byla tato událost popsána, vztek pisatelky ještě dávno nevychladl.

Úterý 3. srpna 1943 Milá Kitty, s politikou to jde výborně. V Itálii byla zakázána fašistická strana. Na mnoha místech bojuje lid proti fašistům, bojů se účastní i vojáci. Jak může taková země ještě vést válku proti Anglii?

Minulý týden nám odebrali naše krásné rádio. Dussel se strašně zlobil, že ho Kugler ve stanoveném termínu odevzdal. Dussel klesá v mých očích stále hlouběji, už je pod nulou. Cokoli řekne o politice, historii, zeměpisu nebo jiných tématech, je takový nesmysl, že se to skoro neopovažují opakovat. Hitler zmizí v propadlišti dějin. Rotterdamský přístav je větší než hamburský. Angličané jsou idioti, že okamžitě a bez váhání nerozbombardují Itálii na maděru atd. Atd.

Došlo k třetímu bombardování. Zařala jsem zuby a tak jsem se cvičila v odvaze.

Paní van Daanová, která pořád říká "Jen ať přijdou" nebo "Lepší hrozný konec než žádný konec", je z nás teď nejzbabělejší. Dneska ráno se třásla jako osika, a dokonce propukla v pláč. Její muž, se kterým se po týdnů hádek právě zase usmířila, ji utěšoval. Při pohledu na ně jsem byla téměř sentimentální.

Mouschi nám jednoznačně dokázala, že chovat kočky nepřináší jen výhody. Celý dům je plný blech. Pohroma vzrůstá každým dnem. Pan Kleiman nasypal do všech rohů žlutý prášek, ale blechám to vůbec nevadí. Začínáme z toho být nervózní. Pořád se zdá, že nás něco svědí na ruku, na nohu nebo na jiných částech těla, a ustavičně se někdo všelijak kroutí a hledá něco na noze nebo na krku. Teď se nám vymstil nedostatek tělesného pohybu: jsme moc ztuhlí a nedokážeme správně otáčet hlavou. S opravdovým tělocvikem jsme už dávno přestali. Tvoje Anne

Středa 4. srpna 1943 Milá

Kitty,

teď, co jsme už dobrý rok obyvateli zadního domu, ses už o našem životě ledacos dozvěděla, některé věci se ale prostě nedají vylíčit. Je to všecko úplně jiné než v normálních dobách a u normálních lidí. Abych ti umožnila blíže nahlédnout do našeho života, popíšu ti občas některou část našeho běžného dne. Dnes začnu večerem a nocí.

Večer kolem deváté nastává v zadním domě shon s ukládáním do postele, a je to skutečně vždycky shon. Přesouvají se židle, vytažují postele, rozestýlají příkrývky a nic nezůstává tak, jak to bylo přes den. Já spím na malém gauči, který je necelých jeden a půl metru dlouhý. Musím si ho tedy nastavovat židlemi. Peřinu, prostěradlo, polštáře, příkrývky – to všechno se vytahuje z Dusselovy postele, kde je to uloženo přes den.

Odvedle je slyšet strašné skřípání Margotiny skládací postele. Zase se přenášejí příkrývky a polštáře na gauč, aby byly dřevěné latě aspoň trochu pohodlnější. Nahoře jako by něco hřmělo, je to však jen postel paní van Daanové. Ta se totiž přesouvá k oknu, aby Její Výsost v růžové

noční jupičce dostala do svých malých nosních dírek trochu čerstvého vzduchu.

Devět hodin: Po Petrovi vcházím do koupelny, následuje důkladná očista. Nezřídka se stává (většinou v horkých dnech), že se ve vodě prohání bleška. Potom vyčistit zuby, natočit vlasy, upravit si nehty, přiložit si vatou s peroxidem (na vybělení tmavých chloupků pod nosem), a to všecko v krátké půlhodině.

Půl desáté: Rychle si obléknout koupací plášť. Mýdlo v jedné ruce, nočník, vlásenky, kalhotky, natáčky a vatou v druhé spěchám z koupelny, většinou ještě povolána zpět kvůli vlasům, které v ozdobném, ale pro dalšího myjícího se nepřijemném, kruhu hyzdí umyvadlo.

Deset hodin: Zatáhnout zatemnění, dobrou noc! V domě ještě aspoň čtvrthodinku vržou postele a sténají poničená péra, pak je všude ticho. Alespoň tehdy, když se nahoře nevede v posteli žádná hádka.

Půl dvanácté: Dveře koupelny vrznou. Do pokoje vpadne tenký proužek světla. Skřípání bot, dlouhý plášť, ještě delší než muž, který v něm vězí... Dussel se vrací ze své noční práce v Kuglerově kanceláři. Deset minut šoupaní po podlaze, šustění papíru (od jídla, které schovává), odestýlání postele. Pak postava opět zmizí a z toalety je chvílemi slyšet podezřelý hluk.

Kolem třetí ráno: Musím vstát, abych vykonala malou potřebu do plechovky pod postelí, pod níž je z opatrnosti podložena ještě gumová rohožka pro případ, že by ta věc prosákla. Když je to nutné, zadržím vždycky dech, protože to do plechovky bublá jako potůček z hor. Pak se plechovka vrací na místo a postava v bílé noční košili, která z naší Margot každý večer vyloudí výkřik: "Ó, ta nemravná noční košile," se ukládá znovu na lože. Asi čtvrt hodinu ta jistá osoba leží a naslouchá nočním zvukům. Nejdřív, jestli snad není dole zloděj, potom zvukům různých postelí nahoře, vedle a v pokoji, z nichž se dá většinou rozpoznat, zda jednotliví spolubydlící v domě spí nebo tráví noc v polobdění. To poslední není příjemné, hlavně když jde o člena rodiny jménem dr. D. Nejdřív zaslechnu zvuk, jako když ryba lapá po vzduchu. To se opakuje přibližně desetkrát, potom je slyšet střídavě navlhčování rtů nebo pomlaskávání, následuje dlouhotrvající převalování v posteli a přeskupování polštářů. Pět minut panuje naprosté ticho, pak se průběh

událostí opakuje nejméně ještě třikrát, než se pan doktor opět na chvíli ponoří do spánku.

Také se stává, že se v noci mezi jednou a čtvrtou někde střílí. Ani si to neuvědomuji a ze zvyku se postavím vedle postele. Někdy ještě tak ponořená do snů, že myslím na francouzská nepravidelná slovesa nebo na nějakou hádku nahoře. Až když je po všem, uvědomím si, že se střílelo a že jsem klidně zůstala v pokoji. Ale většinou to dopadne tak, jak jsem to už popsala dřív. Rychle popadnu polštář a kapesník, navléknu si koupací plášť a pantofle a běžím k otci, přesně tak, jak to Margot popsala v básni k narozeninám:

Jak zazní v noci první rány,
přichází k nám host nepozvaný –
dívenka malá, roztomilá k tátově
lůžku zamiřila.

Jak přistanu ve velkém lůžku, nejhorší děs je pryč, pokud není střílení kdovíjak hlasité.

Tři čtvrti na sedm: Crrrrr... Budík, který dokáže spustit v každou denní hodinu, ať to chceme nebo ne. Cvak... cvak, paní van Daanová ho zaklapla. Bum... Pan van Daan vstal. Postavit vodu, potom horempádem do koupelny.

Čtvrt na osm: Dveře zavržou znovu. Dussel může do koupelny. Konečně sama, odstraním zatemnění a v zadním domě začíná nový den.
Tvoje Anne

Čtvrtek 5. srpna 1943 Milá Kitty,
dneska si probereme polední přestávku.

Je půl jedné: Všichni v domě ožívají. Van Maaren, muž s temnou minulostí, a de Kok teď odešli domů. Shora je slyšet hučení vysavače na krásném a jediném koberci paní van Daanové. Margot popadne pár knih a odchází dávat hodinu "zaostalým dětem", neboť takto působí Dussel. Pim se usadí se svým věčným Dickensem do klidného kouta. Matka spěchá o poschodí výš, aby pomohla horlivé hospodyni, a já jdu do koupelny, abych ji trochu zvelebila – a přitom i sebe.

Tři čtvrti na jednu: Pomaloučku se to všechno schází. Nejdřív pan Gies, potom Kleiman nebo Kugler, Bep a někdy taky na chvíli Miep.

Jedna hodina: Všichni se sesedli kolem malého rádia a napjatě poslouchají BBC, a to jsou jediné okamžiky, kdy si obyvatelé zadního domu neskáčou vzájemně do řeči, neboť mluví někdo, komu ani pan van Daan nemůže odporovat.

Čtvrt na dvě: Velké rozdělení. Každý zezdola dostane šálek polévky a někdy i kousek zákusku. Pan Gies spokojeně usedne na gauč nebo se opře o psací stůl, vedle sebe noviny a šálek a většinou i kočku. Když z toho něco chybí, donekonečna protestuje. Kleiman vykládá poslední novinky z města; je jejich vynikajícím zdrojem. Kugler hřmotně dupe po schodech. Krátké a prudké zaklepaní na dveře, pak vstupuje a mne si ruce, podle okolností buď dobře naladěný a čilý, nebo špatně naladěný a mlčenlivý.

Tři čtvrtě na dvě: Strávníci se zvedají a každý odchází zpátky za svým zaměstnáním. Margot a matka myjí nádobí, manželé van Daanovi uléhají na gauč, Petr odchází na půdu, otec si lehne, Dussel také a Anne se vrhne do práce.

Ted' nastává nejklidnější hodina. Když všichni spí, nikdo není rušen. Dussel sní o vybraném jídle, to je mu vidět na tváři. Nepozoruji ho ale dlouho, jelikož čas kvapí, a už ve čtyři tu stojí pedantický doktor s hodinkami v ruce, protože vyklízím stůl o minutu později. Tvoje Anne

Sobota 7. srpna 1943

Milá Kitty,

před pár týdnů jsem začala psát povídku, kterou jsem si celou vymyslela, a mám obrovskou radost, že mi to jde tak pěkně od ruky.

Tvoje Anne

Pondělí 9. srpna 1943

Milá Kitty,

tentokrát pokračování průběhu dne v zadním domě. Po polední přestávce je na řadě oběd.

Pan van Daan: Zahajuje kolo. Je obsloužen první, když mu chutná, vezme si ode všeho pořádnou porci. Většinou přitom mluví, vždycky dá

k lepšímu nějaký svůj názor, a jakmile jej vysloví, nesmí se na něm už nic měnit. Když se toho někdo odváží, se zlou se potáže. Ach, ten umí člověka znectít. Nechtěla bych to zažít. Kdo to jednou prodělal, dává si podruhé pozor. Jeho mínění je jediné správné, ví všecko nejlíp. No prosím, má chytrou hlavu, ale samolibost toho pána taky dosahuje vysokého stupně.

Milostivá paní: Vlastně bych o ní měla raději pomlčet. Některé dny, hlavně když je špatně naložená, je lepší se na ni nedívat. Vezmeme-li to kolem a kolem, na všech "diskusích" má vinu ona. Nikoli předmět diskuse! Kdepak, každý si dává pozor, aby se jí nedotkl, ale ona vyvolává rozbroje. Hecovat, to je její nejmilejší činnost. Hecovat proti paní Frankové a Anne. S Margot a panem Frankem už je to těžší.

Ale teď ke stolu. Paní van Daanová nepřijde zkrátka, i když si to mnohdy myslí. Vyhledat nejmenší brambůrky, nejchutnější sousta, to ze všeho nejvybranější, to' zásada naší madam. Na ostatní se dostane, až když já budu mít to nejlepší. (Přesně totéž si ona myslí o Anne Frankové.) Další věcí je mluvení. Hlavně když někdo poslouchá – jestli ho to zajímá nebo ne, na tom přece nezáleží. Určitě si myslí, že co zajímá paní van Daanovou, zajímá každého.

Koketně se usmívat, dělat, jako bych o všem něco věděla, každému dávat dobrou radu a o každého mateřsky pečovat, to přece musí dělat dobrý dojem. Ale když se podíváme důkladněji, nátěr oprýská. Pilná, za prvé, veselá, za druhé, koketní, za třetí, a někdy hezká larvička. To je Petronella van Daanová.

Třetí stolovník: Ten se drží zpátky. Mladý pan van Daan je nejčastěji tichý a nenápadný. Ovšem bezedný sud, co se chuti k jídlu týče. Nikdy nemá dost, i po nejsytějším jídle bohorovně tvrdí, že by určitě dokázal sníst dvojnásobek.

Číslo čtyři je Margot: Jí jako vrabec, nepromluví ani slova. Jediné, co jí jede, je zelenina nebo ovoce. "Rozmazlená," to je ortel manželů van Daanových. "Málo čerstvého vzduchu a sportu," to je naše mínění.

Vedle ní mamka: Chuť k jídlu dobrá, výřečnost výtečná. Nikoho ani nenapadne, jako v případě paní van Daanové, že toto je hospodyně. V čem je ten rozdíl? Inu, paní van Daanová vaří a matka myje a uklízí.

Číslo šest a sedm: O otci a o sobě toho moc nepovím. Prvně jmenovaný je nejskromnějším tvorem u stolu. Vždycky dbá o to, jestli

už mají ostatní. Nic nepotřebuje, nejlepší věci jsou pro děti. Je vzor dobroty, a vedle něho sedí uzlíček nervů zadního domu!

Dussel: Nabírá si, nekouká napravo nalevo, jí, nemluví. A když už musí něco říct, tak proboha jen o jídle, z toho nevzejde hádka, jenom chvástání. Mizejí v něm obrovské porce a nikdy neřekne "ne", ať to chutná dobře, nebo třeba i špatně. Kalhoty až po bradu, červená kazajka, černé lakové pantofle a kostěné brýle. Tak ho lze spatřit u stolku, věčně při práci, která k ničemu nevede a je přerušována jen poledním šlofíčkem, jídlem a záchodem (jeho oblíbeným místem pobytu). Třikrát, čtyřikrát, pětkrát denně stojí někdo netrpělivě před záchodovými dveřmi a zdržuje to, přešlapuje z nohy na nohu a už to skoro nemůže dál vydržet. Nechá se tím vyrušit? Ale kdepak! Od čtvrt na osm do půl osmé, od půl jedné do jedné, od dvou do čtvrt na tři, od čtyř do čtvrt na pět, od šesti do čtvrt na sedm a od půl dvanácté do dvanácti v noci, podle toho se lze řídit, to jsou jeho pevná "sezení". Od toho se nikdy neodchýlí, ani se nedá obměkčit úpěnlivým hlasem přede dveřmi, varujícím před rychle se blížící pohromou.

Číslo devět není rodinným příslušníkem zadního domu, přesto však společníkem v domě a u stolu. Bep má zdravý apetit. Nic nenechá na talíři, není vybíravá. Všim ji lze potěšit, a to právě těší nás. Vesele a příjemně naložená, ochotná a dobromyslná, takové jsou její vlastnosti.

Úterý 10. srpna 1943

Milá Kitty,

nový nápad! Mluvím u stolu víc sama se sebou než s ostatními. Má to dvojí výhodu. Předně jsou všichni rádi, když v jednom kuse nežvaním, a za druhé se nemusím rozčilovat nad názory ostatních lidí. Mé vlastní názory mi nepřipadají hloupé, ale ostatním ano, a proto si je raději nechávám pro sebe. Stejně tak to dělám, když musím sníst něco, co nemůžu vystát. Postavím talíř před sebe a představuji si, že je to nějaká lahůdka, dívám se na to co možná nejmiň a dřív než se naději, je to ve mně. Ráno při vstávání – taky něco, co mi není příjemné – vyskočím z postele, myslím si "však se tam brzy zase hezky položíš", běžím k oknu, odstráním zatemnění, čenichám tak dlouho u škvíry, dokud neucítím trochu čerstvého vzduchu – a jsem úplně čilá. Co

nejrychleji složím postel a pokušení je pryč. Víš, jak tomu říká matka? Umělkyně života. Nepřipadá ti taky to slovo vtipné?

Už týden jsme všichni trochu na štíru s časem, protože náš milý a drahý zvon ze Západní věže pravděpodobně odnesli do nějaké továrny a my od té doby ani ve dne, ani v noci nevíme, kolik je přesně hodin. Doufám, že se něco najde, co přítomnost zvonu aspoň trochu nahradí, ať to bude z cínu, mědi nebo co já vím z čeho.

Ať jsem kdekoli, dole nebo nahoře nebo bůhví kde, každý se mi obdivně zadívá na nohy, kde se skvějí neobyčejně (na tuhle dobu) krásné střevíce. Miep je sehnala za 27,50 guldenu. Vínově rudé, peau de Su((e))de s poměrně vysokým a širokým podpatkem. Chodím jako na chůdách a vypadám ještě vyšší, než už beztak jsem.

Včera jsem měla nešťastný den. Píchl jsem se zadním koncem tlusté jehly do pravého palce. Margot proto musela loupat brambory místo mne (aspoň něco dobrého při té smůle) a já drápu jako kocour. Potom jsem narazila hlavou do dveří skříně, takže jsem málem přepadla zpátky, dostala jsem vynadáno, že zase tropím rámus, nesměla jsem pustit kohoutek, abych si máčela čelo studenou vodou, a mám teď nad pravým okem obrovskou bouli. Ke všem těm pohromám jsem zachytla pravým malíčkem na noze o nástavec u vysavače. Tekla mi krev a bolelo to, ale měla jsem tolik co dělat s ostatními bolestmi, že tohle bebičko proti tomu nic nebylo. Ale je to hloupé, protože teď chodím se zaníceným malíčkem obaleným hojivou masťou, obvazovým mulem a leukoplastí a nemůžu si about svoje velkolepé botičky.

Dussel nás nevím už po kolikáté přivedl málem do velkého nebezpečí. Miep mu na jeho přání opatřila zakázanou knihu, nějaký hanopis o Mussolinim. Cestou k nám jí do kola narazila esesácká motorka. Miep ztratila nervy, vykřikla "Syčáci!" a jela dál. Raději nemyslím na to, co by se stalo, kdyby s nimi musela do úřadovny! Tvoje Anne

SPOLEČNÁ KAŽDODENNÍ POVINNOST: LOUPÁNÍ BRAMBOR!

Jeden přinese novinový papír, druhý nože (a vybere si ovšem ten nejlepší pro sebe), třetí brambory, čtvrtý vodu.

Pan Dussel začíná, neloupe vždycky dobře, zato bez přestávky; pokukuje nalevo a napravo, jestli to každý dělá stejně jako on. Nikoli!

"Anne, koukni sem, já беру tak nůž do ruky a loupám od nahoru dolů! Nein, tak ne, ale tak!" radí mi svou skvělou holandsštinou.

"Mně se to zdá po mém pohodlnější, pane Dussele," namítnu nesměle.

"Ale to je nejlepší manýr, to mi můžeš věřit. Mně to může být kór egál, ty to musíš sama vědět."

Loupáme dál. Potají se zadívám přes stůl na svého souseďa. Vrtí roztržitě hlavou (určitě kvůli mně), ale mlčí.

Loupám dál. Mrknu se pak zase na druhou stranu, kde sedí otec. Pro otce není loupání brambor obyčejná činnost, ale pečlivá práce. Při čtení má na čele hlubokou vrásku, když ale pomáhá připravovat brambory, fazole nebo jinou zeleninu, jako by k němu vůbec nic nepronikalo, a on má svůj bramborový výraz. A nikdy neodevzdá nějakou hůř oloupanou bramboru, s takovýmhle obličejem to prostě nejde.

Pracuji dál, krátce vzhlednu a vím toho dost. Madam van Daanová zkouší, zda na sebe dokáže přilákat Dusselovu pozornost. Nejdříve se po něm dívá a Dussel se tváří, jako by nic nepozoroval. Potom na něj pomrkává, Dussel pracuje dál. Pak se zasměje, Dussel ani nevzhlédne. Teď se směje i matka, Dussel dělá jakoby nic. Madam nepořídila, musí tedy začít jinak. Krátké mlčení, pak přijde: "Putti, vem si přece na sebe zástěru! Zítřa ti budu muset zase čistit skvrny na šatech."

"Já se nezašpiním."

Zase chvílka ticha, potom: "Putti, proč si nesedneš?"

"Mně se takhle dobře stojí, já radši stojím." Přestávka.

"Putti, podívej se, už zase cákáš."

"Jo, mami, já už dám pozor."

Paní van Daanová hledá jiné téma. "Řekni mi, Putti, proč teď Angličani přestali bombardovat?"

"Protože je moc špatné počasí, Kerli."

"Ale včera bylo přece krásně a taky nelítali."

"Radši o tom nemluvme."

"A proč? Přece o tom můžeme mluvit a říct svoje mínění."

"Ne!"

"A pročpak ne?"

"Bud' už zticha, maminko."

"Pan Frank taky vždycky své paní odpoví."

Pan van Daan bojuje. To je jeho citlivé místo, to už nemůže vydržet, a paní začíná zase znovu.

"K invazi určitě nikdy nedojde."

Pan van Daan zbledne. Když to paní upozoruje, zrudne, ale přesto si vede svou: "Angličani se na nic nezmůžou!"

Bomba vybuchne. "A teď už drž hubu, krucinálfagot!" Matka stěží potlačuje smích, já zírám upřeně před sebe.

Tohle se opakuje skoro každý den, když zrovna neměli předtím nějakou ošklivou hádku. To jsou potom jak pán, tak i madam zticha.

Musím ještě přinést pár brambor a jdu na půdu. Je tam Petr a zabývá se tím, že chytá kočce blechy. Vzhledne, kočka toho využije a hop... Je pryč, otevřeným oknem skočí do okapu. Petr nadává, já se směju a mizím.

SVOBODA V ZADNÍM DOMĚ

Půl šesté: Bep přichází nahoru a daruje nám večerní svobodu. Okamžitě všechno ožívá. Jdu nejdřív s Bep nahoru, kde většinou dostane předem náš zákusek k večeři.

Bep si ještě ani pořádně nesedne a madam už začíná vypočítávat, co by si přála: "Ach, Bep, já mám ještě jedno přání..."

Bep na mě zamrká. Paní van Daanová nevynechá jedinou příležitost, aby každému, kdo přijde nahoru, nesdělila každé své přání. To je určitě jeden z důvodů, proč tam nikdo nechodí rád.

Tři čtvrti na šest: Bep odchází. Já sejdu o dvě patra níž. Nejdřív do kuchyně, potom do soukromé kanceláře, pak do přepážky na uhlí, abych kočce Mouschi otevřela dvířka k myším. Nejdřív se všude porozhlédnu, pak zakotvím v Kuglerově pokoji. Tam se pan van Daan shání ve všech zásuvkách a deskách po denní poště. Petr přináší klíče od skladiště a kočku Moffi, Pim vleče nahoru psací stroj, Margot hledá klidné místo pro svou kancelářskou práci, paní van Daanová staví kotel vody na plynový vaříč a matka schází ze schodů s hrncem brambor. Každý ví, co má na práci.

Za chvílku se vrátí Petr ze skladu. První otázka platí chlebu: zapomnělo se na něj. Petr se dělá co možná nejmenší, leze po čtyřech přední kanceláři ke kovové skříní, sebere chleba a mizí. To znamená chce zmizet, neboť než pochopí, co se děje, přeskočí přes něj Mouschi a zaleze pod psací stůl.

Petr hledá po všech koutech. Ha, tamhle je kočka! Zase leze do kanceláře zpátky a táhne zvíře za ocas. Mouschi prská. Petr vzdychá. Čeho docílil? Mouschi teď sedí přímo na okně a olizuje se, tuze spokojená tím, že Petrovi unikla. Jako poslední možnost teď láká kočku na kus chleba. No jasně, jde za ním, a dveře se zavrou.

Všecko jsem to pozorovala škvírou ve dveřích.

Pan van Daan se zlobí, přibouchne dveře. Podíváme se s Margot na sebe a máme stejnou myšlenku. Určitě se zase rozčilil nad nějakou Kuglerovou hloupostí a nemyslí teď na naše sousedy.

Opět jsou slyšet na chodbě kroky. Dovnitř vchází Dussel, kráčí s majetnickým výrazem k oknu, hluboce se nadechne – a kašle, kýchá a funí! Měl smůlu, byl to pepř. Teď pokračuje v cestě do přední kanceláře. Závěsy jsou roztažené, to znamená, že si nemůže odnést dopisní papír. S nevrlym výrazem odchází.

Vrhneme na sebe s Margot pohled. "Zítرا dostane jeho milovaná o jeden list míň," říká Margot a já souhlasně přikyvuji.

Na schodech ještě slyšíme sloní dupot. Je to Dussel, který hledá útěchu na svém oblíbeném místě.

Pracujeme dál. Ťuk, ťuk, ťuk... Trojí zaťukání, čas k jídlu.

Pondělí 23. srpna 1943

Když půl devátá odbila...

Margot a matka jsou nervózní. "Psst, tati! Ticho, Otto! Psst, Pime! Je půl deváté. Pojď sem, teď už nesmíš pouštět vodu. Potichu!" To jsou různé výzvy otci v koupelně. Úderem půl deváté ráno musí být v pokoji. Ani kapička vody, ani záchod, žádné přecházení, všecko ztichne! Dokud v kanceláři ještě nikdo není, může být ve skladu všecko slyšet.

Nahoře se deset minut před půl devátou otevrou dveře a chvíli potom zazní trojí zaklepání na podlahu. Kaše pro Anne. Vycházím nahoru a nesu si psí misku.

Když sejdu dolů, všechno běží ráz naráz. Učesat vlasy, vynést nočník, postel na místo. Ticho! Hodiny bijí. Paní van Daanová se přezouvá a šmajdá v koupacích trepkách pokojem, pan Charlie Chaplin taky v bačkorách, a všude je klid.

Ted' nastává rodinná idylka. Mohu si číst nebo se učit, Margot taky, stejně i otec a matka. Otec sedá (samozřejmě s Dickensem a slovníkem) na kraji své proležené vrzající postele, na které navíc nejsou ani pořádné matrace. Dva na sebe položené polštáře pod hlavu poslouží stejně. "Nemusím je mít, jde to i bez nich."

Jakmile čte, nedívá se napravo nalevo, občas se směje, strašně se snaží vnutit matce nějaký příběh.

"Ted' nemám čas."

Chvilku vypadá zklamaně, pak čte dál. Za okamžik, když přijde zase na něco krásného a typického, zkouší to znovu: "Tohle si musíš přečíst, maminko!"

Matka sedí na skládací posteli, čte, šije, plete nebo se učí, na co právě přišla řada. Najednou ji něco napadne. Rychle řekne: "Anne, víš přece..., " nebo: "Margot, zapiš si to..."

Po chvíli je zase klid. Najednou Margot prudce zaklapne knihu. Otec stáhne obočí do veselého oblouku, znovu se objeví jeho čtenářská vráska a opět se ponoří do četby. Matka si začne povídat s Margot, já jsem zvědavá, poslouchám taky. Pim je vtažen do hovoru... Devět hodin! Snídaně!

Pátek 10. září 1943 Milá

Kitty,

píšu ti pokaždé, když se stane zase něco zvláštního, ale většinou jsou to věci spíš nepříjemné než příjemné. Ted' ale přijde něco krásného.

Ve středu večer, 8. září, jsme seděli v sedm hodin u rádia a první, co jsme slyšeli, byla tato slova: "Here follows the best news of the whole war: Italy has capitulated." Itálie bezpodmínečně kapitulovala! Ve čtvrt na devět začíná vysílač Oranje: "Posluchači, před hodinou a čtvrt, právě když jsem skončil přehled denních událostí, došla nám nádherná zpráva o kapitulaci Itálie. Mohu vám říci, že jsem ještě nikdy nehodil svoje papíry do koše s tak velkým uspokojením jako dnes!"

Zahráli God save the King, americkou hymnu a ruskou Internacionálu. Vysílač Oranje jako vždycky vzpruží mysl, a přitom není přehnaně optimistický.

Angličané se vylodili v Neapoli. Severní Itálie je obsazena Němci. V pátek 3. září bylo už podepsáno příměří, právě v den, kdy se v Itálii vylodili Angličané. Němci proklínají ve všech novinách zradu Badogliu a italského krále.

Ale máme taky starosti, jde o pana Kleimana. Víš, máme ho všichni moc rádi. Ačkoli je pořád nemocný, má značné bolesti a nesmí moc jíst a chodit, je stále veselý a obdivuhodně statečný. "Když sem přijde pan Kleiman, vychází sluníčko," řekla právě nedávno matka, a v tom má pravdu.

Ted' musí do nemocnice na nepříjemnou střešní operaci, bude tam nejmíň čtyři týdny. Měla bys ho vidět, jak se s námi loučil. Jako by šel nakupovat! Tak úplně normálně. Tvoje Anne

Čtvrtek 16. září 1943

Milá Kitty,

vzájemné vztahy jsou tu čím dál tím horší. U stolu se nikdo neodvází otevřít ústa (leda aby do nich vložil sousto), protože cokoli kdo řekne, berou ostatní buďto ve zlém nebo si to vyloží úplně obráceně. Občas přijde na návštěvu pan Voskuijl. Bohužel se mu vede moc špatně. Svě rodině to taky nijak neusnadňuje, protože se zabývá už jen jedinou myšlenkou: Co mi na tom všem záleží, stejně co nevidět umřu! Dovedu si představit náladu u Voskuijlů, když uvážím, jak podráždění jsou všichni tady.

Každý den polykám baldriánové tablety proti úzkosti a depresi, ale to nebrání tomu, aby moje nálada byla příští den ještě bídňější. Jednou se pořádně a hlasitě zasmát, to by mi pomohlo víc než deset tabletek. Ale smát jsme se už skoro odnaučili. Někdy mám strach, že ze samé vážnosti budu mít strnulou tvář a vrásky kolem úst. S ostatními to taky není lepší, všichni očekávají s úzkostnými pocity náročné období, co je před námi – zimu.

A ještě něco nepřispívá k zlepšení naší nálady: skladník van Maaren začal být podezíravý, co se týká zadního domu. Každému, kdo má trošku rozumu, musí být nápadné, když Miep řekne, že jde do laboratoře, Bep

do archivu, Kleiman do skladu Opekty. A přitom Kugler tvrdí, že zadní trakt nepatří k domu, nýbrž k sousední budově.

Mohlo by nám být jedno, co si o tom pan van Maaren myslí, kdyby nebyl znám jako nespolehlivý a kdyby nebyl tak strašně zvědavý, takže se nedá odbýt několika bezvýznamnými slovy.

Jednoho dne chtěl být Kugler zvláště opatrný, deset minut před půl jednou si oblékl plášť a šel do drogerie za rohem. Ani ne za pět minut byl zpátky, plížil se jako zloděj nahoru po schodech za námi. Ve čtvrt na dvě chtěl zase odejít, ale setkal se na odpočívadle s Bep, která ho varovala, že van Maaren sedí v kanceláři. Kugler udělal čelem vzad a zůstal až do půl druhé u nás. Potom si vzal boty do ruky a šel v ponožkách (přestože byl nastydlý) ke dveřím na půdu, sešel po špičkách, aby to nevrzalo, a přišel po čtvrt hodině do kanceláře z ulice.

Bep, která se van Maarena mezitím zbavila, si k nám pro pana Kuglera přišla. Ale ten byl už dávno pryč, byl zatím ještě v punčochách někde na schodech. Co si asi lidé na ulici pomysleli, když si ředitel obouval venku boty? Hle, ředitel v ponožkách! Tvoje Anne

Středa 29. září 1943 Milá

Kitty,

paní van Daanová má narozeniny. Darovali jsme jí kromě lístků na sýr, na maso a na chléb ještě sklenici marmelády. Od svého muže, od Dussela a od firmy dostala výhradně květiny nebo potraviny. Takové jsou teď časy!

Bep se tento týden málem nervově zhroutila, tak často ji madam posílala ven. Desetkrát denně jí dávala příkazy, ustavičně na ni naléhala, že musí pro něco skočit, že musí jít ještě jednou nebo že cosi udělala špatně. Když si pomyslíš, že musí taky vyřizovat svou práci dole v kanceláři, že Kleiman je nemocný, Miep leží doma s nachlazením a že ona sama si vyvrkla kotník, má trápení s láskou a doma mrzutého otce, dovedeš si představit, že neví, kde jí hlava stojí. My jsme ji těšili a poradili jí, aby párkrát energicky odpověděla, že nemá čas, pak bude jistě nákupní seznam hned kratší.

V sobotu se tu odehrávalo drama, které svou prudkostí ještě nemělo obdoby. Začalo to van Maarenem a skončilo všeobecnou hádkou a vzlyky. Dussel si matce stěžoval, že se s ním jedná jako s vyvrhelem, že

nikdo z nás se k němu nechová přátelsky a že nám přece nic neudělal, a přidal k tomu ještě množství nasládlých lichotek, na které matka tentokrát našťestí nenaletěla. Řekla mu, že všechny strašně zklamal a že nám mockrát zaval podnět k mrzutosti. Dussel nasliboval modré z nebe, ale jako vždycky z toho až dosud nic nebylo.

S van Daanovými je zase něco v nepořádku, už to vidím. Otec je vzteklý, protože nás podvádějí, zatajují maso nebo tak něco. Bože, jaký to výbuch se nám zase vznáší nad hlavami? Kdybych jen nebyla zapletena do všech těch šarvátek, kdybych jen mohla odtud! Ještě se kvůli nim zblázníme!

Tvoje Anne

Neděle 17. října 1943

Milá Kitty,

Kleiman je zase zpátky, to je štěstí! Je ještě trochu bledý, ale přesto je ochoten pokusit se prodat nějaké šaty van Daanových.

Je to velmi nepříjemné, ale peníze van Daanových jsou definitivně pryč. Svých posledních sto guldenů ztratil van Daan ve skladu, což nám taky způsobilo komplikace. Jak se může jednoho pondělního rána objevit ve skladu sto guldenů? Všechno to jsou důvody k podezírání. Mezitím těch sto guldenů někdo ukradl. Kdo je zloděj?

Ale teď něco k tomu nedostatku peněz. Paní van Daanová odmítá ze své hromady plášt'ů, šatstva a bot cokoli obětovat, oblek pana van Daana se dá těžko prodat a Petrovo kolo se vrátilo zpět, nikdo ho nechtěl. Konec písničky je v nedohlednu. Madam bude muset přece jenom vydat svůj kožich. Její stanovisko, že se o naše živobytí musí postarat firma, není správné. Nahoře mají kvůli tomu za sebou zas už jednu pekelnou bouřku a teď nastalo období smířování: "Ach, milý Putti" a "Miláčku Kerli".

Mně už je zle ze všech těch nadávek, které za poslední měsíc létaly tímhle počestným domem. Otec chodí se sevřenými rty, a když ho někdo osloví, vzhledne tak vyděšeně, jako by měl strach, že zase bude muset řešit nějakou těžkou situaci. Matka má z rozčilení rudé skvrny na tvářích, Margot si stěžuje na bolení hlavy, Dussel nemůže spát, paní van Daanová celý den naříká a já jsem úplně vyvedená z míry. Upřímně řečeno občas zapomínám, s kým jsme v rozepří a s kým jsme se už usmířili.

Jediné, co mě rozptyluje, je učení, a tomu se věnuji co nejvíc.
Tvoje Anne

Pátek 29. října 1943

Nejmilejší Kitty,

pan Kleiman tu zase není, jeho žaludek mu nedopřává klidu. Sám ještě neví, jestli krvácení už přestalo. Když nám říkal, že se necítí dobře, a šel domů, byl poprvé opravdu na dně.

Tady byly zase hlasité rozbroje mezi panem van Daanem a jeho paní. Došlo k nim takto: jejich peníze jsou fuč. Chtěli prodat jeden zimník a jedny šaty pana van Daana, ale nenašel se kupec. Pan van Daan za to žádal moc vysokou cenu.

Jednou, už je to nějaký čas, mluvil Kleiman o nějakém svém známém kožešníkovi. Tak přišel pan van Daan na nápad prodat kožich své paní. Je to plášť z králičí kůže, sedmnáct let nošený. Paní za něj dostala 325 guldenů, což je opravdu hodně. Chtěla si peníze nechat, aby si za ně mohla po válce koupit nové ošacení. Byl to pořádně tvrdý oříšek, než jí pan van Daan vysvětlil, že peníze jsou naléhavě zapotřebí pro domácnost.

Ten vřiskot, brekot, dupot a nadávky si nedovedeš představit. Bylo to děsivé. Naše rodina stála se zadržným dechem dole pod schody, připravená, bude-li třeba, bojující strany od sebe odtrhnout. Všechno to hubování, pláč a nervozita mě tak rozčiluje a vyčerpává, že večer padnu s pláčem na postel a děkuji nebesům, že mám aspoň půl hodiny sama pro sebe.

Mně osobně se daří docela dobře, až na to, že vůbec nemám chuť k jídlu. Pořád jenom slyším: "Ty ale špatně vypadáš!" Musím říct, že se opravdu snaží, aby mě udrželi trochu při síle, a to pomocí hroznového cukru, rybího tuku, kvasnicových tablet a vápníku. Často mi povolí nervy, hlavně v neděli se cítím bídně. Ten den je nálada v domě tísnivá, ospalá, tíživá jako olovo. Venku neslyšíš zazpívat ptáčka, na všem leží mrtvé a skličující ticho. Ta tíže na mne doléhá, jako by mě stahovala do hloubky. Otec, matka a Margot jsou mi pak často úplně lhostejní. Bloudím z jednoho pokoje do druhého, po schodech dolů a zase nahoru, a cítím se jako zpěvný pták, kterému bezcitně oškubali křídla a který v naprosté temnotě naráží na dráty své stíněné klece. "Ven, trochu

vzduchu a smíchu!" křičí to ve mně. Už ani neodpovídám, lehám si na gauč a spím, abych zabíla čas a zbavila se na chvíli ticha a také děsivého strachu, protože jinak jim nemůžu uniknout.

Tvoje Anne

Sobota 30. října 1943

Milá Kitty,

matka je strašlivě nervózní, a to je pro mne vždycky moc nebezpečné. Je snad náhoda, že otec a matka nikdy nevyhubují Margot a vždycky se všecko sveze na mne? Například včera večer: Margot si četla nějakou knihu, ve které byly nádherné kresby. Vstala a položila knihu stranou, že bude později v četbě pokračovat. Neměla jsem zrovna co dělat, vzala jsem knihu a prohlížela si obrázky. Margot se vrátila, uviděla "svou" knihu v mých rukách, na čele jí naskočila vráska a požadovala knížku zlostně zpátky. Chtěla jsem si ji ještě chvíličku prohlížet. Margot byla čím dál popuzenější a matka se do toho vmísila slovy: "Knihu čte Margot, tak ji vrať."

Do pokoje vešel otec, nevěděl ani, o co šlo, zpozoroval, že Margot se něco stalo, a vyjel na mne: "Rád bych tě viděl, kdyby Margot takhle listovala v tvé knížce."

Ihned jsem ustoupila, položila knížku a odešla z pokoje, podle jejich mínění uraženě. Nebyla jsem ale ani uražená, ani našťvaná, jen smutná.

Od otce nebylo správné, že vynesl soud a přitom nevěděl, oč se jedná. Byla bych sestře vrátila knížku sama, a k tomu ještě mnohem dřív, kdyby se do toho nezamíchali otec s matkou a nevzali Margot pod ochranu, jako by se jí dala hrozná křivda.

Že se matka zastala Margot, to se rozumí samo sebou. Ty dvě se vždycky jedna druhé zastávají. Jsem na to tak zvyklá, že jsem vůči matčiným výtkám a Margotiným podrážděným náladám úplně lhostejná. Mám je ráda jen proto, že je to matka a Margot, jinak mi mohou být ukradené. U otce je to něco jiného. Když ten mi dává Margot za vzor, velebí její činy, chválí ji a je k ní něžný, něco ve mně začne hlodat. Neboť otec je pro mne všechno, je to můj velký vzor a na celém světě nemiluji nikoho krom otce. Není si vědom toho, že s Margot zachází jinak než se mnou. Margot je jednou provždy ta nejchytřejší, nejmilejší, nejkrásnější a nejlepší. Ale já mám přece taky trochu právo na to, aby

mě brali vážně. Byla jsem vždycky v rodině šašek a budižkničemu, musela jsem vždycky za všechno pykat dvojnásob, nejprve kvůli tomu, že mě hubují, a vzápětí kvůli svému zoufalství. Povrchní mazlení už mě neuspokojuje, ani ty takzvané vážné rozhovory. Žádám od otce něco, co mi nemůže dát. Nežárlím na Margot a nikdy jsem nežárlila. Nezávidím jí ani její chytrost, ani její krásu. Jenom bych tak ráda cítila otcovu opravdovou lásku, nejen jako jeho dítě, nýbrž jako Anne, taková jaká je.

Utíkám se k otci, protože pohrdám matkou čím dál víc, a on je jediný, kdo ve mně udržuje zbyteček rodinného citu. Otec nechápe, že si někdy potřebuji o matce popovídat. Nechce o ní mluvit, vyhýbá se hovorům o jejích chybách.

A přesto mi leží matka se všemi svými nedostatky nejmíc na srdci. Nevím, jak se mám ovládat. Nemůžu jí pořád vytýkat její nepořádnost, její sarkasmus a její tvrdost, ale taky nemůžu hledat vinu pokaždé jen u sebe.

Jsem její pravý opak, a proto na sebe samozřejmě narážíme. Neposuzuji matčin charakter, protože o tom nemůžu vynášet soudy, pozoruji ji jen jako matku. Právě že pro mne není žádnou matkou. Já musím být matkou sama sobě. Odlišila jsem se od nich, pluji sama po moři, a teprve později uvidím, kde přistanu. Všechno je to tím, že mám přesnou představu, jak má vypadat matka a žena, a nic z toho v ní nenalézám.

Vždycky si umíním, že si nebudu všímat matčiných špatných příkladů, chci vidět jen její dobré stránky, a co nenaleznu u ní, budu hledat u sebe. Ale nedaří se mi to. A zvlášť špatné je, že otec ani matka netuší, že vůči mně neplní svoje povinnosti a že je za to odsuzuji. Může vlastně někdo svoje děti ve všem všudy uspokojit?

Často si myslím, že Bůh mě chce vystavovat zkoušce, teď a také později. Musím se stát prostě dobrým člověkem, bez vzorů a bez podpory, abych byla později obzvlášť silná.

Kdo kromě mne bude někdy číst tyto dopisy? Kdo mě utěší kromě mne samotné? Tolikrát potřebuji útěchu. Leckdy nejsem dost silná a selhávám častěji, než se mi daří dosahovat vytčeného cíle. Vím to a ustavičně se snažím, každý den nanovo, abych se polepšila.

Jednají se mnou pokaždé jinak. Jeden den je Anne rozumná a smí všechno vědět, příští den zase slyším, že Anne je hloupé telátko, které nic neví a jen si myslí, že se bůhví čemu naučilo z knih! Nejsem už batole a rozmazené dítě, kterému se smí každý vysmívat. Mám své vlastní ideály, představy a plány, ale nedokážu je ještě vyjádřit slovy.

Ach, tolik mi toho napadá, když jsem večer sama, i přes den, když musím snášet lidi, kteří mi buď lezou krkem nebo chápou moje úmysly vždycky obráceně. Nakonec se proto pokaždé vracím ke svému deníku, je to můj počátek a můj konec, neboť ty jsi, Kitty, vždycky trpělivá. Slibuji ti, že navzdory všemu vydržím, budu si hledat vlastní cestu a polykat slzy. Jenom bych tak ráda viděla taky nějaké úspěchy a aspoň jedinkrát se dočkala povzbuzení od někoho, kdo mě má rád.

Neodsuzuj mě, ale ber mě jako člověka, který toho taky jednou může mít až po krk! Tvoje Anne

Středa 3. listopadu 1943

Milá Kitty,

otec – aby nám poskytl nějakou změnu a umožnil další vzdělávání – si vyžádal prospekt Leydenského vzdělávacího ústavu. Margot tu tlustou knihu prošla už třikrát, ale dosud nenašla nic podle svého gusta nebo podle své peněženky. Otec se rozhodl rychleji, chce si vyžádat zkušební lekci "základního kursu latiny". Řečeno, vykonáno. Lekce přišla, Margot se pustila nadšeně do práce a kurs, ať už je jak chce drahý, jsme objednali. Pro mne je to moc těžké, i když bych se latinu učila strašně ráda.

Abych i já mohla začít něco nového, požádal otec Kleimana o dětskou bibli, abych se konečně něco dověděla o Novém zákoně.

"Ty chceš dát Anne k chauce bibli?" zeptala se Margot trochu poděšeně.

"No... hm, myslím, že Mikuláš bude vhodnější příležitost," odpověděl otec.

Ježíš k chauce, to se moc nehodí.

Protože je rozbitý vysavač, musím každý večer vykartáčovat koberec starým kartáčem. Zavřít okno, rozsvítit světlo, zatopit v kamnech a potom smetáčkem šup sem šup tam po podlaze. To k ničemu dobrému

nepovede, pomyslela jsem si okamžitě, z toho budou mrzutosti. A ovšem, matku rozbolela hlava z hustých mračen prachu, vířících v pokoji, Margotin nový latinský slovník se pokryl smetím a Pim bručel, že na podlaze není vůbec nic znát. Pro dobrotu na žebrotu, tak se tomu říká.

Nové ustanovení zadního domu zní, že kamna se v neděli zatápějí o půl osmé namísto o půl šesté ráno. Mně se to zdá nebezpečné. Co si asi pomyslí sousedé o našem kouřícím komínu?

Totéž se záclonami. Od začátku našeho skrývání jsou zataženy. Někdy ale dostane někdo z pánů nebo dam záchvat a musí se rychle podívat ven. Následuje příval výtek. Odpověď: "To přece není vidět." Tím začíná a končí každá neopatrnost. To není vidět, to není slyšet, toho si nikdo nevšimne. Lehce se to řekne, jestlipak to ale odpovídá pravdě?

Bouřlivé hádky se toho času trochu zmírnily, jen Dussel má ještě různice s van Daanovými. Když mluví o madam, říká jen "ta pitomá kráva" nebo "to staré tele" a ona zase tituluje toho neomylného studovaného pána "stará panna" nebo "věčně ublížený starý mládenec" atakdále. Hrnc vyčítá kastrolu, že je špinavý!

Tvoje Anne

Pondělí večer 8. listopadu 1943

Milá Kitty,

kdyby sis mohla přečíst hromádku mých dopisů jeden po druhém, určitě by ti bylo nápadné, v jak rozdílných náladách byly napsány. Mně samé připadá hrozné, jak jsem tady v zadním domě závislá na svých náladách. Ostatně nejen já, ale my všichni. Když čtu nějakou knížku, která na mne zapůsobí, musím si nejdřív udělat důkladný pořádek sama v sobě, než se zase vydám mezi lidi, jinak by si ti ostatní mysleli, že jsem trošku padlá na hlavu. Teď právě mám zase periodu, a to jsem vždycky ubitá, jak si asi ještě všimneš. Nedokážu ti opravdu říct proč, ale myslím, že je to moje zbabělost, na kterou ustavičně narážím.

Dnes večer, když tu ještě byla Bep, zazvonil dlouze, hlasitě a pronikavě zvonek. Okamžitě jsem zbledla, rozbolelo mě břicho a srdce se mi rozbušilo, a to všecko ze strachu!

Večer v posteli se vidím, jak jsem sama v žaláři, bez otce a matky. Někdy bloudím po ulici, nebo náš zadní dům stojí v plamenech, nebo

pro nás v noci přicházejí a já se ze zoufalství schovávám pod postel. Vidím všechno tak jasně, jako bych to prožívala na vlastní kůži. A k tomu ještě pocít, že se to všechno může kdykoli stát!

Miep často říká, že nám závidí, protože tu máme klid. To snad může být pravda, ale na náš strach určitě nemyslí.

Vůbec si neumím představit, že svět bude pro nás někdy zas normální. Mluvím sice o tom, co bude "po válce", ale je to, jako bych mluvila o vzdušném zámku, o něčem, co se nikdy nemůže uskutečnit.

Vidím nás osm v zadním domě, jako bychom byli kouskem modrého nebe, obklopeným černočernými dešťovými mraky. Kulaté ohraničené místečko, na němž stojíme, je ještě bezpečné, ale mraky se stahují stále blíž a kruh, který nás odděluje od blížícího se nebezpečí, se stále zužuje. Teď jsme už tak těsně obklopeni nebezpečím a temnotou, že na sebe v zoufalém hledání záchrany narážíme. Díváme se všichni dolů, kde lidé bojují proti sobě navzájem, díváme se nahoru, kde je klid a krása, a jsme odříznuti hustou vrstvou, která nás nepustí ani dolů, ani nahoru, ale stojí před námi jako neproniknutelná zeď, jež nás chce rozdrtit, i když zatím ještě nemůže. Nemohu dělat nic jiného, než volat a úpěnlivě prosit: "Ó kruhu, kruhu, nesvírej se a otevři se pro nás!"

Tvoje Anne

Čtvrtek 11. listopadu 1943 Milá

Kitty, mám pro tuto kapitolu

vhodný titul:

ÓDA NA MOJE PLNICÍ PERO

"IN MEMORIAM"

Moje plnicí pero bylo pro mne vždycky cenným majetkem. Velice jsem si ho vážila hlavně pro jeho tlustou špičku, protože já dokážu psát opravdu pěkně jenom s tlustými špičkami. Prožilo velmi dlouhý a zajímavý plnicí život, o němž bych ti ráda v krátkosti vyprávěla.

Když mi bylo devět let, přišlo moje pero v balíčku (obalené ve vatě) jako "vzorek bez ceny" z dalekých Cách, bydliště mé babičky, dobrotivé dárně. Ležela jsem s chřipkou na lůžku, kolem domu kvílel únorový vítr. Veleoslavné plnítko spočívalo v červeném koženém pouzdře a hned první den jsem ho ukázala všem přítelkyním. Já, Anne Franková, hrdá majitelka plnicího pera!

Když mi bylo deset let, smělo plnítko se mnou do školy a opravdu, slečna učitelka mi dovolila s ním psát. Když mi bylo jedenáct, musela jsem svůj poklad zase schovat, protože učitelka šesté třídy povolovala na psaní jen školní pera a kalamář. Když mi bylo dvanáct a přešla jsem do židovského lycea, dostalo moje pero k větší slávě nové pouzdro, do něhož přibyla i tužka a které krom toho vypadalo mnohem opravdověji, protože mělo zip. Když mi bylo třináct, šlo se mnou do zadního domu a provázelo mě četnými deníky a sešity. Když mi bylo čtrnáct, končil i poslední rok, který se mnou mé pero strávilo...

Bylo to v pátek odpoledne po páté hodině, přišla jsem ze svého pokoje a chtěla si sednout ke stolu a psát, ale byla jsem hrubě odstrčena stranou a musela jsem udělat místo pro Margot a otce, kteří probírali latinu. Plnítko zůstalo neupotřebeno ležet na stole – jeho majitelka vzala s povzdechem zavděk malým růžkem stolu a začala drbat fazole. "Drbat fazole", to znamená přivádět zplesnivělé hnědé fazole zase do čistého stavu. Ve tři čtvrti na šest jsem zametla podlahu a hodila smetí spolu se špatnými fazolemi na novinách do kamen. Vyrazil z nich mocný plamen a mně připadlo velkolepé, že jsem takto oheň znovu vzkřísila.

Opět zavládl mír, latiníci odtáhli a já se posadila ke stolu, abych započala svoje naplánované psaní. Ale ať jsem hledala, jak hledala, moje plnicí pero nebylo k nalezení. Hledala jsem znovu, Margot hledala, matka hledala, otec hledal, Dussel hledal, ale ta zpropadená věc beze stopy zmizela.

"Snad spadlo do kamen spolu s fazolemi!" mínila Margot.

"Ale jdi, sestřičko!" odpověděla jsem.

Když však moje plnicí pero ještě ani večer nebylo k nalezení, usoudili jsme všichni, že shořelo, tím spíš, že celuloid tak skvěle hoří. A skutečně, tento smutný předpoklad se potvrdil, když otec druhý den ráno při čištění kamen našel v hromádce popela klipsu, kterou se pero přichycuje. Po zlatém peru nebylo ani památky. "Určitě se připeklo k nějakému kameni," mínil otec.

Jedna útěcha mi zůstala, i když slabá: Moje plnicí pero bylo zpopelněno, přesně tak, jak si to později přeji i pro sebe.

Tvoje Anne

Středa 17. listopadu 1943

Milá Kitty,

naším domem hýbou mimořádné události. U Bep doma je záškrť, proto nesmí celých šest týdnů přijít s námi do styku. To je velice nepříjemné, jak kvůli jídlu, tak kvůli nákupům, nemluvě o tom, že nám chybí její družnost. Kleiman stále ještě leží a už tři týdny nepozřel nic jiného než mléko a kaši. Kugler má strašně moc práce.

Margotina latinská cvičení jdou poštou k učiteli, který je opraví a posílá zpátky. Margot vystupuje pod Bepiným jménem. Učitel je velice milý a nadto vtipný. Jistě je rád, že dostal tak chytrou žákyni.

S Dusselem není něco v pořádku. Nikdo z nás neví proč. Začalo to tím, že nahoře nepromluvil ani s panem van Daanem, ani s paní jediné slovo. Každému to bylo nápadné. Když to trvalo několik dní, využila matka nějaké příležitosti a varovala ho před paní van Daanovou, která by mu skutečně mohla připravit spoustu nepříjemností. Dussel říkal, že s mlčením začal pan van Daan, proto taky on nemá v úmyslu s tím přestat. Musím ti říct, že včera bylo 16. listopadu, den, kdy Dussel slavil rok pobytu v zadním domě. Matka od něho dostala při té příležitosti květináč s kytkou, ale paní van Daanová, která už týdny předtím na to datum narážela a mínila, že Dussel by měl dát něco k lepšímu, nedostala nic. Místo toho, aby jí vyjádřil vděk za nezištné přijetí, mlčel jako ryba. A když jsem se ho ráno šestnáctého ptala, jestli mu mám gratulovat nebo kondolovat, odpověděl, že přijímá obojí. Matka, které se zalíbilo v krásné roli strůjkyně míru, u něho také nepochodila, a stav se nijak nezměnil.

Nepřeháním, když řeknu, že v Dusselově mozku chybí nějaký spojovací článek. Často máme potají legraci z toho, že Dussel nemá žádnou paměť, žádné mínění a žádný úsudek, a tak se mnohdy smějeme, když zprávy, které právě uslyšel, vypráví dál úplně převráceně a všechno splete dohromady. A na každou výtku a každé obvinění reaguje mnoha krásnými slibů, z nichž však ani jediný nesplní.

"Ten muž má ducha velkého
a v činech je tak malý!" Tvoje
Anne

Sobota 27. listopadu 1943 Milá Kitty, včera večer před usnutím mi vyvstala náhle před očima Hanneli.

Viděla jsem ji před sebou oblečenou v hadrech, s propadlou a vyzáblou tváří. Oči měla obrovské a hleděla na mne tak smutně a vyčítavě, že jsem v nich mohla číst: "Ó Anne, proč jsi mě opustila? Pomoz mi, pomoz, zachraň mě z toho pekla!"

A já jí pomoci nemůžu. Můžu jen přihlížet tomu jak ostatní lidé trpí a umírají. Musím tu nečinně sedět a prosit Boha, aby nám ji přivedl zpátky. Právě Hanneli jsem viděla, nikoho jiného, a vím proč. Nedokázala jsem ji správně posoudit, byla jsem ještě příliš dětinská, abych chápala její potíže. Visela na své přítelkyni a měla pocit, že ji chci odloudit. Jak se ta chudera musela cítit! Já to vím, znám ten pocit sama tak dobře!

Několikrát ke mně proniklo jako blesk něco z jejího života a já se hned zase sobecky věnovala vlastním radostem a těžkostem.

Bylo to ode mne sprosté, jak jsem s ní jednala, a teď na mě hleděla s bledou tváří a prosebnýma očima tak bezmocně. Kdybych jí jen mohla pomoci! Ach, Bože, já tu mám všecko, co si můžu přát, a ona je tak krutě postižena osudem! Byla přinejmenším stejně zbožná jako já, chtěla také dobro. Pročpak jsem byla vyvolena já, abych žila, a ona možná musí umřít? Jaký byl mezi námi rozdíl? Proč jsme teď tak daleko od sebe?

Upřímně řečeno jsem si na ni dlouhé měsíce, ba celý rok skoro nevzpomněla. Ne úplně, ale přece ne tak, abych ji viděla před sebou v celé její bídě.

Ach, Hanneli, doufám, že tě u nás budu moci uvítat, jestli se dožiješ konce války, abych mohla odčinit aspoň něco z bezpráví, jehož jsem se na tobě dopustila.

Ale až budu opět schopna jí pomoci, nebude už mou pomoc tolik potřebovat jako teď. Jestlipak na mne někdy myslí a copak asi cítí?

Dobrý Bože, pomoz jí, aby alespoň nebyla sama. Kéž bys jí jen mohl povědět, že na ni myslím s láskou a soucitem, to by snad posílilo její schopnost přežít. Nesmím na to dál myslet, jinak bych se toho nezbavila. Vidím pořád její velké oči, které na mne upřeně hledí.

Má Hanneli skutečně víru v sobě, nepřijala ji z vnějšího donucení? Nevím, nikdy jsem si nedala tu práci zeptat se jí na to.

Hanneli, Hanneli, kdybych tě jen mohla odvést z místa, kde teď jsi, kdybych ti mohla dopřát účast na všem, čeho se mi dostává! Je příliš pozdě, už jí nemůžu pomoci, ani napravit, co jsem udělala špatně. Ale nikdy na ni nezapomenu a budu se za ni stále modlit. Tvoje Anne

Pondělí 6. prosince 1943

Milá Kitty,

když se blížil Mikuláš, všichni jsme vzpomínali na krásně vyzdobený koš z minulého roku, a především mně se zdálo hloupé letos Mikuláše neslavit. Dlouho jsem přemýšlela, až jsem přišla na něco veselého. Poradila jsem se s Pimem a před týdnem jsme se pustili do práce – pro každého z nás osmi složit báseň.

V sobotu večer ve čtvrt na devět jsme se objevili nahoře s velkým prádelním košem, který byl ozdoben figurkami a mašličkami z růžového a modrého průklepového papíru. Koš zakrýval velký kus hnědého balicího papíru a na něm byl připevněn malý lístek. Všichni byli dost překvapeni.

Vzala jsem ten list bílého papíru a četla:

Prolog:

I zadní dům už o tom slyšel, že
Mikuláš i letos přišel.

Dnes ovšem smutně hlavu kloní,
že nebude tak štědrý jako loni.

Tenkrát jsme měli pevnou víru, že
letos budem slavit v míru. A když
ne letos, tedy příště ten svátek
oslavíme jistě. A tak si opět hodně
šťěstí přejme a dobrou vůli spolu
všichni mějme. Na dárky sice
zbylo míň než málo, stěrvíc ti
řekne, zda to za to stálo!

Následoval zvučný smích, když každý vlastník tahal z koše svou botu. V botě byl malý balíček, zabalený v balicím papíru, se jménem majitele a s básničkou. Tvoje Anne

Středa 22. prosince 1943

Milá Kitty,

tvrdšíjtná chřipka mi zabránila napsat ti dřív než dnes. Je to bída, když je člověk nemocný. Když jsem musela kašlat, zalezla jsem okamžitě pod deku a snažila se co možná nehlukně uklidnit svoje hrdlo, což mělo většinou za následek, že dráždění ke kašli bylo stále horší a bylo třeba mléko s medem, cukr nebo pastilky. Když pomyslím na léčení, kterému mě podrobovali, jdou na mě mdloby. Obklady kvůli pocení, vlhké zábaly na prsa, suché zábaly na prsa, horké nápoje, kloktání, výtěry, v klidu ležet, elektrické podušky, zahřívací lahve, voda s citronem a k tomu každé dvě hodiny teploměr. Může se vlastně takovýmhle způsobem člověk uzdravit?

Ale nejhorší mi připadalo, když si pan Dussel začal hrát na doktora a přikládal mi napomádovanou hlavu na nahou hrud', aby poslouchal šelesty. Nejenže mě jeho vlasy strašně lechtaly, ale taky jsem se styděla, třebaže před třiceti lety studoval a má doktorský titul. Co se má tenhle chlap co pokládat na moje srdce? Není to přece můj mileneček! A co mám uvnitř zdravé nebo nezdravé, beztak neslyší. Musel by si dát nejdřív propláchnout uši, zdá se totiž, že je děsně nedoslýchavý. Ale dost už nemoci. Cítím se zase zdravá jako rybička, o centimetr jsem vyrostla, kilo jsem přibrala, jsem bledá a dychtivá se učit.

Výjimečně (jiné slovo se sem nehodí) tu panuje vzácná shoda, alespoň nikdo se nehádá. Ale asi to dlouho nepotrvá, takový domácí mír jsme nejméně půl roku neměli.

Bep je pořád ještě od nás odloučená, ale brzy snad už bude její sestřička bez bacilů.

K Vánocům máme navíc olej, sladkosti a sirup. K chanuce daroval pan Dussel paní van Daanové a matce dort. Upekla ho Miep na Dusselovu žádost. Má takovou spoustu práce a musela ještě i tohle udělat! Margot a já jsme dostaly brož vyrobenou z krásně vyleštěné centové mince. Ani se nedá popsat, jak je nádherná!

Pro Miep a Bep mám také něco k Vánocům. Ušetřila jsem si totiž asi za měsíc cukr, co jsem měla na kaši, a Kleiman z toho dal udělat k Vánocům fondán.

Počasí je pošmourné, kamna čadí, jídlo všem leží v žaludku, následkem čehož se na všech stranách ozývají dunivé zvuky.

Příměří, nálada pod psa.

Tvoje Anne

Pátek 24. prosince 1943 Nejdražší

Kitty,

už často jsem ti psala, jak tu všichni trpíme různými náladami, a myslím, že se to u mě především v poslední době stupňuje.

"Rozjásat nebe, mít smrtelný žal†††," to je naprosto výstižné. "Rozjásám nebe", když si pomyslím, jak dobře se tu ještě máme, a srovnávám se s ostatními židovskými dětmi. A "smrtelný žal" cítím například, když tu je paní Kleimanová a vypráví o hokejovém klubu Jopies, o jízdách na kanoi, o divadelních představeních a čajích s přáteli.

Nemyslím, že žárlím na Jopies. Ale strašně pak zatoužím mít taky nějakou zábavu a smát se, až by mě břicho bolelo. Hlavně teď v zimě, kdy je pár volných vánočních a novoročních dnů – a my tu sedíme jako vydědění. A přece bych vlastně tahle slova neměla napsat, protože vypadám jako nevděčnice. Ale nedokážu si všechno nechat pro sebe a uvádím ještě jednou svá úvodní slova: "Papír snese všecko."

Když někdo přijde rovnou zvenku a má šaty profoukané větrem a studenou tvář, nejraději bych strčila hlavu pod příkrývku, abych nemusela přemýšlet: "Kdy nám bude dopřáno cítit zase čerstvý vzduch?" A protože nemohu skrývat hlavu pod příkrývku, ale naopak se musím držet zpříma a pevně, napadají mě ty myšlenky, ne jednou, ale mnohokrát, nesčetněkrát. Věř mi, když sedíš půldruhého roku zavřená, můžeš toho mít některé dny dost, ať už je to oprávněné nebo nevděčné. Pocity se nedají odsunout stranou. Jezdit na kole, tancovat, pískat, vidět svět, cítit se mladá, vědět, že jsem svobodná – po tom já toužím. A přece to nesmím dát najevo. Jen si představ, kdybychom si všichni začali naříkat nebo se tvářit jako kakabus, kam by to asi vedlo?

Někdy mi tak napadá: "Může mi někdo rozumět, bez ohledu na nevděčnost, na to, jestli jsem Židovka nebo ne, a vidět ve mně jen malou holku, která má tak velikou potřebu radovánek, kde by se mohla vyřádit?" Nevím, a také bych o tom nikdy s nikým nemohla mluvit, protože bych se určitě hned rozplakala. Pláč může takovou úlevu přinést, pokud máme člověka, u kterého se můžeme vyplakat. Navzdory všemu, navzdory všem teoriím a veškerému úsilí postrádám každý den i každou hodinu matku, která by mě chápala. A proto myslím při všem, co dělám a co píšu, na to, že chci být později svým dětem takovou matkou, jakou si představuji. Mamkou, která nebere tak vážně všechno, co se poví, a přece bere vážně to, co říkám. Pozoruji, že to nedokážu popsat, ale slovo "mamka" říká už všechno. Víš, jaké jsem našla východisko, abych nazývala matku přece jen nějak podobně jako mamka? Říkám jí často mamča; je to vlastně neúplná mamka, kterou bych tak ráda poctila tím jedním písmenem, jak by to bylo správně. Mamča – mamka. Naštěstí to mamča nechápe, jinak by byla kvůli tomu moc nešťastná.

Už je toho dost, můj "smrtný žal" při psaní trošičku přešel.
Tvoje Anne

V těchto dnech, kdy z Vánoc dosud uběhl jen jeden den, musím stále myslet na Pima a na to, co mi vyprávěl minulý rok. Minulý rok, kdy jsem ještě význam jeho slov nechápala tolik, jak ho chápu teď. Kdyby přece ještě jednou promluvil, snad bych mu pak mohla dát najevo, že mu rozumím.

Myslím, že Pim, který zná tolik "srdečních tajemství" ostatních lidí, o tom mluvil proto, že se taky jednou potřeboval někomu svěřit. Neboť Pim jinak o sobě nikdy nemluví, a myslím, že ani Margot netuší, co musel prožít. Chudák Pim! Nemůže mi namluvit, že na ni zapomněl. Nikdy na to nezapomene. Dospěl k povolnosti, protože i on vidí matčiny chyby. Doufám, že mu budu trošku podobná bez toho, že bych to musela taky prožít. Anne

Pondělí 27. prosince 1943

V pátek večer jsem poprvé v životě dostala něco k Vánocům. Děvčata, Kleiman a Kugler připravili zase skvělé překvapení. Miep

upekla báječný vánoční koláč, na němž stálo "Mír 1944". Bep opatřila půl kila máslových sušenek předválečné jakosti.

Petr, Margot a já jsme dostali sklenici jogurtu a dospělí po jedné láhvi piva. Všechno bylo zase tak hezky zabaleno a na každém balíčku byl obrázek. Jinak nám Vánoce rychle uběhly. Anne

Středa 29. prosince 1943

Včera večer jsem se cítila opět velice smutná. Zase se mi vybavily před očima babička a Hanneli. Babička – milá babička, vůbec jsme si neuvědomovali, jak trpěla. Jak milá k nám vždycky byla, kolik zájmu projevovala o všechno, co se nás týkalo, a přitom stále pečlivě střežila strašné tajemství, které v sobě nosila‡‡‡.

Jak byla babička oddaná a hodná, nikdy by nikoho z nás nenechala na holičkách. Ať se dělo cokoli, ať jsem byla jakkoli nezvedená, babička mě vždy omlouvala. Babičko, mělas mě ráda, nebo jsi mi také nerozuměla? Já nevím. Jak osamělá musela být babička, jak strašně osamělá, třebaže jsme tu byli my. Člověk může být osamělý navzdory lásce mnohých, neboť pro nikoho není ten "nejmilovanější".

A Hanneli? Žije ještě? Co dělá? Ó Bože, ochraňuj ji a přiveď nám ji zpátky. Hanneli, na tobě vždycky vidím, jaký by také mohl být můj osud, vždycky se vidím na tvém místě.

Proč tedy jsem tak často smutná kvůli tomu, co se tady děje? Neměla bych být pořád veselá, spokojená a šťastná kromě chvil, kdy myslím na ni a na její druhy v neštěstí? Jsem sobecká a zbabělá. Proč stále sním a přemýšlím o nejhorsším a nejradši bych křičela strachy? Protože ještě navzdory všemu nemám dost důvěry v Boha. Dal mi toho tolik, co jsem si určitě ještě nezasloužila, a přece každý den dělám tolik špatností!

Člověk by mohl plakat, když pomyslí na své nejbližší, mohl by vlastně celý den proplakat. Ale může se jen modlit, aby Bůh učinil zázrak a některé z nich ušetřil. Doufám, že to činím dostatečně.

Anne

Čtvrtek 30. prosince 1943

Milá Kitty, tady bylo po posledních hádkách zase všechno dobré, jak mezi námi, Dusselem a hořejškem, tak i mezi panem a paní van Daanovými. Ale teď se zase stahují husté bouřkové mraky kvůli jídlu.

Paní van Daanová přišla na neblahý nápad, že ráno se bude dělat méně pečených brambor a že se budou raději schovávat. Matka a Dussel a ani my ostatní jsme s tím nesouhlasili. A tak jsme tedy i brambory rozdělili. Ale teď nás šidí s omastkem a matka tedy musí zase zamykat. Pokud se to vyvine nějakým zajímavým směrem, určitě ti o tom ještě napíšu. Za poslední dobu jsme rozdělili maso (oni tučné, my bez tuku); oni polévku, my bez polévky; brambory (oni bez slupky, my na loupáčku). Nakupuje se zvlášť, a teď taky ještě pečené brambory.

Kéž bychom už byli zase úplně rozdělení!

Tvoje Anne

P.S. Bep dala pro mne okopírovat pohlednici celé královské rodiny. Juliana na ní vypadá velice mladě, stejně tak královna. Ta tři děvčátka jsou roztomilá. Mně se to zdá od Bep obrovsky milé, tobě ne?

Neděle 2. ledna 1944

Milá Kitty,

dnes ráno jsem neměla co dělat, tak jsem listovala ve svém deníku a narazila jsem vícekrát na dopisy, které probíraly téma "matka" tak prchlivými slovy, že jsem se nad tím zděsila a položila si otázku: "Anne, to ty jsi mluvila o nenávisti? Anne, jak jsi jen mohla?"

Zůstala jsem sedět s otevřenou knihou v ruce a přemýšlela o tom, jak je to možné, že jsem tak překypovala hněvem, a proč jsem byla tak plná nenávisti, že jsem ti to všechno musela svěřit. Snažila jsem se pochopit a omluvit Anne takovou, jaká byla před rokem, neboť moje svědomí nebude čisté, dokud tě ponechám s těmito obviněními, aniž ti dostatečně vysvětlím, jak to, že jsem byla taková. Trpěla jsem a trpím náladami, které mi (obrazně) držely hlavu pod vodou a způsobovaly, že jsem nahlížela věci jen subjektivně. Nesnažila jsem se klidně rozvažovat nad slovy druhé strany a myslet při svém jednání na toho, koho jsem svým vznětlivým chováním urazila nebo zarmoutila.

Ponořila jsem se do sebe, pozorovala jsem jenom sebe a všechny svoje radosti, svůj posměch a své smutky zapisovala nerušeně do deníku. Tento deník má už pro mne hodnotu, protože mi často slouží jako kniha pamětí. Ale nad mnoha stránkami bych už mohla nadepsat "je to pryč".

Často jsem byla na matku rozzuřená (a často ještě jsem). Nerozuměla mi, to je pravda, ale já jí nerozuměla taky. Protože mě milovala, byla něžná. Ale kvůli mně se také dostávala do mnoha nepříjemných situací a byla proto, a také pro mnoho jiných smutných okolností, nervózní a podrážděná. Snadno se dá pochopit, že na mě občas vyjela.

Brala jsem to příliš vážně, byla jsem uražená, drzá a vůči ní nepříjemná, což ji zase rmoutilo. Bylo to vlastně takové vzájemné přehazování nelibostí a mrzutostí. Příjemné to pro nás obě určitě nebylo, ale je to za námi. Právě tak se dá pochopit, že jsem si to nechtěla přiznat a že jsem se příliš litovala.

Všecky ty unáhlené věty jsou jen projevem vzteku, který bych v normálním životě sprovodila ze světa tím, že bych si párkrát zadupala ve svém pokoji za zavřenými dveřmi nebo si zanádařovala za matčiny mi zády.

Doba, kdy jsem matku v slzách odsuzovala, je pryč. Jsem už chytřejší a matčiny nervy se trochu uklidnily. Většinou mlčím, když se zlobím, a ona to dělá taky tak. Proto to u nás navenek klapě mnohem líp. Neboť milovat matku opravdovou a oddanou dětskou láskou, to nemohu.

Teď si uklidňuji svědomí myšlenkou, že jsou lepší nadávky na papíře, než kdybych jimi matku zraňovala. Tvoje Anne

Čtvrtek 6. ledna 1944

Milá Kitty,

dnes se ti musím přiznat ke dvěma věcem, které zaberou poměrně hodně času, které však nutně musím někomu povědět. Řeknu to ovšem nejraději tobě, protože jsem si jistá, že ty budeš vždycky za všech okolností mlčet.

To první se týká matky. Víš, že jsem si na ni často stěžovala a že jsem se pak vždycky zase snažila být k ní milá. Teď je mi najednou jasné, co jí chybí. Matka nám sama říkala, že v nás vidí spíš přítelkyně než dcery. To je ovšem krásné, ale přesto přítelkyně nemůže matku nahradit. Já potřebuji mít matku jako vzor a vážit si jí. Většinou je taky pro mne příkladem, ale právě opačným: jak to nemám dělat! Mám pocit, že Margot o tom všem smýšlí úplně jinak a nikdy by to nepochopila. A otec se vyhýbá všem rozhovorům o matce.

Matku si představuji jako ženu, která na prvním místě projevuje hodně taktu, zvláště pro děti v našem věku. Ne jako mamča, která se mi hlasitě vysměje, když pláču, ne bolestí, ale kvůli jiným věcem.

Jednu věc, která může vypadat jako bezvýznamná, jsem jí nikdy neodpustila. Jednou, když jsem musela k zubaři, doprovázely mě matka s Margot a souhlasily s tím, že si vezmu kolo. Když jsme byly u zubaře hotovy a stály opět přede dveřmi, Margot a matka řekly docela vesele, že teď půjdou do města na něco se podívat nebo něco koupit, už přesně nevím co. Chtěla jsem samozřejmě s nimi, ale nesměla jsem, protože jsem měla s sebou kolo. Zlostí mi vytryskly slzy a Margot i matka se začaly hlasitě smát. Rozvzteklila jsem se tak, že jsem na ně na ulici vyplázla jazyk, právě když šla náhodou kolem nějaká panička a celá vyděšená se na mne podívala. Jela jsem na kole domů a ještě dlouho jsem plakala. Je to zvláštní, že z těch nesčetných ran, které mi matka zasadila, zrovna tahle vždycky znovu začne pálit, když si vzpomenu, jaký jsem měla tenkrát vztek.

Vyprávět ti to druhé mi přijde velice zatěžko, protože jde o mne samu. Nejsem upejpavá, Kitty, ale když ostatní tady tak často detailně probírají, co si odbývají na toaletě, mám přece jen pocit, že se tomu bráním celou svou bytostí.

Včera jsem četla článek od Sis Heysterové o červenání. Mluví o tom tak, jako by myslela mne osobně. I když já se tak rychle nečervenám, ostatní věci odpovídají přesně. Píše asi tolik, že dívka v době puberty bývá tichá a začíná přemýšlet o zázracích, které se odehrávají v jejím těle. I u mne je tomu tak, a proto se začínám poslední dobou stydět. Před Margot, matkou a otcem. Zato Margot, která je jinak mnohem ostýchavější než já, se nestydí vůbec.

Zdá se mi tak zvláštní, co se se mnou děje, a nejen to, co je vidět zvnějšku na mém těle, ale i to, co se odehrává uvnitř. Právě proto, že o sobě a především o něčem takovém nikdy s nikým jiným nemluví, mluvím o tom sama se sebou. Vždycky když mám periodu (bylo to teprve třikrát), mám pocit, že přes všechny bolesti, nepříjemnosti a ošklivosti nosím v sobě sladké tajemství. Proto, i když mi to přináší jen bolesti, se v jistém smyslu vždycky znovu těším na dobu, kdy to tajemství znovu ucítím.

Sis Heysterová ještě taky píše, že mladé dívky v těchto letech nejsou moc sebejisté a teprve objevují, že mají své vlastní představy, myšlenky a zvyky. Protože jsem sem přišla sotva třináctiletá, začala jsem o sobě dříve přemýšlet a dřív jsem si uvědomila, že jsem člověk "na vlastních nohou". Někdy se mě zmocní večer na lůžku prudká potřeba dotýkat se svých ňader a poslouchat, jak klidně a jistě mi tluče srdce.

Neuvědoměle jsem měla takové pocity už předtím, než jsem sem přišla. Víím, že jednou večer, když jsem spala u Jacques, nemohla jsem to vydržet, jak jsem byla zvědavá na její tělo, které vždycky přede mnou ukryvala a které jsem nikdy neviděla. Ptala jsem se jí, jestli si můžeme na důkaz přátelství navzájem ohmatat prsa. Jacques to odmítla. Měla jsem také strašlivou touhu ji líbat, a taky jsem to udělala. Upadám vždycky do extáze, když vidím nahou ženskou postavu, například Venuši v nějaké umělecko-historické knize. Někdy mi to připadá tak kouzelně krásné, že se musím držet, aby mi nevytryskly slzy.

Kdybych jen měla přítelkyni!

Čtvrtek 6. ledna 1944

Milá Kitty,

moje touha mluvit s někým byla tak velká, že ani nevím, jak mi přišlo do hlavy zvolit si k tomu Petra. Když jsem někdy přišla za světla do Petrova pokojíku, zdálo se mi to tam vždycky velice útulné, ale protože je tak skromný a nikdy nikoho, i když je na obtíž, nevystrčí ze dveří, netroufala jsem si nikdy zůstat déle. Měla jsem strach, že bych mu mohla připadat strašlivě nudná. Čekala jsem na příležitost zůstat nenápadně v jeho pokoji a přimět ho k řeči, a tahle příležitost se naskytl včera. Z Petra se totiž náhle stal křížovkářský maniak a nedělá nic jiného, než že je celý den luští. Já jsem mu při tom pomáhala a brzy už jsme seděli u stolu proti sobě, on na židli a já na gauči.

Bylo mi docela zvláštně, když jsem se podívala do jeho temně modrých očí a viděla, jak je při té nezvyklé návštěvě rozpačitý. Z jeho chování jsem mohla vyčíst stav jeho nitra, v jeho tváři jsem spatřila bezradnost a nejistotu, jak se má chovat, a současně závan mužského sebevědomí. Viděla jsem jeho rozpaky a cítila vnitřní něhu. Ráda bych ho poprosila: Vyprávěj mi něco o sobě. Přenes se přes tu mou osudovou

žvanivost! Zjistila jsem však, že takové otázky se lépe připravují, než pronášejí.

Večer minul a nic se nestalo krom toho, že jsem mu vyprávěla o tom červenání. Ovšem ne to, co jsem psala tady, ale že určitě získá víc sebejistoty, až bude starší.

Večer jsem pak v posteli plakala a plakala, ale nesměl to nikdo slyšet. Představa, že bych měla žádonit o Petrovu přízeň, se mi zdála prostě odpudivá. Člověk dělá spoustu věcí, aby uspokojil svoje přání, to vidíš na mně. Neboť jsem si předsevzala, že budu častěji sedávat s Petrem a že ho nějakým způsobem přiměji k hovoru.

Nesmíš si myslet, že jsem do Petra zamilovaná, to nepřipadá v úvahu. Kdyby měli van Daanovi místo syna dceru, taky bych se pokoušela navázat s ní přátelství.

Dnes ráno jsem se probudila pět minut před sedmou a ihned jsem si dokázala docela přesně vybavit, o čem se mi zdálo. Seděla jsem na židli a proti mně seděl Petr... Schiff. Listovali jsme v nějaké knize s ilustracemi od Mary Bosové. Můj sen byl tak živý, že si ještě zčásti vzpomínám na kresby. Ale to nebylo všecko, sen pokračoval. Najednou se Petrovy oči setkaly s mými a já dlouho hleděla do těch krásných, sametově hnědých zřítelnic. Potom řekl Petr úplně potichu: "Kdybych to byl věděl, už dávno bych k tobě přišel." Prudce jsem se otočila, protože dojetí bylo příliš silné. A pak jsem ucítila hebkou, ach, tak chladnou a blaživou tvář na své líci a všechno bylo tak dobré, tak dobré...

V tomto okamžiku jsem se probudila, ale přitom jsem ještě cítila jeho tvář na své a jeho hnědé oči mi hleděly hluboko do srdce, tak hluboko, že mohly vyčíst, jak velice jsem ho milovala a ještě miluji. Znovu mi vstoupily slzy do očí a byla jsem tolik smutná, protože jsem ho zase ztratila, ale současně i veselá, protože jsem věděla, že Petr je ještě pořád mým vyvoleným.

Je zvláštní, jak často tu mám tak živé sny. Nejdřív jsem jedné noci viděla babičku tak jasně před sebou, že mi její kůže připadala jako hustý, měkký a zřasený samet. Pak se mi zjevila druhá babička z otcovy strany jako strážný anděl, potom Hanneli, která je pro mne symbolem utrpení mých přátel a všech Židů. Když se tedy za ni modlím, modlím se za všechny Židy a za všechny nešťastné lidi.

A teď Petr, můj milý Petr. Ještě nikdy jsem ho neviděla tak zřetelně.

Nepotřebuji žádnou jeho fotografii, vidím ho tak dobře, tak dobře. Tvoje
Anne

Pátek 7. ledna 1944 Milá

Kitty,

to jsem ale hloupá! Vůbec jsem si neuvědomila, že jsem ti nikdy nevyprávěla příběh své velké lásky.

Když jsem byla malá, ještě v mateřské školce, patřily moje sympatie Sallymu Kimmelovi. Neměl už otce a bydlel s matkou u jedné tety. Sally měl bratrance Appyho, což byl hezký, štíhlý, snědý chlapec, který později vypadal jako filmová hvězda a který vždycky budil víc obdivu než malý a vtipný puček Sally. Jednu dobu jsme byli hodně pohromadě, ale jinak má láska zůstala neopětována. Až jsem se pak potkala s Petrem a zmocnila se mě prudká dětská zamilovanost. Měl mě právě tak rád a jedno léto jsme byli nerozluční. Ještě dnes v duchu vidím, jak jdeme spolu ruku v ruce po ulici, on v bílém bavlněném obleku, já v krátkých letních šatech. Po hlavních prázdninách šel do první třídy střední školy, já do šesté třídy základní školy. Doprovázel mě ze školy a já na oplátku jeho.

Petr byl přímo vzorem mladého chlapce, velký, hezký, štíhlý, s vážnou, klidnou a inteligentní tváří. Měl tmavé vlasy a překrásné hnědé oči, červenohnědé tváře a špičatý nos. Zvlášť zblázněná jsem byla do jeho smíchu, vypadal při něm uličnicky a drze.

O velkých prázdninách jsem byla mimo město, a když jsem se vrátila, nenašla jsem už Petra na jeho staré adrese. Mezitím se přestěhoval a bydlel s jedním o mnoho starším mladíkem. Ten ho zřejmě upozornil, že jsem ještě dětinské vyžle, a Petr mě opustil. Milovala jsem ho tolik, že jsem zavírala oči před pravdou, až mi konečně bylo jasné, že budu mít pověst holky posedlé po mužských, jestli mu budu ještě dál nadbíhat.

Léta mýjela, Petr se stýkal s děvčaty svého věku a už ho ani nenapadlo mě zdravit. Přišla jsem do židovského lycea a hodně chlapců z naší třídy se do mě zamilovalo. Zdálo se mi to krásné, cítila jsem se polichocena, ale dál se mě to nijak nedotýkalo. Ještě později se pak do mne zbláznil Hello, ale jak řečeno, já už se nikdy nezamilovala.

Je jedno přísloví: Čas hojí všechny rány. Tak tomu bylo i u mne. Namlouvala jsem si, že už jsem na Petra zapoměla a že už se mi vůbec

nezdá milý. Vzpomínka na něj však byla dál velmi živá a já jsem si nejednou přiznávala, že jsem žárlivá na ostatní děvčata, a proto se mi už nezdá milý. Dnes ráno jsem pochopila, že se nic nezměnilo. Naopak, čím jsem byla starší a zralejší, tím víc ve mně má láska rostla. Teď už chápu, že jsem tehdy Petrovi připadala dětinská, ale přece jen mě bolelo, že na mě tak rychle zapomněl. Viděla jsem jeho tvář před sebou tak zřetelně a teď vím, že žádný jiný ve mně nezůstane tak natrvalo.

Dneska jsem taky úplně popletená. Když mi dával ráno otec pusu, nejraději bych vykřikla: "Ó, kdybys tak jen byl Petr!" Při všem myslím jen na něj a celý den si potají pro sebe opakuji: "Ó Pét'o, milý, milovaný Pét'o..."

Může mi něco pomoci? Musím prostě žít dál a prosit Boha, aby mi, jestli odtud vyjdu, umožnil setkání s Petrem, při kterém by mi vyčetl z očí mé city a řekl: "Ó Anne, kdybys to byl věděl, už dávno bych k tobě přišel."

Když jsme jednou s otcem spolu mluvili o sexu, řekl mi, že téhle touze ještě nemohu rozumět. Věděla jsem ale vždycky, že jí rozumím, a teď jí rozumím docela. Nic mi není tak drahé jako on, můj Pét'a.

Viděla jsem svou tvář v zrcadle a vypadá úplně jinak než obvykle. Oči mám jasné a hluboké, tváře zbarvené do růžova, jak už celé týdny nebyly, ústa jsou mnohem měkčí. Vypadám, jako bych byla šťastná, a přece je v mém výrazu něco smutného, smích mi hned zase mizí ze rtů. Nejsem šťastná, protože nevěřím, že Pét'a je v myšlenkách u mne. A přesto stále znovu cítím, jak se na mne upírají jeho krásné oči a jak se jeho chladné, měkké tváře dotýkají mých...

Ó Pét'o, Pét'o, jak se opět zbavím tvého obrazu? Není každý jiný vedle tebe ubohou náhražkou? Miluji tě tolik, že láska v mém srdci už nemohla dal růst, musela se vyjevit, a náhle se přede mnou rozevřela v plné míře.

Kdyby se mě před týdnem, ba ještě včera někdo zeptal, koho ze svých známých bych si chtěla později vzít, odpověděla bych: "Sallyho, protože u něho se cítím dobře, klidně a bezpečně." Teď bych křičela: "Pét'u, neboť ho miluji z celého srdce, z celé duše a v naprostém odevzdání!" Kromě jedné věci – smí se mě dotýkat jen na tváři, dál ne.

V myšlenkách jsem dnes ráno seděla s Pét'ou na půdě, na trámu před oknem, a po krátké rozmluvě jsme začali oba plakat. A později jsem

cítila jeho ústa a jeho nádhernou tvář! Ó Pét'o, přijď ke mně, myslí na mne, můj milovaný Pét'o!

Středa 12. ledna 1944

Milá Kitty,

Bep je už zase čtrnáct dní u nás, i když její sestra bude smět do školy až příští týden. Ona sama proležela dva dny v posteli se silným nachlazením. Také Miep a Jan nemohli dva dny přijít, měli zkažený žaludek.

Mám teď právě záchvat tance a baletu a každý večer pilně cvičím. Z mamčiny světle fialové krajkové spodničky jsem si vyrobila hypermoderní taneční oděv. Nahoře je protažená stuha, která se zavazuje nad hrudí, a celek ukončuje stužka z růžového hedvábného rypsu. Ovšem marně jsem se pokoušela udělat ze svých cviček baletní střevíčky.

Moje ztuhlé končetiny jsou na nejlepší cestě získat dřívější ohebnost. Přišla jsem na jeden fantastický cvik: sedět na zemi, každou rukou si držet jednu patu a pak zvedat nohy do výšky. Musím si ale dávat polštář jako podložku, jinak by na tom byl můj ubohý zadek hodně zle.

Teď tu čtou knihu s názvem "Bezmračné jitro". Matce se to zdálo mimořádně dobré, protože je v ní popisováno množství problémů mladistvých. Trochu ironicky jsem si pomyslela: "Starej se radši nejdřív o vlastní mladistvé!"

Matka si podle mne myslí, že Margot a já máme ten nejlepší poměr k rodičům, jaký existuje, a že se nikdo nezabývá životem svých dětí víc než ona. Přitom má určitě na mysli jen Margot, poněvadž ona nikdy neměla takové problémy a myšlenky jako já. Nechci matku přivádět na myšlenku, že to v jednom z jejích potomků vypadá úplně jinak, než si představuje. Byla by úplně zmatená a nevěděla by, jak se s tím vypořádat. Chci ji ušetřit trápení, které by jí z toho vyplynulo, především proto, že vím, že by se tím pro mne nic nezměnilo. Matka asi cítí, že Margot ji má mnohem víc ráda než já, ale myslí si, že je to jen přechodné.

Margot je teď moc milá, zdá se mi úplně jiná než dřív. Už dávno není tak uštěpačná a stala se z ní teď opravdová přítelkyně. Už ve mně nevidí malého prcka, se kterým se nemusí počítat.

Je to zvláštní jev, někdy se vidím jakoby očima někoho jiného. Pozoruji záležitosti jisté Anne Frankové a s klidnou myslí listuji ve vlastní knize života, jako by patřila někomu jinému.

Dříve, ještě doma, kdy jsem o tom tolik neuvažovala, jsem měla občas pocit, že nepatřím k mamče, Pimovi a Margot a že vždycky budu stát stranou. Někdy jsem si pak hrála třeba půl roku na sirotka, až jsem si vyčítala, že je to moje vina, že si hraju na trpitelku, když se přitom mám pořád tak dobře. Pak přišlo období, kdy jsem se nutila být vlídná. Každé ráno, když někdo scházel po schodech, jsem doufala, že je to matka a že mi jde popřát dobré jitro. Pozdravila jsem ji velice mile, poněvadž jsem se skutečně radovala z toho, že se na mne tak přívětivě dívá. Pak mě kvůli nějaké poznámce vyhubovala a já šla zase celá skleslá do školy. Cestou domů jsem ji pak omlouvala, říkala jsem si, že má starosti, přišla jsem vesele domů, žvanila páté přes deváté, až se zase opakovalo totéž co ráno a já znovu odcházela do školy se zachmuřenou tváří. Někdy jsem si předsevzala, že se nepřestanu zlobit. Ale když jsem přišla ze školy, měla jsem tolik novinek, že jsem na své předsevzetí dávno zapomněla a matka musela za všech okolností vyslechnout moje zážitky. Až pak zas přišla doba, kdy jsem ráno nenaslouchala krokům na schodech, cítila jsem se osamělá a večer jsem skrápěla polštář slzami.

Tady to začalo být všecko mnohem horší, to přece víš. Ale teď mi Bůh seslal pomoc: Petra. Rychle sáhnu po svém přívěsku, vtisknu mu polibek a myslím si: "Co je mi do všech těch patálií! Pět'a patří mně a nikdo o tom neví!" Jsem takhle schopná přestát všechny nadávky.

Kdo tady vůbec má tušení, co všecko se odehrává v duši pubertáčky?

Sobota 15. ledna 1944

Nejmilejší Kitty,

nemá cenu, abych ti pořád až do nejmenších podrobností vypisovala naše hádky a rozbroje. Stačí, když ti povím, že jsme si teď rozdělili spoustu věcí jako třeba tuk a maso a že si připravujeme vlastní pečené brambory. Od jisté doby jíme navíc trochu žitného chleba, protože už ve čtyři hodiny toužebně čekáme na jídlo a naše kručící žaludky to skoro nemůžou vydržet.

Blíží se matčiny narozeniny. Dostala od Kuglera přídavek cukru, což byl popud k žárlivosti, protože při narozeninách paní van Daanové toto

pohoštění odpadlo. Ale k čemu by to bylo dobré, abych tě dál otravovala tvrdými slovy, ječením a jedovatými řeči. Kdybys jen věděla, že nás otravují ještě víc!

Matka projevila momentálně nesplnitelné přání, aby aspoň čtrnáct dní nemusela vidět obličej pana van Daana.

Kladu si otázku, jestli musí docházet trvale k rozepřím s lidmi, s nimiž se bydlí tak dlouho pohromadě. Nebo jsme snad jenom měli tak velkou smůlu? Když si Dussel vezme u stolu z poloviční mísy omáčky čtvrtinu a ostatní nechá s bohorovným klidem jíst jídlo bez omáčky, přechází mě chuť k jídlu. Nejradši bych vyskočila a vyhodila ho ze židle a ze dveří.

Je většina lidí tak sobecká a lakomá? Nezdá se mi špatné, že jsem tu získala něco znalostí o lidech, ale už by to stačilo. Petr to říká taky.

Válka se nenechá rušit našimi hádkami, naší touhou po svobodě a po vzduchu, a proto se musíme snažit z našeho zdejšího pobytu vytěžit to nejlepší.

Moc kážu, ale myslím si, že pokud tu zůstaneme ještě dlouho, bude ze mne vyschlá tyčka k fazolím, a já bych tak ráda ještě byla správná pubertářka!

Tvoje Anne

Středa večer 19. ledna 1944 Milá

Kitty,

já (už zas tahle chyba!) nevím, čím to je, ale znovu si uvědomuji, že jsem se po svém snu změnila. Mimochodem dnes v noci se mi znovu zdálo o Petrovi a viděla jsem jeho pronikavé oči, ale tenhle sen nebyl tak krásný a ani tak živý jako minule.

Víš, že dřív jsem vždycky žárlila na Margot, když šlo o otce. Ted' už nic takového necítím. Sice mě to ještě bolí, když je otec nervózní a jedná se mnou nespravedlivě, ale myslím si: "Já vám vlastně ani nemůžu mít za zlé, že jste takoví. Pořád mluvíte o myšlení dětí a mladistvých, ale nemáte o něm ani tušení." Toužím po něčem, co je víc než otcovy polibky, co je víc než je jeho laskání. Nejsem hrozná, že se zabývám pořád jen sama sebou? Chci být dobrá a milá, neměla bych jim tedy nejdřív odpustit? Odpouštím matce, ano, ale těžko se ovládám, když je tak sarkastická a když se mi znovu a znovu vysmívá.

Vím, že ještě zdaleka nejsem taková, jaká mám být. Budu někdy taková?

Anne Franková

P.S. Otec se ptal, jestli jsem ti vyprávěla o dortu. Matka totiž dostala od firmy k narozeninám pravý předválečný moka dort. Byl opravdu báječný. Ale mám teď v hlavě pro takové věci tak málo místa!

Sobota 22. ledna 1944

Milá Kitty,

můžeš mi vysvětlit, proč všichni lidé tak úzkostlivě skrývají svoje pocity? Jak to, že se ve společnosti chovám úplně jinak, než jak bych se měla chovat? Proč jeden druhému tak málo důvěřujeme? Vím, že nějaký důvod existuje, ale někdy mi připadá velice špatné, že ani nejbližší lidé nemají vůči sobě dost důvěry.

Zdá se mi, jako bych byla od svého snu starší, samostatnější. Budeš se také divit, když ti řeknu, že jsem dokonce změnila svůj postoj k van Daanovým. Najednou všechny ty zdejší půtky a diskuse pozoruji nikoli už jen z našeho zaujatého stanoviska. Proč jsem se tak změnila? Uvědomila jsem si, že naše vztahy by byly docela jiné, kdyby byla matka jiná, kdyby byla opravdová mamka. Je ovšem pravda, že paní van Daanová je všechno jiné než jemnocitná. Přesto si myslím, že polovině všech hádek by se dalo předejít, kdyby matka nebyla při jednání a při každém ostřejším rozhovoru tak nemožná. Paní van Daanová má totiž jednu kladnou vlastnost, a to, že se s ní dá mluvit. Přes všechno sobectví, všechnu chamtivost a zaostalost ji lze snadno přimět k ústupnosti, pokud ji člověk nedráždí, takže pak začne být paličatá. Až k dalšímu podnětu to sice nevydrží, ale když je člověk trpělivý, může vždycky znovu zkoušet, čeho se tím dá dosáhnout.

Všechny ty debaty o naší výchově, rozmazlenosti, o jídle, všechno, všechno, všecičko by mělo jiný průběh, kdybychom zůstali vstřícní a přátelští a neviděli vždycky jen ty špatné stránky.

Vím přesně, co bys teď řekla, Kitty: "Ale Anne, pocházejí tahle slova skutečně od tebe? Od tebe, která jsi musela od těch shora vyslechnout tolik tvrdých slov? Od tebe, která znáš všechno to bezpráví, ke kterému docházelo?"

Ano, pocházejí ode mne. Ráda bych všechno znovu prozkoumala a neřídila se přitom příslovím: "O čem mladí nevědí, to jim staří povědí." Chci van Daanovy pozorovat a zjistit, co odpovídá pravdě a co je přehnané. Jestli se zklamu, můžu pak zase táhnout s otcem a matkou za jeden provaz. A jestli ne, pak se budu snažit oprostít je od jejich falešných představ. I když se mi to nepodaří, budu se držet svého vlastního mínění a vlastního úsudku. Využiji teď každé příležitosti, abych si promluvila s paní van Daanovou otevřeně o všech sporných bodech, a nebudu mít strach vyjádřit nestranně své mínění, i když mě bude pokládat za všetečku.

O tom, co se dotýká mé rodiny, bych asi měla spíš pomlčet, ale s pomlouváním je, pokud jde o mne, ode dneška konec, ačkoliv to neznamená, že naše nebudu hájit proti komukoli.

Až dosud jsem byla skálopevně přesvědčena, že veškerou vinu na všech hádkách mají van Daanovi, ale velký podíl jsme na nich určitě měli také my. Věcně jsme v podstatě měli pravdu, ale od rozumných lidí (k nimž se počítáme!)by se přece při styku s ostatními dalo očekávat trochu víc pochopení.

Doufám, že jsem trošičku onoho pochopení získala a že budu mít příležitost dobře ji využít. Tvoje Anne

Pondělí 24. ledna 1944

Milá Kitty,

přihodilo se mi něco (přihodilo je vlastně příliš silné slovo), co sama pokládám za úplně šílené.

Dřív se mluvilo doma a ve škole o pohlavních otázkách buď tajuplně, nebo tak, že to budilo odpor. Slova, která se k tomu vztahovala, se pronášela šepem, a když někdo něco nevěděl, ostatní se mu vysmívali. Zdálo se mi to zvláštní a často jsem uvažovala: "Proč se o těchto věcech mluví vždycky tak tajuplně nebo ošklivě?" Ale protože se na tom nedalo nic měnit, pokud možno jsem mlčela nebo jsem poprosila o poučení svoje přítelkyně.

Když už jsem se v mnohých věcech vyznala, řekla mi jednou matka: "Anne, dám ti dobrou radu, nikdy nemluv o těchhle věcech s chlapci a neodpovídej jim, když o tom začnou."

Pamatuji se na svou odpověď ještě docela přesně, řekla jsem: "To se ví, že ne, co si myslíš!" A na tom zůstalo.

V prvních dobách našeho ukrývání mluvil otec často o věcech, které bych slyšela raději od matky, a zbytek jsem se dověděla z knih nebo z rozhovorů.

Petr van Daan nebyl v tomhle směru nikdy tak nepříjemný jako kluci ve škole, snad ještě na začátku, ale nikdy se nechoval vyzývavě. Paní van Daanová jednou prohlásila, že s Petrem o těchto věcech nikdy nemluvila, její muž taky ne. Zřejmě ani nevěděla, jak a o čem všem byl Petr informován.

Včera, když jsme Margot, Petr a já loupali brambory, se stočil hovor na kočku Moffi. "My ještě pořád nevíme, jakého pohlaví je Moffi, že?" ptala jsem se.

"Ale ano," odpověděl Petr. "Je to kocour."

Dala jsem se do smíchu. "Pěkný kocour, když je v jiném stavu."

Petr a Margot se rozesmáli taky. Předě dvěma měsíci totiž Petr říkal, že to nebude dlouho trvat a Moffi bude mít mladé, její břicho bylo najednou nápadně tlusté. Jak se ukázalo, tlusté břicho pocházelo od množství nakradených pamlsků, protože mlád'ata nerostla, natož aby se narodila.

Petr se ale musel proti obvinění bránit. "Můžeš jít se mnou a podívat se na něj. Když jsem se s ním nedávno kočkoval, docela jasně jsem poznal, že je to kocour."

Nedokázala jsem potlačit svou zvědavost a šla s Petrem do skladu. Moffi ale neměla přijímací hodiny a nebyla nikde k nalezení. Chvíli jsme čekali, začali jsme mrznout a vyšli jsme zase po schodech nahoru.

Později odpoledne jsem slyšela, že Petr jde zase dolů. Sebrala jsem všechnu svou odvalu a šla jsem sama celým tichým domem dolů do skladu. Petr si hrál s Moffi na baličím stole a právě ji chtěl posadit na váhu, aby zkontroloval, kolik váží.

"Ahoj, chceš se podívat?" Bez velkých okolků zvedl zvíře, otočil je na záda, velmi šikovně mu přidržel hlavu a pracky a vyučování začalo. "Tohle je mužský pohlavní úd, tady je pár volných chloupků a tohle je zadek."

Kočka udělala půlobrat a stála zase na svých bílých nožkách.

Na každého jiného chlapce, který by mi takhle ukázal "mužský pohlavní úd", bych se už ani nepodívala. Ale Petr mluvil o jinak tak trapném předmětu úplně klidně a neměl vůbec žádné postranní myšlenky, takže jsem se nakonec uklidnila a byla taky normální. Hráli jsme si s Moffi, dobře jsme se bavili, klábosili spolu a nakonec jsme se loudali skladem ke dveřím.

"Byl jsi přítom, když kastrovali Mouschi?" zeptala jsem se. "Ano, byl, jde to hrozně rychle. Zvíře se samozřejmě uspí."

"Odstraní mu přítom něco?"

"Ne, doktor jenom přeruší chámovod. Zvenku ani nic vidět není."

Dodala jsem si odvahy, protože tak jednoduše mi to přece jen nešlo.

"Petře, pohlavní ústrojí mají přece u samečků a samiček různá jména."

"To vím."

"U samiček se to jmenuje vagína, pokud vím, u samečků to nevím."

"Aha."

"No jo," řekla jsem zase. "Jak má taky člověk tohle slovo znát, většinou na ně přijde náhodou."

"Proč? Zeptám se našich. Moji rodiče to znají líp než já a mají taky víc zkušeností."

Stáli jsme na schodech a tak jsem už mlčela.

Opravdu, takhle jednoduše bych o tom nikdy s žádným děvčetem nemluvila. Jsem si taky jistá, že tohle matka neměla na mysli, když mě varovala před kluky.

Přesto jsem byla celý den trošičku zmatená, když jsem se v duchu vracela k našemu rozhovoru, připadal mi přece jen trochu zvláštní. Ale v jednom jsem teď chytřejší: Jsou také mladí lidé, dokonce opačného pohlaví, kteří o tom dokážou mluvit nenuceně a bez vtípkování.

Jestlipak se Petr opravdu zeptá rodičů? Je opravdu takový, jak se projevil včera?

Ach, co o tom vím?!!!

Tvoje Anne

Pátek 28. ledna 1944

Milá Kitty,

v poslední době mám velkou zálibu v rodokmenech a genealogických tabulkách královských rodů. Zjistila jsem, že když s tím člověk jednou začne, musí se nořit stále hlouběji do minulosti a dochází ke stále zajímavějším odhalením.

Ačkoli jsem mimořádně horlivá, pokud jde o učební předměty, a jsem s to už docela dobře sledovat home-service v anglickém vysílání, přesto věnuji hodně nedělí přebírání a třídění své velké sbírky filmových hvězd, která už má úctyhodný rozsah. Pan Kugler mě každé pondělí náramně potěší, když mi přinese "Cinema & Theater". Ačkoli to mí nemondénní spolubydlící často označují za vyhazování peněz, jsou pokaždé znovu překvapeni, jak dopodrobna ještě po roce dokážu vyjmenovat účinkující v určitém filmu. Bep, která často tráví volné dny se svým přítelem v kině, mi sdělí v sobotu titul filmu, na který se chystá, a já jí vychrlím jak hlavní představitele, tak i kritiku o něm. Není to dlouho, co mi mamča řekla, že později nebudu muset chodit do kina, protože obsah, obsazení a kritiky mám už v hlavě.

Když se někdy objevím s novým účesem, všichni na mne koukají s nelibostí a určitě se někdo zeptá, která filmová herečka se tímto účesem honosí. Když odpovím, že je to vlastní model, věří mi vždycky jen napůl. Ne víc než po půl hodině mi jejich odmítavé úsudky přijdou tak líto, že pádím do koupelny a rychle si zase udělám svůj normální účes s loknami. Tvoje Anne

Pátek 28. ledna 1944 Milá

Kitty,

dnes ráno jsem uvažovala, jestli si nepřipadáš jako kráva, která musí pořád přežvykovat staré novinky a nakonec znuděná jednostrannou stravou hlasitě zívá a potichu si přeje, aby Anne zas jednou přišla s něčím novým.

Bohužel vím, že to staré je pro tebe nudné, ale představ si, jak mne nudí ty staré, pořád dokola ohřívané historiky. Když se u stolu nemluví o politice nebo o báječných jídlech, tak matka nebo paní van Daanová vyrukují znovu s dávno odvyprávěnými historkami ze svého mládí. Nebo Dussel žvaní o bohatém šatníku své paní, o krásných závodních koních, o rozeschlých veslařských člunech, o klucích, kteří ve čtyřech letech umějí plavat, o ztuhnutí svalů a o ustrašených pacientech. Když

někdo z nás osmi s něčím začne, ostatních sedm může jeho historku dokončit. Pointu každého vtípu známe už předem a vypravěč se mu směje sám. Různí mlékaři, řezníci a hokynáři našich někdejších hospodyní patří v našich představách někam do pravěku, tak často jsou u stolu vychvalováni až do nebes nebo zatracováni. Je nemožné, aby v zadním domě přišlo na přetřes něco, co je ještě mladé a svěží.

To všechno by se ale dalo ještě snést, kdyby dospělí neměli ve zvyku desetkrát převyprávět historky, které dávají k lepšímu Kleiman, Jan nebo Miep, a pokaždé je přizdobit vlastními výmysly, takže se musím často pod stolem štípat do ruky, abych neodkázala nadšeného vypravěče do příslušných mezí. Malé děti jako Anne nesmějí dospělé za žádných okolností opravovat, a je to fuk, jaké seký dělají anebo jaké nepravdy nebo výmysly si cucají z prstů.

Téma, o kterém Kleiman nebo Jan často mluví, je život v ilegality. Vědí moc dobře, že nás obrovsky zajímá všechno, co se týká jiných lidí, kteří se ukrývají nebo zmizeli v podzemí, a že spolu s nimi upřímně prožíváme jejich utrpení, když jsou dopadeni, stejně tak jako radost, když jsou osvobozeni.

Život v ilegality nebo ukrývání jsou teď tak obvyklé pojmy jako dříve tátovy bačkory, které musely stát u kamen. Existuje mnoho podobných organizací, jako je "Svobodné Nizozemí". Falšují osobní průkazy, dávají ukrývaným peníze, shánějí úkryty, opatřují skrývajícím se křesťanským mladým mužům práci, a je obdivuhodné, jak často, jak ušlechtilé a jak nezištně tuto činnost vykonávají a jaká spousta lidí s nasazením vlastního života pomáhá jiným a zachraňuje je.

Nejlepším příkladem toho jsou samozřejmě naši ochránci, kteří nás až dosud drželi nad vodou a kteří nás, doufejme, také převezou na bezpečný břeh. Jinak by museli sdílet osud všech těch, po nichž je vypsáno pátrání. Nikdy si žádný z nich nestěžoval, co má s námi práce. Každý den přicházejí nahoru, mluví s pány o obchodu a o politice, s dámami o jídle a potížích válečné doby, s dětmi o knihách a časopisech. Pokud to jen jde, tváří se vždycky vesele, nosí květiny a dárky k narozeninám a svátkům a vždy a všude jsou připraveni pomoci. Tohle jim nikdy nesmíme zapomenout. Jiní prokazují hrdinskou odvahu ve válce nebo v odboji proti Němcům, ale naši ochránci projevují hrdinství svou dobrou náladou a láskou.

Povídají se nejbláznivější historky, přičemž většina z nich se opravdu stala. Například Kleiman tento týden vyprávěl, že v Gelderlandu hrála proti sobě dvě fotbalová družstva, jedno se skládalo výlučně z lidí žijících v podzemí, druhé z příslušníků jízdní policie. V Hilversumu byly vydávány nové kmenové listy (potravinové lístky se dostanou výlučně na kmenové listy nebo po 60 guldenech za kus). Aby nějaké lístky dostali i ti, kdo se schovávají, úředníci výdejny si je všechny z celého okolí objednali na určitou hodinu a vydali jim také průkazy.

Lidé ale musejí být moc opatrní, aby se takovéhle kousky nedonesly k uším Němčourů. Tvoje Anne

Neděle 30. ledna 1944 Nejmilejší

Kitty,

tak je tu zase další neděle. Ty se mi sice už nezdají tak hrozné jako dřív, ale pořád je to ještě dost velká otrava.

Do skladu jsem se zatím nedostala, snad se to podaří později. Včera jsem scházela dolů ve tmě úplně sama, pár večerů předtím jsem tam byla s otcem. Stála jsem nahoře na schodech, německá letadla létala tam a sem a já věděla, že jsem "člověk sám o sobě", který nesmí počítat s pomocí ostatních. Můj strach zmizel. Vzhlížela jsem k nebi s důvěrou v Boha.

Mám strašlivou potřebu být sama. Otec pozoruje, že jsem jiná než obvykle, ale ani jemu nemůžu nic vysvětlovat. Nejraději bych stále jen opakovala: "Dej mi pokoj, nech mě o samotě!"

Kdo ví, možná ještě někdy budu víc sama, než mi bude milé!

Tvoje Anne Franková

Čtvrtek 3. února 1944

Milá Kitty,

invazní nálada v zemi den ze dne stoupá. Kdybys byla tady, byla bys určitě stejně jako já pod dojmem všech těch příprav, ale na druhé straně by ses nám asi vysmála, protože se tolik vzrušujeme a možná nadarmo!

Všechny noviny jsou plné invaze. Dohánějí lidi k šílenství, protože píší: "V případě, že Angličané přistanou v Nizozemí, nasadí němečtí

držitelé moci všechny prostředky k obraně země, a bude-li třeba, zatopí ji vodou." K tomu přinášejí mapy, na nichž jsou vyšrafovány části Nizozemí, které mohou být zatopeny. Protože k nim patří velké části Amsterdamu, první otázka zněla, co dělat, jestliže voda v ulicích vystoupí metr vysoko. Na tuto obtížnou otázku přicházely ze všech stran nejrůznější odpovědi.

"Protože jezdit na kole nebo chodit pěšky je vyloučeno, budeme se muset brodit vodou, až přestane stoupat."

"Ale ne, musíme se pokusit plavat. Všichni si navlékneme plavky a koupací čepice a poplaveme co nejdál, pokud možno pod vodou, aspoň nikdo nepozná, že jsme Židi."

"To jsou řeči! Už vidím, jak naše dámy poplavou, až je budou kousat do nohou potkani!" (To byl ovšem muž. Uvidíme, kdo bude křičet nejvíc!)

"Nedostaneme se z domu. Sklad je na spadnutí, ten se určitě hned zřítí, jak se do něho opře voda."

"Poslyšte, lidi, žerty stranou. Musíme se pokusit sehnat nějaký malý člun."

"Na co člun? Já mám něco lepšího. Vezmeme si každý z podstřeší jednu bednu od mléčného cukru a budeme veslovat vařečkou."

"Já půjdu na chůdách, to jsem uměl jako kluk bezvadně."

"Jan Gies to nepotřebuje. Vezme svou paní na záda a Miep bude mít chůdy."

Tak už víš přibližně co a jak, Kitty, že ano? Řeči jsou to vtipné, ale skutečnost bude vypadat úplně jinak.

Druhá invazní otázka nedala na sebe dlouho čekat. Co dělat, až Němci budou evakuovat Amsterdam?

"Jít taky a co možná nejvíc se zamaskovat."

"Rozhodně nesmíme vylézt na ulici. Jedině zůstat tady. Němci jsou schopni hnát všechno obyvatelstvo pořád dál, až v Německu pomře."

"No ovšem, zůstaneme tady. Tady je to nejbezpečnější. Zkusíme přemluvit Kleimana, aby sem přišel s rodinou bydlet. Opatříme si pytel dřevité vlny a budeme moci spát na zemi. Ať sem Miep a Kleiman už teď nanesou deky. Obstaráme k našim třiceti kilům žita ještě další. Jan

ať zkusí sehnat luštěniny. Máme teď v domě asi třicet kilo fazolí a pět kilo hrachu. A nezapomeňte na padesát sklenic zeleniny."

"Matko, spočítej ostatní konzervy."

"Deset rybích konzerv, čtyřicet konzerv mléka, deset kilo sušeného mléka, tři láhve oleje, čtyři zavařovací sklenice másla, čtyři zavařovačky masa, dva demižony jahod, dvě láhve malin s rybízem, dvacet lahví rajčat, pět kilo ovesných vloček, čtyři kila rýže. To je všechno."

Naše zásoba je věru utěšená. Ale když uvážíme, že k tomu musíme živit návštěvy a každý týden z ní něco spotřebujeme, tak se zdá větší, než je. Uhlí a dříví je v domě dost, svíček taky.

"Ušijeme si váčky na prsa, kdyby to bylo nutné, a vezmeme si s sebou všechny naše peníze."

"Napišeme si seznamy, co si musíme vzít při útěku s sebou, a už teď si sbalíme batohy."

"Až to bude na spadnutí, postavíme dvě hlídky, jednu na přední, druhou na zadní podstřeší."

"Řekněte, co si počneme s takovým množstvím jídla, když nebudeme mít vodu, plyn, ani proud?"

"Tak budeme vařit na kamnech. Vodu filtrovat a převařovat. Vymyjeme velké demižony a vodu dáme do nich. Dál máme jako nádrž na vodu ještě tři zavařovací hrnce a jedno umyvadlo."

"Kromě toho máme ještě ve skladu na koření půldruhého metráku zimních brambor."

Tyhle řeči slyším každý den. Invaze sem, invaze tam. Spory o hladovění, umírání, bombách, hasičských stříkačkách, spacích pytlech, židovských průkazech, jedovatých plynech atakdále. Nic povzbudivého.

Příklad takového nedvojsmyslného varování našich pánů je tento rozhovor s Janem:

Zadní dům: "Máme strach, že Němci při ústupu s sebou vezmou všechno obyvatelstvo."

Jan: "To přece není možné. Nemají na to vlaky."

Zadní dům: "Vlaky? Myslíte, že posadí civilisty do vlaků? Ani nápad! Půjdou po svých!" (Per pedes apostolorum, říká vždycky Dussel.)

Jan: "Tomu nevěřím. Vidíte všechno moc černě. Jaký by na tom mohli mít zájem, aby vyháněli všechny civilisty?"

Zadní dům: "Copak nevíte, že Goebbels řekl: Jestli budeme muset odejít, zabouchneme za sebou ve všech obsazených územích dveře?"

Jan: "Ti už toho napovídali."

Zadní dům: "Myslíte, že Němci jsou na něco takového moc šlechetní nebo moc velcí lidumilové? Ti uvažují takhle: Když máme zajít my, tak musejí pojit všichni lidé v okruhu naší moci."

Jan: "Povídejte si co chcete, já nevěřím ani slovo."

Zadní dům: "To je pořád stejná písnička, nikdo nechce vidět nebezpečí, dokud je nepocítí na vlastním těle."

Jan: "Vy to taky nevíte jistě. Taky to jen předpokládáte."

Zadní dům: "My jsme to přece všechno prodělali, nejdřív v Německu a potom tady. A co vyvádějí Němci v Rusku?"

Jan: "Židy vynechte. Co se děje v Rusku, to myslím neví nikdo. Angličani a Rusové z propagandistických důvodů přehánějí, přesně jako Němci."

Zadní dům: "To si nemyslete. Anglický rozhlas vždycky mluvil pravdu. A dejme tomu, že ty zprávy jsou z deseti procent přehnané, i tak je to dost hrozné. Nemůžete popřít, že v Polsku bylo pro nic za nic povražděno a zplynováno několik milionů lidí."

Dalších rozhovorů tě ušetřím. Jsem úplně klidná a z celého toho vzrušení si nic nedělám. Došla jsem teď tak daleko, že už mi ani nezáleží na tom, jestli umřu nebo zůstanu naživu. Svět se bude točit i beze mne a proti událostem se přece nemůžu nijak bránit. Nechávám je jejich běhu a nedělám nic jiného, než že se učím a doufám v dobrý konec.

Tvoje Anne

Úterý 8. února 1944 Nejmilejší

Kitty,

nemůžu ti říct, jak se cítím. Hned toužím po klidu, hned zas po trochu veselosti. Už jsme si tady odvykli se smát, smát se tolik, až už člověk nemůže dál.

Dnes ráno jsem měla záchvat smíchu. Takový, jaký míváme někdy ve škole. Margot a já jsme se řehonily jako úplně pubertáčky.

Včera večer jsem měla zase konflikt s matkou. Margot se zabalila do své vlněné deky, ale hned zase vyskočila z postele a začala deku

důkladně prohlížet. Byl v ní špendlík. Matka přišívala na deku záplatu. Otec vrtěl hlavou a mluvil o matčině nepořádnosti. Za chvíli přišla matka z koupelny a já jí řekla z legrace německy: "Ty jsi pravá krkavčí matka." Samozřejmě se zeptala proč a my jí vyprávěli o špendlíku.

Hned se zatvářila povýšeně a řekla mi: "Že zrovna ty mluvíš o lajdáctví! Když ty něco šíješ, celá podlaha je samý špendlík. A podívej se, tady už zase leží pouzdro na manikúru. To taky nikdy neuklidíš." Řekla jsem, že jsem ho nepoužívala, a Margot přispěla na pomoc, protože to byla její vina.

Matka mi ještě chvíli vykládala o lajdáctví, až jsem toho měla plné zuby a naštvane jsem řekla: "Já přece o lajdáctví neřekla ani slovo! Když někdo něco udělá, vždycky se to sveze na mě."

Matka mlčela. A já jsem jí musela dát za necelou minutu pusu na dobrou noc. Ta příhoda asi není důležitá, ale mne štve všechno.

Protože mám právě teď čas na přemýšlení a procházím všechny oblasti, kde se mi naskytne pastva pro myšlenky, přišlo mi na mysl otcovo a matčino manželství. Bylo mi vždy představováno jako vzor ideálního manželství. Žádné hádky, rozezlené tváře, dokonalá harmonie atd. atd.

O otcově minulosti leccos vím, a co nevím, to jsem si přibájila. Domnívám se, že si otec vzal matku, protože ji považoval za vhodnou partnerku na místo své ženy. Musím přiznat, že matku obdivuji pro to, jak toto místo zaujala, a pro to, že – pokud vím – nikdy nereptala a taky nikdy nežárnila. Pro milující ženu není jednoduché vědět, že v srdci svého muže nikdy nezaujme první místo, a matka to věděla. Otec matku kvůli tomu nepochybně obdivoval a obdivoval její vynikající charakter. Proč by si měl vzít nějakou jinou? Jeho ideály odvaly a jeho mládí bylo pryč. Co se stalo z jejich manželství? Žádné hádky a názorové neshody – to ne, ale ideální manželství to rovněž není. Otec si matky cení a má ji rád, ale není to manželská láska podle mých představ. Otec bere matku takovou, jaká je. Často se zlobí, ale řekne toho co nejméně, protože ví, jaké oběti matka musela přinést. To se týká obchodu, jiných věcí, lidí, všeho. Otec se už dávno neptá pokaždé matky na její úsudek, nevypráví jí všechno, protože ví, že často přehání, je příliš kritická a zaujatá. Otec není zamilovaný, políbí ji tak, jak líbá nás, nikdy ji nedává za vzor,

protože to nemůže udělat. Dívá se na ni škádlivě a posměvačně, ale nikdy láskyplně. Může být, že se matka kvůli té velké oběti stala pro své okolí hrdou a nepřijemnou, ale tímto způsobem se bude stále víc vzdalovat z cesty lásky a budit stále méně obdivu. Otec bezpochyby jednoho dne zjistí, že sice nikdy navenek nevznesla nárok na plnou míru jeho lásky, ale že takto pomalu, ale jistě okoralo její nitro. Ona ho miluje jako nikoho druhého a je krušné sledovat, jak tento způsob lásky pokaždé zůstane neopětován.

Neměla bych tedy cítit opravdu hodně soucitu s matkou, neměla bych jí pomáhat? A otec? – Nedokážu to, stále před sebou vidím jinou matku, nejsem toho schopna. – A jak bych taky měla? Nic mi o sobě nevyprávěla a já jsem se jí nikdy neptala. Co víme o našich myšlenkách? Nemůžu s ní mluvit, nemůžu se s láskou dívat do těch chladných očí, ne, nikdy! – Kdyby tak jen měla v sobě aspoň něco z chápavé matky, ať už měkkost nebo přívětivost, trpělivost či něco jiného; stále znovu bych se jí snažila přiblížit. Ale milovat tuto bezcitnou povahu, tuto uštěpačnou bytost je mi den ze dne nemožnější. Tvoje Anne

Sobota 12. února 1944

Milá Kitty,

slunce svítí, nebe je tmavomodré, fouká úžasný vítr a já tolik toužím, toužím po všem... Po povídání, po svobodě, po přátelích, po samotě. Tolik toužím... se vyplakat. Mám pocit, jako bych se měla rozskočit, a vím, že s pláčem by mi bylo líp. Ale nejde to. Jsem neklidná, běhám z jednoho pokoje do druhého, dýchám skulinou zavřeného okna, cítím, jak mi tlučé srdce, jako by říkalo: "Splň konečně moji touhu."

Myslím, že v sobě cítím jaro. Cítím probuzení jara, cítím je ve svém těle a ve své duši. Musím se vši silou držet, abych se chovala normálně. Jsem úplně zmatená, nevím co číst, co psát, co dělat, vím jenom, že toužím... Tvoje Anne

Pondělí 14. února 1944

Milá Kitty,

hodně se toho pro mne změnilo. Přišlo to takhle: Toužila jsem (a

stále toužím), ale ... o malý kousíček se mi přece jen ulevilo.

Už v neděli ráno jsem si všimla (upřímně řečeno ke své velké radosti), že se Petr na mne ustavičně dívá. A docela jinak než obyčejně. Nevím jak, nemůžu ti to vysvětlit, ale měla jsem najednou pocit, že přece jenom není tak zamilovaný do Margot, jak jsem si myslela. Celý den jsem se schválně na něj moc nedívala, a když jsem to udělala, vždycky mě pozoroval. A potom – ano, potom se mě zmocnil tak krásný pocit, že bych ho snad ani neměla zažívat příliš často.

V neděli večer seděli všichni u rádia až na Pima a na mne a poslouchali "nesmrtelnou hudbu německých mistrů". Dussel ustavičně točil knoflíkem. Petr a ostatní se kvůli tomu zlobili. Po půlhodině potlačované nervozity ho Petr dost popuzeně požádal, aby s tím točením přestal. Dussel odpověděl svým povýšeným tónem: "Já to přece vylad'uji." Petr se naštvál, byl drzý, pan van Daan mu přizvukoval a Dussel musel ustoupit. To bylo všechno.

O nic vážného vlastně nešlo, ale Petr si tu věc vzal zřejmě náramně k srdci. V každém případě dnes ráno přišel, když jsem se na půdě hrabala v bedně s knížkami, a celou tu historii mi vyprávěl. Ještě jsem o tom nevěděla. Petr poznal, že ve mně našel pozornou posluchačku, a rozohnil se.

"No vidíš," začal, "neříkám nikdy nic zbrkle, poněvadž už předem vím, že z toho pak nic pořádného nevyjde. Začnu koktat, červenám se a motám slova, která chci říct, tak dlouho, až musím přestat, protože už mě žádná slova nenapadají. Včera se mi to stalo taky. Chtěl jsem říct něco úplně jiného, ale když jsem začal, ztratil jsem hlavu, a to je strašné. Měl jsem dřív špatný zvyk, který bych nejradši použil i teď: Když jsem se na někoho zlobil, radši jsem ho zpracoval pěstmi, než abych se s ním pustil do hádky. Ale já vím, že se s touhle metodou daleko nedojde, a proto tě tolik obdivuji. Ty se umíš aspoň správně vyjadřovat, řekneš lidem, co jim chceš, a nejsi ani trochu nesmělá."

"To se tedy naprosto mylíš," odpověděla jsem. "Většinou říkám něco úplně jiného, než jsem chtěla. A hlavně mluvím hrozně moc a dlouho, to je taky velká chyba."

"Možná. Ale máš výhodu: není na tobě vidět, že jsi na rozpacích. Zachovááš vždycky formu a správný tón."

V duchu jsem se musela té poslední větě smát. Ale chtěla jsem, aby mluvil o sobě dál, nedala jsem to na sobě znát, sedla jsem si na zem na polštář, sepjala ruce kolem přitažených nohou a pozorně jsem na něj hleděla.

Jsem strašně ráda, že je v domě ještě někdo, kdo dostává úplně stejné záchvaty zlosti jako já. Petrovi to dělalo viditelně dobře, že mohl Dussela tak ostře kritizovat a nebát se, že na něj budu žalovat. A já – mně se to zdálo taky krásné, protože jsem získala silný pocit pospolitosti, jaký jsem dříve mívala jen se svými přítelkyněmi.

Tvoje Anne

Úterý 15. února 1944

Tahle malá příhoda s Dusselem měla jeho vinou ještě dlouhou dohru. V pondělí večer přišel Dussel triumfálně k matce a vyprávěl jí, že Petr se ho ráno ptal, jestli se dobře vyspal. K tomu prý ještě dodal, že ho ta nedělní záležitost mrzí a že svůj výbuch nemyslel ve zlém. Nato ho Dussel uklidnil ujištěním, že to také ve zlém nebral. Všechno bylo tedy v nejlepším pořádku.

Matka mi to celé vyprávěla a já se v duchu divila, že se Petr navzdory svému ujišťování tak ponížil.

Nemohla jsem si to odpustit, zeptala jsem se Petra a dověděla jsem se, že Dussel lhal. Měla bys vidět Petřův obličej, stálo by za to ho vyfotografovat. Na tváři se mu střídalo rozhořčení nad tou lží, vztek, úvahy, co by měl dělat, neklid a mnoho dalších pocitů.

Večer pak měli van Daan a Petr s Dusselem ostrou potyčku. Ale zas tak hrozné to asi taky nebylo, protože dnes Dussel Petrovi ošetřoval zuby.

A přitom spolu už nikdy nechtěli promluvit ani slovo.

Středa 16. února 1944

Celý den jsme spolu nemluvili, vyměnili jsme si jen pár bezvýznamných slov. Byla moc velká zima na to, abychom šli na půdu, a krom toho měla Margot narozeniny. O půl jedné se přišel podívat na dárky a zůstal mnohem déle, než bylo nutné a než zůstával jindy. Ale odpoledne se naskytla příležitost. Protože jsem chtěla Margot jednou v roce obzvlášť hýčkat, šla jsem pro kávu a potom pro brambory. Vešla

jsem do Petrova pokoje a on okamžitě sklídl svoje papíry ze schůdků. Zeptala jsem se ho, jestli mám zavřít za sebou poklop.

"Ano," odpověděl. "Udělej to. Až se budeš vracet, tak jen zaklepáš a já ti ho zas otevřu."

Poděkovala jsem mu, vylezla nahoru a vybírala z bečky dobrých deset minut ty nejmenší brambory. Pak mě začalo bolet v zádech a bylo mi zima. Samozřejmě jsem nezaklepala, otevřela jsem si poklop sama, ale on mi vyšel velice ochotně naproti a hrnec mi vzal z rukou.

"Dlouho jsem hledala, ale menší jsem nenašla," řekla jsem.

"Dívala ses i do velké bečky?"

"Ano, všechno jsem zpřehrabala."

Mezitím jsem stála dole na schodech, on se díval zkoumavě do hrnce, který ještě držel v rukou. "Ale vždyť jsou prima," řekl, a když jsem mu brala hrnec, ještě dodal: "Gratuluju!"

Přitom se na mě podíval tak vřelým a něžným pohledem, že i mé nitro zaplavila něha a vroucnost. Poznala jsem, že mi chtěl udělat radost, a protože neumí pronášet slavnostní řeči, vložil do svého pohledu všechno to, nač myslel. Rozuměla jsem mu dobře a byla mu strašně vděčná. Ještě teď je mi hezky, když si pomyslím na jeho slova a na jeho pohled.

Když jsem přišla dolů, matka řekla, že je zapotřebí dojít pro další brambory k večeři. Přeochoťně jsem se nabídla, že půjdu znovu nahoru. Když jsem přišla k Petrovi, omluvila jsem se mu, že ho ještě jednou ruším. Vstal, postavil se mezi schody a zeď, uchopil mě za paži, když už jsem byla na schodech, a chtěl mě mermomocí zadržet.

"Já tam půjdu," řekl, "stejně musím nahoru."

Ale já odpověděla, že to opravdu není nutné a že teď nemusím vybírat malé brambory. To ho přesvědčilo a pustil mě. Když jsem šla zpátky, otevřel poklop a zase mi vzal hrnec. U dveří jsem se ještě zeptala: "Co teď děláš?"

"Franštinu," zněla odpověď.

Zeptala jsem se, jestli se smím podívat na jeho úkoly, umyla jsem si ruce a sedla si naproti němu na gauč.

Když jsem mu objasnila pár věcí ve franštině, začali jsme si povídat. Vyprávěl mi, že chce později odejít do Nizozemské Indie a tam žít na nějaké plantáži. Mluvil o svém životě doma, o černém obchodu a o tom,

že je vlastně budižkničemu. Řekla jsem mu, že má zbytečně velký komplex méněcennosti. Mluvil o válce, že Rusové a Angličané určitě spolu nakonec povedou válku, a mluvil o Židech. Zdálo by se mu mnohem pohodlnější, kdyby byl křesťanem nebo kdyby mohl být křesťanem po válce. Zeptala jsem se ho, jestli se chce dát pokřtít, ale o to mu nešlo. Nemohl by cítit jako křesťané, řekl, ale po válce přece nikdo nebude vědět, jestli je křesťan nebo Žid. Přitom mě silně píchlo u srdce. Tolik mě to mrzí, že má v sobě pořád ještě zbytek nečestnosti.

Řekl ještě: "Židi byli vždycky vyvolený národ a taky jím na věky zůstanou!"

Odpověděla jsem: "Doufám jen, že byli vyvoleni k dobrému."

Ale jinak jsme hovořili docela přátelsky o otci a o znalosti lidí a o všech možných věcech, sama už nevím o čem.

Teprve ve čtvrt na šest jsem odešla, protože přišla Bep.

Večer řekl ještě něco, co mi připadalo krásné. Mluvili jsme o filmových hercích, dala jsem mu jednu jejich obrázku a ty teď visí už půldruhého roku v jeho pokoji. Zdáli se mu moc krásní a já mu nabídlá, že mu dám pár dalších obrázků.

"Ne," odpověděl, "nechám to radši takhle, na tyhle se koukám každý den, stali se z nich moji přátelé."

Teď už taky mnohem líp chápu, proč k sobě vždycky tolik tiskne Mouschi. I on má pochopitelně potřebu něžnosti. Ještě na něco jsem si vzpomněla, o čem mluvil. Řekl: "Ne, strach neznám, bojím se jenom svých nedostatků. Ale to si taky ještě odvyknu."

Petrův komplex méněcennosti je zlý. Tak si například myslí, že je hrozně hloupý a my hrozně chytré. Když mu pomáhám s francouzštinou, tisíckrát mi děkuje. Někdy mu určitě řeknu: "Přestaň s těmi řečmi. Ty zato umíš mnohem líp angličtinu a zeměpis!" Anne Franková

Čtvrtek 17. února 1944 Nejdražší

Kitty,

dnes ráno jsem byla nahoře, slíbila jsem paní van Daanové, že jim tam přečtu pár povídek. Začala jsem s "Eviným snem", to se jí moc líbilo. Pak jsem přečetla ještě pár věcí ze zadního domu, tomu se smáli na celé kolo. Petr taky chvílemi poslouchal (myslím jen to poslední) a

zeptal se, jestli bych k němu někdy nepřišla a nepřečetla mu ještě něco. Myslela jsem si, že teď zkusím štěstí, přinesla jsem svůj deník a dala jsem mu přečíst kousek z Cady a Hanse o Bohu. Neumím říct, jaký dojem to na něj udělalo. Něco řekl, už nevím co, ne jestli je to dobré, ale něco o myšlenkách samých. Řekla jsem, že jsem mu jen chtěla ukázat, že nepíšu jenom samé veselé věci. Pokýval hlavou a já odešla z pokoje. Uvidíme, jestli o tom něco ještě uslyším! Tvoje Anne M. Franková

Pátek 18. února 1944

Nejmilejší Kitty,

nahoru teď chodím kvůli jediné věci – abych "ho" uviděla. Můj život tady je teď mnohem lepší, protože má zase smysl a já se mám na co těšit.

Aspoň že můj přítel je stále v domě a já nemusím mít strach před sokyněmi (kromě Margot). Opravdu si nesmíš myslet, že jsem zamilovaná, tak tomu skutečně není. Ale mám neodbytný pocit, že mezi Petrem a mnou ještě vznikne něco krásného, co plyne z přátelství a důvěry. Kdykoli je to možné, zajdu k němu, a už to není jako dřív, kdy vlastně nevěděl, co si se mnou počít. Naopak, teď mluví, i když už jsem skoro ze dveří.

Matka nevidí ráda, že chodím nahoru. Říká vždycky, že jsem Petrovi na obtíž a že mu mám dát pokoj. Copak nechápe, že mám taky dost vlastní intuice? Vždycky když jdu nahoru, dívá se na mne tak zvláště. Když se vrátím, ptá se, kde jsem byla. To se mi nelíbí a pomalu jí začínám mít dost! Tvoje Anne M. Franková

Sobota 19. února 1944 Milá Kitty, je zase sobota a to už vlastně mluví samo za sebe. Ráno bylo klidné. Skoro hodinu jsem byla nahoře, ale s "ním" jsem mluvila jen zběžně.

Když kolem půl třetí všichni buď četli nebo spali, stáhla jsem se s pokrývkami a se vším dolů, sedla jsem si k psacímu stolu a chtěla číst nebo psát. Netrvalo dlouho a bylo toho na mne moc, hlava mi spadla na ruce a já se rozeštkala. Slzy mi tekly proudem a cítila jsem se hluboce nešťastná. Kéž by tak přišel "on", aby mě utěšil.

Byly už čtyři hodiny, když jsem zase vyšla nahoru. V pět jsem šla pro brambory s novou nadějí, že se s ním setkám. Ale ještě když jsem byla v koupelně a upravovala si vlasy, odešel za Moffi do skladu.

Chtěla jsem pomoci paní van Daanové a usadila jsem se s knihou nahore. Ale najednou jsem zase ucítila, jak se mi derou slzy do očí, a utíkala jsem dolů k toaletě; přitom jsem si cestou rychle vzala s sebou zrcátko. A pak jsem seděla na záchodě, i když jsem už byla dávno hotová a úplně oblečená, slzy mi dělaly tmavé skvrny na červené zástěře a já byla tuze smutná.

Přemýšlela jsem asi takto: "Takhle Petra nezáískám nikdy. Kdoví, snad mu nepřipadám ani trochu milá a nemá potřebu důvěrnosti. Co když na mne myslí jen tak povrchně? Musím žít dál sama, bez důvěry a bez Petra. A vbrzku snad zase bez naděje, bez útěchy a očekávání. Ach, kdybych si mu teď mohla položit hlavu na rameno, abych se necítila tak beznadějně osamělá a opuštěná. Kdoví, třeba ke mně vůbec nic necítí a hledí na ostatní taky tak vlídně. Možná jsem si jen namlouvala, že to platí mně. Ach Petře, kdybys mě jen mohl slyšet nebo vidět! Ale pravdu, která by možná znamenala zklamání, tu bych nesnesla." Později jsem byla zase plná naděje a očekávání, ale uvnitř mi ještě tekly slzy.

Tvoje Anne

Neděle 20. února 1944

Co se u ostatních lidí odehrává během týdne, to se v zadním domě děje v neděli. Když se ostatní lidé obléknou do krásných šatů a chodí se procházet na sluníčku, my tady drhneme podlahu, zametáme a pereme.

Osm hodin: Nedbaje vytrvalých spáčů vstává Dussel už o půl osmé, odejde do koupelny patřící k dolejšku, pak se zase vrátí nahoru, potom následuje v koupelně důkladné praní, které trvá plnou hodinu.

Půl desáté: Zatopíme v kamnech, odtemníme a van Daan jde do koupelny. Jedním z nedělních utrpení je pohled na modlíciho se Dussela z mé postele. Každý se podívá, když řeknu, že Dussel při modlení skýtá strašný pohled. Ne proto, že by plakal nebo dával příliš najevo city, to ne, ale má ve zvyku celou čtvrt hodinu, ano dobrou čtvrt hodinu nepřetržitě kolébat celým tělem z pat na špičky nohou. Sem a tam, sem a tam, nemá to konce, a když nepřímhouřím oči, dostávám skoro závrať.

Čtvrt na jedenáct: Van Daanovi pískají, koupelna je volná. U nás se zvedají první ospalé tváře z polštářů. Pak jde všechno rychle, ráz naráz. Po řadě se s Margot odcházíme dolů umýt. Protože je tam pořádná zima, navlékneme si dlouhé kalhoty a šátek na hlavu. Mezitím je v koupelně otec. V jedenáct jde Margot nebo já, pak je osazenstvo opět čisté!

Půl dvanácté: Snídaně. O tom se nebudu šířit, jelikož o jídle se i beze mne mluví až dost.

Čtvrt na jednu: Každý má své povinnosti. Otec v overalu klečí na kolenou a kartáčuje koberec tak důkladně, že pokoj je zahalen v hustém mračnu prachu. Pan Dussel ustýlá postele (samozřejmě zmotaně) a píská si přitom vždycky stejný Beethovenův houslový koncert. Matku je slyšet štrachat na půdě, větší tam prádlo. Pan van Daan si nasadí klobouk a mizí v dolních končinách, většinou sledován Petrem a Mouschi. Paní van Daanová si oblékne dlouhou zástěru, černou vlněnou vestu a přezůvky, uváže si kolem hlavy červenou vlněnou šálu, vezme si pod paži uzlík špinavého prádla a odchází s dobře nastudovaným pukrletem praden práť. Margot a já myjeme a uklízíme pokoj.

Středa 23. února 1944 Nejmilejší Kitty, od včerejška je venku nádherné počasí a já mám výbornou náladu. Moje psaní, to nejkrásnější, co mám, pokračuje dobře. Chodím skoro každé ráno na půdu, abych si z plic vydýchala zatuchlý pokojový vzduch. Dnes ráno, když jsem zase šla na půdu, Petr právě uklízel. Hned skončil, a když jsem se usadila na své oblíbené místo na podlahu, přišel taky. Oba jsme se dívali na modré nebe, na holý kaštan, na jehož větvích jiskřily malé kapičky, na racky a ostatní ptáky, kteří při nízkém letu vypadali jako ze stříbra. To všechno nás tak dojímalo a uchvacovalo, že jsme ani nemohli mluvit. Stál opřený hlavou o tlustý trám, já jsem seděla. Vdechovali jsme vzduch, hleděli ven a cítili, že to nesmíme přerušit slovy. Dlouho jsme se dívali ven, a když musel začít štípat dříví, věděla jsem, že je to skvělý hoch. Vyšplhal se po schůdkách do podstřeší a já za ním. Tu čtvrt hodinu, co štípal dříví, jsme zase vůbec nepromluvili. Stála jsem a hleděla jsem na něj, jak se zřejmě co nejvíc činí, aby štípal zručně a ukázal mi svou sílu. Ale hleděla jsem taky otevřeným oknem přes velký kus Amsterdamu, přes všechny střechy až k obzoru, který byl tak světlounce modrý, že nebyl skoro k rozeznání.

"Dokud to ještě existuje," přemýšlela jsem, "a já to smím prožívat, tento sluneční svít, to nebe bez jediného mráčku, nemohu být smutná."

Pro každého, kdo má strach, kdo je osamělý nebo nešťastný, je určitě nejlepším prostředkem vyjít kamkoli, kde je úplně sám, sám s nebem, přírodou a Bohem. Potom teprve, jen potom cítí, že všechno je tak, jak má být, a že Bůh chce vidět lidi šťastné v prosté a krásné přírodě.

Dokud to ještě existuje, a to bude asi vždycky, vím, že za všech okolností je na každý žal i útěcha. A já pevně věřím, že příroda dovede zažehnat hodně zlého.

Kdo ví, snad to nebude už dlouho trvat a já budu moci tento úchvatný pocit štěstí sdílet s někým, kdo ho vnímá právě tak jako já. Tvoje Anne

P.S. Myšlenky: pro Petra

Už dlouho zde postrádáme mnoho, velmi mnoho věcí. Postrádám to také, stejně jako ty. Nemysli si, že mluvím o věcech vnějších, těmi jsme zde znamenitě zaopatřeni. Ne, myslím věci vnitřní. Toužím, stejně jako ty, po svobodě a vzduchu, ale myslím, že se nám za to strádání dostalo bohatého odškodnění. Míním vnitřní odškodnění. Když jsem dnes ráno seděla u okna a upřeně a bedlivě pozorovala Boha a přírodu, byla jsem šťastná, nic jiného než šťastná. A dokud existuje toto vnitřní štěstí, Petře, štěstí z přírody, ze zdraví a ještě z mnoha věcí, bude ten, kdo je nosí v sobě, vždycky zase šťasten.

Bohatství, uznání, všechno lze ztratit, ale štěstí ve vlastním srdci může být jen zastřeno a bude tě, pokud žiješ, vždy znovu obohacovat.

Zkus se také jednou, až budeš sám a nešťastný nebo mrzutý, podívat za krásného počasí z půdy ven. Ne na domy a na střechy, ale na nebe. Dokud můžeš bez bázně hledět na nebe, dotud víš, že jsi vnitřně čistý a že budeš zase šťastný.

Neděle 27. února 194 Nejmilejší

Kitty,

od časného jitra do pozdního večera nemyslím vlastně na nic jiného než na Petra. Usínám s jeho obrazem před očima, sním o něm a znovu procítám, když na mne pohlédne.

Myslím, že s Petrem nejsme zdaleka tak rozdílní, jak se to jeví zvenčí, a vysvětlím ti proč: oba postrádáme matku. Jeho matka je příliš povrchní, ráda flirtuje a moc se nestará, co se Petrovi honí v hlavě. Moje matka sice o mne má zájem, ale nemá takt, nemá jemnocit, nemá mateřské porozumění.

Petr a já, oba vedeme ve svém nitru zápas. Jsme ještě oba nejistí a vlastně příliš křehcí a vnitřně příliš jemní, než aby nás někdo mohl takhle tvrdě napadnout. To pak chci pryč nebo skrývám své pocity. Mlátím hrnci, rozlévám vodu a jsem hlučná, takže si každý přeje, abych byla co nejdál. On se naopak stáhne zpátky, skoro nemluví, je zticha a sní a bázně se skrývá.

Ale jak a kdy se konečně najdeme?

Nevím, jak dlouho ještě dokážu ovládat rozumem svou touhu.

Tvoje Anne M. Franková

Pondělí 28. února 1944 Nejmilejší

Kitty,

stala se z toho už noční i denní můra. Vidím ho skoro každou hodinu a nemůžu k němu. Nesmím před nikým nic dávat najevo, musím být veselá, zatímco si všecko ve mně zoufá.

Petr Schiff a Petr van Daan splynuli v jednoho Petra, který je dobrý a milý a já po něm strašlivě toužím. Matka je hrozná, otec milý a tím ještě víc na obtíž. Nejvíc na obtíž je Margot, protože si činí nárok na vlídnou tvář, a já chci mít klid.

Petr nepřišel za mnou na půdu, šel do podstřeší a tam cosi kutil se dřevem. S každým úderem a každou ranou se mi oddrolil kousek odvahy a byla jsem čím dál smutnější. A v dálce odbíjely hodiny:

"Vzpruž se, tělo, vzpruž se, duše!" Jsem sentimentální, vím to. Jsem zoufalá a nerozumná, to vím také. Pomoz mi!

Tvoje Anne M. Franková

Středa 1. března 1944 Milá Kitty, mé vlastní záležitosti byly zatlačeny do pozadí, a to čím? Vloupáním! Začínám s tím být nudná, ale můžu snad za to, že lupiči našli zalíbení v tom, když mohou poctit svou

návštěvou firmu Gies a spol.? Toto vloupání je mnohem komplikovanější než předešlé v červenci 1943.

Když pan van Daan šel jako obvykle večer o půl osmé do Kuglerovy kanceláře, zjistil, že jak skleněné spojovací dveře, tak dveře do kanceláře jsou otevřené. To ho překvapilo. Šel dál a divil se stále víc, protože dveře na záchod byly také dokořán a v přední kanceláři vládl strašlivý nepořádek. Tady byli zloději, blesklo mu hlavou. Aby si hned na místě zjednal jistotu, sešel po schodech a zkontroloval přední dveře. Ty byly zavřené, bezpečnostní zámek taky. "To tady nechali Bep i Petr pěkný svinčik," usoudil. Zůstal chvíli v Kuglerově pracovně, pak zhasl lampu, šel nahoru a nedělal si ani kvůli otevřeným dveřím, ani kvůli nepořádku v kanceláři už žádné další starosti.

Dnes časně ráno zaklepal Petr na dveře našeho pokoje a oznámil nám nepříliš příjemnou novinu, že přední dveře jsou otevřené dokořán a že ze skříně ve zdi zmizel promítací přístroj a Kuglerova nová aktovka. Petr dostal příkaz zavřít dveře, van Daan vyprávěl o svém zážitku z včerejšího večera, a to nás zneklidnilo.

Celá věc se nedá vysvětlit jinak, než že zloděj má paklíč, protože dveře nebyly vylomeny. Musel tam proklouznout už brzy večer, zamkl za sebou dveře, byl vyrušen van Daanem, schoval se, dokud van Daan neodešel, pak se svou kořistí uprchl a nechal ve spěchu dveře otevřené.

Kdo může mít náš klíč? Proč zloděj nešel do skladu? Nebyl pachatelem některý z našich skladníků? Neprozradí nás nyní, když slyšel a snad dokonce i viděl van Daana?

Je to strašně nebezpečné, protože nevíme, zdali dotyčného lupiče třeba jednou nenapadne otevřít naše dveře. Nebo se sám polekal muže, který tam chodil?

Tvoje Anne

P.S. Kdybys nám mohla sehnat dobrého detektiva, bylo by to velmi milé. První požadavek je ovšem spolehlivost, co se týče ukrývaných.

Čtvrtek 2. března 1944

Milá Kitty,

byla jsem dnes s Margot na půdě. Ale s ní si to nedokážu tak vychutnat, jak si to představuji s Petrem (nebo s někým jiným), ačkoli vím, že většinu věcí vnímá stejně jako já.

Při mytí nádobí mluvila Bep s matkou a s paní van Daanovou o svém pocitu sklíčenosti. Jak jí ty dvě mohou pomoci? Naše netaktní matka především pomáhá člověku ještě hlouběji zabřednout do problémů. Víš, co Bep poradila? Že má myslet na všechny lidi, kteří hynou na tomto světě! Komu pomáhá myšlenka na neštěstí, když se sám cítí nešťastný? To jsem taky řekla. Dostala jsem ovšem odpověď, že do takových věcí nemám co mluvit!

Jak jsou ti dospělí slabomyslní a pitomí! Jako bychom Petr, Margot, Bep a já necítili všichni totéž! Ale tady může pomoci jen mateřská láska nebo láska opravdu dobrých přátel. Ale obě zdejší matky nám ani trošku nerozumějí! Paní van Daanová nás možná chápe o něco víc než matka. Ach, jak ráda bych té ubohé Bep řekla něco, o čem ze zkušenosti vím, že to pomáhá. Ale přišel do toho otec a velmi hrubě mě vystrnadil. Jak jsou všichni blbí!

Taky jsem ještě mluvila s Margot o otcí a matce. Jak útluné bychom to tady mohli mít, kdyby zdejší osazenstvo nebylo tak strašně nudné. Mohli bychom pořádat večery, při kterých by každý po řadě mluvil na nějaké téma. A tady jsme právě u toho hlavního. Já tu mluvit nemůžu. Pan van Daan vždycky hned do všeho skočí, matka se najednou naježí a nedokáže o ničem mluvit normálně, otec nemá na takové věci chuť, pan Dussel taky ne a na paní van Daanovou se vždycky hned vrhnou, takže pak sedí celá rudá a už se ani nebrání. A my? My nesmíme mít žádný názor! Ano, oni jsou tak strašlivě moderní! Žádný názor! Někomu říct, aby byl zticha, to je samozřejmě možné, ale aby neměl žádný názor, to přece nejde. Nikdo nesmí druhému zakazovat jeho názory, i když ten druhý je ještě mladý! Petrovi, Bep, Margot a mně pomůže jenom velká, obětavá láska, které se nám tady nedostává. A nikdo nám tady nemůže rozumět, hlavně ne tihle idiotští mudrlanti, kteří všechno vědí nejlíp, protože my jsme mnohem citlivější a mnohem dále ve svých myšlenkách, než to kdokoli z nich vůbec může tušit.

Láska, co je láska? Myslím, že láska je něco, co se vlastně nedá zachytit slovy. Láska znamená někomu rozumět, mít ho rád. Sdílet s ním štěstí i neštěstí. A k tomu natrvalo patří i láska tělesná. Něco jsi s někým

sdílela, něco dala a něco přijala. A jestli jsi pak vdaná nebo svobodná, jestli se ti narodí dítě nebo ne, jestli ztratíš čest, na ničem z toho nezáleží, jenom když víš, že po celý tvůj další život stojí vedle tebe někdo, kdo ti rozumí a o koho se s nikým nemusíš dělit! Tvoje Anne M. Franková

Matka momentálně zase hubuje. Zřejmě žálí, že mluvím víc s paní van Daanovou než s ní. Já na to kašlu!

Dnes odpoledne jsem zastihla Petra, nejméně tři čtvrtě hodiny jsme se bavili. Bylo mu zatěžko mluvit o sobě, ale potom to přece jen pomalu šlo. Opravdu jsem nevěděla, co bude lepší, jestli jít dolů, nebo zůstat nahoře. Ale tak bych mu chtěla pomoci. Vyprávěla jsem mu o Bep a jak jsou obě matky netaktní. On mluvil o tom, že se jeho rodiče pořád hádají, o politiku a o cigarety a o všechno možné. Jak už jsem řekla, Petr byl hodně nesmělý, ale pak z něj přece jen vylezlo, že by někdy nejradši rodiče aspoň dva roky neviděl. "Otec opravdu není tak báječný, jak vypadá," řekl, "a co se týče cigaret, matka má úplnou pravdu!"

Vyprávěla jsem mu také o své matce. Ale otce hájil, říká, že je to "pašák".

Když jsem dnes večer po mytí nádobí pověsila zástěru, zavolal mě a prosil, abych dole nemluvila o tom, že se rodiče zase pohádali a nemluví spolu. Slíbila jsem mu to, ačkoli jsem to už pověděla Margot. Ale jsem přesvědčená, že ta nic nevyzradí.

"Ne, Petře," řekla jsem, "nemusíš mít přede mnou strach. Odvykla jsem si povídat všechno ostatním. Nikdy nemluvím o tom, co mi vyprávíš."

To se mu zdálo skvělé. Vyprávěla jsem mu taky o tom, jak se u nás strašně pomlouvá, a řekla mu: "Tady má Margot ovšem úplnou pravdu, když si myslí, že nejsem upřímná. Protože už sice nechci pomlouvat, ale pana Dussela si беру na mušku až moc ráda."

"To je od tebe hezké," řekl. Zrudl a já jsem při téhle upřímné pokloně také pocítila rozpaky.

Potom jsme mluvili ještě o těch nahoře a o nás. Petr se divil, proč my jeho rodiče ještě pořád nemáme rádi. "Petře," řekla jsem, "víš, že jsem upřímná. Proč bych ti to neměla říct? Známe přece taky jejich chyby."

Taky jsem ještě řekla: "Petře, já bych ti tak ráda pomohla, nešlo by to? Stojíš tady tak uprostřed toho všeho a já vím, i když to neříkáš, že ti to taky trochu vadí."

"Já tvou pomoc vždycky rád přijmu."

"Možná bys šel radši za otcem. Ten si taky nechává všechno pro sebe, tomu můžeš klidně všechno povědět."

"Ano, to je správný kamarád."

"Ty ho máš moc rád, že?"

Petr přikývl a já dodala: "On tebe taky!"

Zrudl. Bylo to opravdu dojemné, jak ho těch pár slov potěšilo.

"Myslíš?" zeptal se.

"Ano," řekla jsem, "to se pozná už z toho, co občas prohodí."

Potom přišel pan van Daan na diktát. Petr je určitě taky "pašák", přesně jako otec.

Tvoje Anne M. Franková

Pátek 3. března 1944 Nejmilejší

Kitty,

když jsem se dnes večer dívala do světél svíček, byla jsem zase veselá a klidná. V téhle svíci je pro mne babička, která mě chrání a opatruje a dává mi znovu radost. Ale... Mou náladu ovlivňuje někdo jiný, a to je Petr. Když jsem byla dnes pro brambory a stála jsem ještě s plným hrncem na schodech, hned se mě zeptal: "Co jsi dělala v poledne?"

Posadila jsem se na schody a začali jsme si povídat. Teprve ve čtvrt na šest (hodinu po tom, co jsem šla nahoru) se brambory dostaly do pokoje. Petr se už ani slovem nezminil o rodičích, mluvili jsme o knihách a o minulosti. Jaký má ten chlapec vřelý pohled! Moc už nechybí a já se do něho snad zamiluji.

Mluvil o tom dnes večer. Když jsme olouपालy brambory, zašla jsem k němu a řekla mu, že je mi hrozně horko. "Podle Margot a mne se dá určovat teplota. Když je chladno, jsme bílé, a když je teplo, červené," řekla jsem.

"Zamilovaná?" zeptal se.

"Proč bych měla být zamilovaná?" Moje odpověď (nebo lépe řečeno otázka) byla dost hloupá.

"Proč ne!" řekl on, a pak jsme museli k večeři.

Myslel snad něco určitěho tou otázkou? Dnes jsem se konečně dostala k tomu zeptat se ho, jestli mu moje povídání není na obtíž. Řekl jen: "Mně se to líbí!" Jestli mi takto odpověděl jen z nesmělosti, neumím posoudit.

Kitty, chovám se jako zamilovaná, nejsem schopna vykládat o ničem jiném než o svém pokladu. Petr je ale opravdu poklad. Kdy mu to budu moci konečně říct? Samozřejmě jenom kdyby mě sám taky považoval za poklad. Ale já nejsem kočička, která se dá chytit bez rukavic, to vím bezpečně. A on miluje svůj klid, a tak nemám poněti, do jaké míry mu připadám milá. V každém případě se trochu víc poznáváme. Přála bych si jen, abychom byli důvěrnější i v jiných věcech. Ale kdo ví, třeba ten čas přijde rychleji, než si myslím. Několikrát za den zachytím jeho pohled plný porozumění, mrknu na něj zpátky a oba máme radost. Jsem blázen, když mluvím i o jeho radosti, ale mám neodbytný pocit, že smýšlí přesně tak jako já.

Tvoje Anne M. Franková

Sobota 4. března 1944 Nejdražší

Kitty,

po mnoha a mnoha měsících není tato sobota tak nudná, smutná a prázdná jako všechny předešlé. A to díky nikomu jinému než Petrovi. Když jsem dnes ráno odcházela na půdu pověsit si zástěru, otec se mě zeptal, jestli nechci zůstat, že budeme trochu mluvit francouzsky. Zdálo se mi to prima. Mluvili jsme nejdřív francouzsky, něco jsem mu vykládala, pak jsme dělali angličtinu. Otec četl z Dickense a já byla blažená, protože jsem seděla na otcově židli těsně vedle Petra.

Ve tři čtvrti na jedenáct jsem šla dolů. Když jsem se o půl dvanácté zase vracela, stál už na schodech a čekal na mne. Povídali jsme si do tří čtvrti na jednu. Kdykoli je to jen možné, například po jídle, když to nikdo neslyší, řekne: "Ahoj, Anne, za chvíli nashle!"

Ach, jak mě to těší! Začíná mě přece jen mít rád? V každém případě je to milý kluk a jak báječně se mi s ním povídá!

Paní van Daanová je ráda, když jsme spolu, ale dnes se mě škádlivě zeptala: "Jestlipak vám dvěma můžu tam nahoře důvěřovat?" "Ovšem,"

ohradila jsem se. "Vy mě urážíte!" Těším se od rána do večera, že uvidím Petra.

Tvoje Anne M. Franková

P.S. Abych nezapomněla, dnes v noci napadla spousta sněhu. Teď už ale není skoro žádný, všechno to roztálo.

Pondělí 6. března 1944

Milá Kitty,

nezdá se ti bláznivé, že se od té doby, co mi Petr vyprávěl o rodičích, cítím za něj trošku odpovědná? Připadá mi, jako by se mě ty hádky dotýkaly zrovna tak silně jako jeho, a přece si netroufám s ním o tom mluvit, obávám se, že to nemá rád. Za nic na světě teď nechci být necitlivá.

Vidím na Petrově tváři, že přemýšlí právě tak hodně jako já, a včera večer mě taky strašně rozzlobilo, když paní van Daanová posměšně řekla: "Ten myslitel!" Petr zrudl a zrozpačitěl a já jsem div nevybuchla.

Ať ti lidé drží pusy! Neumíš si představit, jak je to hrozné, když musím nečinně přihlížet, a on je tak osamělý. Dovedu si představit, jako bych to sama prožívala, jak zoufale se musí mnohdy cítit při těch hádkách a v prázdnu kolem sebe. Ubohý Petr, jak strašně potřebuje lásku!

Jak surové mi připadalo, když mluvil o tom, že žádné přátele nepotřebuje. Jak se mýlil! A zdá se mi, že ta slova nemyslel vážně. Lpí na své mužnosti, své opuštěnosti a předstírané lhostejnosti, jen aby nevypadl z role, jen aby nikdy, nikdy nedal najevo, jak se cítí. Chudák Petr, jak dlouho může hrát takovou roli? Nebude po této nadlidské námaze následovat nějaký strašlivý výbuch? Ó Petře, kdybych ti jen mohla a směla pomoci! Společně bychom tu naši opuštěnost zahnali!

Přemýšlím hodně, ale mluvím málo. Jsem ráda, když ho vidím a když ještě k tomu svítí slunce. Včera při mytí hlavy jsem byla velice rozpustilá a věděla jsem celou tu dobu, že je vedle v pokoji. Nedokážu to změnit. Čím jsem uvnitř tišší a vážnější, tím jsem navenek hlučnější. Kdo první odhalí mou přetvářku a prolomí můj krunýř?

Je přece jen dobře, že van Daanovi nemají děvče. Nikdy by nebylo získávání toho druhého tak těžké, tak krásné a tak úžasné, kdyby právě druhé pohlaví tolik nepřitahovalo! Tvoje Anne M. Franková

P.S. Víš, že ti všechno poctivě vypisuji. A tak ti musím taky říct, že vlastně žiju od jednoho setkání k druhému. Pořád doufám, že odhalím, jak i on na mě čeká, a jsem v duchu nadšená, když sleduji jeho drobné, plaché pokusy. Rád by se myslím vyjádřil, stejně jako já, a neví, že právě jeho nemotornost mě tolik dojíhá.

Úterý 7. března 1944

Milá Kitty,

když přemýšlím o svém životě po roce 1942, připadá mi všechno tak neskutečné. Ten božský život prožívala úplně jiná Anne Franková než ta, která tady teď zmoudřela. Ano, byl to božský život. Na každém prstu pět ctitelů, asi dvacet přítelkyň a známých, miláček většiny učitelů, hýčkaná otcem a matkou, samé pamlsky, dost peněz – co si přát víc?

Zeptáš se mě ovšem, čím jsem si všechny ty lidi tak omotala kolem prstu. Petr říká "přitažlivost", ale není to úplná pravda. Učitelům připadaly moje chytré odpovědi, moje usměvavá tvář a můj kritický pohled milé, zábavné a vtipné. Víc jsem také nebyla, jen koketní a zábavná. Měla jsem pár předností, pro které mě měli dost v oblibě, totiž píli, poctivost a velkorysost. Nikdy mi nevadilo, když ode mne kdokoli cokoli odkoukal, sladkosti jsem rozdávala plnými hrstmi a nebyla jsem nafoukaná.

Nestala jsem se náhodou při všem tom obdivu domýšlivou? Naštěstí jsem se zčistajasna, tak říkajíc v nejlepším, náhle octla v tvrdé realitě, a trvalo to dobrý rok, než jsem si zvykla, že je s obdivováním konec.

Jak mě viděli ve škole? Strůjkyně žertů a žertíků, vždycky v čele a nikdy mrzutá nebo ufnukaná. Nebylo se co divit, že se mnou každý jezdil rád na kole nebo mi prokazoval pozornost?

Vidím teď tuto Anne Frankovou jako milé, vtipné, ale povrchní děvče, které už se mnou nemá nic společného. Co o mně řekl Petr? "Když jsem tě zahlédl, bylo kolem tebe vždycky pár kluků a houf holek. Vždycky ses smála a byla jsi středem pozorností!" Měl pravdu.

Co zbylo z téhle Anne Frankové? Ovšem, neodnaučila jsem se smát a trefně odpovídat, umím ještě stejně tak dobře nebo i líp kritizovat lidi, dokážu ještě pořád flirtovat a být zábavná, když chci...

A o to právě jde. Chtěla bych ještě jednou, aspoň jeden večer, pár dní, týden žít takto, na oko bezstarostně a vesele. Na konci toho týdne bych byla k smrti unavená a určitě tuze vděčná prvnímú, kdo by se mnou o něčem rozumně pohovořil. Nechci žádné ctitele, nýbrž přátele, nechci být obdivována pro roztomilý smích, ale pro své vystupování a povahu. Víím velice dobře, že potom by kruh kolem mne byl mnohem menší. Ale copak to vadí, když mi zbude jen pár lidí, pár upřímných lidí?

Přesto všechno jsem nebyla ani roku 1942 úplně šťastná. Cítila jsem se často osamělá, ale protože jsem byla od rána do večera zaměstnaná, nemyslela jsem na to a bavila jsem se. Vědomě či nevědomě jsem se pokoušela zahánět prázdnotu vtipkováním.

Ted' se dívám zpátky na svůj život a pozoruji, že jedno období je už neodvolatelně uzavřeno. Bezstarostná, ničím nezatížená školní léta se už nikdy nevrátí. Nijak po nich netoužím, z toho jsem už vyrostla. Nemohu už jen vyvádět hlouposti, část mé osobnosti zůstane trvale vážná.

Svůj život až do Nového roku 1944 pozoruji jako pod lupou. Doma život se spoustou slunce, potom 1942 náhlý přechod sem, hádky, obviňování. Nedovedla jsem to pochopit, ze všech stran mě napadali a mohla jsem se bránit jen drzostí.

Potom první polovina roku 1943: záchvaty breku, samota, pozvolné chápání chyb a nedostatků, které jsou veliké a zdají se ještě dvojnásob větší. Mluvila jsem jakoby nic denně o všem možném a pokoušela jsem se Pima přetáhnout na svou stranu. To se mi nepodařilo. Stála jsem sama před těžkým úkolem změnit se tak, abych už nemusela poslouchat žádné ponižující výtky, které mě připravovaly o všechnu chuť do života.

Druhá polovina roku byla trochu lepší. Byla jsem holka v pubertě, ale brali mě spíš jako dospělou. Začala jsem přemýšlet, psát povídky a došla k závěru, že mne ostatní už mají nechat na pokoji. Nemají právo strkat mě hned tím, hned oním směrem. Chtěla jsem se utvářet sama podle své vlastní vůle. Pochopila jsem, že s matkou už nemohu vůbec počítat. To bolelo. Ale poznání, že ani otec se nikdy nestane mým důvěrníkem, mě zasáhlo ještě víc. Nedůvěřovala jsem už nikomu, jenom sama sobě.

Po Novém roce pak druhá velká změna, můj sen... Ten mi odhalil mou touhu po chlapci. Nikoli po dívčím přátelství, nýbrž po chlapeckém. Našla jsem i štěstí sama v sobě, pod krunýřem své povrchnosti a veselosti. Od té doby jsem se zklidnila. Teď žiju už jen z Petra, neboť na něm bude hodně záležet, co se mnou bude dál.

Večer, když ležím v posteli a končím svou modlitbu slovy: "Děkuji ti za všechno to dobré a milé a krásné," tak všechno ve mně jásá. Pak myslím na "to dobré": na náš úkryt, na své zdraví, na celé své já; na "to milé", co má příčinu v Petrovi, co je ještě malé a citlivé a co se oba dosud neodvažujeme pojmenovat – láska, budoucnost, štěstí. "To krásné" – tím je míněn svět, příroda a širá krása všeho, všeho krásného dohromady.

Pak nemyslím na utrpení, ale na krásu, která stále ještě trvá. V tom do značné míry spočívá rozdíl mezi matkou a mnou. Její rada při těžkomyslnosti zní: "Mysli na všechnu bídu ve světě a raduj se, že ji nezažíváš." Moje rada zní: "Vyjdi ven do polí, do přírody a na slunce. Vyjdi ven a snaž se najít štěstí v sobě. Mysli na všechno krásné, co je ještě v tobě a kolem tebe, a buď šťastná!"

Podle mého mínění matka nemá pravdu, neboť co ti zbývá, jestli přece jen zakusíš utrpení? Potom jsi ztracena. Naproti tomu já shledávám, že při každém trápení zbývá ještě něco krásného. Když to pozoruješ, objevuješ stále více radosti a nacházíš bývalou vyrovnanost. A kdo je šťastný, učiní šťastnými i ostatní. Kdo má odvalu a důvěru, nikdy nezahyne v neštěstí! Tvoje Anne M. Franková

Středa 8. března 1944

Psaly jsme si s Margot z legrace psaníčka.

Anne: To je zvláštní, mně se vybavují noční události vždycky až se zpožděním. Teď najednou vím, že pan Dussel dnes v noci strašně hlasitě chrápal (je středa odpoledne, čtvrt na tři a pan Dussel chrápe zase, takže proto mě to napadlo). Když jsem musela jít na nočník, dělala jsem schválně trochu větší rámus, aby to chrápání přestalo.

Margot: Co je lepší, lapání po vzduchu nebo chrápání?

Anne: Chrápání, protože když udělám hluk, přestane, a dotyčná osoba se ani nevzbudí.

Něco jsem Margot nenapsala, ale tobě to přiznám, Kitty, totiž že mám často sny o Petrovi. Předevčírem v noci jsem byla ve snu tady, v našem

obýváku, na ledě. Byl se mnou malý chlapec z kluziště na stadiónu Apollo, ten, co tam se svou sestřičkou, pořád v modrém, bruslil na čapích nožkách. Postavila jsem se vyzývavě před něj a zeptala jsem se ho, jak se jmenuje. Jmenoval se Petr. Ještě ve snu jsem si položila otázku, kolik Petřů už znám.

Pak se mi zdálo, že stojíme v Petrově pokoji naproti sobě u schodů. Něco jsem mu řekla a on mi dal pusu. Ale řekl, že mě přece jen nemá tolik rád a že nemám flirtovat. Zoufalým a úpěnlivým hlasem jsem odpověděla: "Já neflirtuji, Petře!"

Když jsem se probudila, byla jsem ráda, že to Petr neřekl.

Dnes v noci jsme se líbali taky. Ale Petrovy líce mě zklamaly, nebyly tak měkké, jak se zdají, ale jako tváře otcovy, tedy tváře muže, který se už holí.

Pátek 10. března 1944 Nejmilejší

Kitty,

na dnešek se hodí přísloví: "Neštěstí nechodí nikdy samo." Petr to právě řekl. Povím ti, jaké máme nepříjemnosti a co nám možná ještě hrozí.

Za prvé Miep je nemocná. Byla na svatbě svých známých v Západním kostele a nastydla se. Za druhé se Kleiman ještě pořád nevrátil do práce po svém posledním krvácení do žaludku a Bep je tedy sama v kanceláři. Za třetí policie zatkla jednoho pána, jehož jméno nechci uvádět. To je velmi zlé nejen pro něj, ale i pro nás, protože čekáme na brambory, máslo a marmeládu. Pan M., říkejme mu tak, má pět dětí, nejstaršímu ještě ani není třináct a jedno je na cestě.

Včera večer jsme prožili zase trochu strachu, protože najednou vedle nás někdo zaťukal na zeď. Zrovna jsme jedli. Večer potom proběhl ve stísněné a nervózní náladě.

V poslední době nemám vůbec chuť vypisovat ti různé zdejší příhody, moje vlastní záležitosti mi leží víc na srdci. Nerozuměj tomu špatně, osud ubohého pana M. mi připadá strašný, ale v mém deníku pro něj přece jen tolik místa nezbyvá.

V úterý, ve středu a ve čtvrtek jsem byla od půl páté do čtvrt na šest u Petra. Dělalí jsme francouzštinu a klábosili o všem možném. Opravdu se těším na tuhle krásnou odpolední hodinku, a nejkrásnější je, že Petra, zdá se, moje návštěva také těší. Tvoje Anne M. Franková

Sobota 11. března 1944

Milá Kitty,

v poslední době už nedokážu chvilku posedět. Chodím shora dolů a zase zdola nahoru. Povídat si s Petrem se mi zdá krásné, ale mám vždycky strach, že jsem mu na obtíž. Vyprávěl mi sem tam něco o dřívějšíku, o svých rodičích a o sobě, ale mně se to zdá ještě málo a přitom si každých pět minut kladu otázku, jakým právem žádám víc. Dřív jsem mu připadala nesnesitelná a on mně taky. Teď jsem svoje mínění změnila, změnil tedy i on to svoje? Myslím, že ano, ale to přece ještě neznamená, že musíme být důvěrnými přáteli, i když já osobně bych pak mohla celé to utajování snášet snáze. Ale nechci z toho jančit, zabývám se jím až dost, a tebe taky nechci pořád nudit tou svou sklíčeností.

Neděle 12. března 1944

Milá Kitty,

čím déle to trvá, tím je to zmatenější. Od včerejška se na mne Petr ani nepodívá, jako by se na mne zlobil. Tak se tedy ze všech sil snažím, abych za ním neběhala a abych s ním co nejmíň mluvila, ale je to pro mne těžké. Copak ho vlastně tak často ode mne odhání a tak často ke mně přitahuje? Snad si to jen namlouvám. Snad má také nálady, snad bude zítra zase všechno dobré.

Nejtěžší je, že navenek musím být normální, i když jsem tolik smutná. Musím pomáhat, mluvit s ostatními, posedět s nimi a především být veselá! Ze všeho nejvíc postrádám přírodu a místo, kde bych mohla být po libosti sama. Věřím, že to všechno zvládnou, ale jsem z toho taky úplně zmatená. Na jedné straně jsem šílená touhou po něm a sotva se ubráním tomu, abych se na něj nedívala, když je v pokoji, a na druhé straně si kladu otázku, proč mi na tom vlastně tak záleží, proč nemohu být zase klidná!

Ve dne i v noci, kdykoli jsem vzhůru, se sama sebe bez ustání ptám: "Copak jsi mu nedopřávala dost klidu? Nejsi snad příliš často nahoře? Nehovoříš s ním příliš často o vážných věcech, o kterých on ještě nedovede mluvit? Nepřipadáš mu snad nesympatická? Nebyl snad všechn ten rozruch kolem toho jenom výplod fantazie? Ale proč ti tedy tak často vyprávěl o sobě? Nemrzí ho to snad?" A ještě kupu dalších věcí.

Včera odpoledne jsem byla po té spouště smutných novinek zvenčí tak zmožená, že jsem se natáhla na gauč. Nechtěla jsem nic než spát, abych nemusela přemýšlet. Spala jsem až do čtyř, pak jsem musela vstát. Připadalo mi zatěžko odpovídat na matčiny otázky a vymýšlet si pro otce výmluvu, abych vysvětlila své spaní. Předstírala jsem bolení hlavy, což nebyla lež, protože mě hlava opravdu bolela... zevnitř!

Normální lidi, normální holky, žáby jako já, si budou asi myslet, že nemám všech pět pohromadě, když se tak lituji. Ale už je to tak, říkám ti všechno, co mi leží na srdci, a zbytek dne jsem drzá, veselá a pokud možno sebejistá, abych se vyhnula všem otázkám, a v duchu se zlobím sama na sebe.

Margot je moc milá a ráda by byla mou důvěrnicí, ale já jí přece nemůžu všechno říkat. Chybí jí nenucenost. Bere mě vážně, hrozně vážně, a dlouho přemýšlí o své potřeštěné sestře. Kdykoli něco řeknu, hledí na mne zkoumavě a uvažuje: Je to komedie, nebo to myslí opravdově?

Jsmo taky stále pohromadě a já bych nemohla mít svou důvěrnici stále vedle sebe.

Kdy se zas dostanu z toho myšlenkového chaosu? Kdy bude ve mně zase klid a mír? Tvoje Anne

Úterý 14. března 1944 Milá Kitty, snad tě pobaví (mě už méně), když se dovíš, co budeme dnes jíst. Protože je dole uklízečka, sedím v téhle chvíli u van Daanů za stolem s voskovaným plátnem a tisknu si k ústům a k nosu kapesník napuštěný nádherně voňavým parfémem z doby před ukrýváním. Tomu ovšem nemůžeš rozumět, tak tedy "začneme od začátku".

Protože naši dodavatelé potravinových lístků byli zatčeni, zbylo nám už jich jen patero koupených načerno a žádný tuk. A protože Miep a Kleiman jsou zase nemocní, nemůže nám Bep nic shánět. A protože

všeobecná nálada je pochmurná, jídlo je taky takové. Od zítřka už nemáme ani kousíček sádla, másla nebo margarínu. K snídani už nejsou pečené brambory (aby se šetřil chléb), ale kaše, a protože se paní van Daanová domnívá, že umřeme hladem, nakoupili jsme speciální plnotučné mléko. Náš dnešní oběd je eintopf ze sudového zelí. Proto ono bezpečnostní opatření s kapesníkem. Je neuvěřitelné, jak může smrdět zelí, které je pravděpodobně pár let staré! Páchne to tady v pokoji jako směs zkažených švestek, konzervačních prostředků a shnilých vajec. Fuj, je mi špatně už jen při pomyšlení, že tohle svinstvo musím jíst!

K tomu ještě přispívá, že naše brambory chytly podivuhodné choroby a ze dvou věder "pommés de terre" jedno končí v kamnech. Děláme si z toho legraci, vymýšlíme rozmanité nemoci a došli jsme k závěru, že se u nich střídají rakovina, neštovice a spalničky. Nu ano, není to žádné potěšení žít ve čtvrtém roce války v podzemí. Kéž by všechen ten svrab už pominul!

Upřímně řečeno, jídlo by mi ani tak nevadilo, kdyby to tu bylo jinak snesitelnější. Potíž je v tom, že si kvůli tomuhle jednotvárnému životu začínáme jít na nervy. Předkládám ti názory pěti dospělých žijících v podzemí na současnou situaci (děti nesmějí mít názor žádný, protentokrát jsem se toho držela).

Paní van Daanová: "Poslání kuchařinky se mi už dávno zajídá, ale sedět tady s rukama v klíně je nuda. Tak přece jen vařím dál, ale naříkám: Bez tuku se vařit nedá. Už je mi špatně ze všech těch ohavných pachů. Za všechnu námahu sklízím jenom nevděk a křik. Jsem vždycky ta černá ovce, za všechno můžu. Dále si myslím, že se válka nijak nevyvíjí k lepšímu. Němci nakonec ještě vyhrají. Mám hrozný strach, že umřeme hladu, a když mám špatnou náladu, každému vynadám."

Pan van Daan: "Musím kouřit, kouřit, kouřit, a potom mi jídlo, politika a Kerliny nálady nepřipadají tak mizerné a Kerli je roztomilá. Když nemám co kouřit, je ze mě lazár a to pak musím mít maso. To se nám žije bídne, nic není dost dobré, určitě přijde hrozná hádka a moje Kerli je prostě hloupá husa."

Paní Franková: "Jídlo není zas až tak důležité, ale právě teď bych ráda snědla krajíc žitného chleba, protože mám děsný hlad. Kdybych byla paní van Daanovou, to věčné kouření bych svému muži už dávno zatrhla. Ale teď potřebuji nutně cigaretu, vždyť mi už blbne hlava. Van Daanovi

jsou strašní lidé, Angličani dělají spoustu chyb, ale válka se vyvíjí dobře. Musím se vymluvit a být ráda, že nejsem v Polsku."

Pan Frank: "Všechno v pořádku, nic nepotřebuji. Hlavně zachovat klid, máme čas. Když dostanu brambory, budu spokojený. Rychle ještě z mého přidělu dát něco stranou pro Bep. Politicky to vypadá dobře, jsem optimista."

Pan Dussel: "Musím dokončit svoje denní penzum, všechno hezky načas. S politikou to jde výborně, že by nás chytli, to nepřipadá v úvahu. Já, já, já..." Tvoje

Anne

Středa 15. března 1944

Milá Kitty,

uf, na chvíličku mám pokoj od ponurých scén! Dneska jsem neslyšela nic jiného než: "Jestli se stane to nebo ono, budeme mít potíže, jestli ještě tenhle onemocní, zůstaneme sami na světě..., jestli potom..."

Ano, to ostatní už víš. Aspoň soudím, že obyvatele zadního domu mezitím už dostatečně znáš, abys uhádla jejich rozhovory.

Důvodem k tomu "jestli, jestli" je, že Kugler byl povolán k šestidenní pracovní službě, Bep má víc než zastydlou rýmu a pravděpodobně bude muset zítra zůstat doma, Miep se ještě neuzdravila z chřipky a Kleiman měl krvácení do žaludku s mdlobami. Skutečný černý seznam pro nás.

Kugler musí jít podle našeho názoru k spolehlivému lékaři, aby mu napsal potvrzení, a to pak předloží na radnici v Hilversumu. Na zítřek dostali dělníci ze skladu den volna, takže Bep je sama v kanceláři. Jestli (už zase jestli) zůstane doma, budou dveře zamčené a my musíme být zticha jak myšky, aby lidé v sousedním domě nic neslyšeli. V jednu má na návštěvu k opuštěnému přijít na půl hodiny Jan, hraje tedy takříkajíc úlohu hlídače v zoologické zahradě.

Jan dnes v poledne poprvé po dlouhé době vyprávěl zase něco o velkém světě. Měla bys vidět, jak jsme se všichni kolem něho sesedli, přesně jako na obraze "Když babička vypravuje".

Vykládal před vděčným publikem páté přes deváté a mluvil v prvé řadě přirozeně o jídle. Vaří mu jedna Miepina známá. Především

dostal mrkev se zeleným hráškem, včera musel sníst zbytky, dnes vaří polní hrách a zítra bude ze zbylé mrkve Eintopf.

Ptali jsme se na Miepina doktora.

"Doktor?" ptal se Jan. "Co chcete od doktora? Dneska ráno jsem k němu volal, telefon brala jeho asistentka, prosil jsem o recept na chřipku a dostal odpověď, že si můžu pro něj přijít mezi osmou a devátou. Když má někdo hodně těžkou chřipku, přijde doktor osobně na chvíli k telefonu a řekne: ‚Vyplázněte jazyk! Řekněte ááá! Už to slyším, máte zarudlo v krku. Napíšu vám recept, abyste mohl do lékárny. Na shledanou, pane.‘ A šmytec. Je to pohodlná praxe, obsluha výlučně po telefonu. Ale nerad bych lékařům něco vyčítal, nakonec každý člověk má jen dvě ruce, a dneska je nadbytek pacientů a minimální počet lékařů."

Přesto jsme se museli smát, když Jan předváděl telefonní rozhovor. Dovedu si opravdu představit, jak taková dnešní čekárna vypadá. Už nekoukají svrchu na pacienty na pokladnu, ale na lidi, kterým vlastně ve skutečnosti nic není, a myslí si: Člověče, co ty tady pohledáváš?

Marš dozadu, přednost mají skutečně nemocní!

Tvoje Anne M. Franková

Čtvrtek 16. března 1944

Milá Kitty, počasí je nádherné, nepopsatelně krásné. Půjdu určitě brzy na půdu.

Ted' vím, proč jsem o tolik neklidnější než Petr. On má svůj vlastní pokoj, tam pracuje, sní, přemýšlí a spí. Mne strkají z jednoho rohu do druhého. Ve svém pokoji, o který se dělím s Dusselem, nejsem nikdy sama, a přesto po tom tolik toužím. To je taky důvod, proč utíkám na půdu. Tam a u tebe mohu být na chvíli, na malou chvíli sama sebou. Nechci ale lamentovat nad svými touhami, naopak, chci být statečná!

Naštěstí nemá nikdo tušení o mých pocitech, ledaže se k matce chovám den ze dne chladněji a opovržlivěji, s otcem tolik nelaškuji a ani před Margot se nechovám uvolněně, ale jsem jako svázaná. Musím si především zachovat svoji vnější jistotu, nikdo nesmí vědět, jaké boje se ve mně odehrávají. Boje mezi mou touhou a rozumem. Až dosud vítězil

rozum, ale nebude cit přece jen silnější? Někdy se toho bojím a často si to strašně přeju.

Je to těžké nedávat před Petrem nic najevo, ale vím, že musí začít on. Je mi zatěžko všechny ty hovory a příhody, které s ním prožívám v noci ve snu, brát ve dne tak, jako by se nestaly. Ano, Kitty, Anne se zbláznila, ale žije také v bláznivé době a za ještě daleko bláznivějších okolností.

Naštěstí mohu to, co si myslím a cítím, alespoň napsat, jinak bych se tím úplně zalkla.

Co si asi o tom všem myslí Petr? Pořád věřím, že si jednoho dne o tom s ním budu moci promluvit. Dokázal přece aspoň trošku odhalit, co je ve mně, neboť tu vnější Anne, kterou až dosud zná, nemůže mít rád! Jak by mohl cítit sympatie k mému hlučnému a neklidnému chování, on, který tolik miluje klid a mír? Je snad první a jediný na světě, kdo nahlédl pod mou kamennou masku? Vstoupí snad brzy i za ni? Neříká snad jedno staré rčení, že po soucitu často následuje láska nebo že obojí kráčí často ruku v ruce? Není to také můj případ? Mám právě tak velký soucit s ním, jako ho mám často sama se sebou!

Opravdu nevím, jak začít. A jak by to teprve mohl dokázat on, když má ještě větší potíže s mluvením? Kdybych mu jen mohla napsat! Pak bych aspoň věděla, že ví, co jsem chtěla říct, neboť se slovy je to tak hrozivě těžké.

Tvoje Anne M. Franková

Pátek 17. března 1944 Nejmilejší
zlatíčko,

přece jenom to dobře dopadlo, Bepino nachlazení se nezměnilo v chřipku, ale jen v chrapot, a pan Kugler byl na základě potvrzení jednoho lékaře zproštěn pracovní služby. Zadnímu domu se ulevilo. Všechno je tu ještě all right! Až na to, že máme s Margot rodičů víceméně po krk.

Nesmíš tomu špatně rozumět, já miluji otce a Margot miluje otce i matku, ale když je někdo tak starý jako my, chce taky trochu rozhodovat sám za sebe, chce se už zbavit rodičovského dohledu. Když jdu nahoru, už je tu otázka, co mám v plánu. Při jídle nesmím solit kolik chci, každý večer ve čtvrt na devět se matka ptá, jestli bych se už neměla svléct, každá knížka, kterou čtu, musí být prozkoumána. Upřímně řečeno to

zkoumání není vůbec přísné a smím číst skoro všechno, ale všechny ty poznámky a připomínky plus celodenní vyptávání nám jsou na obtíž.

Ještě něco se jim nelíbí – nechci už celý den rozdávat pusinky semhle a pusinky tamhle. Všechny ty slad'oučké a vymyšlené přezdívky se mi zdají strojené. A to, jak si otec libuje v řečech o větrech a záchodě, mi připadá nechutné. Zkrátka ráda bych se jich aspoň na chvilku zbavila, a tomu oni nerozumějí. Ne že bychom jim o tom něco vykládaly, to ne, k čemu by to taky bylo, ono by jim to stejně nedošlo.

Margot včera večer řekla: "Mně se to zdá úplně hloupé. Když si jedna z nás na chvilku položí hlavu na ruce a dvakrát vzdychne, hned se ptají, jestli ji nebolí hlava nebo jestli se necítí dobře."

Pro Margot a pro mne je to opravdová rána, když najednou vidíme, jak málo toho zbývá z důvěrně známého a harmonického domova. A vyplývá to z velké části z toho, že náš vzájemný poměr je tak nepodařený. Myslím tím, že s námi jednají jako s malými dětmi, pokud jde o vnější věci, a my jsme vnitřně mnohem vyspělejší než děvčata našeho věku. I když je mi teprve čtrnáct, vím přece náramně dobře, co chci, vím, kdo má pravdu a kdo ne, mám svoje vlastní mínění, svoje pojetí a zásady. Snad to na holku v pubertě zní bláznivě, ale cítím se mnohem víc jako dospělý člověk než jako dítě, cítím se nezávislá na komkoli. Víím, že umím líp debatovat i diskutovat než matka. Víím, že mám objektivnější pohled, víím, že tolik nepřeháním, že jsem pořádnější a šikovnější, a proto nad ní cítím (můžeš se tomu smát) v mnoha věcech převahu. Když mám mít někoho ráda, musím k němu v první řadě cítit obdiv, obdiv a úctu a obojí u matky naprosto postrádám.

Všechno by bylo dobré, jen kdybych měla Petra, protože ho v lecčems obdivuji. Aby ne, je to takový slušný a hezký chlapec! Tvoje Anne M. Franková

Sobota 18. března 1944

Milá Kitty,

nikomu na světě jsem toho o sobě a svých pocitech nenavykládala tolik jako tobě. Proč bych ti neměla povědět také něco o sexu.

Rodiče a dospělí všeobecně se chovají velmi podivně, když tohle téma přijde na přetřes. Místo aby svým děvčatům i svým chlapcům už ve dvanácti letech všechno vysvětlili, posílají děti při takových rozhovorech z místnosti a ty ať se samy starají, kde nabrat vědomosti. Když pak rodiče později zjistí, že jejich děti se přece jenom něco dověděly, domnívají se, že toho vědí víc nebo míň, než tomu je ve skutečnosti. Proč se potom ještě nepokusí dohonit, co zameškali, a nezeptají se, jak se věci mají?

Pro dospělé je tu veliká překážka, která se mi zdá vlastně malá. Myslí si totiž, že děti si pak už nebudou představovat manželství jako něco posvátného a neposkvrněného, když se dovědí, že tato neposkvrněnost je ve většině případů pouhý nesmysl. Já osobně nepokládám u muže za něco špatného, když si do manželství přinese trochu zkušeností. S tím přece manželství nemá nic společného.

Když mi bylo přesně jedenáct, vysvětlili mi, jak je to s menstruací. Ještě dlouho jsem však nevěděla, jak k ní dochází a jaký má význam. Když mi bylo dvanáct a půl, dověděla jsem se víc, protože Jacqueline nebyla tak hloupá jako já. Jak spolu žijí muž a žena, to mi řekl pouhý můj cit. Zpočátku se mi ta představa zdála šílená, ale když mi to Jacqueline potvrdila, byla jsem hrdá na svou intuici.

Že se děti nerodí z břicha, vím taky od Jacqueline, ta prostě řekla: "Kudy to jde dovnitř, tudy to zase vychází hotové ven." O panenské bláně a dalších podrobnostech jsme se s Jacqueline dověděly z jedné knihy o sexuální výchově. Že se dá předejít otěhotnění, jsem věděla taky, ale co při tom všem probíhá uvnitř, bylo pro mne záhadou. Když jsem na to narazila, vyprávěl mi otec o prostitutkách atakdále. Ale při všem tom zůstávaly ještě stále otázky, na které jsem nedostala odpověď.

Když matka svým dětem všechno nevysvětlí, dovědí se to po kouskách a pokoutně, a to je určitě špatně.

Ačkoliv je sobota, nenudila jsem se, protože jsem byla s Petrem na půdě. Seděla jsem tam se zavřenýma očima a snila, bylo to nádherné.
Tvoje Anne M. Franková

Neděle 19. března 1944

Milá Kitty,

včera byl pro mne moc důležitý den. Po obědě probíhalo všechno docela normálně. V pět hodin jsem postavila vodu na brambory a matka mi dala kousek jelita, abych ho donesla Petrovi. Nejdřív jsem nechtěla, ale pak jsem přece jen šla. Nechtěl si jelito vzít a já měla žalostný pocit, že to je ještě pořád kvůli té hádce o nedůvěře. Najednou jsem nemohla dál, z očí mi vytryskly slzy. Už jsem nenaléhala, donesla jsem tácek zpátky matce a šla jsem na záchod, abych se vyplakala. Pak jsem se rozhodla, že tu věc s Petrem prohovořím. Před jídlem jsme seděli u něj a pomáhali mu s křížovkou, byli jsme čtyři, takže jsem mu nemohla nic říct. Ale když jsme šli ke stolu, zašeptala jsem mu: "Děláš večer těšnopis?"

"Ne," odpověděl. "Tak bych s tebou ráda chvílku mluvila." Souhlasil.

Po mytí nádobí jsem šla tedy za ním a zeptala se ho, jestli si to jelito nevzal kvůli poslední hádce. Naštěstí tomu tak nebylo. Ale jenom se mu nezdálo správné tak rychle povolit. V pokoji bylo hrozné horko a ve tváři jsem byla červená jako rak. Když jsem donesla Margot vodu, vrátila jsem se proto ještě jednou nahoru, abych se nadýchala trochu vzduchu. Ze slušnosti jsem se nejdřív postavila k oknu u van Daanových, ale už brzy jsem šla za Petrem. Stál u levé strany otevřeného okna, já se postavila k pravé. Bylo mnohem lehčí mluvit u otevřeného okna za tmy než za světla. Myslím, že Petrovi to taky tak připadalo. Vyprávěli jsme si spoustu věcí, strašnou spoustu, zdaleka to všechno nejsem schopna zopakovat. Ale bylo to báječné, nejkrásnější večer, jaký jsem kdy v zadním domě prožila. Některá témata ti přece jenom krátce naznačím.

Nejdřív jsme mluvili o hádkách, a že teď jim čelím úplně jinak, potom o odcizení mezi námi a našimi rodiči. Vyprávěla jsem Petrovi o matce a o otci, o Margot i o sobě. Jednu chvíli se zeptal: "Vy si určitě přejete vždycky dobrou noc a dáváte si pusy?"

"Pusy? Kdyby jednu, ale celou spoustu. A ty ne?"

"Ne, já jsem skoro nikdy nikomu nedal pusy."

"Ani na své narozeniny?"

"No, to ano!"

Mluvili jsme také o tom, že ani jeden ani druhý rodičům moc nedůvěřujeme. Že jeho rodiče ho sice velice milují a že by asi byli rádi,

kdyby jim důvěřoval, ale to že on nechce. Že já si vypláču své soužení v posteli a on chodí nadávat na půdu. Že já s Margot se doopravdy známe taky teprve odnedávna a že si toho přesto moc nevyprávíme, protože jsme ustavičně spolu. Mluvili jsme o všem možném, o důvěře, o citu i o sobě. Byl přesně takový, jak jsem si ho představovala.

Pak jsme došli k roku 1942, jak jsme byli tenkrát jiní. Oba se už ani nepoznáváme. Jak jsme se na začátku nemohli vystát. Připadala jsem mu neposedná a obtížná a já jsem na něm neviděla nic zajímavého. Nechápala jsem, proč se mnou neflirtuje, ale teď jsem tomu ráda. Mluvil taky ještě o tom, jak se často izoloval. Já říkala, že mezi mou hlučností a rozpustilostí a jeho tichostí není tak velký rozdíl a že taky miluji klid, ale že nikde nejsem sama, jediné se svým deníkem. A že mě každý vidí raději odcházet než přicházet, hlavně pan Dussel, a že nechci být pořád v pokoji rodičů. On prý je rád, že moji rodiče mají děti, a já jsem ráda, že on je tady. Řekla jsem mu, že chápu jeho zdrženlivost i jeho chování vůči rodičům a že bych mu ráda pomohla při hádkách.

"Ty mi přece vždycky pomáháš!" řekl.

"Čímpak?" zeptala jsem se udiveně.

"Svou veselostí."

To bylo asi to nejkrásnější, co mi řekl. Řekl taky ještě, že mu to už vůbec nepřipadá dotěrné, když k němu přijdu, ale úžasné. A já mu vyprávěla, jak se mi všechny ty něžňůstky, kterými mě otec i matka častují, zdají prázdné a že pusinka sem a pusinka tam ještě neznamenají důvěrnost. Mluvili jsme ještě o naší vlastní vůli, o deníku a samotě, a rozdílů mezi člověkem navenek a uvnitř, jak se projevuje u každého z nás, o mé masce atakdale.

Bylo to nádherné. Musí mě asi nejdřív mít rád jako kamaráda, a to prozatím stačí. Nemám pro to slova, tak jsem vděčná a šťastná. A musím se ti omluvit, Kitty, že můj styl dnes nedosahuje obvyklé úrovně. Psala jsem prostě, co mě napadlo.

Mám pocit, jako bychom s Petrem sdíleli společné tajemství. Když na mě hledí, těma očima, s tím úsměvem a s tím milým pomrkáváním, jako by v mém nitru vycházelo slunce. Doufám, že to tak zůstane, že spolu strávíme ještě mnoho, mnoho krásných hodin. Tvoje vděčná a šťastná Anne

Pondělí 20. března 1944

Milá Kitty,

dnes ráno se mě Petr zeptal, jestli bych nemohla večer přicházet častěji, že bych ho opravdu nerušila a že u něho v pokoji je dost místa i pro dva. Řekla jsem, že každý večer by to nešlo, poněvadž by to dole nepokládali za správné, ale on byl toho názoru, že by mi to vadit nemělo. Řekla jsem, že v sobotu večer ráda přijdu, a poprosila ho, aby mě především upozornil, až bude svítit měsíc.

"To pak půjdeme dolů," řekl, "a budeme se dívat na měsíc odtamtud." Souhlasila jsem, vždyť tak velký strach před zloději opravdu nemám.

Mezitím padl na mé štěstí stín. Už dávno jsem tušila, že Petr připadá mé sestře víc než příjemný. Jestli ho miluje, nevím, ale zdá se mi to zlé. Pokaždé, když se teď setkám s Petrem, působím jí asi bolest, a je krásné, že na sobě nedává skoro nic znát. Byla bych zoufalá z její žárlivosti, ale Margot jen říká, že s ní nemusím mít soucit.

"Je to pro mne hrozné, že jsi vedle nás jako třetí," řekla jsem.

"Na to jsem zvyklá," řekla dost trpce.

Neodvážuji se to Petrovi povědět, snad až později. Musíme se nejdřív pořádně vypovídat.

Matka mi včera jednu vrazila, a opravdu jsem si to zasloužila. Nesmím se nechávat tolik unášet svou lhostejností a pohrdáním vůči ní. Musím se znovu pokusit být navzdory všemu přátelská a nechat si své poznámky pro sebe.

Ani Pim už není tak srdečný. Snaží se odvykat si dětinskosti a je teď mnohem chladnější. Uvidíme, co z toho bude. Hrozil mi, že jestli nebudu dělat algebru, ať nepočítám s žádnými doučovacími hodinami. Ačkoli se to dalo čekat, chci s tím přece jenom znovu začít, ovšem dostanu-li novou knihu.

Zatím nejsem schopna dělat nic jiného než hledět na Petra, úplně tím překypuji!

Tvoje Anne M. Franková

Doklad Margotiny dobroty. Toto jsem dostala dnes 20. března 1944:

"Anne, když jsem včera říkala, že na tebe nežárlím, byla to pravda jen z padesáti procent. Je to totiž tak, že nežárlím ani na tebe, ani na Petra.

Jenom je myslím pro mne trochu škoda, že jsem dosud nenašla a prozatím určitě hned tak nenajdu nikoho, s kým bych mohla mluvit o svých myšlenkách a pocitech. Ale proto vám to oběma ze srdce přeju, jestliže si můžete věnovat navzájem trochu důvěry. Postrádáš tu už dost toho, co je pro mnohé jiné samozřejmostí. Na druhé straně vím dobře, že bych s Petrem přece jen nikdy nedošla tak daleko, protože mám pocit, že s tím, s kým bych si přála hovořit o mnoha věcech, bych musela mít už dost důvěrný vztah. Potřebovala bych mít pocit, že mi naprosto ve všem rozumí, aniž bych mu toho příliš pověděla. Proto by to musel být někdo, u koho bych cítila, že má nade mnou duševní převahu, a u Petra tomu tak není. U tebe a u Petra bych si to však umím docela dobře představit.

Nemusíš si tedy dělat vůbec žádné výčitky, že přicházím zkrátka a že děláš něco, co přísluší mně. Není to ani v nejmenším pravda. Ty a Petr můžete vzájemným stykem jenom získat."

Moje odpověď:

Milá Margot, Tvůj dopis je nesmírně milý, přesto však nejsem úplně uklidněná a taky asi nebudu.

O takové důvěře, jakou máš na mysli, ještě nemůže být mezi Petrem a mnou řeč, ale u otevřeného a temného okna se toho řekne navzájem víc než za jasného dne. Také je lehčí své pocity povědět šeptem, než když bys je měla nahlas vytrubovat. Myslím, že cítíš k Petrovi jakousi sesterskou náklonnost a chtěla bys mu pomoci přinejmenším tak ráda jako já. Snad k tomu také ještě dojde, i když to nebude taková důvěra jako mezi námi. Myslím si, že důvěra musí být oboustranná. A to je myslím také důvod, proč mezi otcem a mnou nic takového nevzniklo.

Přestaňme teď s tím a nemluvme už o tom. Jestli ještě něco chceš, tak mi to napiš, prosím tě, protože tak mohu mnohem lépe vyjádřit své myšlenky než ústně. Ani nevíš, jak moc tě obdivuji, a doufám jen, že se mi jednou dostane něco z otcovy a tvé dobroty, neboť v tom se navzájem sobě velmi podobáte. Tvoje Anne

Středa 22. března 1944 Milá Kitty, toto
jsem dostala včera večer od Margot:

"Nejdražší Anne,

po tvém včerejším dopise mám nepříjemný pocit, že máš výčitky svědomí, když jdeš k Petrovi pracovat nebo si popovídat. K tomu není skutečně žádný důvod. Cítím ve svém nitru, že by měl existovat někdo s právem na vzájemnou důvěru, ale Petr by toto místo ještě zaujmout nemohl. Je to tak, jak jsi napsala; mám pocit, že Petr je něco jako bratr, ale ... mladší bratr. Naše city vystrkují nesměle tykadla, abychom se – možná později, nebo možná také nikdy – setkali v sourozenecké náklonnosti. Tak daleko to však ještě dlouho nebude. Opravdu tedy nemusíš mít se mnou soucit. Užívej tak často, jak to jen lze, společnosti, kterou sis teď našla."

Je to tady stále krásnější. Myslím, Kitty, že tady v zadním domě prožijeme snad ještě pravou velkou lásku. Všechno to vtipkování o svatbě s Petrem, jestli tu ještě dlouho zůstaneme, nebylo tedy tak bláznivé. Ve skutečnosti ovšem nepřemýšlím o tom, že bych si ho vzala. Nevím, jaký bude, až dospěje. Taky nevím, jestli se budeme mít jednou tak rádi, abychom se chtěli vzít.

Ted' už jsem si jistá, že mě má Petr taky rád. Jakým způsobem mě má rád, nevím. Zda si jen přeje dobrou kamarádku, nebo zda ho přitahují jako dívka, nebo jen jako sestra, tomu jsem ještě nepřišla na kloub. Když řekl, že mu při hádkách mezi jeho rodiči vždycky pomáhám, byla jsem moc ráda a o krok dál k tomu, abych věřila v jeho přátelství. Včera jsem se ho ptala, co by dělal, kdyby tu bylo tucet Ann a všechny by za ním pořád chodily. Odpověděl: "Kdyby byly všechny takové jako ty, nebylo by to tak špatné!"

Je ke mně ohromně pohostinný a myslím si, že mě opravdu rád vidí. Francouzsky se učí velmi horlivě, dokonce večer v posteli až do čtvrt na jedenáct.

Ach, když si vzpomenu na sobotní večer, na naše slova, naše hlasy, tak jsem poprvé sama se sebou spokojená. Myslím si, že bych znovu řekla totéž, a ne všechno úplně jinak, jak to většinou u mne bývá. Je tak hezký, ať už se směje, nebo se jen tiše dívá před sebe. Je milý a dobrý a hezký. Podle mého mínění byl nejvíc vyveden z míry, když poznal, že zdaleka nejsem to nejpovrchnější děvče na světě, ale zrovna takový snílek jako on, a že prožívám stejné těžkosti.

Včera večer po mytí nádobí jsem čekala, že mě poprosí, abych zůstala nahoře. Ale nestalo se. Odešla jsem a on sešel dolů, aby zavolal Dussela k rádiu. Bloumal kolem koupelny, ale když to Dusselovi trvalo moc dlouho, šel nahoru. Pobíhal po mém pokoji sem a tam a šel hodně brzy spát.

Byla jsem celý večer tak neklidná, že jsem ustavičně chodila do koupelny, myla si obličej studenou vodou, četla, pak zase snila, koukala na hodiny a čekala a čekala a čekala a poslouchala, jestli nepřijde. Lehla jsem si brzy do postele a byla k smrti unavená.

Dnes večer je koupání, a zítra?

To je ještě tak daleko!

Tvoje Anne M. Franková

Moje odpověď: "Milá

Margot,

bylo by myslím nejlepší, kdybychom prostě počkaly, co z toho vzejde. Nemůže to už dlouho trvat a mezi Petrem a mnou se rozhodne, buď to bude zase normální nebo jiné. Jaké to bude, nevím, ale nelámu si s tím hlavu.

Ale jedno udělám určitě. Jestli Petr a já uzavřeme přátelství, tak mu řeknu, že ty ho máš taky moc ráda a budeš stát při něm, bude-li to nutné. Tohle si určitě nebudeš přát, ale z toho si teď nic nedělám. Co si Petr myslí o tobě, nevím, ale já se ho potom zeptám. Určitě nic špatného, naopak! Přijď klidně na půdu nebo kamkoli, kde budeme, opravdu nás nebudeš rušit, protože jsme se tuším mlčky dohodli, že budeme-li chtít mluvit, bude to večer za tmy.

Buď statečná! Já budu taky, ačkoli to není vždycky jednoduché. Tvůj čas přijde možná rychleji, než si myslíš."

Tvoje Anne

Čtvrtek 23. března 1944

Milá Kitty,

tady se zase všechno částečně urovnalo. Naši dodavatelé lístků byli našťástí propuštěni z vězení.

Miep je od včerejška zase tady, dnes ulehł do postele její manžel. Zimnice a horečka, známé příznaky chřipky. Bep už je zdravá, třebaže kaše, jen Kleiman bude muset ještě dlouho zůstat doma.

Včera se tu zřítilo letadlo, posádka ještě včas vyskočila padákem. Stroj spadl na školu, kde nebyly děti. Vznikl malý požár, bylo pár mrtvých. Němci zuřivě stříleli na snášejíící se letce, přihlížející obyvatelé Amsterodamu pěnili zlostí nad takovou zbabělostí. My, to znamená dámy, jsme se také k smrti vyděsily.

Brrr, střílení pokládám za něco strašlivého!

Teď něco o mně.

Když jsem byla včera u Petra, dostali jsme se, skutečně už nevím jak, na otázky sexu. Dávno jsem se chystala, že se ho na některé věci zeptám. Ví všecko. Když jsem mu řekla, že Margot ani já jsme nebyly správně poučeny, strašně se tomu divil. Vyprávěla jsem mu hodně o Margot a o sobě a o otci i o matce, a že se v poslední době už netroufám ptát. Nabídl mi potom, že mě poučí, a já jsem to vděčně přijala. Vysvětloval mi, jak působí ochranné prostředky. A já se ho odvážně zeptala, podle čeho chlapani poznají, že jsou dospělí. To si prý musí nejdřív promyslet, řekne mi to večer. Mezi jiným jsem mu vyprávěla příběh Jacque a můj a že děvčata jsou vůči silným chlapanům bezbranná. "Ze mě strach mít nemusíš," řekl.

Večer, když jsem za ním znovu přišla, mi vyprávěl o chlapaních. Bylo to snad trochu choulostivé, ale stejně prima. Ani on ani já jsme si neuměli představit, že bychom kdy dokázali tak otevřeně mluvit o těchto nejintimnějších záležitostech s nějakým děvčetem, popřípadě s chlapanem. Hodně mi vyprávěl o ochranných prostředcích.

S Margot jsme si večer v koupelně dlouho povídaly o našich dvou dřívějších známých, Bramovi a Dreesovi.

Dnes ráno mě čekalo něco hodně nepříjemného. Po snídani na mě Petr kývl, abych s ním šla nahoru. "Tys mě pěkně podfoukla," řekl mi. "Slyšel jsem, o čem jste si včera povídaly s Margot v koupelně. Chtěla jsi asi zjistit, co o tom Petr ví, a potom si z toho dělat legraci!"

Vyrazilo mi to dech. Vymlouvala jsem mu to, jak to jen šlo. Dovedu si tak dobře představit, jak se musel cítit, a přitom to vůbec není pravda!

"Kdepak, Petře," řekla jsem, "tak sprostě bych se nikdy nezachovala. Slíbila jsem, že budu mlčet, a taky mlčím. Takhle tě podvést a potom tak

sprostě jednat, ne, Petře, to už by nebyla legrace, to by nebylo fěr. Nic jsem nevyprávěla, čestné slovo, věříš mi?"

Řekl, že mi věří, ale musím si s ním o tom ještě jednou promluvit. Už celý den o tom dumám. Štěstí, že hned řekl, co si myslí. Představ si, že by si to ohavné podezření nechával pro sebe. Ten milý Petr!

Teď mu musím všechno vyložit!

Tvoje Anne

Pátek ráno 24. března 1944

Milá Kitty,

chodím teď večer často nahoru, abych se u Petra v pokoji nadýchala čerstvého večerního vzduchu. V temném pokoji se dostaneš k pořádnému rozhovoru mnohem rychleji, než když tě slunce lechtá na tváři. Zdá se mi to tak útulné, sedět vedle něho na židli a dívat se ven. Van Daan a Dussel se tváří strašně hloupě, když mizím v Petrově pokoji. "Annin druhý domov," říkají pak (německy), nebo: "Sluší se pro pána, aby ještě večer potmě přijímal dívčí návštěvu?"

Petr je při takových údajně vtipných poznámkách překvapivě klidný. Moje matka je ostatně neméně zvědavá a určitě by se mě zeptala na obsah našich rozhovorů, kdyby neměla potají strach z odmítavé odpovědi. Petr říká, že dospělí jsou závistiví, protože jsme mladí a z jejich nevraživosti si nic moc neděláme.

Někdy pro mne Petr přijde dolů. Ale to je také trapné, protože vždycky zrudne a nevypraví ze sebe skoro ani slovo. Jsem jen ráda, že se nikdy nečervenám, to musí být opravdu velice nepříjemné.

Kromě toho mi není příjemné, že Margot sedí dole sama, kdežto já mám nahoře dobrou společnost. Ale co mám dělat? Vůbec by mi nevadilo, kdyby šla se mnou nahoru, ale to by byla zase páté kolo u vozu.

Musím si ode všech ledacos vyslechnout o náhlém přátelství a opravdu nevím, kolik rozhovorů u stolu se už točilo kolem svatby v zadním domě v případě, že válka potrvá ještě pět let. Co je nám vlastně do těch rodičovských keců? Vůbec nic, jsou všechny tak pitomé.

Zapomněli moji rodiče, že byli také kdysi mladí? Nejspíš ano. V každém případě nás berou vždycky vážně, když si děláme legraci, a smějí se nám, když to myslíme vážně.

Jak to půjde dál, skutečně nevím, a stejně tak nevím, jestli si budeme mít stále co povídat. Ale jestli se to mezi námi bude dál vyvíjet, budeme pospolu i bez řečí. Kdyby jen se ti staří tady nahoře netvářili tak hloupě. Určitě mě nevidí moc rádi. Přitom Petr ani já nikomu neříkáme, o čem mluvíme. Představ si, kdyby věděli, že mluvíme o tak intimních věcech.

Ráda bych se Petra zeptala, jestli ví, jak vlastně děvče vypadá. Chlapec není myslím dole tak komplikovaně utvářen jako děvče. Na fotografiích a vyobrazeních nahých mužů můžeš docela dobře vidět, jak vypadají, ale u žen nikoli. Tam jsou pohlavní části, nebo jak se to jmenuje, mnohem víc mezi nohama. Jak se zdá, ještě asi nikdy neviděl děvče zblízka, a upřímně řečeno já taky ne. U chlapců je to opravdu mnohem jednodušší. Jak bych měla to ústrojí propána popsat? Že to neví přesně, jsem usoudila z jeho slov. Mluvil o "ústí dělohy", ale to je uvnitř, to není vidět. U nás je to přece moc dobře rozděleno. Než mi bylo takových jedenáct dvanáct let, nevěděla jsem ani, že jsou také ještě vnitřní stydké pysky, ty nebylo vůbec vidět. A nejkrásnější bylo, že jsem si myslela, že moč vychází z pošťvácku. A když jsem se jednou matky ptala, co znamená ten výstupek, řekla, že to neví. Ti dospělí se vždycky tváří tak nechápavě!

Ale zpátky k věci. Jak se dá bez příkladu vysvětlit, jak to všechno souvisí? Mám to tady hned zkusit? Tak do toho!

Když stojíš, vidíš zřepdu jen chlupy. Mezi nohama jsou jakési polštářky, měkké části, taky s chlupy, které ve stoje přiléhají. To, co je uvnitř, pak není vidět. Když si sedneš, rozevřou se, a uvnitř to vypadá rudé a ošklivě masité. Na vrchní části mezi velkými stydkými pysky je kožní záhyb, což je při bližším pozorování vlastně jakýsi puchýřek. To je pošťvácěk. Pak přijdou malé stydké pysky, ty jsou také přitisknuté k sobě jako záhyb. Když se ten otevře, je tam masitý výčnělek, ne větší než horní okraj mého palce. Jeho horní část je porézní, jsou v něm různé otvůrky, z nichž vychází moč. Spodní část vypadá, jako by to byla jen kůže, ale tam je přece pochva. Celá je pokryta kožními záhyby a nedá se skoro objevit. Otvor do ní je tak děsivě malý, že si skoro neumím představit, jak muž může vniknout dovnitř, natož pak celé dítě ven. Do toho otvoru se nedostaneš snadno ani ukazováčkem! To je všechno, a přece je to tak důležité. Tvoje Anne M. Franková

Sobota 25. března 1944

Milá Kitty,

když se člověk mění, upozoruje to teprve tehdy, až když ke proměna proběhne. Já jsem se změnila, a to důkladně a naprosto. Moje mínění a názory, můj kritický pohled, můj zevnějšek i moje nitro, všechno se změnilo, a to k dobrému.

Už jsem ti vyprávěla, jak to bylo pro mne obtížné, když jsem sem přišla – ze světa zbožňování do chladné reality výtek a dospělých. Otec a matka jsou z velké části spoluvinní na mém trápení, protože mě často popichovali a při všech hádkách mi ukazovali jen "svoje" hledisko. Trvalo dost dlouho, než jsem přišla na to, že při svých hádkách mají jen poloviční pravdu. Ale teď vím, jakou spoustu chyb napáchali všichni. Největší chyba otce a matky vůči van Daanovým tkví v tom, že nikdy nemluví otevřeně a přátelsky (i kdyby měli to přátelství trochu předstírat).

Já bych tu především ráda zachovávala mír bez hádek a pomluv. S otcem a s Margot to není těžké, s matkou ano, a proto je moc dobré, že mě občas klepne přes prsty. Pana van Daana si získáš, když mu dáš za pravdu, tiše ho posloucháš, moc nemluvíš a především mu na jeho žerty a hloupé vtipy odpovíš také žertem. Paní van Daanovou získáš tím, že mluvíš otevřeně a všechno připustíš. Ona taky otevřeně přízná svoje chyby, kterých je spousta. Víم teď moc dobře, že o mně už nesmýšlí tak špatně jako na začátku. A to jen proto, že jsem poctivá a že lidem říkám přímo do očí i méně lichotivé věci. Chci být čestná a zjišťuji, že s tím se dostanu mnohem dál. A navíc se člověk taky cítí mnohem líp.

Včera se mnou paní van Daanová mluvila o rýži, kterou jsme dali Kleimanovi. "My jsme dávali, dávali a zase dávali," říkala. "Ale pak jsem si řekla: Tak už dost. Pan Kleiman si může sehnat rýži sám, když si dá trochu práce. Proč vlastně musíme dávat všechno z našich zásob? My to také potřebujeme."

"To ne, paní van Daanová," odpověděla jsem, "v tom s vámi nesouhlasím. Pan Kleiman si snad může sehnat rýži sám, ale nemá chuť se o to starat. Nemůžeme kritizovat lidi, kteří nám pomáhají. Musíme jim dávat všechno, co můžeme postrádat a co oni potřebují. Talíř rýže týdně nás nespasí, vždyť můžeme stejně dobře jíst luštěniny."

Paní van Daanové se to nezdálo, ale řekla, že ačkoli s tím nesouhlasí, ráda ustoupí, a to je zas jiná otázka.

No dobrá, končím, někdy vím, kde je mé místo, ale někdy o tom ještě pochybuji. Ale já to zvládnou! Určitě! Hlavně že mám teď pomoc, poněvadž Petr mi pomáhá rozlousknout ne jeden tvrdý oříšek a kousnout do ne jednoho kyselého jablka!

Opravdu nevím, jak moc mě má rád a jestli se někdy políbíme. Hlavně si to nesmím vynucovat! Otcí jsem řekla, že hodně chodím za Petrem, a jestli se mu to zdá být v pořádku. Samozřejmě se mu to zdálo v pořádku.

Petrovi vyprávím taky množství věcí, které bych jinak nikomu neprozradila. Tak třeba jsem mu řekla, že chci později psát. I kdyby ze mne nebyla spisovatelka, přece jenom nechci při svém povolání ani při jiných úkolech psaní nikdy zanedbávat.

Nejsem bohatá na peníze ani na pozemské statky, nejsem hezká ani inteligentní, ani chytrá, ale jsem a budu šťastná! Mám šťastnou povahu, mám ráda lidi, nejsem podezíravá a chci, aby byli všichni šťastní spolu se mnou!

Tvoje oddaná Anne M. Franková

Zas mi toho den nepřinesl moc, spíš než den to byla temná noc.

(To bylo před pár týdny a už to neplatí. Protože však jsou u mne verše spíš výjimkou, tak jsem si je prostě zapsala.)

Pondělí 27. března 1944

Milá Kitty,

značně velkou kapitolu v písemné historii našeho skrývání by vlastně měla zabírat politika, ale protože mě toto téma tak moc nezajímá, ponechávala jsem je dosti stranou. Proto budu dnes celý dopis pro jednu věnovat politice.

Na toto téma jsou samozřejmě velice rozdílné názory. Ve stísněných válečných časech se o něm logicky také hodně mluví, ale že se o politiku lidé tak strašně hádají, to je prostě hloupé! Ať se sázejí, smějí, hubují, reptají, ať se dusí ve vlastní šťávě, jen ať se nehádají. To většinou špatně

skončí. Lidé přicházející zvenčí přinášejí spoustu nepravdivých zpráv, kdežto naše rádio až do nynějška ještě nikdy nelhalo. Jan, Miep, Kleiman, Bep a Kugler jsou ve svých politických náladách chvilku nahoře, chvilku zas dole, Jan tomu podléhá nejmíň z nich.

Co se týče politiky, je tady v zadním domě nálada pořád stejná. Při nesčíslných debatách o invazi, o náletech, o projevech atakdále je slyšet množství poznámek typu "To není možné!" "Pro pána krále, jestli chtějí začít teprve teď, co přijde pak?", "Jde to výborně, prima, báječně!"

Optimisté, pesimisté a také – abychom nezapomněli – realisté vyjadřují s nevyčerpatelnou energií své názory a přesvědčení, a jak je tomu vždycky, každý si myslí, že jen on má pravdu. Jistá dáma se rozčiluje nad bezpříkladnou důvěrou, jakou její pan choť chová k Angličanům. Jistý pán neustále útočí na svou dámu kvůli jejím posměšným a pohrdavým poznámkám týkajících se jeho milovaného národa! Od časného rána do pozdního večera, a nejkrásnější je, že je to nikdy neomrzí!

Přišla jsem na něco a účinek je ohromující. Jako když někoho píchneš špendlíkem a on vyskočí. Přesně tak působí můj prostředek. Začni s politikou, jedna otázka, jedno slovo, jedna věta stačí, a všichni jsou okamžitě v tom!

Jako by nestačily zprávy německé armády a anglické BBC, bylo před nedávnem zavedeno hlášení o letecké situaci – skvělé, ale na druhé straně to často vede k rozčarování. Angličané tvrdí, že jejich válečné letectvo je neustále v akci, což je srovnatelné se stejně nepravdivými německými informacemi tohoto druhu.

Rádío se tu poslouchá už ráno v osm, ne-li dříve, až do večera do devíti, do desíti, i do jedenácti každou hodinu. To je přece nejlepší důkaz, že dospělí mají výdrž a mozky, které jen těžko chápou (ovšem jenom někteří, nechci nikoho urazit). My bychom toho měli po jednom, nanejvýš po dvou vysíláních dost už na celý den. Ale ti staří mazáci, no ano, už jsem to říkala! Dělnický program, vysílání Oranje, Frank Philips nebo její Veličenstvo Wilhelmina, to všechno jedno po druhém a všemu se ochotně naslouchá. A nejsou-li u jídla nebo nespí, sedí u rádia a mluví o jídle, o spaní a o politice. Uf, je to pomalu nuda a pravý div, když se

člověk přitom sám nepromění v nudnou starou babku! Těm staříkům to ovšem už nemůže moc škodit!

Zářným příkladem je řeč námi všemi uctívaného Winstona Churchilla.

Nedělní večer, devět hodin. Čaj stojí pod příklonem na stole, hosté se scházejí. Dussel si sedne vlevo vedle rádia, pan van Daan před něj, Petr vedle, matka vedle pana van Daana, paní van Daanová za ně, Margot a já úplně dozadu, Pim ke stolu. Pozoruji, že naše rozmístění není úplně jasné, ale koneckonců na našich místech tak moc nezáleží. Pánové bafají, Petrovy oči se napjatou pozorností přivírají. Mamka v dlouhém tmavém županu a paní van Daanová se chvějí kvůli letcům, kteří si z Churchillovy řeči nic nedělají a vesele si to přes nás míří na Essen. Otec srká čaj, Margot a já jsme sestersky spojeny spící kočkou Mouschi, která zabrala dva různé klíny. Margot má ve vlasech natáčky a já mám na sobě příliš malé, příliš úzké a příliš krátké noční roucho. Zdá se to všechno intimní, útulné, poklidné a pro tentokrát tomu tak skutečně je. Ale s hrůzou čekám na reakce na Churchillovu řeč. Nemohou se už skoro dočkat, netrpělivě se vrtí, jestli zase nevznikne hádka! Pss, psss, jako kočka, která láká myš z díry, popichují se vzájemně k hádce a k nesvornosti. Tvoje Anne

Úterý 28. března 1944

Nejmilejší Kitty,

mohla bych toho o politice napsat ještě mnohem víc, ale dnes musím referovat zase o spoustě jiných věcí. Za prvé mi matka vlastně zakázala chodit tak často nahoru, protože podle jejího názoru paní van Daanová žárlí. Za druhé Petr pozval Margot, aby chodila také nahoru. Nevím, jestli ze zdvořilosti nebo protože to myslí vážně. Za třetí jsem se zeptala otce, jestli si myslí, že by mi měla ta žárlivost vadit. Nemyslí si to.

Co teď? Matka se zlobí, nechce mě pouštět nahoru, chce, abych zase pracovala u Dussela, snad taky trochu žárlí. Otec Petrovi i mně ty společné chvíle přeje a zdá se mu prima, že spolu tak dobře vycházíme. Margot má Petra taky ráda, cítí však, že ve třech se nedá mluvit o tom, co lze ve dvou.

Kromě toho si matka myslí, že Petr je do mne zamilovaný. Přeji si, upřímně řečeno, aby to byla pravda. Pak bychom na tom byli stejně a mohli bychom se více sblížit. Říká taky, že se na mě hodně často dívá. Je pravda, že na sebe často mrkáme. A že se dívá na mé dolíčky ve tváři, za to přece nemůžu? Nemám pravdu?

Jsem ve velmi obtížné situaci. Matka je proti mně a já jsem proti ní. Otec zavírá oči před naším mlčenlivým soubojem. Matka je smutná, protože mě má ještě ráda, já nejsem vůbec smutná, protože ona je pro mne vyřízená.

A Petr... Petra se nechci vzdát. Je tak milý a já ho obdivuji. Mohlo by to být mezi námi tak krásné, proč do toho ti staří strkají nos? Naštěstí jsem zvyklá skrývat svoje pocity a výborně se mi daří tajit, jak po něm toužím. Řekne někdy něco? Budu někdy cítit jeho tváře, jako jsem ve snu cítila tváře Pét'ovy? Petře a Pét'o, jedno jste! Nechápou nás, nikdy by nepochopili, že nám stačí ke spokojenosti, už jen když spolu sedíme a nemusíme ani mluvit. Nechápou, co nás k sobě přitahuje. Kdy asi překonáme všechny obtíže? A přece je dobré, že je musíme překonávat, protože potom je konec o to krásnější. Když leží s hlavou na rukách a se zavřenýma očima, je to ještě dítě. Když si hraje s Mouschi nebo o ní mluví, je plný lásky. Když nosí brambory nebo jiné těžké věci, je silný. Když se jde při střelbě nebo za tmy podívat, jestli tu nejsou zloději, je statečný. A když si počíná tak nemotorně a neobratně, je opravdu milý. Připadá mi mnohem krásnější, když mi něco vysvětluje on, než když já ho musím o něčem poučovat. Byla bych ráda, kdyby mě převyšoval skoro ve všem.

Matky mi mohou být ukradené, jen kdyby se rozpovídal!

Otec vždycky říká, že jsem fillena, ale není to pravda. Jenom jsem marnivá. Dosud mi moc lidí neřeklo, že jim připadám hezká, jenom jeden kluk ze školy mi pověděl, že vypadám tak mile, když se směju. Včera jsem uslyšela od Petra opravdovou poklonu a chci ti ten náš rozhovor pro pobavení zopakovat.

Petr mi často říkal: "Zasměj se!"

To mi bylo nápadné a včera jsem se zeptala: "Proč se mám pořád smát?"

"Protože to je hezké. Máš pak dolíčky v tvářích. Jak to vlastně děláš?"

"S tím jsem se narodila, na bradě mám taky jeden. To je taky jediné hezké, co mám."

"Ale ne, to není pravda!"

"Ale je. Já vím, že nejsem hezká. Nikdy jsem hezká nebyla a taky nikdy nebudu!"

"To se mi vůbec nezdá. Mně připadáš hezká."

"To není pravda."

"Když to říkám, můžeš mi to věřit." Řekla jsem pak ovšem totéž o něm.

Tvoje Anne M. Franková

Středa 29. března 1944

Milá Kitty,

včera večer mluvil ministr Bolkestein na stanici Oranje o tom, že po válce má vyjít sbírka deníků a dopisů z té doby. Samozřejmě hned všichni zaútočili na můj deník. Představ si, jak by to bylo zajímavé, kdybych vydala román o zadním domě. Už jen podle titulu by si lidé mysleli, že to je detektivka.

Ale teď vážně, za takových deset let po válce bude vyprávění o tom, jak jsme tu my Židé žili, jedli a mluvili, vypadat neuvěřitelně. I když ti o nás hodně vyprávím, přesto toho o našem životě víš jen docela málo. Jaký strach mají dámy, když se bombarduje, jako například v neděli, kdy 350 anglických strojů shodilo na Ijmuiden půl milionu kila bomb, jak se pak domy chvějí jako stébla trávy ve větru, kolik epidemií tu propuká...

O ničem z toho nemáš ani ponětí a musela bych psát celý den, kdybych ti měla vylíčit všechno do detailů. Lidé stojí fronty na zeleninu a všemožné jiné věci. Lékaři se nedostanou k nemocným, protože jim někdo ukradne vozidlo před nosem. Je spousta vloupání a krádeží, takže se začínáš ptát, co to vjelo do Holanďanů, že najednou tolik kradou. Malé děti ve věku tak mezi osmi až jedenácti lety rozbíjejí okna bytů a vykradou všechno, co není pevně přibito. Nikdo se neodvážá ani na pět minut opustit byt, protože sotva je pryč, jsou všechny věci taky pryč. Každý den jsou v novinách inzeráty, které slibují odměny za vrácení ukradených psacích strojů, perských kobereců, elektrických hodin, látek atd. Zloději odmontovávají pouliční elektrické hodiny, rozebírají v

budkách telefony až do nejmenšího drátku. Nálada mezi obyvatelstvem nemůže být dobrá, každý má hlad. S týdenním přidělem se dá vyjít sotva dva dny (kromě kávové náhražky). Invaze je v nedohlednu, muži musejí do Německa. Děti jsou podvyživené a nemocné, všechny jsou špatně oblečené a špatně obuté. Podrážka "na černo" stojí 7,50 guldenu. Přitom většina obuvníků už nebere zákazníky nebo musíš čekat na boty čtyři měsíce, a ty se pak mezitím často ztratí.

Ta věc má i svou dobrou stránku, že totiž sabotáže proti vrchnosti jsou tím častější, čím horší je zásobování a čím přísnější jsou opatření proti obyvatelstvu. Lidé z úřadu pro potravinové přiděly, policie, úředníci, ti všichni se buď podílejí na pomoci svým spoluobčanům, nebo je zrazují a pomáhají jim naopak do kriminálu. Naštěstí jen malé procento Nizozemců stojí na špatné straně.

Tvoje Anne

Pátek 31. března 1944 Milá

Kitty,

představ si, ještě je poměrně zima a většina lidí je už asi měsíc bez uhlí. Hrozné, co? Nálada je všeobecně zase optimistická, a to kvůli ruské frontě, kde to vypadá skvěle! Nepíšu sice moc o politice, ale přece ti musím krátce sdělit, že Rusové se dostali až ke Generálnímu gouvernementu a v Rumunsku až k řece Prut. Stojí už před Oděsou a obklíčili Tarnopol. Každý večer tam očekávají Stalinovo zvláštní komuniké.

V Moskvě se vypaluje tolik slavnostních salv, že město musí každý den přímo dunět. Jestli se jim zdá hezké dělat, že válka je pořád za humny, nebo jestli neumějí svou radost vyjádřit jinak, to nevím!

Maďarsko bylo obsazeno německými vojsky. Je tam ještě milion Židů, ti teď přijdou asi taky na řadu.

Tady se neděje nic zvláštního. Dneska má pan van Daan narozeniny. Dostal dva balíčky tabáku, kávu na jeden šálek (tu ještě ušetřila jeho paní), citronový punč od Kuglera, sardinky od Miep, kolínskou od nás, dvě snítky šeríku a tulipány. Nesmím zapomenout na dort, plněný malinami a trošičku lepkavý, protože je ze špatné mouky a bez másla, ale přece jen lahodný.

Řeči o Petrovi a o mně trošku ustaly. Dnes večer si pro mě přijde. Je to od něj milé, nemyslíš, když je mu to tak nepříjemné. Jsme moc dobří přátelé, jsme hodně spolu a bavíme se o všem možném. Je to prima, že se nemusím nikdy držet zpátky, když se dostaneme na choulostivé téma, jak by to bylo u jiných kluků. Tak jsme například mluvili o krvi a přišli jsme na menstruaci atd. Pokládá nás ženy za velmi houževnaté, že snášíme takovým způsobem ztrátu krve. I mě pokládá za houževnatou. Pročpak, pročpak?

Život je tu teď pro mne lepší, mnohem lepší. Bůh mě nenechal samotnou a samotnou mě nenechá. Tvoje Anne M. Franková

Sobota 1. dubna 1944 Nejmilejší

Kitty,

a přece je pro mne všechno ještě tak těžké. Určitě víš, co tím myslím, že? Tolik toužím po polibku od něho, polibku, který tak dlouho nepřichází. Pohlíží na mne ještě pořád jako na kamarádku? Nejsem tedy ničím víc?

Obě víme, že jsem silná, že dokážu sama snášet většinu těžkostí. Nikdy jsem nebyla zvyklá s někým se o ně dělit a na matku jsem se nikdy nespolehala. Ale teď bych si mu tak ráda položila hlavu na rameno a jen tak klidně seděla.

Nemohu, nikdy nemohu zapomenout na sen o Petrově tváři tenkrát, když bylo všechno jen dobré! Copak on po tom netouží? Nebo je jen tak plachý, že se nedokáže přiznat ke své lásce? Proč mě chce mít tak často u sebe? Ach, proč nemluví?

Chci přestat být jen klidná. Zase naberu sil a s trochou trpělivosti přijde i to ostatní. Ovšem... a to je nejhorší, strašně moc to vypadá, jako bych mu nadbíhala. Vždycky musím sama nahoru, nikdy nepřijde on za mnou. Ale je to dáno rozdělením pokojů, a on rozumí mým pochybám. Ó ano, snad porozumí i něčemu dalšímu. Tvoje Anne M. Franková

Pondělí 3. dubna 1944 Nejmilejší

Kitty,

zcela proti svému zvyku ti přece jen napíšu obšírněji o jídle, protože se stalo nejen tady v zadním domě, nýbrž i v celém Holandsku, v celé Evropě a všude jinde velmi problematickým a důležitým činitelem.

Za jednadvacet měsíců, co jsme zde, jsme zažili už několik potravinových období. Hned uslyšíš, co to znamená. Potravinovým obdobím rozumím období, v němž není nic jiného k jídlu než určitý pokrm nebo určitá zelenina. Jeden čas jsme měli každý den štěrbák s pískem, bez písku, jako Eintopf nebo zapečený v ohnivzdorné míse. Potom to byl špenát, pak následovaly kedlubny, černý kořen, okurky, rajčata, kyselé zelí atd.

Není opravdu příjemné jíst každé poledne a každý večer například kyselé zelí, ale člověk dělá leccos, když má hlad. Teď však máme nejkrásnější období, nedostáváme vůbec žádnou zeleninu.

Náš týdenní jídelní lístek se skládá z hnědých bobů, hrachové polévky, brambor s noky, bramborového nákypu, s boží pomocí také někdy z tuřínu nebo nahnílé mrkve, pak zase jen z hnědých bobů. Brambory jíme ke každému jídlu, počínaje (z nedostatku chleba) snídaní, ale to jsou aspoň trochu pečené. Polévku vaříme z bobů, fazolí a brambor a taky z polévek v sáčku (Zeleninové, Královniny a Fazolové). Ve všem jsou hnědé boby, snad kromě chleba. Večer jíme vždycky brambory s náhražkovou omáčkou a salátem z červené řepy, tu ještě našťestí máme. Taky o knedlicích musím ještě něco říct: ty děláme z "vládní mouky" s vodou a droždím. Jsou tak lepkavé a tuhé, že leží člověku v žaludku jako kámen, ale co se dá dělat.

Naší největší pochoutkou je každý týden plátek játrového salámu a marmeláda na suchém chlebu. Ale ještě žijeme, chutná nám a často dokonce výborně.

Tvoje Anne M. Franková

Středa 5. dubna 1944 Nejmilejší Kitty, celou dlouhou dobu. jsem nevěděla, proč vlastně ještě pracuji. Konec války je tak strašně vzdálený, tak neskutečný, pohádkový a krásný. Jestli válka v září ještě neskončí, nepůjdu už do školy, protože nechci propadnout o dva roky.

Dny se skládají z Petra, jen a jen z Petra. Pouze sny a myšlenky, až jsem byla v sobotu večer už úplně schlíplá, byla to hrůza. Na návštěvě u

Petra jsem bojovala se slzami, potom jsem se děsně smála s van Daanem u citronového punče, byla jsem veselá a rozjařená.

Ale sotva jsem se ocitla o samotě, věděla jsem, že se musím vyplakat. V noční košili jsem sklouzla na podlahu a modlila se velmi intenzívně a dlouho, pak jsem plakala s hlavou položenou na pažích, schoulená s přitaženými koleny na holé zemi. Při hlasitém zavzlykání jsem zase přišla k sobě a snažila jsem se zadržet pláč, protože vedle nesměli nic slyšet. Pak jsem si začala dodávat odvalu. Říkala jsem si pořád: "Musím, musím, musím..." Úplně ztuhlá nezvyklou polohou jsem klesla na okraj postele a bojovala dál, až jsem krátce před půl jedenáctou zase vlezla do postele. Bylo to pryč!

A teď je to úplně pryč. Musím pracovat, abych nezůstala hloupá, abych se dostala dál, abych byla novinářkou, to vím! Víím, že umím psát. Pár povídek je dobrých, moje popisy zadního domu jsou humorné, mnohé věci v mém deníku jsou živé, ale jestli mám skutečný talent, to se ještě uvidí.

"Evin sen" byla moje nejlepší pohádka, a zvláštní je, že opravdu nevím, jak jsem na ni přišla. Leccos z "Cadyina života" je také dobré, ale jako celek to za moc nestojí. Jsem tu sama svou nejpřísnější a nejlepší kritičkou, víím přesně, co je napsáno dobře a co ne. Kdo sám nepíše, neví, jak je psaní krásné. Dříve jsem vždycky litovala, že vůbec neumím kreslit, ale teď jsem přešťastná, že umím aspoň psát. A pokud nemám dost talentu k psaní novinových článků nebo knih, pak vždycky ještě můžu psát pro sebe. Ale chci pokročit dál. Nedovedu si představit, že bych měla žít jako matka, paní van Daanová a všechny ostatní ženy, které dělají svou práci a později na ně nikdo nevzpomene.

Vedle muže a dětí musím mít něco, čemu se mohu plně věnovat! Nechci být jako většina lidí, kteří žili pro nic. Chci být k užitku a pro radost lidem, kteří žijí kolem mne, a přece mě neznají. Chci žít dál i po své smrti. A proto jsem tak vděčná Bohu, že mě už při mém zrození obdařil schopností rozvíjet se a psát, a vyjádřit tak všechno, co cítím.

Psaním se od všeho oprostím, zapomenu na své trápení, moje odvaha ožije. Ale, a to je velká otázka, budu schopna napsat někdy něco velkého, stane se ze mne někdy novinářka nebo spisovatelka? Doufám, tolik v to doufám! Psaním dokážu vyjádřit všechno, své myšlenky, své ideály i své fantazie.

Na "Cadyině životě" jsem už dlouho nepracovala. Mám přesně vymyšleno, jak má pokračovat, ale nějak mi to nešlo. Třeba to nikdy nedokončím, třeba to skončí v koši na papír nebo v kamnech. To není příjemná představa. Ale pak si zase pomyslím: ve čtrnácti letech a s tak malými zkušenostmi nemůžeš ještě psát nic filozofického.

Tak tedy dál s novou odvahou. Však se to podaří, protože psát chci!

Tvoje Anne M. Franková

Čtvrtek 6. dubna 1944

Milá Kitty,

ptala ses mě, jaké mám koníčky a zájmy, chci ti odpovědět. Ale varuji tě, nelekej se, protože jich je spousta.

Na prvním místě: psaní, ale to se vlastně mezi koníčky nepočítá.

Za druhé: rodokmeny. V novinách, knihách i jinde hledám rodokmeny německých, španělských, anglických, rakouských, ruských, skandinávských a nizozemských knížecích rodů. S mnohými jsem se dostala už hodně daleko, hlavně proto, že si vždycky dělám výpisky, když čtu životopisy nebo historické knihy. Opisuji dokonce celé úseky z historie.

Třetím koníčkem je pak také historie, otec mi už nakoupil množství knih. Nemohu se skoro dočkat dne, kdy si budu moci ve veřejných knihovnách všecko doplnit.

Číslo čtyři je řecká a římská mytologie. Také o tom mám různé knihy. Devět Múz nebo sedm Diových milenek ti dokážu odříkat na místě. Manželky Heraklovy atd. mám v malíčku.

Dále mě zajímají filmové hvězdy a rodinné fotografie. Kromě toho jsem posedlá čtením a knihami, zajímám se o historii umění a o spisovatele, básníky a malíře. Hudebníci přijdou snad později. Jistou antipatii mám k algebře, geometrii a počtům. Všecky ostatní předměty dělám s potěšením, ale především dějepisi! Tvoje Anne M. Franková

Úterý 11. dubna 1944 Nejmilejší Kitty, nevím, kde mi hlava stojí, opravdu nevím, čím mám začít. Čtvrtek (když jsem ti psala naposledy) proběhl normálně. V pátek (Velký pátek) jsme odpoledne hráli společenské hry, stejně tak v sobotu. Dny ubíhaly velmi rychle. V sobotu

kolem druhé se začalo střílet. Rychlopalná děla, říkali pánové. Jinak byl všude klid.

V neděli odpoledne v půl páté přišel ke mně na moje pozvání Petr, o něco později jsme šli na půdu, kde jsme zůstali do šesti. Od šesti do čtvrt na osm vysílali v rádiu krásný Mozartův koncert, hlavně Malá noční hudba se mi moc líbila. Špatně se mi poslouchá, když jsou při tom jiní, protože krásná hudba mě silně dojíká.

Petr ani já jsme se v neděli večer nekoupali, protože džber stál plný prádla dole v kuchyni. V osm jsme šli spolu na půdu, a aby se nám pohodlně sedělo, vzala jsem s sebou jediný polštář z divanu, který byl v našem pokoji k nalezení. Usadili jsme se na jedné bedně. Bedna i polštář byly hodně úzké. Seděli jsme těsně vedle sebe a opírali se o jinou bednu. Mouschi nám dělala společnost a tak jsme nebyli bez dozoru. Najednou ve tři čtvrti na devět zapískal pan van Daan a zeptal se, jestli nemáme polštář pana Dussela. Oba jsme vyskočili a šli jsme s polštářem, kočkou a van Daanem dolů. Polštář způsobil úplnou tragédii. Dussel se zlobil, protože jsem sebrala jeho polštář na spaní, a bál se, že v něm budou blechy. Kvůli tomu polštáři ztropil strašný rozruch! Strčili jsme mu s Petrem ze msty za jeho štítivost do postele dva tvrdé kartáče, ale později jsme je zase vytáhli. Strašně jsme se tomu intermezzu nasmáli.

Ale naše radost netrvala dlouho. O půl desáté zaklepal Petr tiše na dveře a požádal otce, aby mu šel rychle pomoci s jednou těžkou anglickou větou.

"Tady něco neklape," řekla jsem Margot. "Ta výmluva je jako pěst na oko. Pánové mluví takovým tónem, jako by došlo k vloupání."

Moje domněnka byla správná, došlo k vloupání do skladu. Otec, van Daan a Petr byli okamžitě dole. Margot, matka, paní van Daanová a já jsme vyčkávaly. Čtyři ženy, které mají strach, nevydrží mlčet. Tak to bylo i s námi, až jsme dole uslyšely ránu. Potom bylo všude ticho, hodiny odbily tři čtvrti na deset. Z tváří nám vyprchala barva, ale ještě jsme byly klidné, i když vystrašené. Kde zůstali pánové? Co to bylo za ránu? Zápasí snad s lupiči? Dál jsme už nepřemýšlely, čekaly jsme.

Deset hodin: kroky na schodech. Vešel otec, bledý a nervózní, za ním pan van Daan. "Zhasnout světlo, potichu nahoru, čekáme v domě policii!"

Na strach nezbýval čas. Světla zhasla, sebrala jsem ještě rychle bundu a spěchali jsme nahoru.

"Co se stalo? Rychle, povídejte!"

Povídat neměl kdo, pánové byli zase dole. Teprve deset minut po desáté přišli všichni čtyři nahoru, dva drželi stráž u Petrova otevřeného okna. Dveře k odpočívadlu na schodech byly zavřeny, otáčivá skříň také. Přes noční lampičku jsme pověsili pulovr, potom začali vyprávět:

Petr uslyšel na odpočívadle dva prudké údery, běžel dolů a viděl, že na levé straně dveří do skladu chybí velké prkno. Utíkal nahoru, upozornil obranyschopnou část rodiny a ve čtyřech pak spěchali dolů. Když přiběhli do skladu, lupiči ještě pořád kradli. Van Daan bez přemýšlení vykřikl: "Policie!" Rychlé kroky, lupiči vzali do zaječích. Pánové chtěli zabránit tomu, aby policie zpozorovala díru, a tak prkno opět zasadili, ale prudký kopanec zvenčí ho znovu shodil na zem. Pánové byli z takové drzosti celí pryč. Van Daan a Petr cítili, že se v nich probouzejí vražedné choutky. Van Daan udeřil sekerou prudce na podlahu a všude bylo zase ticho. Znovu prknem zakryli otvor, nové vyrušení. Nějaký manželský pár osvítil zvenčí oslňující kapesní lampou celý sklad. "Zatracená práce!" zamumlal jeden z pánů a pak se role vyměnily, z policistů se stali zloději. Všichni čtyři pádili nahoru, Petr otevřel dveře a okna kuchyně a soukromé kanceláře, hodil telefon na podlahu a nakonec skončili všichni i se džberem na mytí v úkrytu.

(Konec prvního dílu.)

Manželský pár s kapesní lampou pravděpodobně upozornil policii. Byla neděle večer prvního velikonočního svátku. Na druhý svátek do kanceláře nikdo nepřijde, nesmíme se tedy do úterního rána pohnout. Představ si, dvě noci a jeden den strávit v takovém strachu! My jsme si nic nepředstavovali, jen jsme seděli v úplné tmě, protože paní van Daanová ze strachu vyšroubovala žárovku, šeptali jsme a při každém vrznutí se ozvalo: "Pst! Pst!"

Bylo půl jedenácté, jedenáct, žádný zvuk zdola. Střídavě za námi zašli otec a van Daan. Potom ve čtvrt na dvanáct zvuky zdola. Byl slyšet dech celé rodiny, jinak jsme se ani nepohnuli. Kroky v domě, v soukromé kanceláři, v kuchyni, potom... na našich schodech. Už nebylo slyšet ani

dech, jen osm srdcí bušilo. Kroky na našich schodech, lomcování otáčivou skříní. Ten moment se nedá popsat.

Ted' jsme ztraceni, pomyslela jsem si a už jsem viděla, jak nás všechny ještě téže noci zatýká gestapo. Zase lomcování otáčivou skříní, podruhé, pak něco spadlo, kroky se vzdalovaly. Na chvíli jsme byli zachráněni. Všichni jsme se třásli, slyšela jsem jektání zubů, ale nikdo ani nemukl. Tak jsme seděli až do půl dvanácté.

V domě nebylo nic slyšet, ale na odpočívadle přímo před skříní svítilo světlo. Bylo to proto, že naše skřín je tak tajuplná? Zapomněla snad policie na světlo? Přijde je někdo ještě vypnout? Jazyky se rozvázaly, v domě už nikdo nebyl. Snad ještě nějaký hlídač přede dveřmi.

Dělali jsme ted' tři věci: pronášeli dohady, třásli se strachy a chodili na záchod. Vědra byla na půdě, musel tedy posloužit Petrův plechový koš na papír. Van Daan šel první, po něm otec. Matka se strašně styděla. Otec proto donesl plechovou nádobu do pokoje, kde jsme ji rády s Margot a paní van Daanovou použily. Konečně se k tomu odhodlala i matka. Poptávka po papíru byla značná, naštěstí jsem měla nějaký v kapse.

Nádoba smrděla, všichni jsme šeptali a byli unaveni. Dvanáct hodin.

"Lehněte si na podlahu a spěte!"

Každá jsme s Margot dostaly polštář a pokrývku. Margot ležela blízko skříně na zásoby a já pod stolem. Na podlaze to tak nesmrdělo, ale paní van Daanová přece jen potichu přinesla trochu chlóru a přehodila přes hrnec staré prostěradlo.

Mluvení, šeptání, strach, zápach, větry – a trvale někdo na hrnci! Přitom má člověk spát! O půl třetí jsem byla přece jen unavená a až do půl čtvrté jsem neslyšela nic. Probudila jsem se, když si mi paní van Daanová položila hlavu na nohy.

"Dejte mi, prosím vás, něco na sebe!" prosila jsem. Ale neptejte se, co mi dali. Vlněné kalhoty přes pyžama, červený pulovr a černou sukni, bílé ponožky a přes to roztrhané podkolenky.

Paní van Daanová si pak zase sedla na židli a na nohy se mi položil pan van Daan. Hlavou se mi začaly honit myšlenky. Pořád jsem se ještě tak třásla, že van Daan nemohl spát. V duchu jsem se už připravovala na to, že se vrátí policie. Pak musíme říct, že se skrýváme. Buď to budou

dobří Holanďané, pak bude všechno v pořádku, nebo to budou nacisti, a pak je musíme podplatit.

"Dej pryč to rádio!" vzlykla paní van Daanová.

"Ano, hodím ho do kamen," odpověděl pán. "Když nás najdou, ať si najdou i rádio."

"To pak najdou i Annin deník," vmísil se otec.

"Spalte ho!" navrhla nejbázlivější z nás.

Tohle a chvíle, kdy policie lomcovala dveřmi ve skříni, byly moje nejhrůznější okamžiky. Můj deník ne! Můj deník jen společně se mnou! Ale otec naštěstí neodpověděl.

Nemá žádný smysl, abych opakovala rozhovory, na které si vzpomínám. Namluvilo se toho strašně moc. Utěšovala jsem vyděšenou paní van Daanovou. Mluvily jsme o útěku, o výsleších na gestapu, o telefonování a o statečnosti.

"Teď se musíme chovat jako vojáci, paní van Daanová. Když zahyneme, dobrá, bude to za královnu a za vlast, za svobodu, pravdu a právo, přesně tak, jak to stále říkají na stanici Oranje. Zlé na tom je jenom to, že kvůli nám budou trpět i jiní."

Pan van Daan si zase po hodině vyměnil místo s paní. Otec přišel ke mně. Pánové nepřetržitě kouřili, občas bylo slyšet hluboký povzdech, pak zase čurání a potom všechno znovu dokola.

Čtyři hodiny, pět hodin, půl šesté. Teď jsem si sedla k Petrovi. Těsně k sobě přitisknutí, tak těsně, že jsme cítili mrazení na těle toho druhého, jsme seděli, čas od času pronesli slůvko a napjatě poslouchali. V pokoji vytáhli zatemnění a poznamenávali si body, které chtěli říct Kleimanovi do telefonu.

V sedm hodin mu chtěli totiž zavolat, aby někdo přišel. Riziko, že by případný hlídač přede dveřmi nebo ve skladu slyšel telefonování, bylo veliké! Ale ještě větším rizikem by bylo, kdyby se zase vrátila policie. Pro větší srozumitelnost jsem ty body opsala:

Vloupání: Policie byla v domě až u otáčivé skříně, dál ne.

Lupiči byli zřejmě vyrušeni, vypáčili sklad a uprchli zahradou.

Hlavní vchod je zavřený na závoru. Kugler musel odejít druhými dveřmi.

Psací stroj i kalkulačka jsou v bezpečí v černé bedně v soukromé kanceláři.

Miepino nebo Bepino prádlo leží ve vaničce v kuchyni.

Klíče od druhých dveří mají jen Bep nebo Kugler, zámek je možná rozbitý.

Pokusit se dát zprávu Janovi, přinést klíče a jít se podívat do kanceláře. Musí se nakrmit kočka.

Dál všechno proběhlo podle našeho přání. Zavolali jsme Kleimanovi, psací stroj dali do bedny. Pak jsme zase seděli u stolu a čekali na Jana nebo na policii.

Petr usnul. Pan van Daan a já jsme leželi na podlaze, když jsme dole uslyšeli hlasité kroky. Tiše jsem vstala. "To je Jan!" "Ne, ne, to je policie!" tvrdili všichni ostatní.

Ozvalo se zaklepaní, pak zapískala Miep. Na paní van Daanovou už toho bylo moc. Mrtvolně bledá a zničená spočívala na židli, a kdyby napětí trvalo o minutu déle, zaručeně by omdlela.

Když vešli Jan a Miep, skýtal náš pokoj skvostný pohled. Už jen stůl by stál za vyfotografování: časopis "Cinema & Theater" rozevřený na stránce s tanečnicemi, na něm kopec marmelády a prostředek proti průjmu, dvě sklenice s džemem, půlka a čtvrtka chleba, pektin, zrcátko, hřeben, zápalky, popel, cigarety, tabák, popelník, knihy, spodní kalhotky, kapesní svítilna, hřeben, toaletní papír atd. atd.

Jan a Miep byli samozřejmě přivítáni jásotem a slzami. Jan vyztužil díru dřevem a brzy zase s Miep odešel, aby vloupání ohlásil policii. Miep našla pod dveřmi do skladu lístek od nočního hlídače Slegeerse, který díru objevil a oznámil to policii. Jan se chtěl u něho zastavit.

Půl hodiny jsme měli tedy na to, abychom se dali do pořádku, a ještě nikdy jsem nezažila, že se toho může za půl hodiny tolik změnit. Rozložily jsme s Margot dole postele, šly jsme na toaletu, vyčistily si zuby, umyly si ruce a učesaly vlasy. Potom jsem ještě trošku uklidila pokoj a šla zase nahoru. Stůl už byl uklizený. Přinesly jsme vodu, uvařily kávu a čaj, ohřály mléko a prostřely ke kávovému dýchánku. Otec a Petr vyčistili nádoby na čurání horkou vodou a chlorovým vápnem. Ta největší byla až nahoru plná a tak těžká, že se dala sotva zvednout. Kromě toho ten krám tekl, a tak se to muselo vynášet ve vědru.

Kolem jedenácté jsme seděli s Janem, který se vrátil, u stolu a pomalu jsme se už zase začínali cítit příjemně. Jan nám vyprávěl:

U Slegersů mu sdělila paní (on ještě spal), že manžel při své obchůzce u nás objevil otvor a s přivolaným policistou prošli budovou. Pan Slegers je soukromý hlídač a každý večer projíždí na kole se dvěma psy podél grachtů. V úterý chce zajít ke Kuglerovi a věc s ním probrat. Na policejní stanici o vloupání ještě nic nevěděli, ale hned si je zaznamenali. Chtějí přijít taky v úterý a podívat se na to.

Na zpáteční cestě šel Jan náhodou kolem van Hoevena, našeho dodavatele brambor, a vyprávěl mu, že se k nám vloupali zloději.

"To vím," řekl van Hoeven s naprostým klidem. "Šel jsem večer s manželkou kolem domu a uviděl díru ve dveřích. Moje paní chtěla už jít dál, ale já jsem si posvítil kapesní svítilnou dovnitř a přitom zloději určitě utekli. Pro jistotu jsem ale nevolal policii, to jsem u vás nechtěl. Nevím sice nic, ale tuším ledacos." Jan mu poděkoval a odešel. Ten muž určitě ví, že jsme tady, protože přináší brambory vždycky o polední přestávce mezi půl jednou a půl druhou. Prima člověk!

Když Jan odešel a my umyli nádobí, byla jedna hodina. Všichni jsme šli spát. Ve tři čtvrti na tři jsem se vzbudila a viděla, že pan Dussel už zmizel. Docela náhodou jsem celá rozespálá potkala Petra v koupelně. Smluvili jsme se, že se sejdeme dole. Upravila jsem se a sešla dolů.

"Troufáš si ještě na půdu?" zeptal se. Byla jsem pro, přinesla jsem si podhlavník, zabalila ho do šátku a vydali jsme se nahoru. Počasí bylo skvělé a brzy zase zavaly sirény. Zůstali jsme, kde jsme byli. Petr položil ruku kolem ramene, já mu položila ruku kolem ramene, a tak jsme zůstali a klidně čekali, až nás Margot ve čtyři hodiny odvedla na kávu.

Jedli jsme chleba, popíjeli limonádu a už jsme zase vtipkovali, taky jinak běželo všechno jako obvykle. Večer jsem poděkovala Petrovi, že byl ze všech nejstatečnější.

Nikdo z nás se ještě nikdy neocitl v takovém nebezpečí jako této noci. Bůh nás ochránil. Představ si, policie u skříně, za níž jsme schováni, před ní svítí světlo, a přesto nás nezpозorovali! "Teď jsme ztraceni!" říkala jsem si tiše v tom okamžiku, ale byli jsme zase zachráněni. Jestli přijde

invaze s bombardováním, bude každý odpovědný sám za sebe, ale tady jsme měli také strach o naše nevinné a dobré křesťanské ochránce.

"Jsme zachráněni, ochraňuj nás i nadále!" To je jediné, zač se můžeme modlit.

Po této události došlo k různým změnám. Dussel sedí od té doby večer v koupelně. Petr prochází o půl deváté a o půl desáté domem a všechno kontroluje. Nesmí už nechávat v noci u sebe otevřené okno, protože jeden muž od sousední firmy Keg to viděl. Po půl desáté večer už nesmíme splachovat na záchodě. Pan Slegers byl najat jako noční hlídač. Dnes večer přijde tesař a zhotoví z našich bílých frankfurtských postelí zátaras na dveře. V celém zadním domě se nepřetržitě debatuje, všecko se probírá ze všech stran. Kugler nám vyčetl neopatrnost. Taky Jan řekl, že už nikdy nesmíme dolů. Teď musíme zjistit, jestli je Slegers důvěryhodný, jestli začnou štěkat psi, když někoho uslyší za dveřmi, jak se osvědčí zátaras a jiné věci.

Velmi intenzívně jsme si uvědomili, že jsme Židé připoutaní na jednom místě, bez jakýchkoli práv, ale s tisícerymi povinnostmi. My Židé se nesmíme chovat podle svých citů, musíme být stateční a silní, musíme snášet všechny svízele a nereptat, dělat vše, co je v našich silách, a důvěřovat v Boha. Jednou přece tahle strašlivá válka pomine, jednou budeme přece zase lidé, a ne jen Židé!

Kdo to na nás uvalil? Kdo udělal z nás Židů výjimku mezi všemi národy? Kdo nás až dosud nechal tolik trpět? Je to Bůh, kdo nás takto stvořil, a bude to zase Bůh, kdo nás pozvedne. Jestliže uneseme všechno toto utrpení a přitom i nadále zůstaneme Židy, ze zatracenců se jednou staneme vzorem pro ostatní. Kdoví, snad to bude naše víra, která přivede k dobru celý svět a všechny národy, a proto, jenom proto musíme tak trpět. Nemůžeme být nikdy jen Nizozemci nebo jen Angličany nebo kýmkoli jiným, musíme vedle toho vždycky zůstat Židy. Ale my jimi také chceme zůstat.

Buďte stateční! Chceme zůstat věrni svému poslání a nereptat, však ono se najde východisko. Bůh náš národ ještě nikdy neopustil, Židé přežili celá staletí a po celá staletí museli trpět. Ale za celá ta staletí také nabyli síly. Slabí padnou, ale silní zůstanou a nikdy nezhynou!

Této noci jsem vlastně myslela, že musím zemřít. Čekala jsem na policii, byla jsem připravena, připravena jako voják na bitevním poli. Ochotně bych se obětovala pro vlast. Ale teď, když jsem zachráněna, je mým prvním přáním stát se po válce Holand'ankou. Miluji Holand'any, miluji naši zem, miluji řeč a chci zde pracovat. I kdybych musela psát samotné královně, nevzdám se, dokud nedosáhnu svého cíle.

Jsem stále nezávislejší na svých rodičích. Ač jsem mladá, mám víc životní odvahy a neomylnější cit pro spravedlnost než matka. Vím, co chci, mám cíl, mám vlastní názory, mám víru a lásku. Nechte mě být, jaká jsem, a budu spokojená! Vím, že jsem žena, žena s vnitřní silou a velkou kuráží!

Nechá-li mě Bůh naživu, dosáhnu víc, než kdy dosáhla matka. Nechci zůstat bezvýznamnou, budu pracovat pro svět a pro lidi.

A teď vím, že odvahy a veselá mysl jsou to nejdůležitější!

Tvoje Anne M. Franková

Pátek 14. dubna 1944 Nejmilejší Kitty, nálada je tu ještě velmi napjatá. Pim dosáhl bodu varu, paní van Daanová leží s nachlazením v posteli a hubuje, pan van Daan je bez cigára a bledý, Dussel, který obětoval hodně ze svého pohodlí, má spoustu výhrad atd. Navíc se na nás lepší směla. Záchod teče, kohoutek je stržený. Díky několika zásahům bude obojí brzo v pořádku.

Někdy jsem sentimentální, to vím, ale... někdy je i sentimentalita přípádná. Když sedíme s Petrem někde mezi zaprášeným haraburdím na tvrdé dřevěné bedně, držíme se kolem krku a on má v ruce mou lokýnku, a když venku cvrlikají ptáci, když se zelenají stromy, když slunce vábí ven, když je nebe tak modré, ach, pak toho tolik chci!

Tady jsou vidět jen nespokojené a mrzuté tváře, slyšet jen vzdychání a potlačované nářky a zdá se, jako by bylo najednou všecko hrozné. Ve skutečnosti je to tu tak špatné, jak si to sami uděláme. Tady v zadním domě nikdo nejde dobrým příkladem, každý má co dělat, aby se vyrovnal se svými náladami.

"Kéž by už to bylo za námi!" to slyším každý den.

Má síla, naděje, má láska, mé činy to
všechno mě drží a dobrým mě činí!

Kitty, myslím, že tu dnes píšu skoro samé nesmysly, a nevím proč. Je to tu páte přes deváté, žádná souvislost a leckdy vážně pochybuji, jestli se bude někdo později zajímat o mé výplody. Celý ten nesmysl se pak bude jmenovat "Zpověď ošklivého káčátka". Pan Bolkestein nebo Gerbrandyššš z mých deníků opravdu nic moc mít nebudou.

Tvoje Anne M. Franková

Sobota 15. dubna 1944

Milá Kitty,

jedno leknutí za druhým. Kdy už to všechno skončí? Tak se ptáme sami sebe. Představ si, co se zase stalo: Petr zapomněl odstrčit závora u dveří. Kugler s dělníky se proto nedostal do domu. Šel k sousední firmě a musel odtud vyrazit kuchyňské okno. Naše okna byla otevřená a sousedé to viděli. Co si asi u Kega pomyslí? A van Maaren? Kugler zuří. My mu vytýkáme, že s těmi dveřmi nic neudělal, a teď provedeme takovou hloupost! Petr je úplně zdrcený, to si umíš představit. Když matka řekla u stolu, že je jí Petra líto, málem se rozplakal. Je to právě tak naše chyba, protože jinak se my i pan van Daan skoro každý den ptáme, jestli je závora odsunutá. Snad se mi později podaří trošku ho utěšit. Tak ráda bych mu pomohla!

Teď následuje ještě několik důvěrných zpráv ze zadního domu z posledních týdnů:

Před týdnem v sobotu Moffi najednou onemocněl, byl nápadně tichý a slintal. Miep ho vzala, zabalila do šátku, strčila do nákupní tašky a odnesla k veterináři. Doktor mu dal medicínu, protože Moffi měl něco s vnitřnostmi. Petr mu lék párkrát dal, ale po Moffim se už brzy slehla zem, ve dne v noci byl na toulkách, určitě u svých lásek. Ale teď má opuchlou tlamičku a mňouká, když se jí dotkneme. Pravděpodobně chtěl někde něco čmajznout a dostal přes čumák. Mouschi měla pár dní jakýsi chrapot. Zrovna když jsme ji také chtěli poslat k doktorovi, už byla zase skoro ve své kůži.

Naše půdní okno zůstává teď i v noci trošku pootevřené. Často s Petrem večer vysedáváme ještě nahoře.

Záchod jsme spravili gumovým pojídlím a olejovou barvou. Také stržený kohoutek jsme nahradili jiným.

Panu Kleimanovi se naštěstí daří zas líp. Brzy půjde k odbornému lékaři. Jen doufáme, že mu nebudou muset operovat žaludek.

Tento měsíc jsme dostali osm bločků potravinových lístků. Bohužel na ně v prvních čtrnácti dnech dávali místo ovesných vloček nebo krup jenom luštěniny. Náš nejnovější pamlsk je Piccalilly****. Když máš smůlu, je ve sklenici jen pár okurek a trochu hořčičné omáčky. Zelenina není vůbec. Salát před jídlem a salát po jídle. Naše strava se skládá už jen z brambor a náhražkové omáčky.

Rusové už dobyli přes polovinu Krymu. Angličanům se nedaří prorazit u Cassina. Spoléháme právě na Západní val. Často dochází k nepředstavitelně těžkým náletům. V Haagu zasáhla bomba městský úřad a mnoho dokumentů vzalo za své. Všichni Holanďané dostanou nové kmenové listy.

Pro dnešek dost. Tvoje
Anne M. Franková

Neděle 16. dubna 1944 Milá Kitty, zapamatuj si včerejší den, je velice důležitý pro celý můj život. Není snad pro každé děvče důležité, když dostane první polibek? No a u mne je tomu také tak. Pusa od Brama na pravou tvář se nepočítá, ani políbení pravé ruky od Woudstry. Povím ti, jak k tomu polibku tak najednou došlo.

Včera večer v osm jsem seděla s Petrem na jeho gauči. Brzy mi položil ruku kolem ramenou (protože byla sobota, neměl na sobě overal). "Posuňme se kousek dál," řekla jsem, "abych nenaarázela hlavou na skříňku."

Posunul se skoro až na roh, prostrčila jsem mu ruku pod paži na záda a on mě pevně objal kolem ramenou. Už často jsme takhle seděli, ale nikdy tak těsně vedle sebe jako včera večer. Pevně mě k sobě přitiskl, levá část mé hrudi se dotýkala jeho prsou, srdce mi bušilo. Ale to ještě nebylo všecko. Nepřestal, dokud moje hlava nespočívala na jeho rameni a jeho hlava na mé. Když jsem se asi po pěti minutách trochu narovnala,

vzal mi hlavu do dlaní a zase ji k sobě přitáhl. Ach, bylo to nádherné! Nemohla jsem blahem ani promluvit. Hladil mě trochu nešikovně po tváři a po paži, dotýkal se mých vlasů a hlavy jsme měli skoro po celý ten čas u sebe.

Nedokážu ti popsat, co jsem přitom pociťovala. Byla jsem přešťastná a věřím, že on taky.

O půl deváté jsme vstali. Petr si obul cvičky, aby při své druhé obchůzce domem nedupal, a já stála vedle. Ani nevím, jak k tomu došlo, ale než jsme sešli dolů, dal mi pusku na vlasy, napůl na levou tvář a napůl na ucho. Ani jsem se neotočila a uháněla dolů, a teď plná touhy očekávám dnešní den.

Neděle ráno krátce před 11. hodinou

Tvoje Anne M. Franková

Pondělí 17. dubna 1944

Milá Kitty,

myslíš, že by otec a matka schvalovali, abych seděla na gauči a líbala se s chlapcem? Přitom chlapci je sedmnáct a půl a děvčeti necelých patnáct? Já myslím, že ne, ale musím se v té věci spolehnout sama na sebe. Je to tak klidné a bezpečné spočívat v jeho náručí a snít, je to tak vzrušující cítit jeho tvář na své, je to tak nádherné vědět, že někdo na mne čeká. Ale – a to ale opravdu existuje – zůstane Petr jen při tom? Nezapomněla jsem na jeho slib, ale... Je to chlapec!

Vím, že je to pro mne hodně brzy. Ani ne patnáctiletá a už tak samostatná, to je pro ostatní asi nepochopitelné. Jsem si takřka jistá, že Margot by nikdy nedala pusku nějakému chlapci, aniž by byla řeč o zasnoubení nebo svatbě. Takové plány nemáme ani Petr, ani já. Ani matka se před otcem určitě s žádným mužem nestýkala. Co by tomu říkaly moje přítelkyně nebo Jacques, kdyby věděly, že jsem ležela v Petrově náručí, srdce na jeho hrudi, hlavu na jeho rameni, jeho hlavu a tvář na mé!

Ó, Anne, to je skandál! Ale já to za skandál opravdu nepovažuji. Jsme tady zavření, odříznutí od světa a obzvláště v poslední době žijeme stále ve strachu a starostech. Proč bychom měli udržovat odstup, když se máme rádi? Proč bychom si v těchto dobách neměli dát pusku? Proč

bychom měli čekat, až budeme v patřičném věku? Proč bychom se měli moc ptát?

Předsevzala jsem si, že budu sama na sebe dávat pozor. On by mi nikdy nezpůsobil zármutek nebo bolest. Proč bych se tedy neměla řídit svým citem, když nám to oběma přináší štěstí?

Mám však za to, Kitty, že jsi aspoň trochu vycítila něco z mých pochybností. Řekla bych, že mému smyslu pro čest nesedí tajnůstkářství. Myslíš, že je mou povinností povědět otci všechno, co dělám? Myslíš, že se o našem tajemství má dozvědět někdo třetí? Ochudili bychom se tím o tolik krásného. A byla bych potom vnitřně klidnější? Promluví si o tom s ním.

Ó ano, chci s ním mluvit o tolika věcech, protože jenom se spolu mazlit, v tom nevidím žádný smysl. Sdělovat si navzájem myšlenky, k tomu patří hodně důvěry, ale u vědomí této důvěry budeme určitě oba silnější.

Tvoje Anne M. Franková

P.S. Včera ráno jsme byli zase už v šest hodin na nohou, protože celá rodina slyšela lomoz jako při vloupání. Možná se tentokrát stal obětí nějaký soused. Při kontrole v sedm hodin jsme měli dveře našťestí pevně zamčené.

Úterý 18. dubna 1944

Milá Kitty,

tady je všechno v pořádku. Včera večer tu byl zase tesař a začal přišroubovávat na dveřní výplně železné desky.

Otec právě říkal, že ještě před 20. květnem očekává rozsáhlé operace jak v Rusku, tak i v Itálii a na západě. Čím déle to všechno trvá, tím méně si v naší situaci dovedu osvobození představit.

Včera jsme se konečně s Petrem dostali k rozhovoru, který jsme odkládali už skoro deset dnů. Vysvětlovala jsem mu všechno o děvčatech a nestyděla jsem se mluvit ani o nejintimnějších věcech. Myslel si, že vchod u žen na obrázcích jednoduše vynechávají, a to se mi zdálo legrační. Neuměl si představit, že je opravdu mezi nohama.

Večer končil polibkem, kousek vedle úst. Je to fakt báječný pocit!

Snad si přece jen vezmu nahoru s sebou svou "knížku krásných vět", kam si píšu všechno, co se mi líbí, abychom se konečně dostali trochu hlouběji. Nenacházím žádné potěšení v tom, když se den co den jenom objímáme, a přeji si, aby to cítil také tak.

Po vrtkavé zimě máme zase nádherné jaro. Duben je opravdu báječný, ne moc teplý a ne moc studený, a občas se přežene malá sprška. Náš kaštan je už docela zelený a tu a tam jsou už dokonce vidět malé svíčky.

Bep nás v sobotu obdarovala čtyřmi kyticemi, třemi kyticemi narcisů a jednou kytičkou modřenců pro mne. A pan Kugler nás stále lépe zásobuje novinami.

Musím dělat algebru, Kitty, na shledanou!

Tvoje Anne M. Franková

Středa 19. dubna 1944

Milý poklade,

(to je název filmu s Dorit Kreyslerovou, Idou Wüstovou a Haraldem Paulsenem.)

Co je krásnějšího na světě, než se dívat z otevřeného okna ven, poslouchat zpěv ptáků, cítit na tvářích slunce a držet v náručí milého chlapce? Je to tak klidné a bezpečné cítit jeho paži, vědět, že je nablízku, a přesto mlčet. Nemůže na tom být nic špatného, vždyť ten klid je tak blahodárný. Ó, jen kdyby ho nikdo nerušil, ani taková Mouschi!

Tvoje Anne

Pátek 21. dubna 1944 Nejdražší

Kitty,

včera odpoledne jsem ležela v posteli, bolelo mě v krku, ale protože jsem se hned první den nudila a neměla horečku, dneska jsem zase vstala. Bolení v krku stejně téměř přestalo.

Včera slavil náš "Führer" pětadesáté narozeniny, jak sis pravděpodobně všimla. Dnes jsou osmnácté narozeniny Její královské Výsosti korunní princezny Alžběty z Yorku. V BBC uvedli, že ještě nebyla prohlášena za plnoletou, jak tomu princezen jinak bývá. Už jsme se dohadovali, za kterého prince se tato kráska jednou provdá, nemohli jsme však na žádného vhodného přijít. Její sestra, princezna Margaret

Rose, by se snad mohla provdat za korunního prince Baudouina Belgického.

Tady stíhá jedna mizérie druhou. Sotva jsme pořádně zabeđnili vnější dveře, objevil se zase na scéně skladník van Maaren. S velkou pravděpodobností kradl bramborovou moučku a chce teď svést vinu na Bep. Zadní dům je samozřejmě pobouřen. Bep je bez sebe zlostí. Snad teď dá Kugler to podezřelé individuum sledovat.

Dnes ráno tu byl odhadce z Beethovenovy ulice. Chce koupit naši truhlu za 400 guldenů. I ostatní jeho nabídky jsou podle našeho mínění moc nízké.

Chci se zeptat časopisu "De Prins", jestli by ode mne nevzal pohádku, samozřejmě pod pseudonymem. Ale moje pohádky jsou ještě moc dlouhé, a tak nevěřím, že budu úspěšná.

Na shledanou do příště, darling!

Tvoje Anne M. Franková

Úterý 25. dubna 1944

Milá Kitty,

asi deset posledních dní Dussel zase nemluví s van Daanem, a to jen proto, že jsme po vloupání zavedli množství nových bezpečnostních opatření. Jedním z nich je, že Dussel večer už nesmí dolů. Po poslední obchůzce Petra s panem van Daanem večer v půl desáté už nikdo dolů nesmí. Od osmi hodin večer do osmi do rána je také už zakázáno splachovat na záchodě. Okna se odtemňují, až když v Kuglerově kanceláři svítí světlo, a večer se už mezi ně nesmějí zastrkávat žádné špalíčky, což Dussela popudilo. Hudruje, že se van Daan na něj osopil, ale je si tím sám vinen. Řekl také, že by dokázal žít spíš bez jídla než bez vzduchu a že musíme přijít na nějaký způsob, jak otvírat okna.

"Já si o tom promluví s panem Kuglerem," řekl mi. Odpověděla jsem, že o takových věcech nerozhoduje pan Kugler, ale celé naše společenství. "Všechno se tu děje za mými zády, tak si o tom asi promluví s tvým otcem."

Také už nesmí v sobotu odpoledne a v neděli vysedávat v Kuglerově kanceláři, protože by ho mohl slyšet šéf firmy Keg, kdyby přišel. A hned nato si tam Dussel přece jen sedl. Van Daan zuřil a otec si šel s ním dolů promluvit. Dussel měl ovšem zase nějakou výmluvu, ale tentokrát s ní

dokonce ani u otce neuspěl. Otec s ním teď také mluví co možná nejméně, protože ho Dussel urazil. Jak, to nevím, neví to nikdo z nás, ale muselo to být ošklivé.

A příští týden má ten nešťastník ještě ke všemu narozeniny. Mít narozeniny, mlčet jak ryba, hartusit a přijímat dárky, copak to jde dohromady?

S panem Voskuijlem to jde rychle z kopce. Už přes deset dní má skoro čtyřicet stupňů horečky. Doktor pokládá jeho stav za beznadějný, soudí, že rakovina zachvátila plíce. Chudák, moc rádi bychom mu pomohli, ale tady nemůže pomoci nikdo, jen Bůh!

Napsala jsem hezkou povídku. Jmenuje se "Blurry, objevitel světa", a mým třem posluchačům se moc líbila.

Jsem ještě pořád nastydlá a nakazila jsem jak Margot, tak i matku a otce. Jen aby to nedostal Petr! Musel nutně dostat pusy a říká, že jsem jeho Eldorádo. To přece nejde, kluku bláznivá! Ale stejně je milý! Tvoje Anne M. Franková

Čtvrtek 27. dubna 1944

Milá Kitty,

dnes ráno měla paní van Daanová špatnou náladu, jenom pořád naříkala. Nejdřív kvůli nachlazení, pak že nedostala bonbony proti kašli a že taková rýma se nedá vydržet. Pak zase že už nesvítí slunce a po invazi ani vidu ani slechu, že se nemůžeme dívat z okna atd. atd. Museli jsme se jí strašně smát. Potom to přece jenom nebylo tak zlé a ona se smála s námi.

Recept na náš bramborový nákyp, kvůli nedostatku cibule obměněný! Vezmi oloupané brambory, umel je, vraž do nich trochu "vládní mouky" a přidej sůl. Vymaž formu na pečení nebo ohnivzdornou mísu parafínem nebo stearinem, peč vypracované těsto dvě a půl hodiny a jez ho pak s nahnílým jahodovým kompotem. (Chybí cibule, chybí tuk jak do těsta, tak na vymazání mísy.)

Teď právě čtu knihu "Císař Karel V." od jednoho univerzitního profesora v Göttingenu. Pracoval na té knize čtyřicet let. Za pět dnů jsem přečetla padesát stránek, víc není možné. Kniha má 598 stran, můžeš si

spočítat, kolik času na ni budu potřebovat. A pak ještě druhý díl! Ale ... je moc zajímavá!

Co taková školačka za jeden den všechno nestihne! Tak třeba já! Nejdřív jsem přeložila kus Nelsonovy poslední bitvy z holandštiny do angličtiny. Pak jsem probrala pokračování severní války (1700–1721). Petr Veliký, Karel XII., August Silný, Stanislav Leszczyński, Mazeppa, Branibory, Přední Pomořany, Zadní Pomořany a Dánsko spolu s příslušnými letopočty. Hned nato jsem přistála v Brazílii, četla o bahijském tabáku, o přebytku kávy, o jednom a půl milionu obyvatel Ria de Janeira, o Pernambuku a S((a))o Paulu, a nesmím zapomenout na řeku Amazonku. O černoších, mulatech, mesticích, běloších, o víc než padesáti procentech analfabetů a o malárii. Protože mi zbyla chvilka času, probrala jsem ještě rychle jeden rodokmen: Jan Starý, Vilém Ludvík, Arnošt Kazimír I., Jindřich Kazimír I. až po malou Markétu Františku (narozenu 1944 v Ottawě).

Dvanáct hodin: na půdě jsem pokračovala v učení, a to o děkanech, farářích, pastorech, papežích a ... Uf! Až do jedné hodiny.

Po druhé hodině ubohé dítě (hm, hm) už zase pracovalo, na řadě byly různé druhy opic. Kitty, řekni rychle, kolik prstů má hroch!

Pak následovala bible, Noemova archa, Sem, Cham a Jafet. Potom Karel V. Potom angličtina u Petra, "Plukovník" od Thackeraye. Potom přezkoušet francouzská slovíčka a pak srovnat Mississippi s Missouri!

Pro dnešek dost, ahoj! Tvoje

Anne M. Franková

Pátek 28. dubna 1944

Milá Kitty,

nikdy nezapomenu na svůj sen o Petru Schiffovi. Když na něj myslím, vybavuji si ještě dnes ten nádherný, oblažující pocit z dotyku jeho tváře. S Petrem zde jsem to také někdy cítila, ale dosud nikdy ne tak silně, až včera, když jsme spolu jako obvykle seděli v objetí na gauči. Najednou normální Anne zmizela a místo ní přišla druhá Anne, ne vtipná a rozpustilá, ale milující a poddajná.

Pevně jsem se k němu přitiskla a cítila vzrůstající dojetí. Do očí mi vstoupily slzy, levá skanula na jeho overal, pravá mi stékala kolem nosu

a dopadla taky na jeho overal. Všiml si toho? Jediný pohyb tomu nenasvědčoval. Cítí totéž co já? Také skoro nepromluvil, Ví, že nemá před sebou jednu Anne, ale dvě? Otázky zůstávají nezodpovězené.

V půl deváté jsem vstala a šla k oknu. Tam se vždycky spolu loučíme. Ještě jsem se chvěla, ještě jsem byla tou druhou Anne. Přišel ke mně, objala jsem ho kolem krku a vtiskla mu polibek na levou tvář. Právě jsem ho chtěla políbit i na pravou tvář, když se naše ústa setkala. Vrávoravě jsme se k sobě přitiskli, ještě jednou a ještě jednou, abychom nikdy nepřestali!

Petr potřebuje tolik něhy! Poprvé v životě objevil děvče, poprvé zjistil, že i ta nejotravnější děvčata mají duši a srdce a změní se, jakmile jsou s někým o samotě. Poprvé v životě daroval svoje přátelství i sebe. Ještě nikdy předtím neměl přítele nebo přítelkyni. Nyní jsme se našli. Já jsem ho také neznala, také jsem nikdy neměla důvěrného přítele, a teď k tomu přece jen došlo.

Neopouští mě další otázka: "Je to správné?" Je to správné, že se tak rychle podvoluji, že jsem tak nedočkavá, stejně nedočkavá a vzrušená jako Petr? Smím si to vůbec jako dívka dovolit?

Odpověď je jen jedna: "Tolik toužím ... a už tak dlouho. Jsem tak sama a nyní jsem našla útěchu."

Ráno jsme normální, odpoledne ještě poměrně také, ale večer jsme celí roztoužení, cítíme štěstí a blaženost všech předchozích chvil, a myslíme jen jeden na druhého. Každý večer po posledním polibku bych nejraději utekla, ani bych mu do očí nepohlédla, jen pryč, pryč do tmy a být sama.

Ale co mě čeká, když sejdu po čtrnácti schodech? Jasně světlo, tu otázky, tam smích. Musím reagovat a nesmím dát na sobě nic znát.

Mé srdce je ještě příliš rozechvělé, abych takový šok, jaký jsem prožila včera večer, dokázala jednoduše se sebe setřást. Něžná Anne přichází příliš zřídka, a proto ji nelze hned zase vyhodit ze dveří. Petr se mě dotkl hlouběji, než se mi to kdy předtím stalo, s výjimkou mého snu! Petr mě popadl a celou mě obrátil naruby. Copak není pro každého člověka samozřejmé, že potom potřebuje klid, aby se zase vnitřně zotavil? Ach Petře, cos to se mnou udělal! Co ode mne chceš?

Kam to asi povede? Ano, teď chápu Bep, když to teď sama prožívám. Teď rozumím jejím pochybnostem. Kdybych byla starší a on by si mě chtěl vzít, co bych odpověděla? Anne, buď poctivá! Nemohla by sis ho vzít, ale opustit ho je také těžké. Petrova povaha je ještě nevyhraněná, má málo pevné vůle, příliš málo odvahy a síly. Je to ještě dítě, psychicky není starší než já. Touží jen po klidu a štěstí.

Je mi skutečně teprve čtrnáct? Jsem skutečně ještě hloupá školačka? Jsem skutečně ještě ve všem tak nezkušená? Mám víc zkušeností než ostatní, prožila jsem něco, co skoro nikdo v mém věku nezná.

Bojím se sama sebe, mám strach, že se ve své touze oddám příliš rychle. Jak by to potom mohlo později klapat s jinými chlapci? Ach, je to tak těžké řídit se srdcem i rozumem, když každý má svůj čas! Ale copak vím bezpečně, že jsem ten čas volila správně? Tvoje Anne M. Franková

Úterý 2. května 1944 Milá

Kitty,

v sobotu večer jsem se Petra zeptala, jestli si myslí, že bych měla o nás něco povědět otci. Po chvilce otálení řekl ano. Byla jsem ráda, svědčí to o jeho poctivosti. Hned jak jsem sešla dolů, šla jsem s otcem pro vodu. Už na schodech jsem mu řekla: "Tati, určitě chápeš, že když jsme s Petrem pohromadě, nesedíme od sebe metr daleko. Zdá se ti to špatné?"

Otec neodpověděl hned, pak řekl: "Ne, špatné se mi to nezdá, Anne. Ale tady v tomhle omezeném prostoru musíš být opatrná." Řekl ještě něco v tomto smyslu, pak jsme šli nahoru.

V neděli ráno si mě k sobě zavolal a řekl: "Anne, já jsem o tom znovu přemýšlel." (Už jsem dostávala strach!) "Tady v zadním domě to vlastně není tak dobré. Myslel jsem, že jste kamarádi. Je do tebe Petr zamilovaný?"

"O tom jsme nemluvili," odpověděla jsem.

"Víš, že vám dobře rozumím. Ale musíš se držet zpátky. Nechoď tak často nahoru, zbytečně ho nepovzbuzuj. Muž je v těchto věcech vždy ten aktivní, žena ho může brzdit. Venku, když jsi svobodná, je to něco úplně jiného. Vidáš jiné chlapce i děvčata, můžeš jít ven, sportovat a všechno možné. Ale tady nemůžeš ven, kdy chceš. Vidíte se každou chvíli, vlastně pořád. Buď opatrná, Anne, a neber to moc vážně."

"To nedělám, tati, a Petr je rozumný. Je to milý chlapec."

"Ano, ale nemá pevný charakter. Snadno se dá ovlivnit jak k dobrému, tak ke špatnému. Jenom doufám, že zůstane dobrý, protože ve své podstatě dobrý je."

Mluvili jsme ještě chvíli a dohodli se, že si otec pohovoří i s ním.

V neděli odpoledne na půdě se mě Petr zeptal: "A mluvila jsi s otcem, Anne?"

"Mluvila," odpověděla jsem, "právě ti to chci vyprávět. Otcí to nepřipadá špatné, ale říká, že tady, kde jsme všichni tak pohromadě, by mohly snadno vzniknout konflikty."

"Přece jsme se domluvili, že se nebudeme hádat. Chci to dodržet."

"Já taky, Petře. Ale otec tomu nevěřil, domníval se, že jsme kamarádi. Myslíš, že to nejde?"

"Myslím, že to jde. A ty?"

"Já taky. Taky jsem tátovi řekla, že ti důvěřuji. Spoléhám na tebe, Petře, tak jako spoléhám na otce, a myslím, že si to zasloužíš. Je to tak?"
"Já doufám." Byl hodně rozpačitý a zčervenal.

"Věřím ti, Petře," pokračovala jsem. "Věřím, že máš dobrou povahu a že to v životě daleko dotáhneš."

Mluvili jsme pak o jiných věcech. Později jsem ještě řekla: "Až se odtud dostaneme, vím, že už si na mne ani nevzpomeneš."

Reagoval prudce: "To není pravda, Anne! Ne, to si o mně nesmíš myslet!"

Pak nás zavolali.

Otec s ním mezitím mluvil, v pondělí mi to vyprávěl. "Otec si myslel, že kamarádství může přerůst v zamilovanost. Já jsem mu ale slíbil, že se budeme ovládat."

Otec si přeje, abych večer nechodila tak často nahoru, ale já to nechci. Nejenže jsem u Petra ráda, ale řekla jsem, že na něho spoléhám. Chci mu dokázat, že mu důvěřuji, a to nemohu, když z nedůvěry zůstanu dole. Ne, půjdu nahoru!

Mezitím skončilo drama s Dusselem. V sobotu večer se u stolu krásnou holandsčinou omluvil. Van Daan se okamžitě zase udobřil.

Dussel si tenhle výstup určitě cvičil celý den. Jeho narozeniny v neděli proběhly v klidu. Od nás dostal láhev dobrého vína, ročník 1919, od van Daanů (kteří teď už svůj dárek mohli dát) sklenici Piccalilly a balíček žiletek, od Kuglera džbánec citronové limonády, od Miep knihu a od Bep kytičku v květináči. On dal každému jedno vajíčko.

Tvoje Anne M. Franková

Středa 3. května 1944

Milá Kitty,

nejdřív krátce novinky týdne! Politika má teď dovolenou. Neděje se nic, vůbec nic, o čem by se dalo povídat. Pomalu začínám věřit, že dojde k invazi. Nemohou přece nechat všechno na Rusech! Ostatně ti teď taky nic nedělají.

Pan Kleiman je zase každé ráno v kanceláři. Obstaral do Petrova gauče nová pera. Petr se tedy teď musí pustit do čalounické práce. Pochopitelně k tomu nemá vůbec chuť. Kleiman taky opatřil prášek proti kočičím blehám.

Už jsem ti vyprávěla, že Moffi je pryč? Od čtvrtka minulého týdne beze stopy zmizel. Určitě je už v kočičím ráji a nějaký milovník zvířat si na něm pochutnal. Možná nějaké zámožné děvče dostane čepici z jeho kožíšku. Petr je kvůli tomu strašně smutný.

Už dva týdny snídáme v sobotu až o půl dvanácté. Dopoledne máme jen hrnek kaše. Od zítřka to má být každý den, můžeme tak ušetřit jedno jídlo. Zelenina je pořád ještě těžko k dostání. Dnes v poledne jsme měli shnilé čínské zelí. K mámi je jenom salát, špenát a čínské zelí, jinak nic. K tomu ještě nahnilé brambory, tedy skvělá kombinace!

Přes dva měsíce jsem neměla menstruaci, od neděle je to konečně zas v pořádku. Navzdory nepříjemnostem a okolnostem jsem přece jen ráda, že se to už zase upravilo.

Určitě si umíš představit, jak často se tady zoufale ptáme: "K čemu, prosím vás, k čemu je tahle válka dobrá? Proč lidé nemohou žít spolu v míru? Proč musí být všechno zpusťeno?"

Ta otázka je pochopitelná, ale rozhodující odpověď zatím nikdo nezná. Ano, proč vyrábějí v Anglii pořád větší letouny, pořád těžší bomby a současně nové řadové domky pro novou výstavbu? Proč se

každý den vydávají miliony na válku a ani cent se nevěnuje na zdravotnictví, umělcům, chudým? Proč musejí lidé hladovět, když v jiných částech světa hnije přebytečná potrava? Proč jsou lidé takoví blázni?

Nevěřím, že válku dělají jen mocní, jen ti, co vládnou, a kapitalisté. Ne, i malý člověk válku podporuje. Jinak by se přece národy proti ní už dávno pozvedly! Člověk v sobě má pud k ničení, pud k zabíjení, k vraždění a běsnění, a pokud celé lidstvo bez výjimky neprojde proměnou, bude zuřit válka, bude všecko, co se vystavělo, vypěstovalo a vyrostlo, opět zdupáno a zničeno, a pak to začne nanovo.

Často jsem byla sklíčená, ale nikdy zoufalá. Považuji naše skrývání za nebezpečné, ale romantické a zajímavé dobrodružství. Popisuji ve svém deníku každé strádání jako zábavu. Předsevzala jsem si teď, že povedu jiný život než ostatní děvčata a později jiný život než normální hospodyně. Je to vhodný začátek a je v něm mnoho zajímavého, a proto, jen proto se musím v těch nejnebezpečnějších okamžicích smát komickým situacím.

Jsem mladá a mám ještě mnoho skrytých vlastností. Jsem mladá a silná a prožívám vědomě toto velké dobrodružství. Ocitla jsem se v něm až po uši a nemohu celý den naříkat, musím se bavit! Dostala jsem toho hodně do vínku, šťastnou povahu, spoustu veselí a síly. Každý den cítím, jak vnitřně rostu, jak se blíží vysvobození, jak krásná je příroda. Cítím, jak dobří jsou lidé v mém okolí, jak zajímavé a zábavné je toto dobrodružství. Proč bych tedy měla být zoufalá? Tvoje Anne M. Franková

Pátek 5. května 1944 Nejdražší

Kitty,

otec je se mnou nespokojený. Myslel si, že po našem nedělním rozhovoru přestanu už sama od sebe chodit každý večer nahoru. Nepřeje si žádné "šmajchlování". To slovo nemůžu ani slyšet. Bylo už dost nepříjemné o tom mluvit, proč teď ještě ze mne musí dělat tu špatnou! Chystám se s ním dnes promluvit. Margot mi dobře poradila. Poslouchej, co se mu asi tak chystám říct:

"Myslím, tati, že ode mne očekáváš vysvětlení, tady je. Zklamala jsem tě, čekal jsi ode mne víc zdrženlivosti. Určitě chceš, abych byla taková, jaká má být čtrnáctiletá holka, a v tom se mýlíš.

Od té doby, co tu jsme, od července 1942, jsem to neměla až na posledních pár týdnů jednoduché. Kdybys věděl, jak často jsem večer plakala, jak jsem byla zoufalá a nešťastná, jak jsem se cítila osamělá, pochopil bys, že mě to tak táhne nahoru. Nedokázala jsem ze dne na den vyspět natolik, abych mohla žít bez matky a bez jakékoli opory. Stálo mě to hodně zápasu a slz, abych dosáhla takové samostatnosti, jakou teď cítím. Můžeš se smát a nevěřit mi, to mi nevadí. Víím, že jsem svéprávný člověk, a necítím před vámi absolutně žádnou zodpovědnost. Pověděla jsem ti o všem jen proto, aby sis nemyslel, že něco tajím. Ale za své jednání se musím zodpovídat jen sama sobě.

Když jsem na tom byla špatně, zavírali jste oči a zacpávali si uši, ty také. Nepomohl jsi mi, naopak, jen jsi mě napomínal, že nemám být tak hlučná. Byla jsem hlučná, jen abych nebyla pořád smutná. Byla jsem rozpustilá, abych přehlušila svůj vnitřní hlas. Hrála jsem komedii, půldruhého roku, den za dnem. Nestěžovala jsem si, nevypadla jsem z role. A teď jsem dobojovala. Zvítězila jsem! Jsem samostatná tělem i duší. Už nepotřebuji matku, zocelila jsem se ve všech těch bojích.

Teď, když jsem to dokázala, chci také jít svou vlastní cestou, kterou pokládám za správnou. Nemůžeš a nesmíš se na mne dívat jako na čtrnáctiletou, po všem tom trápení jsem starší. Nebudu litovat svých skutků, budu jednat, jak uznám za správné!

Nemůžeš mě svou laskavostí zdržovat od návštěv nahoře. Když mi to zakážeš, znamená to, že mi ani v nejmenším nedůvěřuješ! Pak mě tedy nechej na pokoji!" Tvoje Anne M. Franková

Sobota 6. května 1944 Milá Kitty, včera před jídlem jsem strčila svůj dopis otcovi do kapsy.

Po přečtení byl prý celý večer úplně bez sebe, říkala Margot (já jsem nahoře myla nádobí). Chudák Pim, měla jsem předvídat, jaký bude mít ten list účinek. Je tak citlivý! Hned jsem Petrovi řekla, aby se už na nic neptal a nic neříkal. Pim mi neřekl ani slovo. Nebo to ještě přijde?

Tady to zase jakžtakž jde. Co vyprávějí Jan, Kugler a Kleiman o lidech a o cenách venku, je skoro neuvěřitelné. Čtvrt kila čaje stojí 350

guldenů, čtvrt kila kávy 80 guldenů, máslo 35 guldenů za půl kila, vejíčko 1,45 guldenu. Za bulharský tabák se platí 14 guldenů za unci! Černý obchod vzkvétá, každý poslíček něco nabízí. Náš pekařský pomocník obstaral látačí hedvábi, 90 centů za každé přádenko. Mlékař se dostane k ilegálním potravinovým lístkům, pohřební služba obstarává sýr. Vloupání, vraždy, krádeže jsou na denním pořádku, policisté a noční hlídači se na nich podílejí spolu se zloději z povolání. Každý chce sehnat něco k snědku. A protože zvyšování platů je zakázáno, musejí lidé šdit za každou cenu. Policie pro mladistvé je v trvalé pohotovosti, každý den se pohřešují patnáctiletá, šestnáctiletá, sedmnáctiletá, osmnáctiletá i starší děvčata.

Pokusím se dokončit povídku o víle Elleně. Mohla bych ji z legrace věnovat otci k narozeninám se všemi autorskými právy. Na shledanou (to je vlastně špatně, v německém vysílání z Anglie říkají "auf Wiederhören – na slyšenou", měla bych tedy napsat "na znovupsanou").

Tvoje Anne M. Franková

Nedělní ráno 7. května 1944

Milá Kitty,

včera odpoledne jsem měla s otcem dlouhý rozhovor. Strašně jsem plakala, a on taky. Víš, co mi řekl, Kitty?

"Dostal jsem v životě už hodně dopisů, ale tenhle je z nich nejošklivější. Ty, Anne, jíž se dostalo tolik lásky od rodičů, kteří ti byli vždycky ochotni pomoci, kteří tě vždycky hájili, ať šlo o cokoli, ty mluvíš o tom, že necítíš žádnou odpovědnost. Cítíš se odstrčená a opuštěná. Ne, Anne, byla jsi k nám velmi nespravedlivá. Snad jsi to tak nemyslela, ale napsala jsi to tak. Ne, Anne, takovou výčitku jsme si nezasloužili."

Ach, udělala jsem strašlivou chybu. Je to asi to nejhorší, co jsem v životě provedla. Chtěla jsem se jen vytahovat svým pláčem a svými slzami, předváděla jsem se, aby mě respektoval. Ovšem, měla jsem spoustu trápení, a co se matky týče, to všechno platí. Ale takhle obvinít dobráka Pima, který dělal a stále ještě dělá všechno pro mne... Ne, to bylo víc než prosté.

Je docela správné, že jsem byla smetena ze své nedostižné výše, že byla pošramocena moje pýcha. Zás jednou jsem byla příliš zaujatá sama sebou. Co dělá slečna Anne, už dávno není vždycky v pořádku! Někdo, kdo způsobí takové trápení jinému, o němž tvrdí, že ho má rád, a ještě k tomu záměrně, je podlý, opravdu podlý!

Nejvíce se stydím za způsob, jakým mi otec odpustil. Hodil dopis do kamen a je teď ke mně tak milý, jako by sám něco provedl. Ne, Anne, musíš se ještě hrozně moc učit. Začni nejdříve raději u sebe, místo abys na jiné shlížela svrchu a obviňovala je!

Měla jsem hodně trápení, ale copak je nemá každý v mém věku? Hrála jsem často komedii, ale vůbec jsem si toho nebyla vědoma. Cítila jsem se osamělá, ale skoro nikdy zoufalá. Nikdy jsem nedošla tak daleko jako otec, který jednou vyběhl s nožem na ulici, aby tam se vším skoncoval.

Musím se hluboce stydět, a opravdu se hluboce stydím. Co se stalo, nemůže se odestát, ale dá se zabránit dalšímu. Chci začít zase znovu a to nemůže být těžké, protože mám teď Petra. S jeho podporou to zvládnu. Nejsem už sama, on mě miluje, já miluji jeho, mám svoje knihy, svou knížku povídek, svůj deník, nejsem nijak ošklivá ani hloupá, mám veselou povahu a chtěla bych si vypěstovat pevný charakter. Je to tak, Anne, moc dobře jsi cítila, že tvůj dopis je příliš tvrdý a nepravdivý, ale bylas na to ještě hrdá! Kéž si vezmu otce zase za vzor a polepším se.
Tvoje Anne M. Franková

Pondělí 8. května 1944

Milá Kitty,

vyprávěla jsem ti už vlastně něco o naší rodině? Myslím že ne, a proto s tím hned začnu. Otec se narodil ve Frankfurtu jako syn velice bohatých rodičů. Michael Frank byl majitelem banky a stal se milionářem a Alice Sternová, otcova matka, měla velmi vznešené a bohaté rodiče. Michael Frank nebyl v mládí bohatý, ale vypracoval se. Otec vedl v mládí život pravého synáčka z bohaté rodiny, každý týden společnost, plesy, slavnosti, krásné dívky, tanec, hostiny, spousta pokojů atakdále. Všechny ty peníze se po dědečkově smrti rozplynuly, po světové válce a následné inflaci z nich nezbylo nic. Ale bylo ještě dost bohatých příbuzných. Pročež se otci dostalo primissima vychování a včera se

musel strašlivě smát, protože poprvé během svého pětapadesátiletého života vyškrabával u stolu pekáč.

Matka nebyla tak bohatá, ale přece jen taky docela zámožná, a proto často posloucháme s otevřenou pusou historky o zasnubách s 250 hosty, o soukromých plesech a hostinách.

Za bohaté nás už rozhodně nikdo nemůže považovat, ale moje naděje se upírá k poválečné době. Ujišťuji tě, že určitě nechci vést tak omezený život, jak si to přejí matka a Margot. Ráda bych se vydala na rok do Paříže a na rok do Londýna, abych se naučila řeči a studovala dějiny umění. Srovnej si to s Margot, která se chce stát dětskou sestrou v Palestině. Představuji si v duchu vždycky krásné šaty a zajímavé lidi. Chci něco v životě vidět a prožít, to jsem ti už častěji říkala, a mít k tomu trochu peněz, to nemůže škodit.

Miep dnes ráno vyprávěla o zasnubách své neteře, kterých se zúčastnila v sobotu. Neteř má bohaté rodiče, ženich ještě bohatší. Při Miepině popisu hostiny se nám sbíhaly v ústech sliny: zeleninová polévka s masovými knedlíčky, sýr, chlebičky s masovou směsí, hors d'oeuvres s vajíčky, rostbíf, sýrové chlebičky, moskevské pečivo, víno a cigarety, a ode všeho, co hrdlo ráčilo. Miep vypila deset štamprlat kořalky a vykouřila tři cigarety. Tak vypadá odpůrkyně alkoholu? Když toho tolik vypila Miep, jak si asi dal do nosu její manžel? Byli ovšem všichni trochu rozjaření. Mezi hosty byli také dva policisté z oddělení vražd, kteří snoubence vyfotografovali. Vidíš, Miep ani minutu nezapomíná na svoje chráněnce, protože si hned zapsala jména a adresy těch mužů pro případ, že by se něco stalo a potřebovali bychom dobré Holanďany.

Sbíhaly se nám opravdu sliny, nám, kteří jsme dostali k snídani jen dvě lžíce kaše, kterým žaludky kručí hladem, kteří každý den jedí jen polosyrový špenát (kvůli vitamínům) a nahnilé brambory, kteří si do prázdných žaludků cpou jen a jen salát, čínské zelí, špenát a zase špenát. Snad budeme jednou tak silní jako Pepek námořník, ačkoli to zatím není znát!

Kdyby nás Miep na ty zasnuby vzala s sebou, tak by z chlebiček pro ostatní hosty nic nezbylo. Kdybychom byli na té slavnosti, určitě bychom všechno vyplenili a nenechali tam kámen na kameni. Řeknu ti,

že jsme Miepina slova přímo hltali, když jsme stáli kolem ní, jako bychom v životě neslyšeli o dobrém jídle a elegantních lidech. Tak vypadají vnučky známého milionáře! Jak se ten svět bláznivě točí! Tvoje
Anne M. Franková

Úterý 9. května 1944

Milá Kitty,

dokončila jsem povídku "Víla Ellen". Opsala jsem ji na krásný dopisní papír, ozdobila červeným inkoustem a listy sešila k sobě. Celek teď vypadá hezky, ale nevím, jestli to není trochu málo. Margot a matka sepsaly každá oslavnou báseň k narozeninám.

Pan Kugler přišel dnes se zprávou, že paní Broksová (bývalá spolupracovnice) by sem od pondělka chodila každý den o dvouhodinové přestávce na kávu. Představ si to! Nikdo už tedy nesmí nahoru, nemůžou nám dodávat brambory, Bep nedostane jídlo, nemůžeme na záchod, nesmíme se hýbat a bůhví kolik dalších nepříjemností. Přišli jsme s nejroztodivnějšími návrhy, jak ji odradit. Van Daan soudil, že dobré projímadlo do kávy by snad stačilo. "Ne," odpověděl pan Kleiman, "prosím vás ne, to by už vůbec neslezla z trůnu!" Bouřlivý smích. "Z trůnu?" zeptala se paní van Daanová, "co to znamená?"

Následovalo vysvětlení. "Může se to slovo používat vždycky?" zeptala se přihloupě.

Bep se chechtala. "Představte si, že se v obchodním domě Úl zeptáte na trůn. Oni by vám vůbec nerozuměli."

Dussel usedá denně přesně o půl jedné "na trůn", abych zůstala u toho výrazu. Dnes v poledne jsem srdnatě vzala kus růžového papíru a napsala:

Úřední rozvrh na WC pro pana Dussela

Ráno 7.15–7.30

V poledne po 1 hod. Jinak

dle přání!

Tento nápis jsem připevnila na zelené záchodové dveře, když tam ještě Dussel seděl. Snadno bych k tomu mohla ještě připsat: Porušení tohoto zákona bude potrestáno uzamčením. Neboť naše toaleta se dá zamknout zevnitř i zvenčí.

Toto je nejnovější van Daanův vtip:

Po hodině náboženství, kdy se probíral příběh o Adamovi a Evě, se zeptá třináctiletý chlapec otce: "Tati, řekni mi, jak jsem se vlastně narodil?"

"No, víš," začal otec, "čáp tě přinesl z velkého rybníka, položil k matce do postele a štípl ji do nohy. Tekla jí krev, a proto musela přes týden zůstat v posteli."

Aby zjistil všechny podrobnosti, zeptá se chlapec matky: "Mami, pověz mi, jak ses vlastně narodila a jak jsem se narodil já?"

Matka mu vypráví přesně stejnou povídačku, načež chlapec, aby věděl opravdu všechno, zajde ještě za dědečkem. "Dědo, řekni mi, jak ses narodil a jak se narodila tvoje dcera?" A potřetí slyší stejnou historku.

Večer si zapíše do deníku: "Po pečlivém shromáždění informací zjišťuji, že v naší rodině po tři generace nedošlo k pohlavnímu styku." Musím ještě pracovat, už jsou tři hodiny.

Tvoje Anne M. Franková

P.S. Protože jsem tě už informovala o nové uklízečce, chci ještě krátce dodat, že ta dáma je vdaná, šedesátnice a nedoslýchavá! Velmi sympatické vzhledem k případným zvukům, které by mohlo způsobit osm ukrytých lidí.

Ach, Kit, je tak krásné počasí. Kdybych tak mohla ven!

Středa 10. května 1944

Milá Kitty,

když jsme včera odpoledne seděli na půdě a učili se francouzsky, uslyšela jsem náhle za sebou crčení vody. Zeptala jsem se Petra, co to má znamenat, on neodpověděl, ale uháněl do podkroví na místo činu a odstrčil dosti prudce Mouschi na správné místo, protože si dřepala vedle kočičího záchodu, který pro ni byl příliš mokrý. Byl z toho rámus a

Mouschi, která už svou potřebu vykonala, pádila dolů. Posadila se totiž, aby měla přece jen své kočičí záchodové pohodlí, u spáry v podlaze podkroví na kousek dřevité vlny. Loužička ale protékala podlahou z podkroví na půdu a naneštěstí přímo do bečky s bramborami nebo vedle ní. A protože i půda má dost skulin, prosakovala dál a sem tam nějaké žluté kapky dopadly také do pokoje mezi hromádku punčoch a knížku na stole.

Prohýbala jsem se smíchem. Však to byl náramně komický pohled, shrbená Mouschi pod židlí, Petr s vodou, chlorovým práškem a hadrem a chlácholivý pan van Daan. Neštěstí se brzy napravilo. Ale jak známo, kočičí moč strašně páchne. Brambory to včera dokazovaly až příliš zřetelně a také hoblíny, které otec donesl ve vědru dolů a spálil je.

Chudák Mouschi! Odkud má vědět, že rašelina není k dostání? Anne

Čtvrtek 11. května 1944

Milá Kitty, něco nového
pro zasmání!

Petr potřeboval ostříhat vlasy. Holičkou měla být jako obvykle jeho matka. Pět minut před půl osmou zmizel Petr ve svém pokoji a vyšel z něj přesně o půl osmé, dočista nahý až na modré plavky a cvičky.

"Půjdeš se mnou?" zeptal se matky.

"Půjdu, ale hledám nůžky."

Petr jí pomáhal hledat a hrabal se přitom v matčině toaletní zásuvce. "Nedělej takový nepořádek," bručela.

Petrově odpovědi jsem nerozuměla, musela být ovšem drzá, protože paní van Daanová ho plácla přes ruku. On jí to vrátil. Udeřila ho vši silou a Petr s komickým výrazem stáhl ruku zpátky. "Pojd' se mnou, stará."

Paní van Daanová zůstala stát. Petr ji chytil za zápěstí a táhl ji přes celý pokoj. Plakala, smála se, nadávala a škubala sebou, ale nebylo jí to nic platné. Petr odvedl svou zajatkyňu až ke schodům na půdu, kde ji musel pustit. Paní van Daanová se vrátila zpátky do pokoje a svezla se s hlasitým vzdycháním na židli. "Únos matky," vtipkovala jsem.

"To ano, ale bolelo to."

Šla jsem se podívat a zchladila jsem jí horká červená zápěstí trochou vody. Petr, ještě na schodech, začal být znovu netrpělivý. S řemenem v ruce vstoupil do pokoje jako krotitel zvíře. Ale paní van Daanová s ním nešla. Zůstala sedět u psacího stolu a hledala kapesník. "Musíš se mi nejdřív omluvit," řekla.

"No dobrá, tak tě tímhle prosím o odpuštění, protože jinak začnem pozdě."

Paní van Daanová se musela proti své vůli smát, vstala a šla ke dveřím. Tam cítila povinnost podat nám nejdřív vysvětlení. (Nám, to znamená otcí, matce a mně, právě jsme myli nádobí.)

"Doma takový nebyl," řekla. "To bych mu jednu vrazila, až by sletěl ze schodů(!). Nikdy nebyl takhle drzý, taky dostával víc bití. To je ta moderní výchova! Já bych si tohle ke své matce nikdy nedovolila. Choval jste se vy někdy takhle ke své matce, pane Franku?" Byla rozrušená, pobíhala sem a tam, tu se ptala, tu něco vykládala páté přes deváté a pořád se neměla k tomu, aby šla nahoru. Konečně se odklidila.

Ani ne za pět minut se přiřítla, celá nafouknutá, zase zpátky, odhodila zástěru a na mou otázku, jestli je hotová, odpověděla, že na chvilku seběhne dolů, a odsvištěla jako vzdušný vír po schodech. Nejspíš do náručí svého Puttiho. Vrátila se až k osmé hodině, její muž přišel s ní. Přivolali Petra z pudy a dali mu pořádně na frak. Pršely nadávky jako klacek, hulvát, nevychovanec, špatný příklad, Anne je... Margot dělá... Víc jsem nerozuměla. Jak se zdá, dnes už je zase všecko v nejlepší pořádku. Tvoje Anne M. Franková

P.S. V úterý a ve středu mluvila naše milovaná královna. Má dovolenou, aby se mohla posílena vrátit zpátky do Nizozemí. Říkala: "Brzy, až se vrátím... brzké osvobození... hrdinská odvaha a těžké břímě."

Po ní mluvil ministr Gerbrandy. Má tak pronikavý dětský hlásek, že matka bezděčně pronesla "áách". Pastor, který si musel vypůjčit hlas pana Edela, zakončil večer modlitbou k Bohu, aby vzal pod svou ochranu Židy, lidi v koncentračních táborech, ve vězeních a v Německu.

Čtvrtek 11. května 1944

Milá Kitty,

protože jsem celou svou "krabici na krámy", tedy i plnicí pero, zapomněla nahoře a nemůžu je rušit při jejich "šlofičku" (do půl třetí), musíš teď vzít zavděk dopisem psaným tužkou.

Mám právě strašně moc co dělat, a ať to zní sebebláznivěji, mám příliš málo času na to, abych se prokousala tou horou práce. Mám ti vyprávět, co všechno musím udělat? Tedy: do rána musím přečíst první díl životního příběhu Galilea Galileiho, protože se kniha musí vrátit do knihovny. Včera jsem s ní začala, teď jsem na stránce 220. Má jich 320, tak to dokážu. Příští týden musím přečíst "Palestinu na rozcestí" a druhý díl Galilea. Dále jsem včera dočetla první díl životopisu císaře Karla V. a musím nutně zpracovat množství svých poznámek a odkazů k rodokmenům. A pak jsem si také vypsala z různých knih tři strany cizích slov a ty všechny je třeba zapsat, odříkat a nastudovat. Číslo 4: moje filmové hvězdy jsou ve strašném nepořádku a volají po úklidu. Protože by to ale zabralo spoustu dní a profesorka Anne, jak už bylo řečeno, vězí v téhle chvíli v práci až po krk, zůstane chaos chaosem i nadále. Na důkladné seřazení pak čekají Theseus, Oidipus, Peleus, Orfeus, Jason a Herkules, protože jejich rozmanité činy jsou v mé hlavě propleteny jako pestré nitky. Také Myron a Feidias si žádají nutně mé pozornosti, aby souvislost zůstala zachována. Stejně tak je to např. se sedmiletou a devítiletou válkou. Takhle mám všechno pomotané. Co si má člověk také počít s takovou pamětí? Představ si, jak teprve budu zapomnětlivá, až mi bude osmdesát! Vida, ještě něco, bible! Jak dlouho to ještě potrvá, než se dostanu k příběhu o Zuzaně v lázni? A čím se provinily Sodoma a Gomora? Ach, musím se ještě strašně moc ptát a učit! A Lieselottu Falckou jsem nechala úplně stranou! Kitty, vidíš, jak mě to zmáhá?

Teď něco jiného: Dávno víš, že mým nejmilejším přáním je stát se jednou novinářkou a později slavnou spisovatelkou. Jestli se mi někdy tyhle velikášské (nebo jen bláznivé) sklony podaří uskutečnit, to se ještě ukáže, ale témat mám už teď hodně. Po válce chci v každém případě vydat knihu s titulem "Zadní dům". Jestli se mi to povede, to je také otázka, ale můj deník mi poslouží jako podklad.

Musím taky dokončit "Cadyin život". Vymyslela jsem si pokračování tak, že Cady po svém uzdravení opustí sanatorium a s Hansem si pak dopisuje. To je v roce 1941. Brzy pak odhalí, že Hans sympatizuje s

NSB††††, a protože Cady soucítí s Židy a se svou přítelkyní Marianne, dojde mezi nimi k odcizení. Po setkání, při němž se opět smířili, dojde znovu k roztržce a Hans si najde jiné děvče. Cady je krutě zasažena, a aby našla uspokojení v práci, stane se zdravotní sestrou. Na naléhání otcových přátel odchází do Švýcarska a pracuje tam v plicním sanatoriu. Na první dovolenou odjíždí k jezeru Como, kde se náhodou setká s Hansem. Ten jí vypráví, že se před dvěma lety oženil s Cadyinou nástupkyní, ale že si jeho žena v návalu trudnomyslnosti vzala život. Teprve po jejím boku zjistil, jak silně Cady miloval, a znovu se teď uchází o její ruku. Cady odmítne, třebaže ho proti své vůli stále ještě miluje. Hrdost jí to nedovolí. Hans se odporoučí a teprve po letech se Cady dozví, že se odstěhoval do Anglie, víc nemocen než zdráv.

Cady se pak v sedmadvaceti letech provdá za bohatého venkovana Simona. Postupně se do něj velice zamiluje, ale ne tak hluboce jako do Hanse. Narodí se jí dvě dcery a syn, Lilian, Judith a Nico. Simon a Cady jsou spolu šťastni, ale Cadyiny myšlenky patří stále Hansovi, až jedné noci se s ním ve snu rozloučí.

Vůbec to není sentimentální nesmysl, je v tom zpracován otcův životní román.

Tvoje Anne

Sobota 13. května 1944 Nejmilejší

Kitty,

včera měl otec narozeniny a zároveň měli s matkou devatenácté výročí svatby. Dnes se neuklízelo a slunce svítilo jako letos ještě nikdy. Náš kaštan je odshora až dolů obsypán květy a je mnohem krásnější než loni.

Otec dostal od Kleimana Linnéův životopis, od Kuglera taky přírodopisnou knihu, od Dussela "Amsterdam na vodě", od van Daanových obrovskou krabici, zhotovenou jako od nejlepšího dekoratéra, s třemi vejci, jednou lahví piva, jedním jogurtem a jednou zelenou kravatou. Naše sklenice sirupu se proti tomu dost ztrácela. Růže ode mne nádherně voněly, úplně jinak než Miepiny a Bepiny rudé karafiáty. Hodně jsme ho hýčkaly. Z pekařství od Siemonsů přišlo padesát dortíčků, báječné! Otec nás ještě kromě toho pohostil

bylinkovým koláčem, pány pivem a dámy jogurtem. Všichni byli spokojeni!

Tvoje Anne M. Franková

Úterý 16. května 1944 Nejmilejší

Kitty,

pro změnu (protože to už tady dlouho nebylo) ti chci vyprávět o malé diskusi, kterou spolu včera večer vedli pán a paní van Daanovi.

Paní: "Němci mezitím asi hodně zesílili Atlantický val. Budou určitě dělat všechno, co je v jejich moci, aby Angličany zadrželi. To je neuvěřitelné, jak jsou Němci silní."

Pán: "Ano, úděsně."

Paní: "Ach jo."

Pán: "Němci zaručeně válku nakonec ještě vyhrají, tak jsou silní."

Paní: "To se opravdu může stát, zdaleka nejsem přesvědčená o opaku."

Pán: "Radši ti už nebudu odpovídat."

Paní: "Vždyť odpovídáš pořád, necháš se vždycky zase vyprovokovat."

Pán: "Ale ne, skoro neodpovídám."

Paní: "Ale jo, odpovídáš, a musíš mít taky vždycky pravdu! Přitom tvoje předpovědi už dávno nevycházejí."

Pán: "Až doteď moje předpovědi vždycky vyšly."

Paní: "To není pravda. Podle tebe byla invaze už loni, Finové teď žijí v míru, v Itálii to v zimě skončilo a Rusové už dobyli Lvov! Kdepak, na tvoje předpovědi moc nedám."

Pán (vstává): "A teď už konečně drž tu svou klapačku! Já ti ještě dokážu, že mám pravdu. Jednou to pořádně slízneš. Já to fňukání už nemůžu poslouchat. Strčím ti nos rovnou do těch tvých posměšků!"

(Konec prvního dějství.)

Musela jsem se vlastně strašně smát. Matka taky i Petr všemožně potlačoval smích, až se málem zakuckal. Ach ti hloupí dospělí, měli by se raději sami učit, než začnou kdeco vytýkat dětem!

Od pátku jsou okna v noci zase otevřená.

Tvoje Anne M. Franková

Oč se zajímají obyvatelé zadního domu:

(Systematický přehled učebních a čtenářských oborů)

Pan van Daan: neučí se nic; hodně hledá v Knaurově lexikonu; rád čte detektivky, lékařské knihy, napínavé a bezvýznamné milostné příběhy.

Paní van Daanová: Učí se anglicky podle písemných kursů; čte ráda životopisy a některé romány.

Pan Frank: učí se anglicky (Dickens!), trochu latinsky; nečte romány, ale má rád seriózní a suchopárné popisy osob a zemí.

Paní Franková: učí se anglicky podle písemných kursů; čte všechno kromě detektivek.

Pan Dussel: učí se anglicky, španělsky a holandsky bez viditelných výsledků; čte všechno, názory podřizuje většině.

Petr van Daan: učí se anglicky, francouzsky (písemně), holandský těsnopis, anglický těsnopis, německý těsnopis, anglickou obchodní korespondenci, práci se dřevem, národohospodářství, tu a tam počty; čte málo, někdy zeměpisné věci.

Margot Franková: učí se anglicky, francouzsky, latinsky podle písemných kursů, anglický těsnopis, německý těsnopis, holandský těsnopis, mechaniku, trigonometrii, fyziku, chemii, algebru, geometrii, anglickou, francouzskou, německou a holandskou literaturu, účetnictví, zeměpis, novodobou historii, biologii, ekonomii, čte všechno, nejraději knihy o náboženství a zdravotědě.

Anne Franková: učí se francouzsky, anglicky, německy, holandský těsnopis, geometrii, algebru, historii, zeměpis, dějiny umění, mytologii, biologii, biblickou dějepravu, nizozemskou literaturu, čte velmi ráda biografie (suchopárné nebo napínavé), historické knihy, mnohdy romány a zábavnou literaturu.

Pátek 19. května 1944

Milá Kitty,

včera mi bylo bídne, na zvracení (a to je u Anne co říct), bolela mě hlava, žaludek, všechno, co si jen dovedeš představit. Dnes je to zase

lepší. Mám velký hlad, ale hnědých bobů, které se dnes podávají, se raději zřeknu.

Mezi Petrem a mnou je to v nejlepším pořádku. Chudák kluk, touží po něze ještě víc než já. Ještě pořád se každý večer při puse na dobrou noc červená a žebrá o další. Nejsem snad jen náhrada za Moffiho? Nezdá se mi to špatné. Je tak šťastný od té doby, co ví, že ho má někdo rád.

Po tom pracném získávání jeho důvěry jsem trochu nad věcí, ale opravdu si nemyslím, že by moje láska odezněla. On je poklad, ale zase jsem se stáhla do sebe. Bude-li chtít ještě jednou vypáčit zámek, musí být pácidlo už silnější! Tvoje Anne M. Franková

Sobota 20. května 1944

Milá Kitty,

včera večer jsem přišla z půdy dolů a okamžitě jsem viděla, že krásná váza s karafiáty leží na zemi. Matka klečela a vytírala, Margot lovila moje papíry z podlahy. "Co se tu stalo?" zeptala jsem se s bázlivou předtuchou, a aniž jsem čekala na odpověď, prohlížela jsem si z dálky škodu. Moje rodokmeny, desky s papíry, sešity, knihy, všecko plavalo. Málem jsem se rozplakala a byla jsem tak rozrušená, že jsem začala mluvit německy. Na svá slova si už nepamatuji, ale Margot říkala, že jsem ze sebe chrlila něco jako "nedozírná škoda, strašné, děsné, nenahraditelné" a podobně. Otec se rozesmál, matka a Margot se přidaly, ale mně bylo do breku pro tu zmařenou práci a mé pečlivě vypracované poznámky.

Při bližším ohledání nebyla "nedozírná škoda" naštěstí tak hrozná. Pečlivě jsem na půdě třídila spleené papíry a oddělovala je od sebe. Potom jsem je rozvěsila na prádelní šňůru, aby se usušily. Byl to veselý pohled a musela jsem se pak taky smát. Marie Medicejská vedle Karla V., Vilém Oranžský a Marie Antoinetta.

"To je prznění rasy," žertoval pan van Daan.

Dala jsem papíry na starost Petrovi a šla zase dolů.

"Které knihy jsou zničené?" otázala jsem se Margot, která právě kontrolovala moje knihy.

"Algebra," odvětila Margot. Ale algebra bohužel přece jen nebyla zničená. Byla bych si přála, kdyby spadla přímo do vázy! Ještě nikdy se mi žádná kniha tak neošklivila jako tahle. Vpředu je v ní vepsáno nejmíň

dvacet jmen děvčat, která ji měla přede mnou. Je stará, zežloutlá, počmáraná, seškrtaná a opravovaná. Až mě to jednou popadne, roztrhám to svinstvo na kousky! Tvoje Anne M. Franková

Pondělí 22. května 1944

Milá Kitty,

otec prohrál 20. května při sázce s paní van Daanovou pět sklenic jogurtu. Invaze ještě nezačala. Mohu klidně prohlásit, že celý Amsterdam, celé Nizozemí, celé západní pobřeží Evropy až dolů ke Španělsku ve dne v noci o invazi mluví, diskutuje, uzavírá na ni sázky a doufá v ni.

Napětí se neustále stupňuje. Zdaleka ne všichni, které počítáme k "dobrým" Holanďanům, si zachovali důvěru vůči Angličanům, zdaleka ne všichni pokládají anglické blufování za mistrovské dílo. Ó ne, lidé teď konečně chtějí vidět činy, velké a hrdinské činy!

Nikdo si nevidí dál než na špičku nosu, nikdo nemyslí na to, že Angličané bojují za sebe a za svou zem. Každý je toho názoru, že jsou povinni co možná nejrychleji zachránit Nizozemí. Jaképak závazky mají Angličané vůči nám? Čím si zaslouží Holanďané šlechtnou pomoc, kterou s jistotou očekávají? Jen aby se nemýlili! Angličané se navzdory svému bluffování určitě neblamovali víc než všechny ostatní země a zemičky, které jsou teď obsazeny. Angličané se určitě nikomu nemusejí omlouvat. Čas, když se Německo ozbrojovalo, prospali, ale všechny ostatní země a zvláště země, které hraničí s Německem, ho prospaly také. S pštrosí politikou se daleko nedejde! Viděla to Anglie a viděl to celý svět, a všichni, ne pouze Anglie, za to musí těžce pykat.

Žádná země nebude chtít své muže obětovat nadarmo, ani Anglie. Jednou se dočkáme invaze, osvobození i svobody. Ale ten čas určí Anglie, nikoli obsazená území!

Velkou bolest a zděšení nám způsobily zprávy, že mnoho lidí změnilo vůči nám Židům svůj postoj. Slyšeli jsme, že antisemitismus se nyní projevuje i v kruzích, kde dříve po něm nebylo ani potuchy. To nás hluboce a těžce zasáhlo. Příčina této nenávisti k Židům je pochopitelná, někdy dokonce lidská, přesto však není oprávněná. Křesťané vyčítají Židům, že Němcům vyžvaní nebo vyzradí, kdo jsou jejich ochránci, že

mnoho křesťanů bylo postiženo vinou Židů strašlivým osudem a trestem. To všechno je pravda. Ale měli by si všimnout – jako u všech věcí – i rubu mince. Jednali by křesťané na našem místě jinak? Dokáže nějaký člověk, lhostejno zda Žid či křesťan, při známých německých metodách mlčet? Každý ví, že je to skoro nemožné. Proč se žádá nemožné od Židů?

V ilegálních kruzích se šušká, že němečtí Židé, kteří emigrovali do Nizozemí a byli deportováni do Polska, se už nesmějí do Nizozemí vrátit. Měli tady právo azylu, ale až bude Hitler pryč, musejí se vrátit zase zpátky do Německa.

Když to člověk slyší, ptá se nikoli bezděky, proč se vedla tahle dlouhá a krutá válka? Ustavičně se přece mluví o tom, že všichni společně bojujeme za svobodu, pravdu a právo! Začíná již teď za války opět rozkol? Je Žid zas už méněcennější než ostatní? Ach, je to smutné, velice smutné, že se znovu už po bůhvíkolikáté potvrzuje staré rčení: Co udělá křesťan, musí si zodpovědět sám, co udělá Žid, padá na všechny Židy.

Upřímně řečeno nechápu, že Holanďané, příslušníci tak dobrého, poctivého a spořádaného národa, soudí takto o nás, o snad nejutlačovanějším, nejnešťastnějším a nejpolitovanihodnějším národě na světě.

Doufám jen v jednu věc: že tato nenávisť k Židům je přechodná, že Holanďané přece jen ještě ukážou, jací jsou, že nyní ani v budoucnu nezakolísají ve svém citu pro spravedlnost. Neboť toto je nespravedlivé! A kdyby se ta strašná věc měla opravdu uskutečnit, potom ten ubohý zbyteček Židů Nizozemí opustí. My také. Potáhneme se svým uzlíčkem dál, pryč z této krásné země, která nám tak srdečně nabídla přístřeší a nyní se k nám obrací zády.

Miluji Nizozemí. Doufala jsem, že se mně, člověku bez vlasti, stane vlastní. Ještě v to doufám!

Tvoje Anne M. Franková

Čtvrtek 25. května 1944

Milá Kitty,

Bep se zasnoubila! Ta skutečnost sama o sobě není tak udivující, ačkoli nikdo z nás z toho nemá velkou radost. Bertus je prý solidní,

příjemný a sportovně založený chlapec, ale Bep ho nemiluje, a to je pro mne dostatečný důvod, abych ji od svatby zrazovala. Celé Bepino snažení směřuje k tomu, aby se vypracovala, a Bertus ji stahuje dolů. Je to dělník, nemá zájem ani snahu dostat se dál, a nevěřím, že Bep vedle něho bude šťastná. Je pochopitelné, že Bep chce už skoncovat s těmi polovičatostmi. Před čtyřmi týdny mu poslala dopis na rozloučenou, cítila se však ještě nešťastnější, a proto mu zase napsala. A teď se zasnoubili.

Svou roli přitom hraje mnoho faktorů. Za prvé nemocný otec, který na Berta hodně dá, za druhé to, že je nejstarší z děvčat Voskuijlových a její matka si ji dobírá, že ještě nemá muže, za třetí, že je jí čtyřiaadvacet, a to Bep považuje za rozhodující.

Matka říká, že by se jí zdálo lepší, kdyby si s ním Bep prostě něco začala. Já si to nemyslím. Je mi Bep líto a chápu, že se cítí osamělá. Vzít se můžou stejně až po válce, protože Bertus žije v ilegalitě a oba dva nemají ani cent, ani žádnou výbavu. Jaká to tristní vyhlídka pro Bep, které všichni přejeme to nejlepší. Doufám jen, že Bertus se pod jejím vlivem změní nebo že Bep ještě najde nějakého milého muže, který si jí bude vážit! Tvoje Anne M. Franková

Téhož dne později

Každý den se něco stane! Dnes ráno byl zatčen náš obchodník se zeleninou van Hoeven, ukrýval v domě dva Židy. To je pro nás velká rána; nejenže se ti ubozí Židé teď ocitli na pokraji propasti, ale také pro něj je to strašné. Svět je postavený na hlavu. Ti nejslušnější lidé jsou zavíráni do koncentračních táborů, věznic a samotek a vyvrhelové vládnou mladým i starým, chudým i bohatým. Jeden do toho spadne kvůli černému obchodu, druhý kvůli tomu, že ukrývá Židy nebo jiné lidi, kteří žijí v ilegalitě. Nikdo neví, pokud není u NSB, co mu přinese zítřek.

I pro nás je van Hoevenovo zatčení těžká rána. Bep nemůže a nesmí tahat takové množství brambor. To jediné, co můžeme dělat, je méně jíst. Jak to dopadne, to ti ještě napíšu, ale příjemné to určitě nebude. Matka říká, že ráno nebudeme snídat, v poledne dostaneme kaši a chleba, večer pečené brambory a případně jednou nebo dvakrát týdně zeleninu nebo salát, víc ne. To znamená hladovění. Ale to všechno není tak hrozné, jako kdybychom byli prozrazeni. Tvoje Anne M. Franková

Pátek 26. května 1944 Nejmilejší

Kitty,

konečně, konečně se mohu klidně usadit u svého stolečku před škvírou nepatrně pootevřeného okna a všechno ti vypsát.

Cítím se tak bídně, jak jsem se už dlouhé měsíce necítila, dokonce ani po vloupání jsem nebyla tak duševně a tělesně zničená jako teď. Na jedné straně van Hoeven, židovská otázka, která se v celém domě důkladně probírá, invaze, která nepřichází, špatné jídlo, napětí, mizerná nálada, zklamání z Petra – a na druhé straně Bepino zasnoubení, svátky letnic, květiny, Kuglerovy narozeniny, dorty a vyprávění o kabaretech, filmech a koncertech. Takový nepoměr, takový obrovský nepoměr je tu stále. Jeden den si děláme legraci z našeho ukryvání, ale už příští den a mnoho dní následujících cítíme strach, a v našich tvářích se zračí napětí a zoufalství. Největším břemenem jsme pro Miep a Kuglera. Miep kvůli tomu, že má s námi práci, a Kuglerovi kvůli obrovské zodpovědnosti za nás osm, zodpovědnosti, která je občas k neunešení. To pak už z potlačované nervozity a rozčilení skoro ani nemůže mluvit. Kleiman a Bep o nás taky dobře pečují, dokonce velmi dobře, ale mohou občas zadní dům pustit z hlavy, třeba jen na pár hodin nebo na den či dva. Mají své vlastní starosti, Kleiman kvůli svému zdraví, Bep kvůli svému zasnoubení, které vůbec nevypadá tak růžově. A vedle těchto starostí mají i svoje rozptýlení, vycházky, návštěvy, život normálních lidí. Jejich napětí se tím uvolní, i když možná jen na krátký čas. U nás nepovolí nikdy, už po dva roky ne. A jak dlouho budeme ještě v této tíživé, čím dál drtivější atmosféře žít?

Kanalizace je zase ucpaná. Nesmíme vylévat vodu, nebo jen po kapkách. Nesmíme na záchod, nebo si musíme brát s sebou kartáč. Špinavou vodu vyléváme do velkého kameninového hrnce. Pro dnešek si ještě dokážeme pomoci, ale co se stane, jestli to klempíř sám neopraví? Ti z města přijdou nejdřív v úterý.

Miep nám poslala mazanec s nápisem "Veselé letnice". Zní to skoro jako výsměch, na naší náladě a naší úzkosti opravdu není nic "veselého".

Po té záležitosti s van Hoevenem jsme všichni vystrašenější. Zase slyšíš ze všech stran "pst", všechno probíhá tišeji. Policie tam vylomila dveře, ani před tím si tedy nemůžeme být jisti. Pokud jednou i my... Ne,

tohle nesmím napsat, ale ta otázka se dnes nedá odsunout, naopak. Všechn ten už jednou prožitý strach prožívám znovu v celé té hrůze.

Dnes večer v osm jsem musela sama dolů na záchod. Dole nebyl nikdo, všichni seděli u rádia. Chtěla jsem být statečná, ale bylo to těžké. Cítím se tady nahoře přece jen jistější než sama ve velkém, tichém domě. Sama s těmi strašidelnými zvuky shora a s tím houkáním aut na ulici. Když si nepospíším a když jen na okamžik začnu uvažovat o situaci, celá se roztrěsu.

Po rozmluvě s otcem je teď Miep k nám mnohem milejší a srdečnější. Ale to jsem ti vlastně ještě ani nevyprávěla. Miep přišla jednou v poledne s planoucí tváří za otcem a zeptala se ho přímo, jestli si myslíme, že ona je taky nakažená antisemitismem. Otec se strašně polekal a její podezření jí vymluvil. Ale něco v ní přece zůstalo. Rozhodně teď pro nás více nakupují, víc se zajímají o naše problémy, ačkoli jim tím rozhodně nesmíme být na obtíž. Jsou to přece tak zgruntu dobří lidé!

Stále znovu si říkám, zda by pro nás všechny nebylo lepší, kdybychom bývali neodešli do podzemí, byli teď mrtví a nemuseli prožívat tuhle hrůzu a především, kdybychom jí mohli ušetřit ty druhé. Ale i toho se děsíme. Milujeme ještě život, ještě jsme nezapomněli na volání přírody, ještě doufáme – doufáme ve všechno.

Ať už se brzo něco stane, v nejhorším ať se stíhají, ani to nemůže být horší než tahle nejistota! Ať už je konec, třeba i tvrdý, pak aspoň poznáme, zda nakonec zvítězíme nebo zhyne. Tvoje Anne M. Franková

Středa 31. května 1944

Milá Kitty,

v sobotu, v neděli, v pondělí a úterý bylo takové vedro, že jsem neudržela pero v ruce, a proto jsem ti ani nemohla psát. V pátek praskla kanalizace, v sobotu ji spravili. Odpoledne nás navštívila paní Kleimanová a vyprávěla nám spoustu věcí o Jopie, mezi jiným, že je s Jacque van Maarsenovou v jednom hokejovém klubu. V neděli se přišla Bep podívat, jestli nás nevyhloupili, a zůstala u nás na snídani. V pondělí, na druhý svatodušní svátek, měl službu strážce úkrytu pan Gies a v úterý jsme mohli konečně otevřít okna. Tak krásné, teplé, přímo horké

svatodušní svátky bývají málokdy. Vedro je tady v zadním domě strašlivé. Abys získala představu o té spoustě nářků, krátce ti ty horké dny popíšu:

Sobota: "To je nádherné počasí!" říkali jsme ráno všichni. "Jen kdyby nebylo takové teplo," říkali jsme v poledne, když musela být zavřená okna.

Neděle: "To vedro není k vydržení! Máslo se rozpouští, v domě není chladnější místočko, chleba okorává, mléko kysá, jediné okno nesmíme otevřít. My chudáci vyvrženci tady sedíme a dusíme se, přitom ostatní lidi mají svatodušní prázdniny." (Tolik paní van Daanová.)

Pondělí: "Bolí mě nohy, nemám žádné lehké šaty, v tomhle vedru nemůžu mýt nádobí." Nářky od časného rána do pozdního večera, bylo to nanejvýš nepříjemné.

I pro mne je to vedro neúnosné a jsem ráda, že dnes fouká pořádný vítr, a přesto svítí sluníčko. Tvoje Anne

Pátek 2. června 1944

Nejdražší Kitty,

"kdo jde na půdu, musí si vzít velký deštník, nejlépe pánský!" To na ochranu před deštěm, který přichází shůry. Říká se: "Nahore v suchu najdeš svatý klid." To ale určitě neplatí pro válečné doby (střílení) a pro ty, co se ukrývají (kočičí záchod!). Mouschi si skutečně zvykla vykonávat svoji potřebu na noviny nebo mezi škvíry v podlaze, takže mám nejen velice oprávněný strach z crčení, nýbrž ještě větší děs ze strašlivého zápachu. Víme už, že nová Moortje ze skladu trpí stejnou neřestí, a tak si každý, kdo měl někdy nepříliš čistotnou kočku, umí představit, jaké vůně se linou domem.

Dále ti musím ještě sdělit zbrusu nový recept proti střílení. Při ohlušujících ranách pospíchej k nejbližším dřevěným schodům, běhej po nich nahoru a dolů a dbej na to, abys přitom nejméně jednou spadla dolů. Takto utržené šrámy a hluk způsobený běháním a pády úplně stačí, abys střílení úplně pustila z hlavy. Pisatelka těchto řádků vyzkoušela uvedený recept s velikým úspěchem! Tvoje Anne M. Franková

Pondělí 5. června 1944

Milá Kitty,

nové nepřijemnosti v zadním domě. Boj mezi Dusselem a Frankovými o rozdělování másla. Dusselova kapitulace. Důvěrné přátelství mezi jmenovaným a paní van Daanovou, koketování, pusinky a přátelské úsměvy. Na Dussela přišla druhá míza.

Van Daanovi nechtějí péct ke Kuglerovým narozeninám bylinkový koláč, protože my sami ho taky nebudeme mít. Taková malichernost! Nahoře špatná nálada. Paní nastydlá. Dussel sehnal pilulky z pivních kvasnic, my z toho nedostaneme nic.

Dobytí Říma pátou armádou. Město nebylo ani zpustošeno, ani bombardováno. Obrovská propaganda pro Hitlera.

Máme málo zeleniny a brambor, jeden balík chleba zplesnivěl.

Nová kočka ve skladu nesnáší pepř, vybrala si kočičí záchod jako pelíšek na spaní a místo záchodu používá dřevitou vlnu na balení. Nedá se udržet!

Špatné počasí. Trvalé bombardování Pas de Calais a francouzského pobřeží.

Dolary se nedají prodat, zlato ještě hůř, už je vidět na dno černé pokladny. Z čeho budeme příští měsíc žít? Tvoje Anne M. Franková

Úterý 6. června 1944

Nejmilejší Kitty,

"This is D-day," oznámilo ve dvanáct hodin anglické rádio, a právem! "This is the day," invaze začala!

Dnes ráno v osm hodin hlásili Angličané: těžké bombardování Calais, Boulogne, Le Havru a Cherbourgu stejně jako Pas de Calais (jako obvykle). Dále bezpečnostní opatření pro obsazená území: všichni lidé, kteří bydlí v pásmu do 35 km od pobřeží, se musí připravit na bombardování. Pokud to bude možné, hodlají Angličané hodinu před ním shazovat letáky.

Podle německých zpráv přistály na francouzském pobřeží oddíly anglických výsadkářů. "Anglická vyloďovací plavidla v boji s německými námořními silami," hlásí BBC.

Názor zadního domu u snídaně v devět hodin: "To je zkušební vyloďení stejně jako před dvěma lety u Dieppe." Hlášení v němčině,

holandštině, francouzštině a jiných jazycích v deset hodin: "The Invasion has begun!" Tedy přece jen "pravá" invaze.

Anglické vysílání – v němčině – v jedenáct hodin: Řeč vrchního velitele generála Dwighta Eisenhowera.

Anglické vysílání – v angličtině – ve dvanáct hodin: "This is Dday." Generál Eisenhower promluvil k francouzskému lidu: "Stiff fighting will come now, but after this the victory. The year 1944 is the year of complete victory, good luck!"

Anglické vysílání – v angličtině – v jednu hodinu: 11 000 letounů je nepřetržitě ve vzduchu, aby přepravilo vojáky a bombardovalo německý týl. 4000 vylodovacích plavidel a menších lodí nepřetržitě přistává mezi Cherbourgem a Le Havrem. Anglické a americké oddíly se už dostaly do těžkých bojů. Mluví Gerbrandy, dále belgický premiér, norský král Haakon, de Gaulle k Francouzům, anglický král a samozřejmě – Churchill.

Zadní dům prožívá maximální vzrušení. Blíží se teď skutečně to dlouho a toužebně očekávané osvobození, o němž se už tolik mluvilo, které je však příliš krásné, příliš pohádkové, než aby mohlo být pravdivé? Daruje nám tento rok, rok 1944, vítězství? Dosud to nevíme, ale naděje v nás probouzí život, dodává nám odvalu, znovu nás posiluje. Neboť musíme statečně překonat mnohé úzkosti, strádání a utrpení. Jde nyní o to, abychom zůstali klidní a vytrvalí, raději zatneme nehty do masa, než bychom nahlas křičeli. Křičet utrpením můžou Francie, Rusko, Itálie a také Německo, ale my na to právo nemáme!

Kitty, nejkrásnější na invazi je pro mne pocit, že se blíží přátelé. Ti strašliví Němci nás tak dlouho deptali a nasazovali nám nůž na krk, že přátelé a záchrana jsou pro nás všechno. Nyní to už neplatí jen pro Židy, ale i pro Holanďany a pro celou okupovanou Evropu. Možná, říká Margot, budu moci v září nebo v říjnu zase chodit do školy!

Tvoje Anne M. Franková

P.S. Budu ti průběžně sdělovat nejnovější zprávy! V noci a časně ráno shazovala letadla za německými pozicemi slaměné panáky a figuríny, které při dopadu na zem explodovaly. Seskočilo také množství parašutistů. Všichni byli černě pomalovaní, aby nebyli nápadní. Ráno o

šesté přistály první lodě, když předtím v noci bylo pobřeží bombardováno pěti miliony kilogramů bomb. Dnes bylo v akci dvacet tisíc letadel. Pobřežní baterie Němců byly zničeny hned při vylodění a bylo vytvořeno malé předmostí. Všechno probíhá dobře, ačkoli počasí je špatné. Armáda a také lid jsou "one will and one hope".

Pátek 9. června 1944

Milá Kitty,

invaze se vyvíjí skvěle, báječně!! Spojenci obsadili Bayeux, vesničku na francouzském pobřeží, a bojují teď o Caen. Je jasné, že mají v úmyslu odříznout poloostrov, na němž leží Cherbourg. Každý večer vyprávějí váleční zpravodajové o potížích, odvaze a nadšení armády. Dějí se přitom neuvěřitelné věci. U mikrofonu byli i ranění, kteří jsou už zase v Anglii. Navzdory mizernému počasí letadla létají nepřetržitě. Slyšeli jsme z BBC, že Churchill se chtěl zúčastnit invaze společně s vojsky, jen na radu Eisenhowera a ostatních generálů od tohoto plánu upustil. Představ si, takový starý muž a jakou má odvalu! Už je mu určitě sedmdesát.

Tady vzrušení trochu polevilo. Přesto doufáme, že do konce roku válka skončí. Bude taky načase. Bědování paní van Daanové se už nedá poslouchat. Když už nás teď nemůže otravovat s invazí, nadává celý den na špatné počasí. Měla bych chuť ji strčit ve džberu studené vody na půdu!

Celý zadní dům s výjimkou Petra a van Daana četl trilogii "Uherská rapsodie". Je to životopis skladatele, klavírního virtuosa a zázračného dítěte Ference Liszta. Moc zajímavé, ale podle mého názoru se v knize trochu moc mluví o ženách. Liszt byl svého času nejen největší a nejznámější klavírní virtuos, ale až do svých sedmdesáti let i ten největší sukničkář. Měl poměr s Marií d'Agoultovou, kněžnou Carolinou Sayn-Wittgensteinovou, tanečnicí Lolou Montezovou, pianistkou Sophií Menterovou, čerkeskou kněžnou Olgou Janinou, baronesou Olgou Meyendorffovou, herečkou Lillou nevímjakou atd. atd. Nemá to konce. Části knihy, pojednávající o hudbě a umění, jsou mnohem zajímavější. V knize vystupují: Schumann a Clara Wiecková, Hector Berlioz, Johannes Brahms, Beethoven, Joachim, Richard Wagner, Hans von

Bülow, Anton Rubinstein, Frederic Chopin, Victor Hugo, Honoré de Balzac, Hiller, Hummel, Czerny, Rossini, Cherubini, Paganini, Mendelssohn a mnozí jiní.

Liszt byl sám o sobě báječný chlapík, úžasně velkorysý, ve svých požadavcích skromný, ačkoli nadmíru ješitný, každému pomáhal, neznal nic vyššího než umění, byl posedlý po koňaku a po ženách, nemohl vidět slzy, byl to gentleman, nedovedl nikomu nic odepřít, nedbal na peníze, byl zastáncem náboženské svobody a měl rád svět.

Tvoje Anne M. Franková

Úterý 13. června 1944

Milá Kitty,

narozeniny už mám zase za sebou, teď mi je tedy patnáct. Dostala jsem hodně věcí: pět svazků Springerových Dějin umění, jednu soupravu spodního prádla, dva pásky, kapesník, dva jogurty, sklenici marmelády, dva medové koláče (malé), atlas rostlin od otce a matky, pozlacený náramek od Margot, knížku od van Daanových, sladový sirup a hrachor od Dussela, cukroví od Miep, cukroví a sešity od Bep a jako vyvrcholení knihu "Marie Terezie" a tři plátky plnotučného sýra od Kuglera. Od Petra krásnou kytici pivoněk. Chudák kluk si dal strašnou práci, aby něco vymyslel, ale nevyšlo mu to.

Invaze pokračuje pořád ještě skvěle navzdory mizernému počasí, četným bouřím, lijákům a rozbouřenému moři.

Churchill, Smuts, Eisenhower a Arnold navštívili včera francouzské obce, které Angličané dobyli a osvobodili. Churchill byl na torpédovém člunu, který ostřeloval pobřeží. Zdá se, že ten muž, jako tak mnozí jiní, nezná strach. Záviděníhodné!

Náladu v Nizozemí nedokážeme ze svého zadního hradu zhodnotit. Bezpochyby jsou lidé rádi, že k ničemu se nemající (!) Anglie se teď do toho konečně obula. Lidé si nejsou vědomi toho, jak nespravedlivě argumentují, když stále znovu opakují, že tu nechtějí žádnou anglickou okupaci. Všecko vyplývá z této úvahy: Anglie musí válčit a bojovat a obětovat svoje syny za Nizozemí a ostatní obsazená území. Angličané však nesmějí v Nizozemí zůstat, musejí všem obsazeným státům vyslovit nejponiženější dík, musejí Nizozemskou Indii vrátit původním

vlastníkům a mohou se pak, oslabení a chudí, vrátit zpátky do Anglie. Naprostý hlupák, který si to takhle představuje, a přesto se mnoho Holanďanů musí k těmto hlupákům počítat. Co by se stalo, táži se, s Nizozemím a sousedními zeměmi, kdyby byla Anglie podepsala s Německem mír, což bylo nejjednodušší? Nizozemí by pak bylo německé a basta!

Se všemi Holanďany, kteří ještě teď přehlížejí Angličany, nadávají na Anglii a na vládu starých pánů a označují Angličany za zbabělce, by se mělo zatřást, jako se natřásá polštář. Snad jim to pak trochu srovná popletené myšlenky!

V hlavě se mi honí mnoho přání, mnoho nápadů, mnoho obvinění a mnoho výčitek. Nejsem opravdu tak domýšlivá, jak se mnozí lidé domnívají. Zním svoje nespočetné chyby a nedostatky líp než kdokoli jiný, ale s tím jediným rozdílem, že také vím, že se chci polepšit, že se polepším a že jsem se už hodně polepšila.

Jak to, uvažuji často, že mě ještě pořád každý pokládá za tak prostou a neskromnou? Jsem tak prostou? Jsem taková opravdu já, nebo jsou takoví snad i jiní? Zní to bláznivě, jsem si toho vědoma, ale já tu poslední větu neškrtnu, protože tak bláznivá opravdu není. Paní van Daanová a Dussel, moji hlavní žalobci, jsou oba známí jako neinteligentní a – já to klidně vyslovím – hloupí! Hloupí lidé většinou nesnesou, když ostatní dělají něco líp než oni. Nejlepším příkladem jsou vskutku oba ti hlupáci, paní van Daanová a Dussel.

Paní van Daanová mě pokládá za hloupou, protože vším netrpím tak strašně jako ona, pokládá mě za neskromnou, protože je ještě neskromnější než já, moje šaty se jí zdají moc krátké, protože ty její jsou ještě kratší, a zdám se jí taky prostou, protože ona sama mluví dvakrát víc do věcí, o kterých nemá ani ponětí. Totéž platí o Dusselovi.

Ale jedno z mých oblíbených rčení zní: "Není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu," a proto taky okamžitě přiznávám, že jsem prostou. Nepříjemné na mé povaze je, že si nejvíc důtek a hubování vyslechnu sama od sebe. Když k tomu svou porci rad přidá ještě matka, je hromada kázání tak nepřekonatelně vysoká, že ze samého zoufalství, abych se z toho vymotala, začnu být drzá a odmlouvám, a pak přijdou zase ta známá a už obehnaná Annina slova: Nikdo mi nerozumí!

Ta slova mám v sobě, a ač se zdají jakkoli neorávněná, je i v nich zrnko pravdy. Moje sebeobviňování nabývá často takových rozměrů, že prahnu po nějakém utěšujícím hlase, který všecko zase vrátí na své místo a bude se také trochu zajímat o můj vnitřní život. Ale tady můžu bohužel hledat dlouho, takový člověk se ještě nenašel.

Vím, že teď myslíš na Petra, že ano, Kitty? To je pravda, Petr mě má rád, ne jako zamilovaný, nýbrž jako přítel. Jeho náklonnost každým dnem stoupá. Ale jaká tajemná věc nás oba drží zpátky, to sama nechápu.

Mnohdy si myslím, že moje strašlivá touha po něm byla přehnaná. Ale tak to není. Když nejsem dva dny nahoře, toužím po něm zase tak silně jako dříve. Petr je milý a hodný, a přesto, nemohu to popřít, mě na něm leccos zklamalo. Především se mi nelíbí jeho odvrácení od náboženství, jeho řeči o jídle a ještě jiné tak si odporující věci. Přesto jsem pevně přesvědčena, že se po naší čestné dohodě nikdy nebudeme hádat. Petr je mírumilovný, snášenlivý a velice ústupný. Dá si ode mne říci mnohem víc než od matky. Tvrdošíjně se snaží odstraňovat ze svých knih inkoustové kaňky a udržovat ve svých věcech pořádek. Ale proč skrývá své nitro a nedovolí mi do něj proniknout? Je mnohem uzavřenější než já, to je pravda. Ale vím teď opravdu z praxe, že dokonce i ty nejuzavřenější povahy zatouží někdy po důvěře stejně silně nebo ještě silněji.

My oba s Petrem jsme v zadním domě strávili svoje přemýšlivá léta. Často mluvíme o budoucnosti, minulosti i přítomnosti, ale jak řečeno postrádám to pravé, a přitom určitě vím, že je to tady!

Jsem snad tak posedlá vším, co se týká přírody, protože už jsem tak dlouho nevytáhla paty z domu? Moc dobře si vzpomínám, že zářivě modré nebe, cvrlikající ptáci, měsíční svit a rozkvetlé květiny dříve zdaleka tak nepoutaly mou pozornost. Tady se to změnilo. Například o letnicích, když bylo tak horko, jsem večer přemáhala spánek, abych kolem půl dvanácté mohla u otevřeného okna hezky sama pozorovat měsíc. Bohužel ta oběť nebyla k ničemu, protože měsíc svítil tak jasně, že jsem nemohla riskovat otevřené okno. Jindy, už je to pár měsíců, jsem byla náhodou večer nahoře, když bylo okno otevřené. Nešla jsem zpátky dřív, dokud větrání neskončilo. Byla jsem fascinována temným, deštivým večerem, bouří, honícími se mraky. Po půldruhém roce jsem

zase stála tváří v tvář noci. Po tomto večeru byla moje touha vidět to ještě jednou silnější než můj strach ze zlodějů, z temného krysího domu nebo z přepadení. Šla jsem úplně sama dolů a dívala se z okna v soukromé kanceláři a v kuchyni.

Mnoho lidí pokládá přírodu za krásnou, mnozí někdy nocují pod širým nebem, ve vězeních a v nemocnicích touží mnozí po dni, kdy se budou moci opět svobodně těšit z přírody, ale málokdo z nich je ve své touze tak odříznut a izolován od toho, co je dáno všem stejnou měrou, chudým i bohatým.

Není to žádná moje sugesce, že mě pozorování nebe, mraků, měsíce a hvězd uklidňuje a naplňuje trpělivostí. Je to lepší lék než baldrián a brom. Příroda mě naplňuje pokorou a odhodláním skutečně snášet všechny rány.

Musí to tak být, že smím pozorovat přírodu jen výjimečně, a to okny se silnou vrstvou prachu a špinavými závěsy. A dívat se jimi už není požitek. Příroda je to jediné, co skutečně nesnese žádnou náhražku!

Jedna z mnoha otázek, které mě nenechávají v klidu, zní: proč dříve, a často také ještě nyní, zaujímají ženy ve světě mnohem podřadnější místo než muži. Dá se říci, že je to nespravedlivé, ale s tím se nespokojím. Tak ráda bych znala příčinu tohoto bezpráví.

Lze předpokládat, že muž byl díky své větší tělesné síle od počátku ženě nadřazen. Muž, který vydělává, muž, který plodí děti, muž, který smí všechno... Ženy byly pěkně hloupé, že to tak až donedávna nechávaly, neboť čím více století bylo uplatňováno toto pravidlo, tím pevněji se vžilo. Naštěstí se ženám zásluhou školy, práce a vzdělání otevřely oči. V mnoha zemích získaly ženy stejná práva. Hodně lidí, především žen, ale také mužů, nyní už dospívá k názoru, jak falešné bylo toto dlouhotrvající dělení světa. Moderní ženy požadují právo na plnou nezávislost.

Ale to není všechno: musí dojít k uznání žen! Všude je vysoce hodnocen muž, proč by stejný díl neměl být přiznán především ženě? Vojákům a válečným hrdinům náleží oslavy a pocty, nehynoucí slávu si nárokují vynálezci a objevitelé, k mučedníkům se lidé modlí, ale kdo hledí na ženu také jako na bojovnici?

V knize "Bojovníci se smrtí" stojí něco, co mě hluboce zasáhlo, přibližně toto: ženy už během těhotenství a při rození dětí zažívají obecně víc bolesti, víc chorob a víc utrpení než kterýkoli válečný hrdina. A jaké se jim dostane odměny po všem tom strádání? Znetvořeny porodem jsou odsunuty do kouta, děti jim už brzy nepatří, jejich krása je pryč. Ženy jsou mnohem statečnější a vytrvalejší vojáci, bojující a snášející víc bolesti pro další zachování lidstva než všichni ti velkohubí bojovníci za svobodu!

Nechci tím ani zdaleka říci, že ženy se mají vzepřít rození dětí, naopak. Tak to zařídila příroda a tak je to v pořádku. Pouze odsuzují muže a celý řád světa, protože ještě nedokázali zhodnotit, jak velký, těžký a mnohdy i krásný podíl mají ženy ve společnosti.

Paul de Kruif, autor zmíněné knihy, má podle mne úplnou pravdu, když říká: Muž si musí uvědomit, že v těch částech světa, které se nazývají kulturní, přestal být porod něčím samozřejmým a normálním. Mužům se to lehkou mluví. Nikdy nemuseli obtíže žen snášet a také je nikdy snášet nebudou.

Názor, že povinností žen je rodit děti, se myslím v příštím století změní. Dostane se jim vážnosti a obdivu za to, že bez reptání a velkých slov nesou takové břímě na svých bedrech! Tvoje Anne M. Franková

Pátek 16. června 1944

Milá Kitty,

nové problémy! Paní van Daanová je zoufalá, mluví o kulce do hlavy, o vězení, oběšení a sebevraždě. Je žárlivá, že Petr věnuje svou důvěru mně a nikoli jí, je uražená, že Dussel dostatečně nereaguje na její koketování, má strach, že manžel prokouří všechny peníze za její kožich, hádá se, nadává, pláče, stěžuje si, směje se a znovu začíná hádku.

Co si počít s tak ubrečenou a bláznivou ženskou? Nikdo ji nebere vážně. Charakter nemá, každému si stěžuje a pobíhá sem tam – "zezadu lyceum, zepředu muzeum"! Přitom nejhorší je, že Petr začíná být drzý, pan van Daan podrážděný a matka cynická. No to jsou poměry! Člověk musí mít stále na paměti pravidlo: Směj se všemu a nenech se ostatními vyvést z míry! Zdá se to sobecké, ale ve skutečnosti je to jediný lék proti sebelítosti.

Kugler musí jít na čtyři týdny k lopatě do Alkmaaru. Snaží se z toho dostat pomocí lékařského potvrzení a dopisu od firmy Opekta. Kleiman se chce brzy podrobit operaci žaludku. Včera večer v jedenáct hodin byly odpojeny všechny soukromé telefonní stanice.

Tvoje Anne M. Franková

Pátek 23. června 1944

Milá Kitty, tady se neděje nic zvláštního. Angličané začali velký útok na Cherbourg. Podle Pima a van Daana budeme 10. října určitě osvobozeni. Rusové se účastní akce a začali včera ofenzivu u Vitebska, přesně na den tři roky po německém vpádu.

Bepina nálada je ještě pořád pod bodem mrazu. Nemáme už skoro žádné brambory. Napříště je chceme rozpočítat na jednotlivce, pak se může každý sám rozhodnout, co s nimi udělá! Miép si bere na týden dovolenou. Kleimanovi lékaři na rentgenových snímcích nic nenašli. Ted' váhá, má-li se dát operovat nebo nechat všemu volný průběh.

Tvoje Anne M. Franková

Úterý 27. června 1944

Milá Kitty, nálada se změnila, všechno jde náramně dobře. Dneska padl Cherbourg, Vitebsk a Zlobin. Určitě je spousta kořisti a zajatců. U Cherbourgu padlo pět německých generálů, dva byli zajati. Ted' mohou Angličané dovážet na pevninu co chtějí, protože získali přístav. Celý poloostrov Cotentin je tři týdny po invazi v anglických rukou, úžasný výkon!

Tři týdny po D-day ještě neminul den bez deště a bouře, jak tady, tak ve Francii. Ale tato smůla nebrání Angličanům a Američanům ukázat sílu, a jak ukázat! Wuwa (Wunderwaffe – zázračná zbraň) je sice v plné akci, ale co jiného znamená tento zvoneček na kočičím krku než trochu škody v Anglii a plné noviny u Moffů (Němců). Ostatně až v "Mofrice" †††† pochopí, že bolševické nebezpečí je ted' skutečně na postupu, budou mít z toho ještě větší vítr.

Všecky německé ženy a děti, které nepracují pro brannou moc, budou z pobřežních pásem evakuovány do Groningenu, Fríska a do Geldern.

Mussert prohlásil, že si oblékne uniformu, jestliže se invaze dostane až sem. Ten tlust'och chce snad bojovat? To mohl udělat už dřív v Rusku. Finsko svého času odmítlo mírovou nabídku a teď jsou příslušná jednání zase přerušena. Ti toho budou ještě litovat, hlupáci!

Co myslíš, jak daleko budeme 27. července?

Tvoje Anne M. Franková

Pátek 30. června 1944

Milá Kitty, špatné počasí, nebo "bad weather from one at a stretch to 30th of June". Je to správně? Ano, já už umím trochu anglicky. Abych to dokázala, čtu "An ideal Husband" (od Wildea) se slovníkem.

Válka báječně pokračuje: Padl Bobrujsk, Mogilev a Orša, spousta zajatců.

Tady všechno all right. Nálada stoupá. Naši hyperoptimisté triumfují, van Daanovi čarují s cukrem, Bep změnila účes, Miep má týden volno. To jsou poslední novinky.

Musím podstoupit ohavnou léčbu nervu, ještě k tomu u řezáku. Už to strašlivě bolelo a bylo to dokonce tak zlé, až si Dussel myslel, že se složím. Moc k tomu nechybělo. Paní van Daanovou taky okamžitě rozbolely zuby!

Tvoje Anne M. Franková

P.S. Slyšeli jsme z Basileje, že Bernd§§§§ hrál roli hostinského v "Míně z Barnhelmu". Umělecké sklony, říká matka.

Čtvrtek 6. července 1944

Milá Kitty,

srdce se mi svírá, když Petr mluví o tom, že se později možná stane zločincem nebo spekulantem. I když to samozřejmě míní jako žert, mám stejně pocit, že má sám strach ze své slabé povahy. Pořád znovu slyším, jak od Margot, tak od Petra: "Ach jo, kdybych byl(a) tak silný(á) a odvážný(á) jako ty, kdybych uměl(a) tak prosadit svou vůli, kdybych byl(a) tak vytrvalý(á), to pak...!"

Je to opravdu dobrá vlastnost, že se nedám nikým ovlivnit? Je to správné, že se skoro výhradně řídím svým svědomím?

Upřímně řečeno neumím si představit, jak někdo může říct "jsem slabý", a slabý taky zůstane. Když už člověk něco takového ví, proč se tedy proti tomu nepostaví, proč si nepěstuje silnou vůli? Odpověď byla: "Protože je to tak mnohem pohodlnější." Tato odpověď mě zamrzela. Pohodlnost? Znamená to, že líný a falešný život je také život pohodlný? Ó ne, to nemůže být pravda! Nesmí tomu tak být, aby pohodlnost a peníze člověka tak rychle dokázaly svést. Dlouho jsem přemýšlela, jakou asi odpověď bych mu měla dát, jak mám Petra dovést k tomu, aby věřil sám sobě, a hlavně, aby se sám polepšil. Zda je můj myšlenkový postup správný, nevím.

Často jsem si představovala, jak by to bylo prima, kdyby mi někdo důvěroval, ale teď, kdy k tomu došlo, teprve vidím, jak je to těžké vcítit se do druhého a pak nalézt správnou odpověď. Zvláště proto, že pojmy "pohodlný" a "peníze" jsou pro mne něčím úplně cizím a novým.

Petr se na mne začíná příliš spoléhat, a to za žádných okolností nesmím připustit. Stát v životě na vlastních nohou je obtížné, a ještě těžší je být charakterově a duševně samostatný a všemu čelit. Jsem trochu zmatená, už několik dnů hledám pádný argument proti hrozivému slovu "pohodlný". Jak mám Petrovi vysvětlit, že to, co se jeví tak pohodlné a krásné, ho stáhne do hloubky, kde už nejsou žádní přátelé, žádná opora a nic krásného, a odkud je téměř nemožné se dostat.

Všichni žijeme, ale nevíme proč a k čemu. Všichni chceme být šťastni, žijeme každý jinak a přece stejně. My tři jsme vyrostli v dobrých poměrech, můžeme se učit, máme možnost něčeho dosáhnout, máme důvod doufat ve štěstí, ale – musíme se sami o to zasloužit. A to je něco, čeho se pohodlností nikdy nedosáhne. Zasloužit si štěstí znamená pracovat a činit dobro, nikoli spekulovat a být líný. Lenost může vyhlížet přitažlivě, ale práce přináší uspokojení.

Lidem, kteří si neváží práce, nerozumím. Ale to není případ Petra. Nevidí před sebou žádný pevný cíl, pokládá sám sebe za příliš hloupého a příliš bezvýznamného, aby něco dokázal. Chudák kluk, ještě nikdy nepoznal, jaký je to pocit, když uděláme někoho druhého šťastným, a mně se nedaří mu to vštípit. Je nevěřící, mluví posměšně o Ježíši Kristu, kleje a bere boží jméno nadarmo. Ačkoli také nejsem ortodoxní, přesto mě pokaždé bolí, když vidím, jak je osamělý, jak nemá před ničím úctu, jak je ubohý.

Lidé, kteří mají svou víru, mohou být šťastni, neboť není každému dáno věřit v nadpozemské věci. Není ani třeba mít strach z posmrtných trestů. Očistec, peklo a nebe jsou věci, které mnozí nedokážou přijmout. Přesto je náboženství, ať jakékoli, udržuje na správné cestě. Není to strach z Boha, ale smysl pro vlastní čest a svědomí.

Jak krásní a dobří by byli všichni lidé, kdyby si každý večer promítli v duchu události dne a uvědomili si, co na jejich chování bylo dobré a co špatné. Bezděky se pak pokoušíme každý den znovu se polepšit, a samozřejmě časem také něčeho dosáhneme. Tento prostředek může použít každý, nic to nestojí a je to velice užitečné. Neboť kdo to neví, musí se tomu učit a poznat: "Čisté svědomí dodává síly!"

Tvoje Anne M. Franková

Sobota 8. července 1944

Milá Kitty,

zástupce firmy Broks byl v Beverwijku a koupil bez problémů v jedné dražbě jahody. Došly sem velice zaprášené a plné písku, ale zato ve velkém množství. Nejméně čtyřadvacet bedýnek pro firmu a pro nás. Večer jsme okamžitě šest lahví zavařili a udělali osm skleniček marmelády. Zítra chce Miep vařit marmeládu pro kancelář.

O půl jedné: venkovní dveře zamknout, donést bedýnky. Petr, otec a van Daan hřmotí po schodech, Anne nosí teplou vodu z bojleru, Margot nosí vědra, všichni muži na palubě! Se zvláštním pocitem u žaludku jsem vstoupila do přeplněné kancelářské kuchyně: Miep, Bep, Kleiman, Jan, otec, Petr... ukrývání i jejich zásobovací oddíl, všichni pohromadě, a to za bílého dne! Závěsy roztažené a okna dokořán, hlasité mluvení, bouchání dveří. Ze samého vzrušení jsem dostala strach. Skrýváme se vlastně ještě? Projelo mi hlavou – takový pocit to musí být, když se člověk smí zase ukázat světu. Hrncel byl plný – rychle nahoru. V kuchyni stál zbytek rodiny u stolu a otrhával stonky a listy, aspoň měl otrhávat, ale šlo toho víc do úst než do vědra. Brzy jsme potřebovali ještě jedno vědro. Petr šel zase dolů do kuchyně. Najednou dvojité zazvonění! Vědro zůstalo stát, Petr pádil nahoru, zavřel otáčivé dveře. Třásla jsme se netrpělivostí. Kohoutky musely zůstat zavřeny, i když napolo umyté jahody čekaly na další lázeň. Ale pravidlo pro ukrývání: "Je-li někdo v

domě, zavřít všechny kohoutky, protože tekoucí voda dělá hluk," bylo dodrženo.

V jednu hodinu přichází Jan a říká, že to byl pošťák. Petr utíká zase po schodech dolů. Crrr, zvonek! Čelem vzad. Poslouchám, jestli někdo jde, nejdřív u otáčivých dveří, potom nahoře na schodech. Nakonec visíme s Petrem jako dva zloději přes zábradlí a posloucháme hluk zdola. Žádný cizí hlas.

Petr schází tiše po schodech, zůstává stát na půl cesty a volá: "Bep!" Nikdo neodpovídá. Ještě jednou: "Bep!" Hluk v kuchyni je hlasitější než Petrův hlas. Potom sbíhá po schodech dolů do kuchyně. Napjatě se za ním dívám.

"Rychle nahoru, Petře! Je tu hospodářská kontrola! Musíš odtud!" Je to Kleimanův hlas. Petr vyjde s povzdechem nahoru, otáčivé dveře zůstanou zavřeny.

V půl druhé přijde konečně Kugler. "Jémine, samé jahody. K snídani jsem měl jahody, Jan jí jahody, Kleiman mlsá jahody, Miep vaří jahody, Bep otrhává jahody, já čichám všude jahody, a když už toho mám dost a jdu nahoru, co se tady myje? Jahody."

Zbytek jahod se zavaří. Večer: dvě sklenice otevřené. Otec z toho udělá rychle marmeládu. Druhý den ráno: dvě sklenice otevřené, v poledne čtyři. Van Daan je nedostatečně sterilizoval. Teď otec každý večer vaří marmeládu. Jíme kaši s jahodami, podmáslí s jahodami, jahody jako moučník, jahody s cukrem, jahody s pískem. Dva dny všude samé jahody, jahody, jahody. Pak byla zásoba spotřebovaná nebo ve sklenicích pod zámkem.

"Poslouchej, Anne," volá Margot. "Dostali jsme od pana van Hoevena (našeho dodavatele zeleniny) devět kilo hrášku."

"To je od něho milé," odpověděla jsem. Skutečně to bylo milé, ale ta práce... Brr!

"V sobotu ráno musíme všichni loupat," oznámila matka u stolu. A opravdu, dnes ráno po snídani se objevil na stole velký smaltovaný hrnec, až po okraj naplněný lusky. Vylupování hrášku je nudná práce, ale to by ses jednou měla pokusit o "stahování lusků". Myslím, že většina lidí neví, jak jsou hrachové lusky bohaté na vitaminy, jak jsou chutné a měkké, když se z nich stáhne vnitřní slupička. Uvedené přednosti však

nejsou nic proti skutečnosti, že porce, kterou jsme schopni sníst, je asi třikrát větší, než když jíme jenom hrášek.

Toto "stáhnutí slupky" je mimořádně piplavá a nimravá práce, vhodná snad pro pedantické zubní lékaře nebo pečlivé úředníky, ale pro netrpělivou holku jako já je to něco příšerného. O půl desáté jsme začali, o půl jedenácté jsem si sedla, v jedenáct zase vstala, o půl dvanácté se posadila. V uších mi hučí: špičku uštípnout, slupku stáhnout, vláček odstranit, lusk odhodit, špičku uštípnout, slupku stáhnout, vláček odstranit, lusk odhodit atd. atd. Všechno se mi míhá před očima, zelená, zelená, červíci, vlákna, nahnílé lusky, zelená, zelená, zelená. Z otupělosti, a abych přece něco dělala, plácám celé dopoledne různé nesmysly, všechny rozesměju a skoro umírám nudou. S každým vláčkem, které stahuji, je mi čím dál jasnější, že nikdy, nikdy nechci být jen hospodyní!

Ve dvanáct snídáme, ale od půl jedné do čtvrt na dvě musíme zase stahovat slupičky. Mám skoro mořskou nemoc, když přestávám, ani ostatním není o moc líp. Spím až do čtyř a jsem pak ještě celá polámaná z toho nešťastného hrachu. Tvoje Anne M. Franková

Sobota 15. července 1944

Milá Kitty,

měli jsme tu z knihovny knihu s vyzývavým názvem "Jaké vám připadají moderní mladé dívky?". O tomto námětu bych si ráda dnes promluvila.

Autorka kritizuje "dnešní mládež" od hlavy až k patě, aniž by však všecko mladé šmahem odmítala jako něco, co za nic nestojí. Naopak, spíše se domnívá, že mládež, kdyby chtěla, by mohla vybudovat velký, krásnější a lepší svět, ale zabývá se povrchními věcmi a opravdu krásných a podstatných věcí si ani nevšimne.

U některých pasáží jsem měla silný pocit, že autorka svými výtkami mínila mne, a proto se ti chci konečně úplně otevřít a hájit se proti tomuto útoku.

Sebekritika je výrazný rys mé povahy, který je každému, kdo mě zná déle, nápadný. Pozoruji své činy, jako by je pozoroval někdo cizí. Stojím tu před touto Anne naprosto nezaujatě a bez všemožných omluv, a sleduji, co udělala dobrého nebo špatného. Toto sebezpozorování mě

nikdy neopouští a při každém slově, které pronesu, vím ihned při jeho vyslovení: "To se mělo říct jinak", nebo "je to dobré, jak to je". Odsuzuji sama sebe za nesčetně mnoho věcí a stále víc poznávám pravdivost otcova rčení: "Každé dítě se musí vychovávat samo."

Ostatní nám mohou pomoci jenom radou či návodem. Konečná forma charakteru každého člověka je výsledkem jeho vlastní snahy a námahy. K tomu je třeba přičíst ještě to, že mám mimořádně mnoho životní odvahy; cítím se stále tak silná a schopná hodně toho vydržet, tak nezávislá a tak mladá. Byla jsem ráda, když jsem to poprvé zpozorovala, neboť jsem prostě nikdy nevěřila, že rány, které dopadají na každého, by mne mohly rychle zlomit.

Ale o tomhle jsem už často mluvila, ráda bych přešla ke kapitole "Otec a matka mi nerozumějí". Můj otec a má matka mě vždycky strašně rozmazlovali, byli ke mně milí, hájili mě proti těm nahoře a dělali, co bylo v jejich silách. A přesto jsem se dlouho cítila strašně osamělá, vyhoštěná, opomíjená, nepochopená. Otec se snažil, jak to jen šlo, mírnit mou vzpurnost, ale nepomáhalo to. Vyléčila jsem se sama tím, že jsem si připomínala nesprávnost svého jednání.

Jak se mohlo stát, že otec mi v mém zápasu nikdy nebyl oporou a že se mu nikdy nepodařilo podat mi pomocnou ruku? Otec používal špatných prostředků a dělal chybu, že se mnou vždycky mluvil jako s dítětem, které si musí prodělat obtížné dětské období. Zní to pošetile, protože nikdo jiný než otec mi tolik nedůvěřoval, nikdo jiný než otec mi nedával pocit, že jsem rozumná. Ale něco opomenul: neuvědomoval si totiž, že pro mne můj boj o sebeuvědomění byl důležitější než všecko ostatní. Nechtěla jsem slyšet o "typických projevech věku", o "ostatních děvčatech", o tom, že "všechno přejde samo". Nechtěla jsem, aby se mnou jednal jako s "obyčejným děvčetem", ale jako s osobností, jako s ANNE, a to Pim nechápal. Ostatně nedokážu věnovat svoji důvěru nikomu, kdo mi o sobě také mnoho nevypráví; a protože o Pimovi nic nevím, nemůže mezi námi dojít k opravdu hlubokému sblížení. Pim stále zachovává stanovisko staršího rodiče, který měl sice taky někdy takové přechodné sklony, ale který už se neumí vcítit do duše mladého člověka, i když se o to sebevíc snaží. To mě dovedlo k tomu, že jsem svoje názory a svoje dobře promyšlené teorie nikdy nesdělila nikomu jinému než svému deníku a zcela výjimečně někdy i Margot. Před otcem jsem

skrývala všechno, co se mě dotýkalo. Nikdy jsem se s ním nedělila o své ideály, dobrovolně a úmyslně jsem se mu odcizovala.

Nemohla jsem jinak, jednala jsem přesně, jak jsem to cítila, sice sobecky, ale tak, jak to bylo dobré pro můj klid. Ztratila bych přece svůj klid a svoji sebedůvěru, které jsem si tak lopotně vybudovala, kdybych teď musela čelit kritice svého jen napůl hotového díla. Třebaže to může znít tvrdě, nezbývá mi dokonce ani tolik lásky pro Pima, neboť jsem ho nejen nenechala sdílet svůj nejnvtirnější život, ale často ho také svou podrážděností odháním ještě dál od sebe.

Právě o tomhle bodě hodně přemýšlím: Jak to, že mě Pim někdy tak štve? Že se s ním skoro nemůžu učit, že jeho něžnosti mi připadají často násilné, že chci mít klid a nejraději bych byla, kdyby si mě někdy všimal trochu méně, dokud se vůči němu nebudu cítit zase jistější? Ještě pořád ve mně hlodá výčitka kvůli tomu sprostému dopisu, který jsem si mu troufla ve svém rozčilení napsat. Ach jak je to těžké být opravdu na všechny strany silná a statečná!

To mi nicméně nezpůsobilo zklamání ze všeho nejhorší. Nikoli! Ještě mnohem víc než o otci přemítám o Petrovi. Víím moc dobře, že jsem ho získala já, místo aby to bylo obráceně. Vytvořila jsem si o něm vysněnou představu, viděla jsem ho jako tichého, citlivého a milého chlapce, který naléhavě potřebuje lásku a přátelství! Musela jsem se jednou vypovídat před živým člověkem. Chtěla jsem mít přítele, který by mi zase pomohl na správnou cestu. Dala jsem si velkou práci a pomalu, ale jistě jsem si ho získala pro sebe.

Když jsem v něm konečně vzbudila přátelské city, přešli jsme sami od sebe k důvěrnostem, které mi teď při bližším zkoumání připadají nehorázné. Mluvili jsme o nejintimnějším věcech, ale o tom, čím překypovalo a dosud překypuje moje srdce, jsme dodnes neztratili ani slovo. Ještě stále se v Petrovi dobře nevyznám. Je povrchní, nebo se dokonce i vůči mně drží zpátky z rozpačitosti? Ať už je tomu jakkoli, udělala jsem chybu, když jsem vyloučila všechny ostatní možnosti přátelství a pokoušela se mu přiblížit důvěrnostmi. Dychtí po lásce a každým dnem mě má víc rád, to na něm vidím. Jemu naše setkání přinášejí uspokojení, mne pouze pudí k tomu, abych to s ním zkoušela stále znovu. A přitom se nikdy nedotkneme témat, o kterých bych tak

ráda mluvila. Připoutala jsem si Petra k sobě silou větší, než sám tuší; teď se mě pevně drží a já zatím neznám vhodný způsob, jak ho zas od sebe odpoutat a postavit na vlastní nohy. Když jsem totiž velmi brzy zjistila, že nemůže být takovým přítelem, po kterém toužím, snažila jsem se aspoň pozvednout ho z jeho omezenosti a jeho mládí zbavit malosti.

"Neboť v podstatě je mládí mnohem osamělejší než stáří." Toto rčení jsem si zapamatovala z jedné knihy a zjistila, že platí.

Je potom pravda, že dospělí to tu mají těžší než mládež? Ne, určitě ne! Starší lidé mají na všechno názor a už neváhají v tom, co mají dělat a co ne. Nás mladé to stojí dvakrát tolik sil, abychom obhájili své názory v době, která ničí všechny dosavadní ideály a představy, v době, v níž se lidé ukazují ze své nejohybnější stránky, v níž se pochybuje o pravdě, právu a Bohu!

Tvrdí-li potom ještě někdo, že ti starší to mají zde v zadním domě horší, neuvědomuje si, že na nás všechny problémy útočí více a s větší intenzitou. Problémy, na něž jsme možná ještě příliš mladí, ale které na nás doléhají tak dlouho, až si nakonec myslíme, že jsme našli řešení, ale to většinou neobstojí před skutečností a zase se rozplyne. To je tíha dnešní doby: ideály, sny, krásná očekávání se nemohou uplatnit nebo je zasáhne nejděsivější skutečnost a naprosto je rozmetá. Je to zázrak, že jsem se nevzdala všech očekávání, neboť se zdají absurdní a neuskutečnitelná. Přesto na nich pevně lpím, navzdory všemu, protože ještě pořád věřím na vnitřní dobro v člověku.

Nejsem prostě schopna toho, abych celý svůj život a všechno budovala na základě smrti, bídy a chaosu. Vidím, jak se svět stále více přeměňuje v poušť, slyším stále dunivěji valící se hrom, který zabije také nás, cítím utrpení milionů lidí. A přece, hledím-li k nebesům, myslím si, že se všechno zase obrátí k dobrému, že přestane i tato krutost, že se do řádu světa navrátí klid a mír. Zatím musím zůstat věrná svým představám; v dobách, které nastanou, je snad přece jenom bude možné uskutečnit! Tvoje Anne M. Franková

Pátek 21. července 1944

Milá Kitty,

teď už jsem plná naděje, teď to konečně jde všechno dobře. Ano, opravdu, jde to dobře! Báječné zprávy! Na Hitlera byl spáchán atentát, a tentokrát ho neprovedli ani židovští komunisté nebo angličtí kapitalisté, nýbrž ryzí Germán, německý generál, který je hrabě a kromě toho ještě mladý! "Božská Prozřetelnost" führerovi zachránila život a on z toho bohužel, bohužel vyklouzl jen s několika šrámy a popáleninami. Pár důstojníků a generálů z jeho nejbližšího okolí bylo zabito nebo zraněno. Hlavní pachatel byl podle stanného práva zastřelen.

To je přece asi nejlepší důkaz, že existuje mnoho důstojníků a generálů, kteří mají po krk války a rádi by Hitlera svrhli do nejhlubších hlubin. Usilují o to, aby pak zavedli vojenskou diktaturu a s její pomocí uzavřeli se Spojenci mír, pak opětovně zbrojili a po dvaceti letech znovu začali válku. Prozřetelnost snad úmyslně ještě trochu zaváhala s Hitlerovým odstraněním. Neboť pro Spojence je to mnohem pohodlnější a také výhodnější, když se ti bezúhonní Germáni navzájem pozabíjejí. O to menší práce zbude Rusům a Angličanům, o to rychleji mohou opět začít s výstavbou vlastních měst. Ale tak daleko ještě nejsme a já si ani v nejmenším nepřeji předbíhat dnům slavného vítězství. Jistě si všímáš, že všechno, co říkám, je pouhopouhá střízlivá realita. Výjimečně tentokrát nežvaním o vyšších ideálech.

Hitler dále svému věrnému a oddanému lidu laskavě sdělil, že všichni vojáci mají ode dneška poslouchat gestapo a že každý voják, který ví, že se jeho velitel zúčastnil tohoto zbabělého a sprostého atentátu, ho smí odbouchnout.

To tedy bude pěkné nadělení! Malého Michla bolí nohy z dlouhého pochodu, jeho pán, důstojník, ho seřve. Malý Michl chytí svou pušku a křičí: "Chtěl jsi zavraždit führera, tady je tvoje odměna!" Prásk, a domýšlivý velitel, který se odvážil Michlovi kázat, vstoupil do života věčného (nebo je to věčná smrt?). Nakonec to dopadne tak, že páni oficiálně budou mít plné kalhoty strachu, když potkají nějakého vojáka nebo když někde budou muset převzít velení, protože vojáci mají víc co mluvit a rozhodovat než oni sami.

Rozumíš tomu trochu, nebo jsem zase semlela páté přes deváté? Nedá se nic dělat, mám příliš velkou radost, než abych dokázala logicky myslet při představě, že v říjnu budu asi už zase sedět ve školní lavici! Ó lala, neřekla jsem právě, že nechci být unáhlená?

Odpusť mi, ne nadarmo mi říkají klubíčko rozporů!

Tvoje Anne M. Franková

Úterý 1. srpna 1944

Milá Kitty,

"klubíčko rozporů!" To je poslední věta mého předešlého dopisu a první toho dnešního. "Klubíčko rozporů", můžeš mi přesně vysvětlit, co to je? Co znamená rozpor? Jsou v něm, jako v mnoha slovech, dva významy. Rozpor navenek a rozpor uvnitř. Ten první je obvykle: "nespokojit se s míněním ostatních lidí, vědět sama všechno líp, mít poslední slovo", zkrátka samé nepříjemné vlastnosti, jimiž jsem vyhlášená. Ten druhý, jímž nejsem známá, je moje tajemství.

Vyprávěla jsem ti už vícekrát, že nemám jednu, ale vlastně dvě duše. V jedné části přebývá moje rozpustilá veselost, můj výsměch všemu, má chuť k životu, a především můj zvyk brát všechno na lehkou váhu. Tím rozumím: nepohoršovat se nad nějakým koketováním, polibkem, objetím nebo neslušným vtípem. Tato část obyčejně číhá, aby potlačila druhou stránku mé povahy, která je mnohem krásnější, ryzejší a hlubší. Je pravda, že nikdo nezná Anne z té dobré stránky, a proto jsem pro většinu lidí nesnesitelná. Ano, jsem zábavný šašek na jedno odpoledne, pak mě má zase každý na měsíc dost. Vlastně přesně totéž, co je zamilovaný film pro vážné lidi, jednoduše rozptýlení, chvilková zábava, něco, co se rychle zapomíná, nic špatného, ale také nic dobrého. Je mi nepříjemné ti to vyprávět, ale proč bych neměla, když přece vím, že je to pravda? Moje lehčí, povrchní stránka vždycky potlačí tu hlubší, a proto vždycky vítězí. Neumíš si představit, jak často jsem se pokoušela tuto Anne, která je jen polovinou celé Anne, odsunout, změnit a ukrýt. Nejde to, a taky vím, proč to nejde.

Mám velký strach, že všichni, kdo mě znají takovou, jaká jsem obyčejně, by odhalili, že mám jinou stránku, krásnější a lepší. Mám strach, že se mi vysmějí, že jim budu připadat směšná a sentimentální, že mě nebudou brát vážně. Jsem na to zvyklá, že mě lidé neberou vážně, ale jen ta "lehká" Anne je na to zvyklá a může to vydržet. Ta "těžší" je na to příliš slabá. Kdybych jednou násilím na čtvrt hodiny opravdu postavila tu druhou Anne do světla ramp, stáhne se jako netýkavka

zpátky, a jakmile by měla promluvit, dá slovo Anne číslo jedna a zmizí, než si to uvědomím.

Ve společnosti se tedy ta milá Anne ještě nikdy, ještě ani jednou neobjevila, ale jsem-li o samotě, ujímá se slova skoro vždycky. Vím přesně, jaká bych ráda byla, jaká taky jsem... uvnitř, ale bohužel jsem taková jen pro sebe. A to je snad, vlastně docela určitě důvod, proč si myslím, že jsem šťastná "niterná" povaha, a proč mě ostatní pokládají za šťastnou "vnějškovou" povahu. Uvnitř mi ryzí Anne ukazuje cestu, navenek nejsem nic jiného než rozpustilý, skákající kůzle.

Jak už jsem řekla, cítím všechno jinak, než to vyslovuji. A tím jsem si získala pověst holky, která nadbíhá klukům, flirtuje, je všetečná a čte zábavné romány. Veselá Anne se tomu směje, drze odpovídá, lhostejně krčí rameny, dělá, jako by jí bylo všechno jedno. Ale tichá Anne reaguje přesně naopak! Chci-li být úplně upřímná, musím se ti přiznat, že se mě to dotýká, že se bezmezně snažím, abych byla jiná, ale že vždycky zase podlehnu silnějším mocnostem.

Vzlyká to ve mně: "Vidíš, jak to s tebou dopadlo; špatné mínění, výsměšné a pohoršené tváře, lidé, kterým se zdáš nesympatická, a to všechno, že nedáš na rady své dobré poloviny."

Ach, ráda bych na ně dala, ale nejde to. Když jsem tichá nebo vážná, každý si myslí, že to je nová komedie, a pak se musím zachránit nějakým vtípem. A to nemluvím o své vlastní rodině, která si určitě myslí, že jsem nemocná, dává mi polykat prášky proti bolení hlavy a na uklidnění, ohmatává mi krk a čelo, jestli nemám horečku, ptá se mě na stolicí a kritizuje mou špatnou náladu. To nesnáším! Když mě tak pozorují, začnu být nejdřív prostořeká, pak smutná, a nakonec zase otočím, obrátím to špatné ven, to dobré dovnitř a hledám vytrvale cestu, abych byla taková, jaká bych chtěla být a jaká bych být mohla, kdyby... Ano, kdyby na světě nežili žádní jiní lidé. Tvoje Anne M. Franková

Tady končí Annin deník.

Doslov

Dne 4. srpna 1944 dopoledne mezi desátou a půl jedenáctou před domem na Prinsengrachtu 263 zastavilo auto. Vystoupili z něho

oberscharführer SS Karl Josef Silberbauer v uniformě a nejméně tři holanďtí pomocníci od Zelené policie v civilu, ale ozbrojení. Je jisté, že úkryt byl prozrazen. Vážné podezření padlo na skladníka W. G. van Maarena. Dvojí policejní šetření však nevedlo k žádným výsledkům, právně postačujícím pro vznesení obžaloby. Zelená policie zatkla všech osm ukrytých lidí spolu s jejich ochránci Viktorem Kuglerem a Johannesem Kleimanem – nikoli však Miep Giesovou a Elisabeth (Bep) Voskuijlovou – a zabavila všechny cenné věci a zbylé peníze.

Po zatčení byli Kugler a Kleiman téhož dne dopraveni do vyšetřovací vazby na Amstelveenseweg a o měsíc později převezeni do vězení na Weteringschans v Amsterdamu. Bez procesu byli dne 11. září 1944 dopraveni do policejního sběrného tábora v Amersfoortu. Kleiman byl 18. září 1944 ze zdravotních důvodů propuštěn. Zemřel roku 1959 v Amsterdamu. Kuglerovi se teprve 28. března 1945 zdařil útek, krátce předtím, než měl být poslán k pracovnímu nasazení do Německa. Roku 1955 se vystěhoval do Kanady, kde roku 1981 v Torontu zemřel. Elisabeth (Bep) Wijková-Voskuijlová zemřela roku 1983 v Amsterdamu. Miep Giesová-Santrouschitzová se svým mužem dosud žije v Amsterdamu.

Židé strávili po svém zatčení čtyři dny ve vězení na Weteringschans v Amsterdamu; pak byli převezeni do nizozemského "židovského sběrného tábora" Westerbork. Odtud byli 3. září 1944 deportováni posledním transportem, který odjížděl do vyhlazovacích táborů na východě, a po třech dnech dorazili do Osvětimi v Polsku.

Hermann van Pels (van Daan) byl podle (dodatečného) šetření nizozemského Červeného kříže ještě v den příjezdu do Osvětimi, 6. září 1944, poslán do plynové komory. Podle výpovědi Otto Franka však byl zabit až o několik týdnů později, tedy v říjnu nebo v listopadu 1944, krátce před tím, než bylo zplynování zastaveno.

Auguste van Pelsová byla z Osvětimi zavlčena přes Bergen-Belsen a Buchenwald 9. dubna 1945 do Terezína, odkud byla patrně deportována ještě dále. Datum jejího úmrtí není známo.

Petr van Pels (van Daan) odešel 6. ledna 1945 s jedním z evakuačních pochodů z Osvětimi do Mauthausenu (Rakousko), kde zemřel 5. května, jen tři dny před osvobozením.

Fritz Pfeffer (Albert Dussel) zemřel 20. prosince 1944 v koncentračním táboře Neuengamme, kam se dostal přes koncentrační tábor Buchenwald nebo Sachsenhausen.

Edith Franková zemřela v ženském táboře Osvětim-Birkenau dne 6. ledna 1945 hladem a vyčerpáním.

Margot a Anne byly koncem října 1944 převezeny takzvaným vyklizovacím transportem do koncentračního tábora v Bergen-Belsenu. Následkem katastrofálních hygienických poměrů tam vypukla v zimě 1944–45 tyfová epidemie, které padly za oběť tisíce vězňů; mezi nimi byla i Margot a o několik dní později Anne Franková. Datum jejich úmrtí spadá nejspíše mezi konec února a začátek března. Těla obou děvčat leží pravděpodobně v masových hrobech v Bergen-Belsenu. Dne 12. dubna 1945 byl tamější koncentrační tábor osvobozen anglickými jednotkami.

Otto Frank jako jediný z osmi ukrytých přežil koncentrační tábory. Po osvobození Osvětimi ruskými vojsky se přeplavil lodí přes Oděsu do Marseille. Dne 3. června 1945 dorazil do Amsterdamu a žil tam až do roku 1953; pak přesídlil do Švýcarska, do Basileje, kde žili jeho sestra s rodinou a jeho bratr. Oženil se s Elfriedou Geiringerovou, rozenou Markowitsovou z Vídně, která jako on přežila Osvětim a v koncentračním táboře Mauthausen ztratila muže a syna. Až do své smrti 19. srpna 1980 žil Otto Frank v Birsfeldenu u Basileje a věnoval se deníku své dcery Anne a šíření poselství v něm obsaženém.

*Deníky Anne Frankové. Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (Nizozemský státní ústav pro válečnou dokumentaci). V překladu Mirjam Presslerové vydalo nakladatelství S. Fischer, Frankfurt nad Mohanem.

† Rin-tin-tin se jmenoval pes ze známého filmu pro děti. ‡ Desítka je nejlepší známka, pětka znamená sotva dostatečnou.

§ Míňena je první třída vyšší školy následující po šesti třídách školy základní.

** Annini bratraci Bernard a Stephan.

†† Po Dusselově příchodu se Margot přestěhovala do pokoje rodičů.

‡‡ Mof, plurál Moffen – přezdívka pro Němce.

- §§ Amsterdamský přístav.
 *** Amsterdamské letiště.
 ††† J. W. Goethe: Egmont, překlad Otokara Fischera.
 ††† Babička byla těžce nemocná.
 §§§ Členové nizozemské exilové vlády v Londýně.
 **** Značka holandských zeleninových konzerv.
 †††† Nacionálněsocialistické hnutí v Nizozemí.
 †††† Holandská hanlivá přezdívka Německa. §§§§ Bratranec
 Bernhard (nazývaný Buddy) Elias.

Kniha vychází s pomocí grantu z programu MATRA Ministerstva zahraničí Nizozemského království, určeného zemím střední a východní Evropy, a s finanční podporou Nadace Židovského muzea v Praze a České rady pro oběti nacismu. Za spolupráci děkujeme Anne Frank House, Amsterdam.

Het Achterhuis (Dagboekbrieven 12 juni 1942 – 1 augustus 1944) by Anne Frank. Only authorized version: Otto H. Frank and Mirjam Pressler.

© 1982, 1991, 2001 by The ANNE FRANK-Fonds, Basel, Switzerland

Printed with previously unpublished material.

Translation © Miroslav Drápal, 1992 © Michaela Jacobsenová, 2004

Original Dutch title is HET ACHTERHUIS. Dagboekbrieven 14 juni 1941 – 1 augustus 1944 by Anne Frank. Only authorized version: Otto H. Frank and Mirjam Pressler.

Printed with previously unpublished material.

Copyright © 1982, 1991, 2001 by The ANNE FRANK-Fonds, Basel, Switzerland

ISBN 80-86138-58-5